T.C.
Radyo ve Televizyon Üst Kurulu

TELEVİZYONDAKİ ÇOCUK PROGRAMLARININ İÇERİK ANALİZİ:
TRT Çocuk ve Cartoon Network Örneği

UZMANLIK TEZİ

Sevilay GEDİK

ANKARA
HAZİRAN/2017

T.C.
Radyo ve Televizyon Üst Kurulu

TELEVİZYONDAKİ ÇOCUK PROGRAMLARININ İÇERİK ANALİZİ: TRT Çocuk ve Cartoon Network Örneği

UZMANLIK TEZİ

Sevilay GEDİK

DANIŞMAN
Üst Kurul Uzmanı
Gülbin Ayşı ATEŞ

ANKARA
HAZİRAN/2017

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığına,

Bu çalışma, Tez Değerlendirme Komisyonu tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Uzmanlık Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Adı Soyadı	İmza
Başkan :		
Üye :		
Üye :		
Üye :		
Üye :		
Üye :		

ONAY

…./…./2017

Üst Kurul Başkanı

TEZ TESLİM TUTANAĞI VE DOĞRULUK BEYANI

Radyo ve Televizyon Üst Kurulunda görev yapan Uzman Yardımcısı olarak, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Uzman Yardımcılığı Giriş ve Yeterlik Sınavları ile Uzmanlığa Atanma, Yerleştirme, Görev, Yetki ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in 19 uncu maddesinin 4 üncü fıkrasına istinaden çıkartılan Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Tez Hazırlama Yönergesi'ne uygun olarak hazırlamış olduğum uzmanlık tezi ilişikte sunulmuştur.

Bu uzmanlık tezindeki bütün bilgileri akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplayıp sunduğuma; ayrıca, bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

…./…./2017

Sevilay GEDİK
Üst Kurul Uzman Yardımcısı

Uzmanlık Tezinin Adı:
Televizyondaki Çocuk Programlarının İçerik Analizi; TRT Çocuk ve Cartoon Network Örneği

EK:
TEZ (2 adet)

Tezi Teslim Alan
Daire Başkanı
…./…./ 2017

TEŞEKKÜR

Tez çalışması boyunca yol gösterici tutumuyla desteğini esirgemeyen, tez danışmanım Üst Kurul Uzmanı Sn. Gülbin Ayşı ATEŞ ile tez çalışmasının içeriğinin planlanmasından başlayarak, son aşamasına kadar tecrübelerini paylaşan ve çalışmanın her sayfasında emeği olan Üst Kurul Uzmanı Ahmet YÜCEL'e teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

Tez Teslim Tutanağı ve Doğruluk Beyanı i
Teşekkür ii
İçindekiler iii
Kısaltmalar ix
Tablo ve Şekiller x
Giriş 1

BİRİNCİ BÖLÜM
ÇOCUK VE TELEVİZYON

1.1. Çocukluk Kavramı 6
1.2. Çocuk Gelişimi 9
1.3. Çocukların Gelişim Evreleri 10
1.4. Çocuk Gelişimi Ve Televizyon 11
1.4.1. Bebeklik Döneminde Televizyon (0-2 Yaş Arası) 15
1.4.2. İlk Çocukluk Döneminde Televizyon (3-5 Yaş Arası) 17
1.4.3. Orta Çocukluk Döneminde Televizyon (6-11 Yaş Arası) 19
1.4.4. Ergenlik Döneminde Televizyon (12-19 Yaş Arası) 21
1.5. Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıkları 24

İKİNCİ BÖLÜM
ÇOCUKLARA YÖNELİK TELEVİZYON YAYINLARI

2.1. Çocuk Programları 32
2.1.1. Çizgi Film ve Animasyon 34
2.1.2. Çizgi Filmlerin Tarihi Gelişimi 36
2.2. Çocuk Programlarında İçerikler 39
2.2.1. Çocuk Programlarında Olumlu İçerikler 39

2.2.2. Çocuk Programlarında Olumsuz İçerikler 43
2.3. Çocuk Kanalları 56
2.3.1. Türkiye'de Çocuk Kanalları 57

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TRT ÇOCUK KANALINDA YAYINLANAN ÇOCUK PROGRAMLARININ İÇERİK ANALİZİ

3.1. Pepee 64
3.1.1. Ana Karakterler 64
3.1.2. Yayınlanan Bölümler 65
3.1.3. İçerik Değerlendirmesi 68
3.2. Sizinkiler-Çatlak Yumurtalar 69
3.2.1. Ana Karakterler 69
3.2.2. Yayınlanan Bölümler 70
3.2.3. İçerik Değerlendirmesi 71
3.3. Arı Maya 72
3.3.1. Ana Karakterler 73
3.3.2. Yayınlanan Bölümler 73
3.3.3. İçerik Değerlendirmesi 76
3.4. Biz İkimiz 78
3.4.1. Yayınlanan Bölümler 78
3.4.2. İçerik Değerlendirmesi 80
3.5. Kuzucuk 81
3.5.1. Yayınlanan Bölümler 81
3.5.2. İçerik Değerlendirmesi 83
3.6. Harika Kanatlar (Super Wings) 84
3.6.1. Yayınlanan Bölümler 85
3.6.2. İçerik Değerlendirmesi 89
3.7. Mutlu Oyuncak Dükkanı 90
3.7.1. Yayınlanan Bölümler 91
3.7.2. İçerik Değerlendirmesi 93
3.8. Canım Kardeşim 94
3.8.1. Ana Karakterler 94

3.8.2. Yayınlanan Bölümler 95
3.8.3. İçerik Değerlendirmesi 97
3.9. Rafadan Tayfa 98
3.9.1. Ana Karakterler 98
3.9.2. Yayınlanan Bölümler 99
3.9.3. İçerik Değerlendirmesi 102
3.10. Pırdino 102
3.10.1. Ana Karakterler 103
3.10.2. Yayınlanan Bölümler 104
3.10.3. İçerik Değerlendirmesi 105
3.11. Tel Ali 106
3.11.1. İçerik Değerlendirmesi 106
3.12. Nane ile Limon 106
3.12.1. Yayınlanan Bölümler 107
3.12.2. İçerik Değerlendirmesi 108
3.13. Keloğlan (Keloğlan Masalları) 109
3.13.1. Ana Karakterler 110
3.13.2. Yayınlanan Bölümler 111
3.13.3. İçerik Değerlendirmesi 114
3.14. Haberin Olsun 116
3.14.1. İçerik Değerlendirmesi 117
3.15. Öcük ile Böcük 117
3.15.1. Ana Karakterler 117
3.15.2. Yayınlanan Bölümler 118
3.15.3. İçerik Değerlendirmesi 119
3.16. Maysa ve Bulut 119
3.16.1. İçerik Değerlendirmesi 120
3.17. Masal Kitabı 121
3.17.1. İçerik Değerlendirmesi 121
3.18. Bizim Ninniler 122
3.18.1. İçerik Değerlendirmesi 123
3.19. Sid ile Bilim (Sid The Science Kid) 123
3.19.1. Ana Karakterler 125
3.19.2. Yayınlanan Bölümler 125

3.19.3. İçerik Değerlendirmesi 127
3.20. Binbir Cin Fikir 127
3.20.1. İçerik Değerlendirmesi 128
3.21. Trt Çocuk'a Ait Sayısal Veriler 128

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
CARTOON NETWORK KANALINDA YAYINLANAN ÇOCUK PROGRAMLARININ İÇERİK ANALİZİ

4.1. Adventure Time 133
4.1.1. Ana Karakterler 133
4.1.2. Yayınlanan Bölümler 134
4.1.3. İçerik Değerlendirmesi 137
4.2. Steven Universe 139
4.2.1. Ana Karakterler 139
4.2.2. Yayınlanan Bölümler 139
4.2.3. İçerik Değerlendirmesi 142
4.3. The Amazing World of Gumball (Gumball'un Harika Dünyası) 143
4.3.1. Ana Karakterler 143
4.3.2. Yayınlanan Bölümler 144
4.3.3. İçerik Değerlendirmesi 147
4.4. Ben10: Omniverse 148
4.4.1. Ana Karakterler 149
4.4.2. Yayınlanan Bölümler 149
4.4.3. İçerik Değerlendirmesi 151
4.5. Batman: The Brave and The Bold (Batman: Cesur ve Gözüpek) 152
4.5.1. Ana Karakterler 152
4.5.2. Yayınlanan Bölümler 153
4.5.3. İçerik Değerlendirmesi 155
4.6. Transformers: Robots in Disguise 156
4.6.1. Ana Karakterler 157
4.6.2. Yayınlanan Bölümler 158
4.6.3. İçerik Değerlendirmesi 159
4.7. Ninjago: Masters of Spinjitzu (Ninjago: Spinjitzu'nun Ustaları) 160

4.7.1. Ana Karakterler 160
4.7.2. Yayınlanan Bölümler 161
4.7.3. İçerik Değerlendirmesi 162
4.8. Matt Hatter Chronicles (Matt Hatter Hikayeleri) 163
4.8.1. Ana Karakterler 164
4.8.2. Yayınlanan Bölümler 164
4.8.3. İçerik Değerlendirmesi 166
4.9. Just Kidding (Şakaladım) 167
4.9.1. İçerik Değerlendirmesi 167
4.10. Power Rangers Megaforce 167
4.10.1. Ana Karakterler 168
4.10.2. Yayınlanan Bölümler 169
4.10.3. İçerik Değerlendirmesi 170
4.11. Teen Titans Go! 172
4.11.1. Ana Karakterler 172
4.11.2. Yayınlanan Bölümler 173
4.11.3. İçerik Değerlendirmesi 176
4.12. Clarence 177
4.12.1. Ana Karakterler 177
4.12.2. Yayınlanan Bölümler 178
4.12.3. İçerik Değerlendirmesi 180
4.13. Regular Show (Sürekli Dizi) 181
4.13.1. Ana Karakterler 181
4.13.2. Yayınlanan Bölümler 182
4.13.3. İçerik Değerlendirmesi 185
4.14. Mr. Bean (Bay Bean) 186
4.14.1. Ana Karakterler 186
4.14.2. Yayınlanan Bölümler 187
4.14.3. İçerik Değerlendirmesi 189
4.15. Şirinler 189
4.15.1. Ana Karakterler 189
4.15.2. Yayınlanan Bölümler 190
4.15.3. İçerik Değerlendirmesi 192
4.16. What’s New, Scooby-Doo? 192

4.16.1. Ana Karakterler 193
4.16.2. Yayınlanan Bölümler 193
4.16.3. İçerik Değerlendirmesi 195
4.17. The Garfield Show 196
4.17.1. Ana Karakterler 196
4.17.2. Yayınlanan Bölümler 197
4.17.3. İçerik Değerlendirmesi 200
4.18. Cartoon Network'e Ait Sayısal Veriler 200
Sonuç ve Öneriler 204
Kaynakça 212
Özet 227
Abstract 228
Özgeçmiş 229

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
A.Ş.	: Anonim Şirketi
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
CGI	: Computer Generated Image (Bilgisayarla oluşturulan görüntü)
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
RTÜK	: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
s.	: Sayfa
SKAAS	: Sayısal Kayıt Arşiv Analiz Sistemi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TNT	: Turner Network Television
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
UNICEF	: United Nations International Children's Emergency Fund (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)
USA	: United States of America (Amerika Birleşik Devletleri)

TABLO VE ŞEKİLLER

	Sayfa
Tablo 1. Öğrencilerin İletişim Araçlarına Ayırdığı Süreler	25
Tablo 2. Çocukların Boş Zamanları Değerlendirme Biçimi	26
Tablo 3. Çocukların Televizyon İzleme Süreleri	28
Tablo 4. Çocuk Kanalları İzleyici Ölçümleri	59
Tablo 5. Yapım Kaynağı ve Program Türüne Göre TRT Çocuk Kanalında Yayınlanan Çocuk Programları	130
Tablo 6. İçeriklerine Göre TRT Çocuk Kanalında Yayınlanan Çocuk Programları	131
Tablo 7. Yapım Kaynağı ve Program Türüne Göre Cartoon Network Kanalında Yayınlanan Çocuk Programları	201
Tablo 8. İçeriklerine Göre Cartoon Network Kanalında Yayınlanan Çocuk Programları	202
Şekil 1. Çocukların Hafta İçi Televizyon İzleme Saatleri	29
Şekil 2. Çocukların Hafta Sonu Televizyon İzleme Saatleri	30
Şekil 3. Çocukların Televizyondaki İlk Tercihleri	31

GİRİŞ

21. yüzyılda iletişimin vazgeçilmez bir ihtiyaç olarak toplumsal hayata dahil olmasıyla beraber; kitle iletişim araçları haber verme işlevinin yanında, eğitme ve eğlendirme işlevlerini de üstlenmiştir. Günümüzde internetin yaygınlaşmasıyla beraber televizyonun eski popülerliğini yitirdiği düşünülse de; hemen hemen her evde bulunmasıyla televizyon, en yaygın ve en ulaşılabilir kitle iletişim araçlarından biri olma niteliğini muhafaza etmektedir.

Çocuk izleyiciler de televizyon sektörü tarafından yetişkinler kadar hedef kitlesi olarak tanımlanmakta ve onların ilgisini çekebilecek birçok yayın yapılmaktadır. Fakat yetişkinlerden farklı olarak çocuklar; henüz muhakeme becerileri yeterince gelişmediğinden, televizyon karşısında en savunmasız izleyici grubu haline gelmektedirler. Bu yönüyle, televizyonun çocuklar üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri birçok araştırmanın konusu haline gelmiştir. Özellikle tematik olarak çocuklara yönelik yapılan yayınların, çocukların dünyasına ne derece uygun olduğu merak konusudur. Dünyada çocuk kanalları 1970'lerde ortaya çıkmış, Türkiye'de ise ancak 2000'li yıllarda yayına başlayabilmiştir. Ülkemizde yeni bir alan olarak kabul edilen çocuk televizyon kanalları, çalışmanın yapıldığı 2016 yılı itibariyle 18 adettir. Bu kanallardan yalnızca ikisi kamu yayıncısı, diğerleri ise özel kanallardır.

Televizyonun, çocukların gelişimi açısından "sosyal etkinlikler öğretmesi, hayal gücünü geliştirmesi, bilgilendirmesi, okuma alışkanlığı kazandırması ve dil gelişimi sağlaması" gibi olumlu etkilerinden söz edilse de; daha çok olumsuz etkileri ön plana çıkmaktadır. Olumsuz etkiler ise özellikle şiddet ve cinsellik gibi içeriklerin çocuklarca taklit edilmesiyle meydana gelmektedir. Çocukların ihtiyaç ve zevklerine yönelik hazırlanan çocuk programları, tematik kanalların artışıyla günün her saati ulaşılabilir hale gelmiştir. Çocuk programları, çocukların bakımına ve güzel vakit geçirmesine katkı sağlaması nedeniyle; adeta ikinci ebeveyn olarak onlarla etkileşim

kurmakta hatta bazen ebeveynlerin de önüne geçmektedir. Çizgi film/diziler ve diğer çocuk programları, renkli tasarımlarıyla çocukların ilgisini çekerek onların sosyalizasyon sürecini önemli derecede etkilemektedir. Söz konusu etkinin somutlaştırılması amacıyla, çocuk programlarında yer alan olumlu ve olumsuz içeriklerin analiz edilerek sınıflandırılması, sayısallaştırılması ve değerlendirilmesi çalışmanın ana konusunu oluşturmaktadır.

Araştırmanın amacı; televizyon yayınlarının, çocukların gelişim sürecine olan etkileri ve çocuk programlarının taşıması gereken normatif değerlerle, mevcut çocuk programı yayınlarının uyumunun ortaya konulmasıdır. Çocuk programlarının derinlemesine analiz edildiği birçok çalışma bulunmasına rağmen, bunlardan çok azı sayısal olarak yoğun ve çeşitli programları kapsayıcı niteliktedir. Bununla birlikte, farklı kanalların çocuk programlarını değerlendiren bir çalışmaya ise rastlanmamıştır. Çalışmada; biri kamu yayıncısı biri özel yayıncı olmak üzere farklı sahiplik yapısındaki iki çocuk kanalı analiz edilecek olup, bu iki kanal arasındaki çocuğa yönelik bakış açısı farkları anlaşılmaya çalışılacaktır. Biri yerli kanal olan TRT Çocuk, diğeri ise yabancı bir kanal olan Cartoon Network'ün ayrı ayrı incelenmesine ek olarak, iki kanal arasındaki benzerlik ve farklılıklar da ortaya konularak karşılaştırmalı analiz yapılacaktır. Diğer çalışmalardan farklı olarak; bu karşılaştırmacı yönüyle çalışmanın, literatüre yeni bir bakış açısı getireceği ve böylece medyaya, kurumlara, ailelere ve çocuklara; çocukların sağlıklı gelişimine yönelik yayın politikaları hazırlamaları konusunda katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çocuklar televizyonun zararlı veya faydalı içeriklerini yetişkinler gibi çözümleyemeyeceğinden; onları televizyondaki zararlı içeriklerden korumanın önemi, televizyonun ortaya çıkışından itibaren bilim dünyasında tartışılmaktadır. Çocukları yetişkinlere yönelik programlardan korumak başlı başına bir sorun iken -onlara yönelik hazırlanmasına rağmen- çocuk programları da düşünüldüğü kadar masum değildir. Özellikle çizgi film/diziler rengarenk tasarımları ve düş dünyasına hitap etmeleriyle çocukların beğeni ve ilgisini kolayca çektiğinden; araştırma, çocukların gelişiminde genelde televizyon, özelde ise çocuk programlarının yerini anlamak açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın ilk bölümünde; çocuk ve televizyon kavramları arasındaki ilişki işlenerek, çocukların genelde televizyon yayınlarından, özelde ise çocuk programlarından etkileniş biçimleri ele alınacaktır. İkinci bölümde televizyondaki çocuk programlarının tarihi gelişimi ve olumlu/olumsuz içerikleri ile tematik çocuk kanalları üzerinde durulacaktır. Üçüncü ve dördüncü bölümlerde ise; örneklem olarak kabul edilen, iki tematik çocuk kanalının içerikleri derinlemesine analiz edilerek; bu analizlerin sonucunda elde edilen sayısal veriler ile değerlendirmeye yer verilecektir.

Çalışmanın genel yöntemi; farklı nitel ve nicel yöntemlerin bir arada kullanılmasına olanak sağlaması nedeniyle "çoklu metot" olarak belirlenmiştir. İlk iki bölümünde, çocuk ve televizyon ilişkisi çocuk programları bağlamında kuramsal olarak analiz edilerek, literatür taraması yapılmıştır. Konunun kavramsal çerçevesinin çizildiği bu iki bölümde çoğunlukla ikincil veri analizi yöntemi kullanılmıştır. İkincil veri analizi, önceden var olan verilerin yeniden analiz edilerek değerlendirilmesine, ayrıca birincil kaynaktan elde edilmiş birçok verinin karşılaştırmalı olarak incelenmesine imkan sağlamaktadır. İkincil veri kaynakları, önceden toplanmış, analiz edilmiş ve yayınlanmış her türlü veriyi kapsadığından; resmi ve gayriresmi dokümanlar, istatiksel raporlar, anket raporları, araştırma raporları, doktora ve yüksek lisans tezleri ile internetteki web sayfaları gibi çok çeşitli olabilmektedir[1]. Çalışmada özellikle çocuk-televizyon ilişkisini ölçen birçok nicel ve nitel veriye yer verilirken, bu yöntemden faydalanılmıştır.

Araştırmanın uygulama bölümünde ise Türkiye'de yayınlanan çocuk programlarının içerikleri, "niteliksel içerik analizi" yöntemi ile incelenmiştir. Sosyal bilimlerde özellikle iletişim mesajlarının yorumlanması/değerlendirilmesi açısından büyük önem taşıyan içerik analizi yöntemi, iletişimin yazılı/açık ya da örtük mesajlarının sistematik ve objektif kriterlere göre tanımlanmasına olanak sağlamaktadır. İçerik analizinin taşıması gereken özellikler literatürde; nesnellik,

[1] Süleyman Demirci ve Mutlu Köseli (Kaan Böke Editörlüğünde), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri,* Alfa Yayınları, İstanbul, 2009, s.310-315.

yansızlık, sistematiklik, yinelenebilirlik ve tekrar uygulanabilirlik olarak sayılmaktadır[2]. Çalışmanın analiz kısmı, en çok izlenen iki çocuk kanalının 1 Eylül 2015 tarihli yayınlarının derinlemesine incelenmesini kapsamaktadır. Söz konusu yayın tarihi "amaçlı örnekleme" yöntemiyle, SKAAS[3] sisteminde yayınların ulaşılabilirliği nedeniyle seçilmiştir. "Amaçlı örnekleme"de örnek; araştırma evreni içinden rastgele seçilemediği durumlarda, belli özelliklerinden dolayı ya da araştırmacının kendi kararı ve sağduyusuna göre seçilir. Buna göre, incelenen 1 Eylül 2015 tarihindeki yayının; araştırma evrenini büyük ölçüde temsil ettiği ve dolayısıyla çocuk programlarının geneli hakkında fikir verebileceği düşünülmektedir. İçerik analizi yönteminde büyük önem taşıyan "kategorilere ayırma" aşaması, çocuk programlarındaki içeriklerin olumlu ve olumsuz olmak üzere iki ana başlığa ayrılması şeklinde uygulanmıştır. Buna göre analizin kategorileri şöyledir:

1. Çocuk Programlarında Olumlu İçerikler
    a. Olumlu Davranış Modelleri
    b. Eğitici-Bilgilendirici Yayınlar
2. Çocuk Programlarında Olumsuz İçerikler
    a. Şiddet ve Korku
    b. Cinsellik
    c. Olumsuz Örnek Oluşturabilecek Davranışlar
    d. Bilinçsiz Tüketim

Bu kategoriler bağlamında TRT Çocuk ve Cartoon Network kanallarının 01 Eylül 2015 tarihi saat 08.00-23.00 arası yayınları (toplamda 37 adet çocuk programı) izlenmiştir. Örneklemde 08.00-23.00 saat aralığının seçilmesinin nedeni, bu saatlerin çocukların en çok televizyon izlediği zaman dilimi olmasıdır[4]. Belirlenen içerik kategorilerinin analizine ek olarak, çocuk programlarının türleri ve yapım kaynakları

[2] S. Demirci ve M. Köseli, 2009, s.333.
[3] SKAAS: RTÜK'ün radyo ve televizyon yayınlarını kaydetmek üzere kullandığı Sayısal Kayıt Arşiv ve Analiz Sistemi
[4] Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, *Türkiye'de Çocukların Medya Kullanma Alışkanlıkları,* 1.Türkiye Medya ve Çocuk Kongresi*, İstanbul, 2013, s.233-235.*

da değerlendirilecektir. Analiz sonucunda televizyonda yayınlanan çocuk programları hakkında birtakım bulgulara ulaşılacak ve bu bulgular sınıflandırılarak özetlenecektir.

Araştırmanın asıl konusu olan Türk televizyon sektöründeki çocuk programları -tüm kanallarda yayınlanan çocuk programlarının incelenmesi mümkün olmayacağından- en çok izlenen iki çocuk kanalında yayınlanan programlar ile sınırlandırılmıştır[5]. Önceden yapılan ölçümlere dayanılarak en çok izlenen ilk iki çocuk kanalı TRT Çocuk ve Cartoon Network olduğundan; biri kamu yayıncısı olan TRT Çocuk ile yabancı bir özel yayıncı olan Cartoon Network'ün örneklem olarak belirlenmesi, evrenin temsili açısından çeşitliliğe olumlu katkı yapmaktadır. Tematik çocuk kanallarının dışında olup, çocuk programlarına yer veren diğer ulusal, bölgesel ve yerel medya hizmet sağlayıcılarının yayınları kapsam dışı bırakılmıştır. Çocuk programlarındaki tüm içerikler yukarıda bahsedilen kategoriler ışığında analiz edilecek olup; çocuk programlarında toplumsal cinsiyet, dini ögeler, ayrımcılık, milli-manevi değerler, ahlak gibi alanlar; ayrı birer araştırma konusu olabilecek kadar geniş olmaları nedeniyle araştırmada yer bulamayacaktır.

[5] SBT Analiz, *2014 Şubat Enler Raporu*, http://www.sbtanaliz.com/images/userfiles/SUBAT_ENLER_2014.pdf (24.12.2015)

BİRİNCİ BÖLÜM
ÇOCUK VE TELEVİZYON

Çalışmanın bu bölümünde çocukluk, çocuk gelişimi, çocukların gelişim evreleri, televizyonun çocukların gelişimi üzerindeki etkileri ve çocukların televizyon izleme alışkanlıkları üzerinde durulmuştur.

1.1. ÇOCUKLUK KAVRAMI

Çocukluk kavramının farklı tanımlarına, muhtelif kaynaklarda rastlanmaktadır. Çocukluk kavramıyla ilgilenen her bilim dalı, farklı yaş gruplarını çocuk olarak kabul etmektedir. Tüm bilim dalları, doğum anını çocukluk çağının başı olarak kabul etse de, bu çağın ne zaman sonlandığıyla ilgili bir görüş birliği bulunmamaktadır[6].

Medeni Kanun'a göre erginlik, 18 yaşın doldurulması ile başlar. Buradan anlaşılacağı üzere Medeni Kanun 0-18 yaş aralığındaki bireyleri çocuk olarak tanımlamaktadır[7]. Fakat bazı hukuk dallarında; çocukların fizik, ruh ve ahlak bütünlüğünün korunması için 18 yaş altında da yaş sınırları bulunmaktadır. Örneğin Türk Ceza Hukuku'na göre; 11 yaşından küçük çocukların cezai ehliyetleri yoktur. 11-18 yaş aralığındakiler için ise farklı cezai sorumluluk kuralları bulunmaktadır[8].

Ergin ya da reşit olup olmama durumuyla ilgili olan "küçük" kavramı ise, çocuk kavramıyla ayrılmaz bir benzerlik göstermektedir. Birleşmiş Milletler

[6] Emine Akyüz, "Çocuk Hakları Sözleşmesinin Temel İlkeleri Işığında Çocuğun Eğitim Hakkı", *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:151, 2001, s.1.
[7] Türk Medeni Kanunu, www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf (16.11.2015)
[8] E. Akyüz, 2001, s.1.

Çocukların Hakları Sözleşmesi'ne göre her çocuk "ırk, renk, cinsiyet, dil, din, ulusal veya toplumsal köken, mülkiyet, doğum gibi bir ayrımcılığa tabi tutulmaksızın ailesi, içinde yaşadığı toplum ve devlet tarafından, bir küçük olarak konumunun gerektirdiği korunma hakkına" sahiptir[9]. Ayrıca 1117 Sayılı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu'nda da, 18 yaşın altındakiler küçük olarak tanımlanmaktadır[10].

Çocuk Psikiyatristi Atalay Yörükoğlu'na göre çocuk, "insan yavrusu, olgunlaşmamış, reşit olmayan küçük yurttaş" olarak tanımlanmaktadır. Çocukluğun üst sınırı net olmamakla birlikte, bedensel ve zihinsel gelişimin erginliğe adım olarak kabul edildiği ergenlik çağına girilmesiyle çocukluğun bittiği düşünülebilir. Ergenliğin başlangıcı 11-15 yaşları arasında değiştiğinden, çocukluğun üst sınırı 15 olarak kabul edilebilir[11].

Çocukluk, bireyin hayatında doğumdan ölüme kadar olan süreçte yer alan en önemli dönemlerden biridir. Sosyolog Allison James'e göre çocukluk, hayat çizgisinin temel gelişimsel yapılarla oluşturulmuş gelişim evresi ve hem ortak yönleri olan hem de çocukların günlük hayatlarının çeşitliliğine bağlı olarak farklılık gösteren bir deneyimdir[12].

Mary J. Gander ve Harry W. Gardiner'e göre modern dünyadaki çocukluk kavramı, ilk ve orta çağlarda görülmemektedir. Bu dönemlerde çocuklar erişkin insanlar olarak görülmüş ve bu şekilde muameleye tabi tutulmuşlardır. Bu durum, çocukların büyükler gibi giyindiği, büyükler gibi yüz ifadeleriyle resmedildiği tablolarda da görülmektedir[13].

---

[9] Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, http://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23c.html (16.11.2015)
[10] Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu, http://mevzuat.meb.gov.tr/html/31.html (16.11.2015)
[11] Atalay Yörükoğlu, *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 1983, s.3.
[12] Allison James, "Yeni Çocukluk Sosyolojisinde Sorunlar, Yaklaşımlar ve Pratikler*", 3. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi Dünyada ve Türkiye'de Değişen Çocukluk*, Çev. Emine Gül Kapçı, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2001, s.29.
[13] Mary J. Gander ve Harry W. Gardiner, *Çocuk ve Ergen Gelişimi*, İmge Yayınevi, Ankara, 2004, s.41,42.

19. yüzyılda çocuk gelişimi ve çocuk dünyası ciddi bir alan olarak görülmeye başlanmış ve 20. yüzyılda bu alanda büyük bir yol katedilmiştir. Çocukluk kavramı ilk olarak 1600'lü yıllarda ortaya çıkmış, 19. yüzyıl ve sonrasında uzmanların, çocuk gelişiminin önemine dair görüşlerini paylaşmalarıyla, çocukluk dünyası bir alan olarak kabul edilmeye başlanmıştır[14]. Çocuklar kendi dünyalarına özel oyun, hikaye, kıyafet, müzik ve resimlere 17. yüzyıl itibariyle kavuşmaya başlamış, erişkinlerin dünyasından çocukların dünyasına geçiş yapabilmişlerdir. Ancak o dönem bu sayılanlar sadece yüksek gelire sahip ailelerde görülmüş, yoksul aile çocukları için ise eski düzen devam etmiştir[15]. Bu doğrultuda Neil Postman da çocukluğun bir orta sınıf fikri olduğunu savunmaktadır çünkü Postman'a göre, yalnızca orta sınıflar çocuklarına para harcayabilirler. Çocukluk düşüncesinin alt gelir gruplarına inmesi, orta sınıftan bir yüzyıl sonra gerçekleşmiştir. Bu gelişmelerin altında yatan büyük temel değişiklik ise matbaanın icadı ve okulların topluma yayılmaya başlamasıdır[16]. Prof. Emine Akyüz de çocukluğun ortaya çıkışını zenginliğin yayılmasına, böylece işçi sınıfının da kitlesel eğitimden yararlanmasına bağlamaktadır[17].

Sayılan bu gelişmeler, yeni bir sosyal kesimin ortaya çıktığını göstermektedir. Artık çocuklar konuşma, giyinme, öğrenme ve düşünme gibi konularda büyüklerden farklılaşmış; ebeveynlerinin eklentisi gibi görülmekten çıkıp, farklı beklenti ve ihtiyaçları olan bireyler olarak kabul görmeye başlamıştır.

Günümüzde çocukluk ve çocuk gelişimi kavramları araştırmacılar/uzmanlarca üzerinde daha fazla çalışılan bir alana dönüştürülerek, bu alanlarda ebeveynlere ve öğretmenlere çocuğu anlamaya yönelik eğitimler verilmeye başlanmıştır. Hemen hemen tüm dünyada çocukluk döneminin önemi benimsenmiş olsa da, ülkelerin gelişmişlik seviyeleri, dini ve kültürel yapıları çocuğa bakış açısını olumsuz yönde şekillendirebilmekte ve çocuğun ihtiyaçlarına karşılık verilememesine yol açmaktadır.

[14] M.Gander/H.Gardiner, 2004, s.41-42.
[15] E.Akyüz, 2001. s.1-3.
[16] Neil Postman, *Çocukluğun Yokoluşu*, İmge Kitabevi, Ankara, 1995, s.62.
[17] E.Akyüz, 2001, s.1-3.

1.2. ÇOCUK GELİŞİMİ

Gelişim, canlı varlıklarda içsel ve dışsal etkenlerden oluşan, birbirine bağlı ve düzenli şekilde meydana gelen, ilerleyici değişiklikler dizisi şeklinde tanımlanmaktadır. İnsan gelişimi genel anlamda bilişsel, psiko-sosyal ve fiziksel olmak üzere üç temel boyuttan oluşmaktadır. Bu gelişim alanları birbirleriyle doğrudan ve/veya karmaşık yollarla ilişki halindedir. Sağlıklı çocukların gelişimi bu karşılıklı etkileşim sürecinde tamamlanmaktadır. Gelişimi belirleyen etkenler, biyolojik (olgunlaşma) ve çevresel etkenler (sosyalleşme) olarak ikiye ayrılır[18].

Bazı gelişim psikolojisi uzmanları ise insan gelişiminin; fiziksel, zihinsel, sosyal ve ahlaki gelişim olmak üzere dört temel boyuttan oluştuğunu savunmaktadırlar[19]. Çocuk, doğumla beraber bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal olarak gelişmeye devam eder. Gelişimin ömür boyu sürdüğü hemen herkes tarafından kabul edilse de, insan gelişiminin temel karakteristikleri çocuklukta belirlenmektedir. Psikolog Haluk Yavuzer'e göre "Araştırmalar, çocukluk yıllarında kazanılan davranışların yetişkinlikte de bireyin kişilik yapısını, tavır, alışkanlık, inanç ve değer yargılarını büyük ölçüde biçimlendirdiğini ortaya koymaktadır."[20]. Hatta sosyal psikoloji dalında önemli çalışmaları olan Çiğdem Kağıtçıbaşı bir adım daha ileri giderek, erken yaşlarda öğrenilen tutumların, önemli olaylar olmadığı sürece değişmeyeceği ve kalıplaşmış tutumlara dönüşeceğini savunur[21]. Gander ve Gandiner'e göre de çocuklar, deneyimsizlikleri sebebiyle kalıp fikirler geliştirerek, karmaşık bilgileri dar kavramlara sığdırırlar[22].

[18] Yıldız Dilek Ertürk ve Ayşen Akkor Gül, *Çocuğunuzu Televizyona Teslim Etmeyin,* Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2006, s.19-20.
[19] Banu Yazgan İnanç, Mehmet Bilgin ve Meral Kılıç Atıcı, *Gelişim Psikolojisi, Çocuk ve Ergen Gelişimi*, Pegema Yayıncılık, Ankara, 2008, s.11.
[20] Haluk Yavuzer, *Çocuğunuzun İlk Altı Yılı*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1997, s.9.
[21] Çiğdem Kağıtçıbaşı, *Yeni İnsan ve İnsanlar*, Evrim Yayınevi, İstanbul, 2006, s.123.
[22] M.J. Gander ve H.W. Gardiner, 2004, s.269.

1.3. ÇOCUKLARIN GELİŞİM EVRELERİ

İnsan gelişimi genel olarak; çocuk gelişimi, ergen gelişimi ve yetişkin gelişimi olmak üzere üç ana başlıkta sınıflandırılmaktadır. Ayrıca gelişimi, doğum öncesi ve sonrası olmak üzere iki döneme ayırmak da mümkündür. Çocuğun gelişimi ise dört ana dönemi kapsamaktadır[23]:

- Doğum öncesi dönem,
- Bebeklik,
- İlk çocukluk (okul öncesi)
- Orta çocukluk (okul dönemi)

Ergen gelişimi dönemi de, ilk ergenlik ve geç ergenlik dönemleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Sonuç olarak, çocuk ve ergen gelişimini aşağıda belirtilen yaş ve dönemlere ayırabiliriz[24]:

- Doğum Öncesi Dönem: İlk döllenme anından başlayarak doğuma kadar geçen süreçtir. Özellikle bedensel gelişimin yoğun olarak gerçekleştiği, vücudun temel organlarının oluştuğu dönemdir.
- Bebeklik Dönemi (0-2 yaş arası): Doğumdan itibaren ilk iki yılı kapsayan, bebekteki gelişimin yoğun ve hızlı bir şekilde sürdüğü dönemdir.
- İlk Çocukluk Dönemi (3-5 yaş arası): Fiziksel, zihinsel ve dil gelişiminin hızla gerçekleştiği ve cinsiyet rollerinin içselleştirilmeye başlandığı dönemdir.
- Orta Çocukluk Dönemi (6-11 yaş arası): Okuma, yazma ve zihinsel işlem becerilerinin büyük ölçüde geliştiği bu dönem, okul döneminin ilk beş yılını kapsamaktadır.
- İlk Ergenlik Dönemi (12-14 yaş arası): Çocukluktan yetişkinliğe geçiş süreci olan ergenliğin ilk evresi olan bu dönemde, soyut düşünme ve cinsel olgunlaşma başlamaktadır.

[23] B.Y. İnanç, M. Bilgin ve M.K.Atıcı, 2008, s.69-70.
[24] A.g.e., s.70-71.

- Geç Ergenlik Dönemi (15-19 yaş arası): Eğitim planı ve meslek seçimiyle beraber, gelecek planlamasının yapıldığı bu dönemde, arkadaşlarla ve karşı cinsle iletişim becerileri gelişmektedir.

1.4. ÇOCUK GELİŞİMİ VE TELEVİZYON

Televizyonun çocuk gelişimine etkisi çeşitli bilim dallarınca yıllardır araştırılmaktadır. Araştırmalar bazı olumlu etkilerinden bahsetse de, çoğunlukla televizyonun olumsuz etkileri üzerine yoğunlaşılmıştır.

Televizyon; kolayca erişilebilen, yaygın, özel bir bilgi-beceri gerektirmeden kullanılan bir araçtır. Bu durum onu en etkili ve en çok kullanılan medya aracı haline getirmiştir. Görüntü ve sesi aynı anda ileten bir teknolojiye sahip olması ve birden fazla duyuya hitap etmesi de televizyonun etkisini arttırmaktadır[25]. Televizyonun bu özellikleri, çocukların da yetişkinler gibi televizyon izleme alışkanlığı kazanmasına, hatta televizyona bağımlı hale gelmesine yol açabilmektedir.

Çocukların televizyon karşısında geçirdiği süreyi ölçen araştırmalar, çocukların günlük ortalama 3-4 saat televizyon izlediklerini ve bu zamanın okulda harcanan zamandan daha fazla olduğunu göstermektedir. Çocukları özellikle iki yaşından sonra sarmalayan televizyon, onların gelişiminde yer yer aileden daha büyük ölçüde, birincil derecede etkili olabilmektedir[26]. Televizyon karşısında geçirilen süre, çocuğun yaşı, ebeveynlerin eğitim düzeyi, ailenin çocuk üzerindeki denetimi gibi değişkenlerce belirlenmektedir. Son araştırmalara göre günde 1-2 saatten fazla televizyon izlemek akademik başarıyı, özellikle okuma ve anlama becerilerini

[25] Mustafa Ruhi Şirin, *Televizyon Çocuk ve Aile*, İz Yayıncılık, İstanbul, 1998, s.13-14.
[26] Tülay Şeker, "Türkiye'nin İlk Çocuk Televizyonu: Yumurcak TV", *Selçuk İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, Sayı:4, 2009, s.185.

olumsuz etkilemektedir. Bunun nedeni ise televizyonun temelde görsel duyuya hitap etmesiyle beynin sol lobundaki dil bölgesinin gelişimini bozmasıdır[27].

Çocuklar genelde medyadan, özelde ise televizyondan büyük ölçüde etkilenirken; bir yandan da kendi dünyalarına ait değerleri yitirmektedirler. Postman, çocukların televizyon karşısında yetişkinlerin dünyasına yönelik ekonomik, toplumsal ve cinsel münasebetler, şiddet olayları, hastalık ve ölüm içeren "sırlar"a maruz kaldığını, bu durumun da onların çocukluklarını yok ettiğini savunur. Ayrıca Postman'a göre bebekliğin aksine çocukluk yalnızca biyolojik değil, toplumsal bir yapıdır ve bu sosyal gerçekliğin anlaşılması için sağlıklı bir toplumsal bakış açısına sahip olmak gerekir[28].

Medyanın çocukluğu yok ettiğine dair başka görüşler de mevcuttur. Akademisyen Mustafa Ruhi Şirin'e göre; medyanın kolay ve ulaşılabilir bir bilgi kaynağı olması nedeniyle, çocuklar artık yetişkinlere ait içeriklere rahatça ulaşabilmektedir. Çocuklar, yetişkinlerin bildikleri şeyleri öğrendikçe çocukluklarını yitirmekte ve çocukluk kavramı iflas etmektedir. Modern çocukluk paradigması, yetişkinlikle çocukluk arasında sıkışan yeni bir "minyatür yetişkin" olan çocukluk anlayışını ortaya çıkarmıştır. "*Yeni çocukluğa yön veren en etkin uyarıcı ise medyadır.*[29]"

Televizyonun çocuklar üzerindeki etkilerinin temel başlıkları konusunda, bilim dünyasında önemli ölçüde bir uzlaşı bulunmaktadır. Yapılan bir araştırmaya göre; televizyonun çocuklar üzerindeki davranışsal etkileri şöyledir: Televizyondaki şiddet görüntüleri şiddeti, reklamlar tüketimi, seks görüntüleri de seks serbestisini tetikler[30]. Burada da görüldüğü üzere, televizyon ve çocuk ilişkisini tartışan akademik araştırmalar, çoğunlukla televizyonun olumsuz etkilerine odaklanmıştır.

---

[27] Haluk Yavuzer, *Çocuk Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2010, s.223.
[28] N. Postman, 1995, s.153-158.
[29]Mustafa Ruhi Şirin, *Kuşatılmış Çocukluğun Öyküsü*, İz yayıncılık, İstanbul, 1999, s.164-165.
[30] Dafna Lemish, *Children and Television - A Global Perspective*, Blackwell Publishing, USA, 2007, s.69.

Televizyonun olumsuz etkileri içerisinde, araştırmalarda en çok üzerinde durulan konulardan biri de, televizyonun şiddet eğilimlerine etkisi olmuştur. Yapılan bir araştırmaya göre; bir çocuk 16 yaşına kadar, televizyonda ortalama 13.000 şiddet sahnesiyle karşılaşmaktadır. Bu medya şiddeti, çocuğa 3 önemli noktada etki etmektedir[31]:

- Çocukta saldırgan davranışların gelişmesine yol açmak,
- Dış dünyayla ilgili kötümser, korku dolu bir bakış geliştirmek,
- Şiddete duyarsızlaştırmak.

2004 yılında UNICEF tarafından dördüncüsü düzenlenen "Çocuk ve Ergenler İçin Medyanın Dünya Zirvesi" adlı toplantıda sunulan bir araştırmada, televizyonun çocuk ve ergenler üzerindeki olumsuz etkileri üzerinde durulmaktadır. Intermedia Surveys'in medyanın toplumu tehdit eden olumsuz mesajlarının çocukları ne yönde etkilediğine dair hazırladığı ve 2002-2003 yıllarını kapsayan raporunda belirtilen bazı olumsuz sonuçlar şöyledir[32]:

- Eğlenceye yönelik yayınların gençlerin kimlik ve kişiliklerini etkilemesi,
- Aile, okul, toplum ve din gibi geleneksel kaynakların rollerinin günden güne azalması,
- Bireyselliği ön plana çıkararak, toplumsal başarılar yerine kişisel başarılara önem verilmesi,
- Temel değerleri meydana getiren "doğru" ve "yanlışın" tanımlanmasında karışıklığa yol açması,
- Medya tarafından oluşturulan büyük beklentilerle gerçek hayat arasında sıkışıp kalınması,
- Hoşgörüsüzlük ve ilgisizlik gibi olumsuz davranışlar üzerinde durulması,

[31] H.Yavuzer, 2010, s.224.
[32] Susan Gigli, "*Children, Youth and Media Around The World: An Overview of Trends & Issues. 4th World Summit on Media for Children and Adolescents"*, Brazil, 2004, s.8. http://www.unicef.org/videoaudio/intermedia_revised.pdf (28.11.2015)

- Gençlerin daha az düşünerek ve üretmeyerek, bunun yerine medya takibine odaklanması.

Tüm bu görüşlerin aksine televizyonun gelişimsel açıdan olumlu etkileri olduğunu söyleyenler de vardır. Bu görüşe göre; sosyal etkinlikler öğretmesi, hayal gücünü teşvik etmesi, birçok konuda bilgilendirmesi, okuma ve diğer olumlu etkinlikleri cesaretlendirmesi, televizyonun olumlu etkileri arasında sayılabilir[33]. Televizyonun ne iyi ne de kötü olduğunu savunan görüşler de mevcuttur. Bu görüşe göre, televizyon toplumsallaştırıcı bir etken olarak iyi veya kötü olarak tanımlanamaz. Televizyonun etkileri ve yayınlanan programların niteliği, izleyicilerin onları kullanma alışkanlıklarına göre değişmektedir. Huston ve Wright'ın 1996 yılında yaptığı araştırma, çocukların televizyon izlerken bilişsel olarak aktif olduğunu, kendi bakış açıları ve çıkarlarına bağlı olarak izleyeceklerini bilinçli seçimlerle belirlediklerini ortaya çıkarmıştır[34].

Gelişim evresinde yer alan çocuklara yönelik yapılan yayınlar, yukarıda sayılan gerekçelerden de anlaşılacağı üzere, sunuş tekniği ve içerik açısından önemli derecede duyarlılık gerektirmektedir. Söz konusu yayın içeriklerinin, çocuk psikolojisi temel alınarak, psikologların gözetiminde ve her gelişim döneminin ihtiyaçlarına yönelik olarak özenle hazırlanması gerekmektedir.

Farklı gelişim kazanımları ve niteliklerini içeren çocuk gelişim evrelerinin her birinde televizyon yayınları, mevcut dönemin fiziksel ve bilişsel kapasitesine göre anlaşılmakta ve bu doğrultuda değerlendirilmektedir. Gelişim kuramlarınca sınıflandırılan ve önceki bölümde belirtilen gelişim evreleri ve yaşları bağlamında, televizyonun çocuklara etkileri dönemler halinde incelenecektir.

[33] H.Yavuzer, 2010, s.223.
[34] Erol Mutlu, *Televizyon ve Toplum*, TRT, Ankara, 1999, s.121

1.4.1. Bebeklik Döneminde Televizyon (0-2 Yaş Arası)

Bebeklik adı verilen bu dönemde çocuk, ebeveynle ilk temasını gerçekleştirir. Bu dönem, temel ihtiyaçlarının karşılanmasında ve dünyayı tanımasında ebeveynlerine tamamen bağımlı olan bebeğin, onlara karşı güven duygusunun geliştiği dönemdir[35].

Ünlü psikolog Jean Piaget'ye göre, gelişim evrelerinin ilki olan bu dönemde (duygu-motor dönemi), bebeğin yargıları kendi fiziksel aktivitelerini temel alır. Bebek doğduğu andan itibaren dünyayı kavramaya zemin oluşturacak bilişsel şemalar geliştirir. Bu şemalar çok karmaşık ve çeşitli olabilmekte ve zihinsel yapının temel taşlarını oluşturmaktadır. Televizyonun bebekteki ilk yıkıcı etkisi bu şemaların oluşumunda ortaya çıkmaktadır. Televizyondaki hızla akan, karmaşık görüntüler bebeğin kalıcı şemalar oluşturmasını engelleyebilmektedir. Bu dönemde televizyona uzun süreli maruz kalma, bebeğin etkili şemalar kurmasını sağlayan zihinsel gelişimini olumsuz etkileyerek, odaklanma ve dikkat üzerinde yıkıcı etkiye yol açmaktadır. Böylece, çocuğun sonraki dönemlerde gelişecek olan odaklanma süreleri ve zihinsel işlevleri kalıcı olarak azalmaktadır. Televizyon karşısında fazla zaman harcayan bu yaş dönemindeki çocuklarda konuşma, jest ve mimikler, heceler, ses çıkarma, cümle kurma gibi becerilerin gelişimde eksiklikler ve gecikmeler meydana gelebilmektedir[36].

0-2 yaş dönemi, hayat boyu etkisi devam eden bazı psikososyal ve psikomotor gelişimlerin sağlandığı dönemdir. Bu yüzden, çok önemli olan bu evrede yaşanacak bir eksiklik, çocuğun sosyal ve motor gelişimini aksatabilmektedir. Bu aksaklık kendini; dil gelişiminde bozukluk, çekingenlik, korkaklık, şiddete eğilim, yetersiz fiziksel beceriler gibi alanlarda gösterebilmektedir.

Amerikan Pediatri Akademisi, yaptığı bir araştırma sonucuna dayanarak, 2 yaşın altındaki çocuklarda medyanın potansiyel olumsuz etkilerinin bulunmasına

[35] H. Yavuzer, 2010, s.78.
[36] Y.D. Ertürk ve A.A Gül, 2006, s.33-34.

karşın, herhangi bir olumlu etkisi bulunmadığını savunmakta ve ailelere bu yaş grubundaki çocukların medya kullanımını yeniden düşünmelerini tavsiye etmektedir. Bu tavsiye, 1999 yılında, 2 yaşın altında çocukların medya kullanımıyla ilgili yapılan bir başka araştırmayı da doğrulamaktadır. Söz konusu araştırmada 3 önemli bulguya ulaşılmıştır. Buna göre ilk olarak; 2 yaşın altındaki çocukların medya kullanımının, onlara eğitimsel veya gelişimsel bir katkısının olduğunu gösterir herhangi bir kanıt bulunmamaktadır. İkincisi; bu yaş grubunda medya kullanımının sağlık ve fiziksel gelişim anlamında olumsuz etkileri olabilmektedir. Son olarak; ebeveynlerin medya kullanımının, bu yaş grubunun bulunduğu ortamda gerçekleşmesi, çocuklar üzerinde olumsuz etkilere yol açabilmektedir[37].

Doktor Osman Abalı, bu yaş grubundaki çocukların televizyonla olan ilişkisini şöyle formüle etmektedir: "*Çocuk cansız bir varlığın karşısında, duygusal ve sosyal uyarıdan mahrum, sevgiden ve bağlandığı kişiden uzak; konuşmasına, bakışına, gülümsemesine karşılık vermeyen, gönderdiği iletişim ve etkileşim mesajlarına cevap vermeyen, sert, soluk bir cismin karsısında kaldığında (ne kadar ses ve görüntü olursa olsun çocuk onları yorumlayarak kabul edecek durumda ve psikososyal seviyede değildir) sosyalleşme ve bireyselleşme ve kendiliğinden gelişecek olan psikososyal yönlerin hepsi eksik veya yetersiz kalacaktır*.[38]"

Zamanını çevresi yerine televizyonla ilgilenerek geçiren çocuğun, iletişim kurma sisteminde bozukluk oluşacağından, ileriki dönemlerinde iletişim sorunlarıyla karşılaşması muhtemeldir. Bu yüzden, bebeklerin ebeveynlerince sevilme, ilgilenilme gibi ihtiyaçlarının giderilmesi gereken vakitlerde televizyon karşısında olmaları onların gelişimi açısından risk oluşturmaktadır[39]. Bu durumun yol açacağı psikososyal eksiklikler ise; çevreye ilgisizlik, seslenince bakmama, diğer insanlara ve yaşıtlarına karşı ilgisizlik, insanlarla duygusal ve sosyal iletişime geçmeme, kendi içinde yaşama,

[37]American Academy of Pediatrics (Lead Author Ari Brown), "Media Use by Children Younger Than 2 Years", *Pediatrics*, Cilt:128, Sayı:5, 2011, s.1040.
[38] Osman Abalı, "Televizyon ve Çocuk", http://www.cocukaile.com/IcSayfa.aspx?Kodal=456&KS=2016328121214224 (29.03.2016)
[39] Hüseyin Öztürk, *Kişilik Gelişimi Açısından Çocuk ve Televizyon*, Beyan Yayınları, İstanbul, 2002, s.65.

cümle kurmama, konuşmama, iletişim ve etkileşim sorunları, duygusal tepkiler vermeme şeklinde olabilmektedir[40].

Sonuç olarak; özellikle 0-2 yaş dönemindeki çocukların televizyon izlemesinin, geri döndürülemez olumsuz etkileri olabilmektedir. Dikkat bozukluğu, uyku problemi, iletişim sorunları gibi ciddi bozuklukların, çocuğun ilerideki yaşam kalitesini etkileyebileceği açıktır. Diğer yaş dönemlerinde televizyonun eğitici/bilgilendirici yönüyle olumlu etkisinden bahsedilse de, 0-2 yaş döneminde televizyonun olumlu etkileri olduğunu gösteren bir çalışma bulunmamaktadır.

1.4.2. İlk Çocukluk Döneminde Televizyon (3-5 Yaş Arası)

Çocukların fiziksel, bilişsel ve dil gelişiminin hızla sürdüğü bu dönemde, dil gelişimiyle beraber çocuğun ebeveynleri ve arkadaşlarıyla iletişim ve etkileşimi de önemli ölçüde artmaktadır.

Piaget'in "işlem öncesi dönem" olarak tanımladığı bu dönemde mantıksal düşünme işlemi henüz gelişmemiştir. 3-4 yaşlarındayken çocuklar dış dünyayı zihinsel sembollerle tasarımlayacak güçtedirler. Bu dönemde çocuklar hem yetişkinler hem de yaşıtlarıyla rahatça etkileşimde bulunabilirler, ancak bu etkileşim benmerkezcidir. Bu dönemde çocuk zihinsel olarak kendine yoğunlaştığından, başkalarının farklı düşünebileceğini kavrayamaz. Dolayısıyla mantıksal düşünme henüz gelişmediğinden, çocuklar bu dönemde nesnelerin görünüşünün tesirindedirler[41].

Okul öncesi dönemdeki çocuklar, hayal güçleri gelişmiş olduğundan, gerçeklerle hayalleri karıştırabilmektedirler. Ayrıca bu dönemdeki çocuklar; taklit etme eğiliminde olduklarından, televizyon karakterleri karşısında savunmasız

[40] Osman Abalı, "Televizyon ve Çocuk", http://www.cocukaile.com/IcSayfa.aspx?Kodal=456&KS=2016328121214224 (29.03.2016)
[41] H.Yavuzer, 2010, s.86.

kalabilmektedirler. Bu dönemde çocuklar filmlerde yer alan Süpermen, Örümcek Adam gibi karakterleri taklit ederek, olağanüstü güçlere dayalı fiziksel aktivitelere kalkışabilirler[42]. Örneğin; Mersin'de 4 yaşındaki bir çocuk, kendini "Pokemon" adlı çizgi filmin karakterlerinden biri sanarak, oturduğu binanın 7. katından aşağı atlamıştır. Kendisine, neden düştüğünü soran doktora çocuğun yanıtı şu şekilde olmuştur: "Ben Pokemon'um ve Pokemon gibi uçtum." Görüldüğü üzere bu yaş döneminde çocuk; televizyonda kendini özdeşleştirdiği kahramanın uçtuğunu, dolayısıyla kendisinin de uçabileceğini düşünebilmektedir[43].

Soyut düşünce sistemleri gelişmediğinden bu dönem çocukları, izlediği görüntüleri somut şekliyle algılamakta ve bunları gerçeklik süzgecine tabi tutmadan, olduğu gibi taklit edebilmektedirler. Dolayısıyla çocuk, televizyonda gördüğü şiddet içeren sahneyi aynı şekliyle uygulamaya çalışmaktadır. Bu dönemde şiddete ek olarak, korku öğeleri de soyutlaştırılamadığından, görülen ürkütücü sahneler gerçek gibi algılanarak sonrasında zihinde canlanmakta ve çocuğu rahatsız ederek; yalnız kalamama, uyku bozukluğu gibi sorunlara yol açabilmektedir[44].

Yapılan bir araştırmaya göre; kendilerine uygun olmayan programlar izleyen çocuklarda, hiperaktivite ve saldırganlık oranı yüksek, sosyal beceri oranı ise düşük çıkmaktadır. Buna göre, televizyondaki agresif davranışları izlemek ve uygulamak birbiriyle kesinlikle bağlantılıdır ve bu bağ, çocuklar üzerinde daha etkilidir[45].

Amerikan Pediatri Akademisinin de tespitine göre okul öncesi çocuk grubu (3-6 yaş) kendinden yaşça küçük veya büyük çocuklara göre daha fazla televizyon izlemektedir. Asıl ürkütücü olan, okul öncesi çocukların hemen hemen yarısı anne ve babalarının gözetiminde olmadan televizyon izlemektedirler. Bazı ebeveynler bu yaş

---

[42] Ferhunde Öktem, Melike Sayıl ve Sevilay Çelenk Özen, *Çocukların ve Gençlerin Televizyon Programlarındaki Zararlı İçerikten Korunması, Akıllı İşaretler Sınıflandırma Sistemi*, Ankara, 2006, s.6.

[43] Ali Şen, "İşte Gerçek Pokemon", http://www.milliyet.com.tr/2000/10/30/haber/hab08.html (24.11.2015)

[44] Y.D. Ertürk ve A.A. Gül, 2006, s.35.

[45] Engin Çelebi, "4-6 Yaş Arası Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıkları Üzerine Okul Öncesi Öğretmenlerin Görüş ve Tutumları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 7 Sayı: 32, 2014, s.477.

grubundaki çocuklarının televizyon izleme alışkanlıklarından endişe duyduklarını belirtirken, bazı aileler de televizyonun çocuklarının bilişsel gelişimine katkı sağlayabilecek eğitimsel bir değer taşıdığını belirtmişlerdir[46].

Akademi'nin yaptığı araştırma sonuçlarına göre; 3 yaşındaki çocuklar haftada ortalama 9,67 saat, 4 yaşındakiler ise haftada ortalama 10,44 saat televizyon izlemektedirler. 3 ve 4 yaşındaki çocuklar üzerinde televizyonun etkisini ölçmeyi amaçlayan bu araştırma sonucunda, televizyon izlemenin kelime dağarcığı ve işlem yeteneğinin gelişimi üzerinde ters etkiye sahip olduğu kanıtlanmıştır[47]. Buradan yola çıkarak; televizyonun çocuktaki dil gelişimini olumsuz etkileyerek, hayat boyu sürecek iletişim sorunlarına yol açabileceğini söyleyebiliriz. Çocuk gelişimi açısından önemli aşamaların kaydedildiği bu dönemde televizyon; hem soyut işlem, sosyal iletişim ve dil becerilerinin gelişimini sınırlamakta hem de onları şiddet ve korku dolu bir dünyayla baş başa bırakabilmektedir.

1.4.3. Orta Çocukluk Döneminde Televizyon (6-11 Yaş Arası)

Orta çocukluk dönemi olarak adlandırılan bu dönem; ilkokul eğitiminin ilk evresini kapsadığından, çocuğun okuma-yazma, sayısal işlemler yapma, nesneleri sınıflandırma/gruplandırma gibi yeteneklerinin geliştiği dönemdir. Bu dönem, çocuğun yaşıtlarıyla yoğun şekilde iletişim kurduğu okul ortamı dolayısıyla toplumda birey olarak yer aldığı, temel sosyalleşme sürecinin başlangıcıdır.

Piaget'in "somut işlemler dönemi" olarak tanımladığı bu dönem aynı zamanda son çocukluk dönemi olarak da sınıflandırılmaktadır. 6-11 yaş arasındaki çocuklarda mantıksal düşünme yoluyla sayı, mekan, zaman, boyut, hacim, uzaklık gibi kavramlar

[46] Frederick J. Zimmerman ve Dimitri A. Christakis, "Associations Between Content Types of Early Media Exposure and Subsequent Attentional Problems", *Pediatrics*, Cilt:120, Sayı:5, 2007, s.990
[47] A.g.m., s.990.

özümsenmeye başlar. Somut durumları algılamaktaki becerileri yetişkinler gibi olmaya başlayan çocukta soyut düşünce tam olarak gelişmemiştir[48].

Bu yaş grubundaki çocuklar daha çok yeni yetenekler kazanmak ve onları nasıl kullanacaklarıyla ilgilenmekte ve bunun için de kendi yeteneklerini ölçerek; kuralları, değerleri keşfetmekte ve denemektedirler. Değer yargılarını oluşturma evresinde olan çocuk; çevresindeki değer yargılarını anlamaya çalışarak, bunların kendisine katkısı üzerinde düşünmektedir[49].

Bu dönemde; bir gruba ait olma gereksinimi başlamakta ve çocuklar daha çok hemcinsi olan yaşıtlarıyla gruplaşarak, yakın ilişki kurmayı tercih etmektedirler. Akranlarla özdeşim kurarak onları model alma ve taklit etme eğiliminde olan çocuk, televizyonda yaşıtlarının çeteleştiği, uyuşturucu madde ve sigara kullandığı, hırsızlık yaptığı sahneleri görerek, bu yanlış figürlerle kendini özdeşleştirebilmektedir[50].

6-10 yaş arasındaki çocuklar üzerinde yapılan bir araştırmada; şiddet içeren sahneleri izleyen çocukların 15 yıl sonraki durumları analiz edildiğinde, çocukların ileriki hayatlarında saldırgan davranışlar gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Bu ilişki, sosyo-ekonomik durum, zihinsel beceri ve ebeveyn faktörleri değişse bile doğrulanmaktadır[51].

Çocukların öğrenim hayatlarının temelinin atıldığı bu dönemde edinilen akademik eğitim becerileri, sonraki okul/öğrenim hayatlarının belirleyicisi olmaktadır. Uzun süreli televizyon izlemekle okul başarısı arasında negatif bir ilişki olduğunu gösteren araştırmalar mevcuttur. Örneğin, 1980 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir araştırmaya göre, yoğun televizyon izlemek; okuma, yazma ve matematik sınavlarında düşük puanlar alınmasına yol açmaktadır. Araştırma geniş

[48] H. Yavuzer, 2010, s.112-113.
[49] Metin Işık, *Televizyon ve Çocuk*, Eğitim Kitabevi, Konya, 2007, s.62.
[50] F. Öktem, M. Sayıl ve S. Ç. Özen, 2006, s.7.
[51] L. Rowell Huesmann, Jessica Moise-Titus, Cheryl-Lynn Podolski ve Leonard D. Eron "Longitudinal Relations Between Children's Exposure to TV Violence and Their Agressive and Violent Behaviour in Young Adulthood: 1977-1992", *Developmental Pschology*, Cilt:39, Sayı:2, 2003, s.201-221.

ölçekli örneklemden oluşmasına rağmen, sonuçlar tüm yaş gruplarında, cinsiyet ve sosyo-ekonomik durum fark etmeksizin doğrulanmaktadır. Ancak asıl şaşırtıcı olan; çok az düzeyde televizyon izleyen çocuklarda da, aynı şekilde düşük okul başarısı gözlenmektedir. Haftada izlenen toplam televizyon saatinin optimum (kimilerine göre ortalama 10 saat) olduğu noktada okul başarısıyla, televizyon arasında pozitif bir korelasyon oluşmaktadır[52]. Buna göre; çocuklar uygun içerikleri, optimum sürelerle izledikleri takdirde; bu durum onların okul başarısı, dil becerisi vb. alanlardaki gelişimlerine destek olabilmektedir. Televizyonun kelime dağarcığını geliştirme, farklı konulara yönelik merak uyandırma ve öğretici olma gibi olumlu etkileri de bulunmaktadır. Ancak bu gelişimleri sağlayabilecek optimum süreyi aşan her izleme süresinin, bu gelişimleri tersine çevirebileceğini unutmamak gerekir.

1.4.4. Ergenlik Döneminde Televizyon (12-19 yaş arası)

Ergenlik dönemi, bireyin çocukluktan yetişkinliğe geçiş yaptığı; biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal açıdan önemli değişiklikler yaşadığı bir süreçtir. Bu dönem, çocukların ebeveynleriyle çatışmalar yaşadığı, cinsel olgunlaşma ve kimlik arayışlarının aktif olduğu, fırtınalı bir geçiş evresidir.

11 yaşından sonra çocukta, Piaget'in "Soyut/Formel İşlemler Dönemi" olarak tanımladığı süreç başlamaktadır. Bu dönemde; görüşlerini destekleyecek mantıksal çıkarım ve düşünce kuralları bulmaya başlayan çocuk, bazı tahmin ve varsayımlar ileri sürerek, onları eleme süzgecinden geçirip soyut kavramlardan faydalanarak durumlar arası geçiş yapar[53].

Sosyolog August Hollingshead'e göre ergenlik; "*Bireyin içinde bulunduğu toplumun onu artık bir çocuk gibi görmeyi bıraktığı, fakat ona henüz yetişkin*

[52] D.Lemish, 2007, s.153.
[53] H. Yavuzer, 2010, s.267.

statüsünü, rolünü ve işlevini tümüyle vermediği yaşam dönemi"dir[54]. Toplumsal anlamda kendini kabul ettirme ve benimsenme ihtiyaçlarının yoğunlaştığı, benlik kaygısının oluştuğu bu evrede ebeveynden bağımsız bir kimlik oluşturma çabası etkindir.

Ergenlik döneminde benmerkezci düşünce yoğun bir şekilde kendini hissettirmektedir. Ergenler takıntılı bir şekilde çevresindeki herkesin sürekli olarak onların düşünce, davranış ve görünüşleriyle ilgilendiklerini zannederler. Çocuk psikolojisi alanında çalışmaları olan ünlü bilim adamı David Elkind tarafından "düşsel seyirciler" olarak tanımlanan bu duruma göre çocuklar, kendilerini adeta bir sahnede ve seyircilerin karşısında hissetmektedirler. Bu durum, çocuğun kendisini özel ve biricik olarak tanımlamasına yol açar[55]. İzlenme düşüncesiyle ergenlik çağındaki çocuk; dış görünüşüne fazlaca önem vererek, saatlerini aynalar karşısında geçirmektedir.

Bu yaşlardaki gençler; toplumsal yaşamı anlamak, sorunlarına çözüm bulmak ve yetişkin dünyasına ait içerikleri takip ederek kendilerini bu dünyaya kabul ettirmek amacıyla televizyondaki film, dizi ve programlardan faydalanırlar. Kendilerini oyuncularla özdeştirerek onların özelliklerini taklit ettiklerinden; televizyondaki riskli davranışların olumlandığı sahneler, gençleri yanlış yönlendirebilmektedir. Araştırmalar, gençlerin suç işleme oranlarının ergenlikte arttığını, sonrasında ise azaldığını göstermektedir. Riskli davranışların heyecan verici bulunduğu bu dönemde işlenen suçlar; genellikle şiddet ve hırsızlık olarak ortaya çıkmaktadır[56]. Örneğin bir mafya dizisi olarak Kurtlar Vadisi'nde, eli silahlı karakterlerin yoğun şiddet uyguladığı sahneler ne yazık ki bir kahramanlık hikayesi gibi yansıtılarak özellikle erkek ergenler açısından suçu çekici hale getirmektedir.

Günümüzde medyada cinsel içerikli programlar ve reklamlar, içeriğin büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Bir ergen, yılda ortalama 14 binden fazla cinsellik

[54] A. Marie R. Spenle, *Ergenlik Psikolojisi'nden* aktaran H. Yavuzer, 2010, s.276.
[55] Ramazan Arı, *Eğitim Psikolojisi*, Nobel Yayın, Ankara, 2010, s.114.
[56] F. Öktem, M. Sayıl ve S. Ç. Özen, 2006, s.9.

sahnesine maruz kalmaktadır. Birçok çalışma, televizyon izleyen ergenlerin cinsel yönelim, değer ve kimliklerinin; izledikleri programlar tarafından şekillendiğini göstermektedir. İletişim alanında çalışmalar yapan Dale Kunkel ve arkadaşlarının 1999 yılında Amerika'da yaptığı araştırmada; 10 televizyon kanalında 1300 program değerlendirilmiş ve sonuçta bu programların %50'sinin cinsellik içerdiği, bu içeriklerin %66'sının en çok izlenen saatlere rastladığı ve sadece %9'unun cinsel eğitim konularına yer verdiği belirlenmiştir[57].

Televizyon ile şiddet davranışları arasındaki ilişkiyi ölçen J.L. Singer ve D.G. Singer'ın 1980 yılında İngiltere'de yaptığı araştırmanın sonuçları, bu iki değişken arasında pozitif korelasyon olduğunu göstermektedir. 13-16 yaşlarındaki yatılı okul öğrencileri iki ayrı gruba bölünerek; birinci gruba 15 gün boyunca komik ve sosyal programlar, ikinci gruba ise şiddet içerikli programlar gösterilmiştir. Araştırma sonucunda ilk grupta hoşgörü, iletişim ve eğlence düzeyinin; ikinci grupta ise saldırganlık düzeyinin arttığı görülmüştür[58].

Televizyon kanalları, kâr odaklı ve ticari kaygıyla yayın yapan işletmeler olduklarından, ergenlik çağındaki gençler ve çocuklara olumlu örnek olabilecek modelleri arka plana atarak reklam gelirlerini maksimize edecek programları öne çıkarmaktadır. İzleyici ölçümlerinin baz alındığı bu sektörde, olumsuz örnek oluşturan şiddet ve cinsellik gibi konular, çektiği büyük ilgi doğrultusunda fazlaca yer kaplamaktadır. Ergenlik çağındaki bireylerin; çocuklara yönelik programlardan uzaklaşarak yetişkinlere yönelik içeriklere yoğunlaştığı bu dönemde, televizyonda olumlu örneklere rastlaması bir hayli güç görünmektedir. Örneğin bu yaş grubunca sevilerek takip edilen "Reality Show" tarzı programlarda yarışmacılar arası kavga ve çekişmelerin ön plana çıktığı, fütursuzca hakaretlerin edildiği, büyük hırslarla yarışmayı kazanmak için tüm etik kuralların çiğnendiği ortadadır. Öyle ki, bu çatışmalar doğal olarak gelişmeyen, reytingleri arttırmak amacıyla yapımcılar tarafından oluşturulan suni gerçekliklerdir. "Survivor" ve "evlilik programları" gibi

[57]Susan Villani, "Impact of Media on Children and Adolescents: A 10-Year Review of the Research"den aktaran Aysu Duyan Çamurdan, "Görsel Medyanın Çocuk Sağlığına Etkileri*", Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, Cilt:16, Sayı:2, 2007, s.28.
[58] Milli Eğitim Bakanlığı, *Öğrencilerin Televizyon İzleme Alışkanlıkları,* Ankara, 2008, s.29.

yapımlar izlendiğinde, Türk toplumunun değerlerini yansıtmayacak düzeyde çekişme ve saygısızlıkların format gereği olduğu, hatta sunucularca açıkça teşvik edildiği görülmektedir. Bu programlarda; çoğunlukla ergenlerin örnek alabileceği genç yetişkinlerin katılımcı/yarışmacı olması nedeniyle, ergenlere olumsuz modeller sunulmaktadır.

1.5. ÇOCUKLARIN TELEVİZYON İZLEME ALIŞKANLIKLARI

Bu bölümde çocukların boş zamanlarını nasıl değerlendirdikleri ve bu zaman diliminde; genelde televizyonun özelde ise çocuk programlarının yeri ve önemi irdelenerek, bunlara ilişkin sayısal bilgilere yer verilecektir.

Çocuk dünyasında televizyonun yerini anlamak açısından, televizyonun diğer iletişim araçları içerisindeki konumunu bilmek önemlidir. Buna yönelik olarak; RTÜK'ün 2013 yılında yaptığı, ilk ve ortaöğretim öğrencilerini kapsayan araştırmasına göre, çocukların iletişim araçlarına ayırdıkları süreler Tablo 1'de görülmektedir:

Tablo 1. Öğrencilerin İletişim Araçlarına Ayırdığı Süreler [59]

İletişim Araçları	Ortalama (Saat)
Televizyon	1 sa. 55 dk. (%18,6)
Radyo	58 dk. (%9,4)
Cep Telefonu	2 sa. 39 dk. (%25,8)
Bilgisayar/tablet (internet dışında)	1 sa. 34 dk (%15,2)
İnternet	1 sa. 48 dk. (%17,5)
Kitap/ Gazete/ Dergi (Ders kitabı haricinde)	1 sa. 32 dk. (% 14,9)

Tablo 1'de görüldüğü üzere çocuklar; televizyondan çok sonra yaygınlaşan cep telefonuna, televizyondan 44 dakika daha fazla vakit ayırmaktadır. Bilgisayar ve internet toplamına (3 saat 22 dakika) ayrılan sürenin ise televizyona ayrılan süreden 1 saat 27 dakika fazla olduğu görülmektedir. Televizyon içeriklerinin artık internet ortamında da yayınlanıyor olması nedeniyle, televizyonun eskisi kadar rağbet görmediği bilinmektedir. Bu durum, tablodaki sürelerden de açıkça anlaşılmakta olup, televizyonun geleceği ve "yeni medya" akımıyla ilgili soruları beraberinde getirmektedir.

2007 yılında ilköğretim öğrencilerinin boş zaman dağılımını ölçen bir diğer çalışmada, boş zaman etkinlikleri 4 başlıkta sınıflandırılmıştır:

[59] RTÜK, 2013, s.155.

Tablo 2. Çocukların Boş Zamanları Değerlendirme Biçimi [60]

Boş Zaman Değerlendirme Biçimleri	Yüzde
Arkadaşlarla Oynama	12,3
Televizyon İzleme	28,4
Müzik Dinleme	5
Kitap Okuma	53,3

Tablo 2'ye göre çocukların boş zamanlarında kitap okumaya ayırdıkları süre, televizyon izlemeye ayırdıkları sürenin hemen hemen iki katıdır. Televizyon izleme, kitap okuma dışındaki etkinliklere göre ise açık ara öndedir. 2007 yılında yapılan bu araştırmada; bilgisayar/internet kullanımının o dönemde yaygın olmaması nedeniyle bu etkinliğe yer verilmediği düşünülebilir. Bu araştırma verileri, Tablo 1'de yer alan ve 2013 yılında yapılan araştırmayla kıyaslandığında; boş zaman dağılımında televizyon izleme oranının %28,4'ten %18,6'a düştüğü görülmektedir. 2007 yılından 2013'e gelindiğinde, çocukların okul dışı etkinliklerine ayırdıkları zamanın televizyon bazında azalarak "yeni medya" (bilgisayar, internet, cep telefonu) ortamlarına kaydığı söylenebilir. Asıl büyük düşüş ise kitap okuma başlığında görülmüştür. 2007 yılında kitap okumaya ayrılan süre % 53,3 iken, 2013 yılında bu süre %15'e gerilemiştir. Çocuklar arasında kitap okuma alışkanlığı; hem televizyon hem de bilgisayar kullanımıyla ters korelasyon halindedir. Bu durum yüksek gelirli ailelerin çocukları arasında yapılan ve televizyon ile bilgisayar kullanımının okuma alışkanlığına etkisini ölmeyi amaçlayan 2007 tarihli bir araştırmada şöyle değerlendirilmektedir:

"Öğrenciler boş zamanlarında gerçekleştirmek üzere 'kitap okumak', 'televizyon izlemek' ve 'bilgisayar kullanmak' etkinlikleri arasından kitap okumayı son sırada tercih ederken, ilk iki sıraya bilgisayar kullanma ve televizyon izlemeyi koymaktadır. Öğrencilerin kitap okumayı, bilgisayar kullanma ve televizyon izleme etkinliklerinden sonra tercih etmeleri onların okumaya ayıracak zamanlarını azalttığı

[60] M. Işık, 2007, s.141.

gibi, boş zaman etkinliği olarak okumayı diğer etkinliklere göre çekici bulmadıklarını da ortaya koymaktadır. Nitekim öğrenciler bilgisayar kullanma ve televizyon izlemeye daha az zaman ayırsalar, daha çok kitap okuyabileceklerini bizzat kendileri de belirtmişlerdir. Dikkati çeken bir başka nokta ise, bilgisayar kullanımın öğrenciler tarafından televizyon izleme etkinliğinden daha çok tercih ediliyor olmasıdır. Öğrenci ilgisinin televizyondan bilgisayara doğru kaymaya başladığı söylenebilir.[61]" 2007 yılında yapılan bu çalışma sonucuna göre, yüksek gelirli ailelerin çocuklarının iletişim araçları arasında ilk tercihleri bilgisayar/internettir. 2007'den bugüne bilgisayar/internetin hemen hemen tüm gelir gruplarına yayılmasıyla beraber; çocukların bilgisayar/interneti televizyona; ayrıca bu ikisini de kitap okumaya tercih ettiği görülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığının ilk ve ortaöğretimde okuyan çocuklar (12-18 yaş) arasında yaptığı bir anket; "Televizyon izlemeyi seviyor musunuz?" sorusuyla başlamaktadır. Bu soruya "Hayır" cevabı verenler %13,7'lik kısımda yer alırken, "Evet" cevabını verenler %86,3 ile çoğunluğu oluşturmaktadır[62]. Buna göre; çocukların büyük çoğunluğu televizyon izlemeyi sevdiğini belirtiğinden, çocukların boş vakit etkinlikleri arasında televizyonun ilk sıralarda yer alması hiç de şaşırtıcı değildir. Aynı anketteki, "Evinizdeki televizyon sayısı kaçtır?" sorusuna verilen cevaplara göre; katılımcıların %51,8'inin evinde 1 televizyon, %35,9'inin evinde 2 televizyon, %12,8'inin evinde ise 3 televizyon bulunmaktadır[63]. Araştırma, genellikle düşük gelirli grupları içermesine rağmen hemen hemen herkesin evinde en az bir televizyon bulunması, televizyonun ulaşılabilirliğinin yüksekliğini ve ihtiyaç olarak algılandığını göstermektedir.

Okul öncesi öğretmenleriyle görüşme yoluyla yapılan bir çalışmada ortaya çıkan sonuçlara göre, okul öncesi çocuklar özellikle yemek saatlerinde televizyon karşısında fazla zaman geçirmektedirler. Ayrıca çocuklar çoğunlukla evde,

[61] Ayşe Gül Aksaçlıoğlu ve Bülent Yılmaz "Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi", *Türk Kütüphaneciliği*, Cilt:21, Sayı:1, 2007, s.23.
[62] MEB, 2008, s.36.
[63] A.g.e., s.36.

ebeveynlerinin kontrolü dışında tek başlarına televizyon izlemektedirler. Çocuk programlarına ek olarak, okul öncesi çocukların yetişkinlere ait programları da izledikleri, hatta akşam geç saatlerde dahi televizyon izledikleri araştırmanın sonuçları arasındadır. Bu verilere göre, televizyonun çocuklara ulaşım kolaylığı ve etkinliğinin büyüklüğü dikkate değerdir[64].

Okul öncesi çocuklar üzerinde yapılan bir başka araştırmaya göre; gün içinde çocukların % 31'i 2 saate kadar, %37'si 2-6 saat arası, %10,3'ü ise 6 saat ve üzeri televizyon izlemektedir. Araştırmada çocukların %21'inin ise hiç televizyon izlemediği sonucuna ulaşılmıştır[65].

Milli Eğitim Bakanlığının 12-18 yaş arası çocuklar üzerinde yaptığı araştırma sonucuna göre ise, çocukların %10,6'sı hafta içinde 4 saatten fazla televizyon izlemektedir. Aşağıdaki tablodan görüleceği üzere çocukların %30,9 gibi azımsanmayacak büyüklükteki kısmı ise, hafta sonunda 4 saatten fazla televizyon izlemektedir.

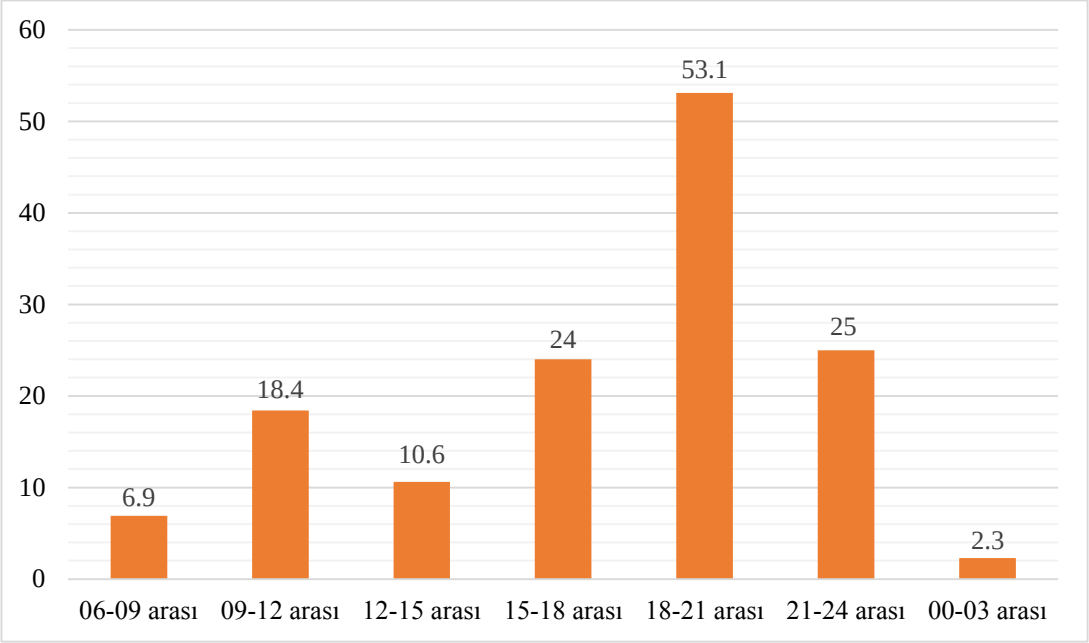
Tablo 3. Çocukların Televizyon İzleme Süreleri[66]

Süre	Hafta İçi (%)	Hafta Sonu (%)
1 saatten az	40,00	18,6
1-3 saat	49,3	50,4
4-6 saat	7,3	22,6
6 saatten fazla	3,3	8,3

[64] E. Çelebi, 2014, s.481.
[65] Sevilay Y. Akkuş, Yasemin Yılmazer, Alev Şahinöz ve İclal A. Sucaklı "3-60 Ay Arası Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıklarının İncelenmesi", *Hacettepe University Faculty of Health Science Journal*, Cilt:1, No:suppl2, 2015, s.356.
[66] MEB, 2008, s.37.

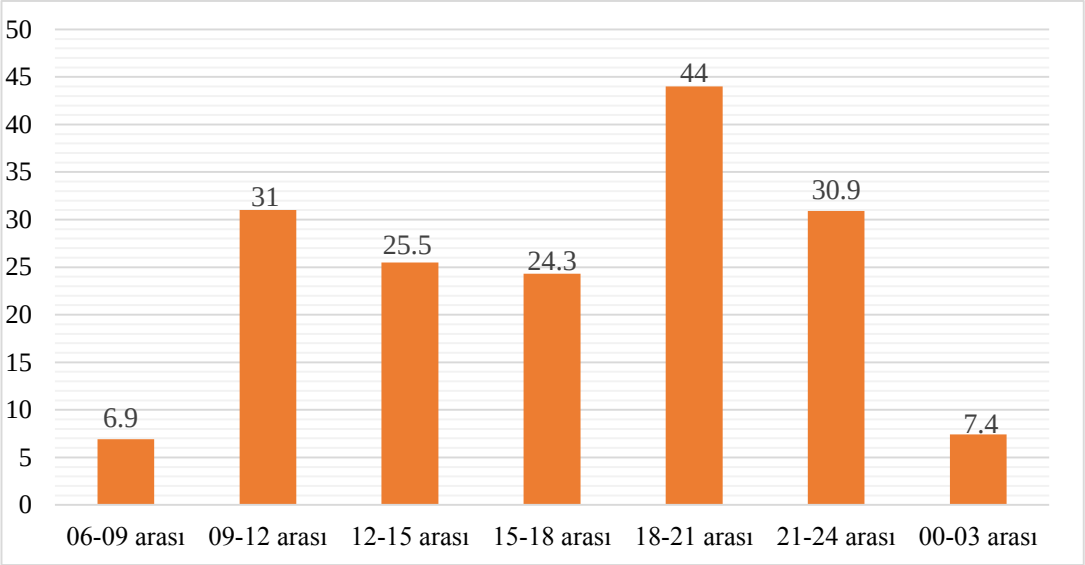
Bu oranlara göre gerek hafta içinde ve gerekse hafta sonunda çocukların yarısı 1-3 saat arasında televizyon izlemektedir. Hafta sonunda ise %22,6 gibi azımsanamayacak oranda çocuk, 4-6 saat süreli televizyon seyretmektedir.

Çocuk izleyicilerin hafta içi (Şekil 1) ve hafta sonu (Şekil 2) ise daha çok hangi saatlerde ekran başında olduğunu gösteren şekiller aşağıda sunulmuştur. Buna göre hafta içi çocukların %53,1'i, hafta sonu %44'ü 18.00-21.00 saatleri arasında ekran başında bulunmaktadır.

Şekil 1. Çocukların Hafta İçi Televizyon İzleme Saatleri [67]

[67] RTÜK, 2013, s.233.

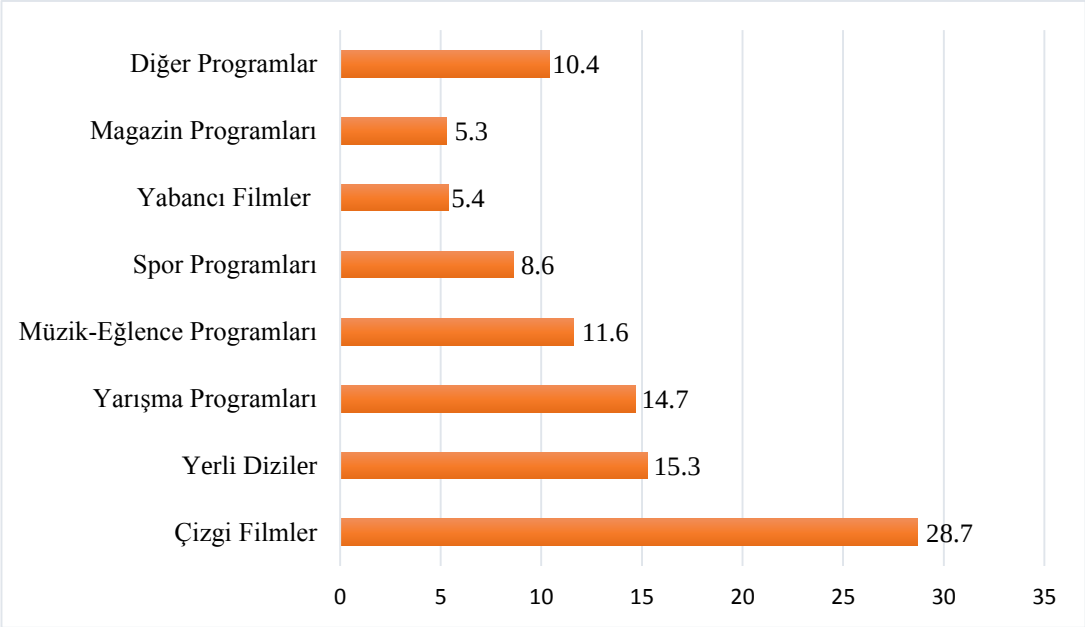

Şekil 2. Çocukların Hafta Sonu Televizyon İzleme Saatleri [68]

Çocukların en çok hangi program türlerini izlediği, araştırmanın ana konusu olan çocuk programlarının yeri ve önemini anlamak açısından önemlidir. Yaşları 7 ile 12 arasında değişen katılımcılarla yapılan araştırmaya göre, çocukların %90'ı çizgi film, %5'i belgesel, %3'ü dizi %0,2'si spor ve %0,2'si haber izlemekten hoşlanmaktadır. Bu araştırma, çocukların büyük çoğunluğunun ilk tercihinin çizgi filmler olduğunu göstermektedir[69].

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından yapılan "Türkiye'de Çocukların Medya Kullanımı Alışkanlıkları Araştırması"na göre de çocukların ilk tercihinin çizgi filmler olduğu Şekil 3'te görülmektedir.

[68] RTÜK, 2013, s.235.
[69] Sevim Cesur ve Oya Paker, "Televizyon ve Çocuk: Çocukların TV Programlarına İlişkin Tercihleri", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:6, Sayı:19, 2007, s.114.

Şekil 3. Çocukların Televizyondaki İlk Tercihleri [70]

Bir başka araştırmanın sonuçları da çizgi filmler ve çocuk programlarının, çocukların birinci tercihi olduğunu göstermektedir. Prof. Metin Işık'ın ulaştığı sonuçlara göre çocukların tercihlerinde çizgi filmler %23,3, çocuk programları %17,1, dizi filmler ise %7,8 oranında yer kaplamaktadır[71].

Bu araştırmaların sonuçlarından görüleceği üzere, çocukların program türü bazında ilk tercihlerinin çizgi filmler olduğu açıktır. Çocuk dünyasında böylesine önemli bir yer kaplayan çizgi filmlerin içeriklerinin ne derece çocuklara uygun olduğu bir soru işaretidir. Araştırmanın bundan sonraki bölümünde çocuk programları ve çocuk kanallarıyla ilgili genel bilgiler verilerek, çocuk programlarının içerik analizleri üzerinde durulacaktır.

[70] RTÜK, 2013, s.240
[71] M. Işık, 2007, s.149.

İKİNCİ BÖLÜM
ÇOCUKLARA YÖNELİK TELEVİZYON YAYINLARI

Çalışmanın bu bölümünde çocuk programları, çocuk programlarında içerikler ve tematik çocuk kanalları üzerinde durulmuştur.

2.1. ÇOCUK PROGRAMLARI

Televizyonun günümüzde hemen hemen her eve girmesiyle medya sektörü, farklı izleyici gruplarının farklı ihtiyaç ve beklentilerini karşılamaya yönelik yayınlar yapmaya başlamıştır. Çocuklar da kitle iletişim sektörünün temel "müşteri" gruplarında yerini alarak kendilerine yönelik programlara, hatta kendilerine yönelik tematik kanallara kavuşmuştur.

Çocuk programlarının kapsadığı içeriklere yönelik çeşitli görüşler mevcuttur. Kamu yayıncısı TRT tarafından çocuk programı şöyle tanımlanmıştır: "*Okul çağına girmemiş çocuklarla, ilköğretimde bulunan çocuk kesiminin ilgi, ihtiyaç ve zevklerine yönelik, belirlenen hedef ve ilkelere uygun olarak hazırlanan programlardır.*[72]*"* Bu tanıma göre, çocuğa yönelik programların tamamı çocuk programının kapsamına girmektedir.

Televizyona yönelik yayın yapan medya hizmet sağlayıcılarına ait sektörü düzenleme ve denetlemede tek yetkili olan Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun bağlı olduğu mevzuatta, çocuk programı kavramı doğrudan tanımlanmamıştır. Ancak 6112

[72] Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, *Genel Yayın Planı 2003*, Yayın Planlama Koordinasyon ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı, 2002, s.123

sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un 14. maddesinin 3. fıkrasında yer alan *"Genel ve tematik içerikli yayın yapan televizyon kuruluşlarının, çocuk yayınlarında çizgi filmlere yer vermeleri hâlinde, çizgi filmlerin en az yüzde yirmisinin, diğer çocuk programlarının en az yüzde kırkının Türkçe dilinde üretilmiş yapım olması ve Türk kültürünü yansıtması zorunludur"* ifadesinden çocuk programı tanımını çıkarmak mümkündür[73]. Buna göre çocuk programı kavramı, *"çizgi filmler" ve* sonrasında yer alan "*diğer çocuk programları*" ifadeleri doğrultusunda; çizgi filmler ve diğer çocuk programlarıyla birlikte çocuğa yönelik sunulan tüm programları içermektedir.

Türkiye'deki televizyon programlarının oranları ve içeriklerine bakıldığında ise, çocuk programlarıyla çizgi filmlerin özdeşleştiği görülmektedir. Çizgi filmlerin uluslararası medya sektöründen düşük maliyetle edinilebilmesi ve bu filmlerin farklı dillerde seslendirmeyle rahatlıkla uyarlanabilmeleri nedeniyle, yayıncılar çizgi filmlere ağırlık vermektedirler. Kâr odaklı medya kuruluşları; yüksek rekabet güdüsüyle, yayınlarında çizgi film dışındaki çocuk programlarına yönelmek yerine, görece daha büyük hedef kitlesi olan ailelere yönelik programlara bütçe ayırmaktadırlar[74].

TRT'nin doğrudan, RTÜK'ün ise dolaylı olarak tanımladığı "çocuk programı" kavramı; çalışmanın bundan sonraki bölümünde, çocuklara yönelik çizgi film/diziler, sinema filmleri, yarışmalar, eğitici ve eğlendirici programlar ile diğer tüm içerikler (reklamlar hariç) olarak kabul edilecektir.

[73] Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun, www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6112.doc (16.12.2015)
[74] Bülent ÇAPLI, *Televizyon Karşısında Çocuk: Türkiye Örneği,* Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi-Dünyada ve Türkiye'de Değişen Çocukluk, Yay. Haz: Bekir Onur, Çev. Emine Gül Kapçı, Ankara Üniversitesi Yayınları, 2001, s.220.

2.1.1. Çizgi Film ve Animasyon

Filmler, diziler, internet sayfaları, reklamlar, kitaplar vb. yazılı ve görsel medyada yer alan, küçükler başta olmak üzere herkesin ilgisini çeken animasyon (canlandırma) veya çizgi film, iç içe geçmiş kavramlardır. Latince "hayat vermek" anlamına gelen "animare" kelimesinden türeyen ve Türkçeye animasyon olarak geçen kelime, Türk Dil Kurumuna göre "canlandırma" anlamına gelmektedir[75]. İletişim terimi olarak kabul görmüş bu kelime, günlük kullanımda "çizgi film" olarak adlandırılmaktadır. Bazı kaynaklarda animasyon ve çizgi film ayrımı yapılarak, animasyonun bir teknik olduğu, bu teknikle yapılan filmlere ise çizgi film denildiği görülmüştür. Tam tersi, bu iki kavramın birbirinin yerine geçtiği kaynaklara da rastlanmış olup; bazı kullanımlarda televizyonda yayınlanan canlandırmalara çizgi film, sinemada gösterilenlerine ise animasyon denildiği anlaşılmıştır. Yapılan literatür taramasında çizgi film, animasyon, canlandırma kavramlarının kullanımlarına rastlanılmış, ancak çalışmada bir ayrıma gidilmeyerek "çizgi film/dizi" kavramı tercih edilmiştir.

Çocukların en çok tercih ettiği programlar olan çizgi filmler, Türk Dil Kurumunca şöyle tanımlanmaktadır: *"Bir konuyla ilgili olarak karakterlerinin hareketlerini belirtecek biçimde art arda çizilmiş resimlerden oluşan sinema filmi.*[76]*"* Buna göre çizgi film, "görüntü karelerinin hareketlilik hissi yaratır şekilde akışı" olarak tanımlanabilir.

Çizgi filmler, çizgi ve fotoğrafların birleştirilmesiyle oluşturulan hareketlerin bir bütün olarak bir araya getirildiği filmlerdir. Bu filmlerde kurguyla gerçek hayatın tamamen örtüşmesi beklenemez. Örneğin çizgi film karakterleri doğaüstü güçlere sahip olabilir, tehlikeli kazalardan yaralanmadan kurtulabilir, hatta gerçek hayatta

[75] TDK Genel Sözlük, http://tdk.gov.tr (10.03.2106)
[76] TDK Genel Sözlük, http://tdk.gov.tr (17.12.2015

ölmesine kesin gözle bakılan durumlarda dahi hiçbir şey olmamış gibi yürüyüp gidebilirler[77].

Günümüzde çizgi filmlere ek olarak ileri teknoloji içeren animasyon filmler de benzer şekilde renkli, düşsel bir dünya çizmektedir. Çizgi film ile animasyon film arasındaki fark şöyle ifade edilmektedir. *"Tek kare çekilebilen bir alıcı ile, hareketlerin çözümlenmiş pozlarının çizilmiş resimlerini ya da hareketsiz cisimlerin, göstericide hareket duygusu verecek biçimde yeniden düzenlenmesine animasyon (canlandırma), bu teknikle hazırlanmış filmlere canlandırma filmi denir. Tip, karakter ve sahne tasarımlarının her karede çizilerek oluşturulması ile meydana gelen filmlere ise çizgi film denir. Bu açıdan çizgi film, çizim ile gerçekleştirilen filmleri kapsar denilebilir.*[78] *"*

Animasyon konusunda uzman bir isim olan Paul Wells çizgi filmi; "Geleneksel fotoğraf araçlarına doğrudan aktarılamayan hareketin, el yapımıyla, kare kare yansıtılarak, hareket illüzyonu sağlamak" şeklinde tanımlamaktadır.[79] Çizgi film yönetmeni Norman McLaren'e göre ise çizgi film, "Çizimleri hareket ettirme sanatından daha ziyade çizilenlerin hareketi sanatıdır.[80]"

Çalışmanın birinci bölümünde, çocukların %90'ının birinci tercihinin çizgi filmler olduğu belirtilmiştir. Çizgi filmlerin çocukların bu denli ilgisini çekmesinin altında; bütün konular, nesneler ve canlıların renkli bir biçimde sunulmasına teknik açıdan imkan tanıması yatmaktadır. Çizgi filmler günlük yaşamın olağan durumlarına ek olarak, düşsel anlatım zenginliğinden faydalanarak sınırsız bir dünyanın kapılarını aralamaktadır[81]. Bu filmlerde en çok kullanılan ögelerden biri olan hayvanlar; konuşabilen, insana ait duygu ve tepkileri olan kahramanlar olarak yer almaktadır.

---

[77] Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, *İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı*, Ankara, 2007, s.53.
[78] Aytekin Can, *Çocuk ve Çizgi Film*, Öz Eğitim Yayınları, Konya, 1997, s.3-4.
[79] Paul Wells, *Understanding Animation*, Routledge Press, London, 1998, s.10.
[80] Charles Solomon, *The Art of The Animated Image: An Anthology*'den aktaran Paul Wells, 1998, s.10.
[81] Nilüfer Pembecioğlu, *İletişim ve Çocuk: İletişim Ortamlarında Çocuk ve Reklam Etkileşimi*, Ebabil Yayınları, Ankara, 2006, s.245.

İletişim Profesörü Deniz Güler'e göre çizgi filmlerde hayvanlara sıkça yer verilmesi tesadüfi değildir. Hayvansal özellikler, karakterlere masumiyet katarken, doğadaki birçok ilişki hakkında da çocuğa fikir verir.[82] Örneğin Disney'in en eski ve ilgi çekici karakterlerinden olan Miki Fare, ne görüntü olarak ne de davranış olarak bir fareye benzemektedir. İnsansı özellikler gösteren bu karakterin gerçek dışılığı kimseyi rahatsız etmemekte, bilakis insanlar ona sempatiyle yaklaşmaktadırlar.

2.1.2. Çizgi Filmlerin Tarihi Gelişimi

Ortaya çıkışı, Neanderthal insanların mağara duvarlarına avladıkları hayvanları resmetmelerine kadar dayandırılan çizgi filmlerin; teknik anlamda bugünkü formuna kavuşması, 19. yüzyılda fotoğrafçılığın gelişmesiyle birlikte olmuştur[83].

Çizgiyle canlandırılarak anlatılan ilk hikayelere, 19. yüzyılda İngiliz zenginlerinin eğlence hayatında "Büyülü Fener"[84] tekniği ile yapılan özel gösterimlerde rastlanır. 19. yüzyılın ortalarında sanayileşmeyle beraber orta sınıf ortaya çıkmış, eğlence de soylulardan halka yayılmaya başlamıştır. Bunun sonucunda özel sunumlar, geniş gösteri salonlarında büyük halk kitlelerine ulaşmıştır. Büyülü Fener tekniğini geliştiren Charles-Emile Reynaud, "optik tiyatro" adını verdiği bir düzenek tasarlamıştır. Optik tiyatro, sinema ve çizgi filmin atası olarak kabul edilmektedir. Reynaud bu düzenekle 1892 yılında Paris Grévin Müzesi'nde "Pauvre Pierrot", "Un Bon Bock", ve "Le Clown et Ses Chiens" adlarında üç filmin ilk gösterimini yapmıştır[85].

[82] Deniz Güler, "Çocuk Televizyon ve Çizgi Film", *A.Ö.F. İletişim Bilimleri Dergisi*, Sayı:5, 1989, s.172.
[83] A. Can, 1997, s.7.
[84] Günümüzdeki slayt projektörlerin atası olan tarihteki ilk projeksiyon cihazı. https://tr.wikipedia.org/wiki/B%C3%BCy%C3%BCl%C3%BC_fener (17.12.2015)
[85] Fethi Kaba, "Çizgi Filmlerde Grafik İfade ve Konu Açısından Kültürel Etkiler: Türk Çizgi Film Örnekleri", *Selçuk İletişim*, Cilt:8, No:3, 2014, s.164-165.

Modern anlamda ilk çizgi filmlerin 1906 yılında ABD ve İngiltere'de yapıldığı görülmektedir. Amerika'da modern anlamda yayınlanan ilk çizgi film olan ve 8.000 çizimden oluşan "Humorous Phases of Funny Faces", James Stuart Blackton tarafından yapılmıştır. Çizgi film karelerini çizme işi çok zahmetli olduğundan kısa metrajlı, siyah-beyaz ve sessiz olan ilk çizgi filmler; zamanla renk ve seslerin eklenmesiyle geliştirilmiştir. Böylece 1937'de ilk uzun metrajlı ve sesli çizgi film olan Walt Disney yapımı "Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler" gösterime girmiştir[86].

1950'den sonra yaygınlaşmaya başlayan televizyon, çizgi film sektörü için büyük alan yaratmış, böylece çizgi film yapımlarında büyük bir artış yaşanmıştır. Özel televizyonların reklam gelirleri, maddi olanakları arttırarak bu filmlerin kolayca finanse edilmesine imkan sağlamıştır. Televizyon sektörünün gelişmesi, 1970'li yıllardan itibaren uzun metrajlı çizgi film yapımlarının sayısını hızla arttırmıştır. "Asterix", "Binbir Gece Masalları", "Fritz-the Cat" ve "Ünlü Silahşörler" gibi meşhur yapımlar bu dönemde ortaya çıkmıştır[87].

Çizgi filmlerdeki canlandırmalar doğrudan insan eliyle çizilerek yapıldığı gibi, günümüzde teknolojinin gelişmesine bağlı olarak bilgisayar tabanlı dijital ortamlarda da yapılmaktadır. "Dijital Animasyon" denilen bu teknolojiyle yapılan Shrek, Kayıp Balık Nemo, Arabalar vb. birçok film sinemada gişe rekorları kırmıştır[88].

Türkiye'de çizgi filmlerin tarihi, dünyayla paralel olarak 1930'lardan sonra başlamaktadır. 1932'de Kadıköy Opera Sineması'nda Disney'in "The Skeleton Dance" filminin gösterimiyle Türkiye, ilk defa çizgi film ile tanışmıştır. Batı tarzındaki çizgi filmlerin gösterime girmesinin ardından, anlatım biçiminin benzeşmesi dolayısıyla çizgi film; karikatür çalışmaları yapan sanatçıların da ilgisini çekmeye başlamıştır. Bu sanatçılardan Vedat Ar, Türkiye'de çizgi film çalışmalarına başlayan ilk isimdir. Ar, 2-3 dakikalık kısa metrajlı çizgi film denemeleri sonrasında, 1947'de

[86] İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi, *100. Yılında Bir Sinema Klasiği*'nden aktaran N. Pembecioğlu, 2006, s.251-252.
[87] Sevil Ilgaz, *Çizgi Film Temel İlkeleri Yapım Tekniği*, Leyla Yayıncılık, İstanbul, 1997, s.15.
[88] Milli Eğitim Bakanlığı, *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Animasyon Çalışmaları*, Ankara, 2008, s.7.

öğrencileriyle beraber "Zeybek Oyunu" isimli ilk Türk çizgi filmini gösterime sunmuştur[89].

Uzun metrajlı çizgi film için ilk ciddi denemeler 1951 yılında "Evvel Zaman İçinde" adlı canlandırma çalışmasıyla başlamıştır. Yönetmen Turgut Demirağ'ın girişimiyle 20 ressamla beraber çizilen resimler, banyo için gönderildiği Amerika'da bir laboratuvarda kaybolduğu için bu deneme başarısızlıkla sonuçlanmıştır[90].

1960'lı yıllarda televizyonların reklam sektörünü itici bir faktör olarak yaygınlaşmasıyla, reklam ajansları uzun metrajlı yeni filmler için finansman sağlamışlardır. 1972 yılında Karikatürist Tonguç Yaşar tarafından hazırlanan "Amentü Gemisi Nasıl Yürüdü?" adlı film, ilk özgün Türk çizgi filmi olarak kabul edilmektedir[91].

TRT'nin bu alandaki çalışmaları sayesinde 1980 ve sonrasında Türkiye'de üretilen çizgi filmlerin sayısı artmıştır. Yerel çizgi film üretiminin 1990'ların başında azalışa geçtiği, 2008 yılından sonra ise TRT Çocuk Kanalı'nın yayına başlamasıyla, başta bilgisayar destekli 3D filmler olmak üzere, çizgi filmlerin sayısının arttığı görülmektedir. Dede Korkut, Barbaros, Keloğlan, Karagöz ve Hacivat gibi geleneksel Türk kahramanlarını hikayeleştiren filmlere ek olarak, özgün dizi filmlere de bünyesinde yer veren TRT Çocuk, çizgi film üretiminin artmasını sağlamıştır[92].

Sonraki yıllarda yaygınlaşarak devam eden çizgi filmler, tematik çocuk kanallarının ortaya çıkışıyla hemen hemen her evde ulaşılabilir hale gelmiştir. Ancak Türkiye'de gösterilen çizgi filmlerin büyük kısmının yabancı kaynaklı olduğu, yerli yapımların sınırlı olduğu bilinmektedir. Bilhassa batı kaynaklı kültürlerin yeniden

[89] F. Kaba, 2014, s.175-176.
[90] N. Pembecioğlu, 2006, s.253.
[91] F. Kaba, 2014, s.178.
[92] A.g.m., s.179.

üretimi, çizgi filmler yoluyla çocuklar üzerinde gerçekleşmekte, doğal olarak Türk toplumunun kültür ve değerleri ikinci planda kalmaktadır.

2.2. ÇOCUK PROGRAMLARINDA İÇERİKLER

Tezin ana konusu olan çocuk programlarının içerik analizine geçmeden önce, analiz yaparken hangi konuların üzerinde durulacağı son derece önemlidir. Önceki bölümlerde belirtildiği üzere, çocuklara yönelik programların onların gelişimine etkisinin olumlu ya da olumsuz olmasında, program içerikleri belirleyicidir. Yapılan literatür taramalarında ön plana çıkan belirleyici içeriklerin olumlu ve olumsuz olmak üzere iki başlıkta toplandığı görülmüştür. Çalışmada da program içerikleri bu iki ana başlık altında ele alınmıştır.

2.2.1. Çocuk Programlarında Olumlu İçerikler

Televizyonun tıpkı aile ve okul gibi çocuğun sosyalizasyon sürecine olumlu katkıları bilinmektedir. Televizyon; topluma haber ve bilgi veren başlıca kaynaklardan biri olarak, olaylara ve değerlere ilişkin iyi/kötü ya da önemli/önemsiz gibi mesajlar vermektedir. Dolayısıyla, haber ve bilgi verme işlevini yerine getirirken televizyon, bireylerin toplumsallaşma sürecini de etkilemektedir. Özellikle değer yargılarının temelden kurulduğu çocukluk döneminde birey, televizyondan gelen mesajlara karşı daha savunmasızdır. Verilen toplumsal değer mesajlarına paralel olarak çocukların benzer davranışları sergileyeceğini gösteren çeşitli araştırmalar ışığında; çocuk programlarındaki içeriklerde, olumlu davranış modellerini özendirici yayınlar ile eğitici-bilgilendirici yayınların ön plana çıkartılması gerekmektedir.

2.2.1.1. Olumlu Davranış Modelleri

Çocuklar doğdukları andan itibaren çevresindekileri merakla inceleyerek ve onları kavramsallaştırarak, kendi hayatlarına ait değer ve kuralları oluştururlar. Bu derece etkiye açık; gelişim dönemindeki bireyler için aile, okul, arkadaşlar vb. sosyal ortamlardan gelen tüm mesajlar önemlidir. Televizyonun da bu etki ortamları gibi, çocuğun gelecekteki kişiliğinin oluşmasında belirleyicilerden biri olduğu bilinmektedir. İyilik, dürüstlük, adalet, yardımseverlik, dostluk, işbirliği, sevgi gibi olumlu toplumsal değerlere ilişkin mesajları televizyon yoluyla alan çocuklar bu yönde benzer davranışlar gösterebilmektedirler.

Fırat Üniversitesi'nden Adem Doğan ve Göksel Göker'e göre televizyonda arkadaşlık, paylaşma, işbirliği, yardımlaşma, sevgi vb. olumlu değerleri içeren yayınları izleyen çocuklar olumlu yönde; şiddet, ahlaki yozlaşma, ihtiras gibi olumsuz mesajları içeren yayınları izleyenler de olumsuz yönde tavır sergilemektedirler[93].

Toplumsallaşma; çevreden gelen sosyal, kültürel, yerel değerlerin toplumdan bireye aktarılmasıyla gelişen bir öğrenme ve beceri kazanma sürecidir. Bu süreç; aile, okul, arkadaş ortamı, çevresel faktörlere ek olarak iletişim araçları vasıtasıyla da tamamlanmaktadır[94]. Bu bağlamda genelde televizyondan, özelde ise çocuk programlarından aktarılan toplumsal değerlerin neler olduğu önemlidir. Çizgi filmlerde toplumsal değer aktarımı üzerine yapılan araştırmalarda belirlenen belli başlı olumlu değerler şunlardır: Arkadaşlık/dostluk, dürüstlük, doğruluk, yardımseverlik, nezaket, barış/huzurlu yaşam, adalet, görev bilinci, güven, sorumluluk üstlenme, özgürlük, mutluluk, doğa, macera, değişiklik/heyecan, eğlence, başarı, kendini

[93] Adem Doğan ve Göksel Göker, "Tematik Televizyon ve Çocuk: İlköğretim Öğrencilerinin Televizyon İzleme Alışkanlıkları", *Milli Eğitim: 3 Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi,* Sayı 194, No:1, 2012, s.6-7.
[94] M. Işık, 2007, s.119.

geliştirme, aile, din, aşk/sevgi, maddi edinim, eşitlik, hoşgörü, zeka, başarı, öz saygınlık, vatanseverlik, saygı/takdir edilme[95].

İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı'nda ise olumlu değerlerin aktarımından şöyle bahsedilmektedir: "*Ders kapsamında öğrencilere, özel yaşamın gizliliğine saygı, estetik duyarlılık, dürüstlük, sorumluluk, etik kurallara bağlılık, farklılıklara saygı duyma, kültürel mirası yaşatmaya duyarlılık, aile kurumuna önem verme, bilimsellik, dayanışma ve duyarlılık gibi değerler kazandırılmaya çalışılmaktadır*.[96]" Çocuklara, medyadan gelen mesajları doğru okuyabilme becerisiyle eleştirel bakış açısı kazandırmayı amaçlayan medya okuryazarlığı ders kitabında görülen bu değerler ile, çocuğa televizyon karşısında olumlu değerlere dayanan bir izleme açısı kazandırmanın amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu ders ile okul dönemindeki çocuklarda izleyici bilinci oluşturulması yönünde çalışmalar yapılabilir ancak okul öncesi dönemdeki çocuklar için durum daha hassastır. Okul öncesi dönemindeki çocuk, televizyon karşısında savunmasız bir şekilde gelen mesajlara açık olduğundan; onlara yönelik içeriklerin olumlu değerler çerçevesinde tasarlanması gerektiği düşünülmektedir.

2.2.1.2. Eğitici-Bilgilendirici Yayınlar

Özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, televizyonun eğitme işlevinden sıkça faydalanılmaktadır. Bununla birlikte başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere, Kanada, İngiltere, Fransa gibi gelişmiş ülkelerde de televizyon; eğitim aracı olarak kullanılmaktadır. Televizyonda eğitim; doğrudan ders vererek "örgün eğitim" şeklinde ya da okul dışı kalan eğitimi tamamlama amacıyla "yaygın eğitim" olmak üzere iki şekilde olabilmektedir[97]. Ülkemizde, bu iki yöntemle eğitim vermek üzere, TRT 4 adlı kanal 1990-2011 yılları arasında tahsis edilmiştir.

[95] Pınar Özgökbel Bilis, *Çizgi Filmlerde Temsil Edilen Toplumsal Değerler Sistemi,* Yayınlanmış Doktora Tezi, İzmir, 2011, s.142,180.
[96] RTÜK, 2007, s.40.
[97] M. Işık, 2007, s.92-93.

Günümüzde ise TRT Okul kanalı aynı şekilde yayın yapmaktadır. Eğitici-bilgilendirici yayınlar denilince akla ilk olarak, doğrudan bilgi temelli belgesel türü programlar gelmesine rağmen, diğer program türleri içerisinde de eğitici mesajlar olabilmektedir. Özellikle çocuklara yönelik programlarda; sayılar, harfler, hijyen gibi konularda bu tür eğitici içeriklere sıkça rastlanılmaktadır.

Çocuk programlarındaki içerikler; şüphesiz çocuklarca önemli bir bilgi kaynağı, öğrenim ve dil gelişim aracı olarak görülmektedir. Yapılan bazı araştırmalara göre kullanılan toplam kelime hazinesi; 18 aylık bir çocukta 10, 24 aylık bir çocukta 29, 2 yaşındaki bir çocukta ise 272 adettir. Çocuğun okula başlaması, gazete-dergi-kitap okuması ve televizyon izlemesiyle beraber ortaokulda okuyan bir çocuğun kelime hazinesi 8.000 adet düzeylerine ulaşmaktadır[98]. Televizyon izlemeyen çocukların izleyenlere oranla sözcük dağarcıklarının daha kısıtlı olduğuna dair farklı araştırma sonuçları birinci bölümde sunulmuştur. Ancak fazla sürelerde televizyon izlemenin de dil gelişimini olumsuz yönde etkileyeceğini yeniden belirtmek gerekir.

Dil gelişimine ek olarak araştırmacılar çocukların televizyon yoluyla zihinsel becerilerini geliştirdiklerini ve birçok yeni kavram öğrendiklerini belirtmektedirler. Özellikle okul öncesi dönemine yönelik programları izleyen çocukların; izlemeyenlere göre daha fazla sıfat, eylem ve isim bilgisini haiz oldukları anlaşılmıştır[99]. Örneğin 1969 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde yayınlanan ve sonrasında "Tüm dünyada en çok izlenen çocuk programı[100]" unvanını alan "Susam Sokağı" adlı program, eğitici-öğretici (sayılar, harfler, sağlıklı yaşam alışkanlıkları, kültürel etkinlikler vb.) yönüyle birçok araştırmaya konu olmuştur. Susam Sokağı izleyen çocuklar üzerinde yapılan 2 yıl süreli çalışmaya göre; 3 yaşından itibaren bu programı izleyen çocukların, 5 yaşına geldiklerinde yapılan resim-kelime eşleştirme testinde, yaşıtlarına göre daha yüksek

[98] M. Işık, 2007, s.116.
[99] Bülent Çaplı, "Televizyon ve Çocuk", *Yeni Türkiye Dergisi*, Cilt:12, İstanbul, 1996, s.1335.
[100] Sesame Street, https://en.wikipedia.org/wiki/Sesame_Street (06.01.2015)

skorlara ulaştıkları görülmüştür. Türkiye'de yapılan bir araştırmada ise Susam Sokağı izleyen çocukların toplam genel bilgi düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir[101].

Televizyonun bilgilendirici işlevi, daha çok farklı konulara merak uyandırması ve bilgiyi pekiştirmesi yoluyla ortaya çıkmaktadır. Metin Işık'a göre "*Televizyon, çocuklar için diğer insanlar, ırklar, etnik gruplar, sosyal sınıflar, farklı ülkeler ve kendi kültürleri hakkında bilgi kaynağıdır.*[102]*"* Bu sayede çocuklar; farklı kültürleri, farklı yaşam tarzlarını, farklı dilleri ve farklı değerleri tanıyabilmektedirler.

Çocuk programlarının -özellikle de çizgi filmlerin- daha çok çizgi ve animasyon tekniklerinden oluşması nedeniyle, bu programlarda hayal gücüne dayalı gerçek dışı ögelere rahatlıkla yer verilebilmektedir. Bu yönüyle, öğretilmek istenen konuyu yalın bir şekilde ve kolayca iletmeye uygun ortam sağlayan çizgi filmler, ilgi çekici renkleri ve tasarımlarıyla çocukların görsel öğrenme dürtülerine hitap etmektedir.

2.2.2. Çocuk Programlarında Olumsuz İçerikler

Çocukların, izledikleri programlarda gördüklerini "taklit etme ve rol model alma" gibi şekillerde kendi hayatlarıyla özdeşleştirdikleri, önceki bölümlerde belirtilmiştir. Şiddet, kötü davranış, suça yönelim, bağımlılık, cinsellik gibi olumsuz unsurlara maruz kalan çocukların günlük hayatlarında, izledikleriyle aynı yönde davranışlar sergilediği bilinmektedir.

Çocuklara yönelik hazırlanan çizgi filmler ve diğer çocuk programlarında şiddet, cinsellik, korku, kaygı ve rahatsızlık duygularını tetikleyen unsurlara yoğun bir şekilde yer verilmesinin nedeni; bu içeriklerin olumlu içeriklere oranla daha fazla ilgi

[101] Mirrian E Bar-on "The Efects of Television On Child Health: Implications And Recommendations", *Arc Dis Child,* 2000, s.289.
[102] M. Işık, 2007, s.117.

çekmesidir. Bu zararlı içerikler, tüketim toplumu dizaynı içinde bir eğlence aracı olarak görülmekte ve dolayısıyla medya patronlarına maddi kaynak getirisi sağlamaktadır[103].

Bir çocuk yıl boyunca televizyonda ortalama 12.000 şiddet sahnesi, 14.000 cinsellik sahnesi (doğrudan veya ima yoluyla) ve 20.000 reklam ile karşılaşmaktadır. Çocuk ve ergenler, televizyon aracılığıyla kendilerine ulaşan ve davranışlarını etkileyen mesajlara karşı yetişkinlere nazaran daha savunmasızdır. Birçok çocuk gördükleri ile gerçekler arasındaki farkı ayırt edemez. Televizyonun olumlu anlamda toplumsallaştırıcı ve eğitici etkileri olduğuna dair araştırmalar olmasına rağmen, çoğu araştırma televizyonun şiddet ve saldırgan davranış, cinsellik ve cinsel kimlik, obezite ve madde bağımlılığı gibi alanlarda olumsuz etkileri olduğunu göstermektedir. Negatif etkileri azaltmak için pediatristlerin televizyonun etkilerine karşı daha duyarlı olmaları; hastalarına, ailelere bu yönde önleyici rehberlik etmeleri ve yayıncılara karşı televizyon içeriklerinin çocuklara uygun şekilde hazırlanması konusunda savunucu olmaları gerekmektedir[104].

RTÜK'ün çocukları zararlı içeriklerden korumak amacıyla geliştirdiği "Akıllı İşaretler Sınıflandırma Sistemi"nin akademik altyapısına ilişkin raporda çocuklar için zararlı olabilecek içerik ögeleri; "şiddet ve korku", "cinsellik" ve "olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar" (ayrımcılık, alkol ve sigaranın aşırı kullanımı, madde kullanımı, yasalara aykırı eylemler ile kaba konuşma/küfür) olarak sınıflandırılmıştır[105].

Medya okuryazarlığı ders dokümanlarında da; çocukları olumsuz etkileyen başlıklar "şiddet, cinsel istismar, kültürel yozlaşma ile bilinçsiz tüketim ve madde bağımlığı gibi kimi kötü alışkanlıklar" olarak belirlenmiştir[106]. Akademik çalışmalar ve akıllı işaretler sisteminde yer alan sınıflandırmalar doğrultusunda ortaya çıkan

[103] Nalan Demirergi, Cüneyt İşcan, Mahmut T. Öngören ve Figen Yanık, *Bu Ne Şiddet*, Kitle Yayınları, Ankara, 1994, s.12-13.
[104] M. E. Bar-On, 2000, s.289.
[105] F. Öktem, M.Sayıl ve S. Ç. Özen, 2006, s.3.
[106] RTÜK, 2007, s.48

başlıklar "*Şiddet ve Korku, Cinsellik ve Olumsuz Örnek Oluşturabilecek Davranışla*r" şeklindedir[107]. Akıllı işaretler kodlamasına ek olarak "*bilinçsiz tüketim*" de çocukların gelişimini olumsuz etkileyebilecek önemli bir alan olduğundan, bu araştırmaya dahil edilmiştir. Nitekim, Milli Eğitim Bakanlığınca medya okuryazarlığına ilişkin ders kaynaklarında da bilinçsiz tüketim kavramı üzerinde durulmaktadır[108].

2.2.2.1. Şiddet ve Korku

Televizyon yayınlarında şiddet/saldırganlık ve korku ögeleri çocukların gelişiminde olumsuz etkisiyle ön plana çıkan en önemli başlıklardır. Şiddet sahneleri kişinin hem kendisine hem dış dünyaya zarar verme eğilimini tetiklerken, korku ögeleri ise kişinin daha kaygılı bir hayat yaşamasına sebep olmaktadır.

Psikoloji biliminde, şiddetin kaynağıyla ilgili "Doğuştan Donanımcı Görüş" ve "Edinilmiş Donanımcı Görüş" olmak üzere iki ayrı görüş bulunmaktadır. Sigmund Freud'un da aralarında olduğu "Doğuştan Donanımcı Görüş"ü savunanlara göre, şiddet güdüsü doğuştan gelen bir özelliktir ve bu güdünün çevresel faktörlere bağlılığı düşüktür. Freud'a göre saldırganlık, kendisinin "ölüm içgüdüleri" olarak tanımladığı biyolojik kaynaklı bir güdüdür. Bu görüş, şiddeti önlenemez bir güdü olarak tanımlaması açısından karamsar olmakla eleştirilmektedir. Ancak Freud'a göre, saldırganlık tepkilerine kültür ve toplumsallaşma yoluyla ket vurulabilmektedir. "Edinilmiş Donanımcı Görüş" ise şiddet/saldırganlığı biyolojik bir özellik değil sosyokültürel bir üretim olarak tanımlamaktadır. Albert Bandura'ya göre, "sonradan öğrenme, taklit etme ve örnek almanın" saldırganlık üzerinde büyük bir etkisi vardır.

[107] Akıllı İşaretler: Semboller ve Anlamları, http://www.rtukisaretler.gov.tr/AIsaretlerPublic/content?id=2&mid=4 (13.01.2016)
[108] Milli Eğitim Bakanlığı ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, *İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara, 2006, s.79.

Bandura'ya göre, şiddet tabanlı tepkiler olan savaş ve meydan okuma, toplumsal uyuşmazlıklara karşı sonradan geliştirilmiş icatlardır[109].

Günümüzde şiddet oranlarının artmasıyla genelde medyanın, özelde ise televizyonun şiddet eğilimine etkisi üzerine çeşitli araştırmalar hala güncelliğini korumaktadır. Televizyonun ortaya çıkışından itibaren tartışılan bu konudaki görüşler iki gruba ayrılmaktadır. Birinci gruba göre; televizyondaki şiddet, izleyicileri olumsuz yönde etkileyerek, saldırganlık eğilimlerini arttırmaktadır. İkinci gruba göre ise televizyonda görülen şiddet/saldırgan davranışlar, çocukların şiddet eğilimini etkilememektedir.[110] Televizyondaki şiddet sahnelerinin saldırganlık davranışlarıyla olan ilişkisini açıklayan dört temel yaklaşım bulunmaktadır[111]:

- Katarsis (Arınma) Teorisi: Bu teoriye göre, kişiler günlük hayatta birçok kişi ve konuya öfke duymakta ve içsel bir şiddet güdüsü taşımaktadırlar. Televizyondaki şiddet içerikli sahneler ise onların şiddet güdüsünü tatmin ederek, stresten arınarak rahatlamalarını sağlamaktadır. Böylece kurgusal bir dünya içinde sınırlı kalan şiddet sahneleri kişilerin mevcut öfkelerinden uzaklaşarak saldırganlığı azaltmaktadır.
- Saldırgan Örnekler Teorisi: Bu yaklaşıma göre, televizyondaki şiddet sahneleri izleyicinin heyecanını arttırarak, öncesinden bilinen saldırganlık davranışları için tetikleyici ve hızlandırıcı bir etki yapmaktadır.
- Takviye Saldırganlık Teorisi: Bu teoriye göre, saldırganlık eğilimi taşıyan ya da saldırgan olan kişiler, televizyonda gördükleri şiddet sahnelerini gerçek hayatta da uygulayabilecekleri bir tecrübe olarak görmektedirler.
- Deneysel Öğrenme Teorisi: Bu görüşe göre, şiddet tabanlı davranışlar şiddet sahneleri izleyerek öğrenilir ve uygulanır.

İletişim alanında çalışmalar yapan Veysel Batmaz ve Asu Aksoy'un 1995 yılında yaptıkları araştırmada, Türk televizyon sektöründe en çok yer verilen

[109] Morgan, C. T., *Psikolojiye Giriş*, Çev. H. Arıcı, O. Aydın, R. Bayraktar, ve O. İmamoğlu, Meteksan A.Ş., Ankara, 1999, s.391.
[110] Nurşen Adak, "Bir Sosyalizasyon Aracı Olarak Televizyon ve Şiddet*", Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:30, 2004, s.31.
[111] Nurdoğan Rigel, *Haber, Çocuk ve Şiddet*, Der Yayınları, İstanbul, 1995, s.215.

toplumsal olguların şiddet (%62) ve suç (%48) olduğu tespit edilmiştir. Yine aynı çalışmada; programlardaki başkarakterlerin büyük kısmının (%87) bir suça karıştığı, bir kısmının (%30) başkalarına şiddet uyguladığı ve yine bir kısmına (%18) karşı şiddet uygulandığı görülmüştür[112].

Televizyonda karşılaşılan şiddet sahnelerinin çocukların yaş gruplarına göre etkisi, çalışmanın "Çocuk Gelişimi ve Televizyon" başlığında anlatılmış olup, bu konuda sayısız araştırma sonuçları mevcuttur. Bu araştırma sonuçlarının hemen hemen hepsi, şiddet sahnelerinin çocuklarda saldırganlığı ve suça yönelimi arttırdığı yönündedir. Örneğin Paik ve Comstrock'un 1994 yılında yaptığı meta-analiz çalışmasında, çocuklarda televizyona maruz kalmaya bağlı şiddet eğiliminin etkisi vurgulanmış, bu çocukların suça yöneliminin diğer çocuklara nazaran 13 kat fazla olduğu belirtilmiştir[113]. Ayrıca Amerika'da yayınlanan "Christian Science Monitor" adlı gazete tarafından yapılan araştırmada, 85,5 saatlik televizyon yayınında 84 cinayet veya şiddet sahnesi gösterildiği ortaya çıkmıştır.[114] Bu sahnelerin çocuk suçluluğundaki dolaylı etkisi yadsınamaz. Nitekim 1953-1994 yılları arasında İspanya'da tutulmuş mahkeme kayıtları, muhtelif suçlardan yakalanan erkek çocukların %37'sinin filmlerden etkilendiğini göstermektedir[115].

Çocukların maruz kaldığı şiddet sahnelerinin uzun ve kısa dönemli etkileri bulunmaktadır. Kısa dönemli etkiler dış uyaranlardan gelen mesajların beyni uyarmasıyla, davranışsal tetiklemelerle ortaya çıkar. Bunun sonucu ise, taklit etme eğilimidir. Bunun en tipik örneği şiddet içerikli çizgi film izleyen çocuğun, kısa süre içinde kahramanın yaptıklarını yapmaya başlaması ve bu etkinin dakikalarca devam

[112] Veysel Batmaz ve Asu Aksoy, *Türkiye'de Televizyon ve Aile (Elektronik Hane*), Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, 1995, s.86-88.
[113] Haejung Paik ve George Comstock "The Effects of Television Violence on Antisocial Behavior: A Meta-Analysis."den aktaran Ayşegül Tolga Tahiroğlu, Gonca Gül Çelik, Kayhan Bahalı ve Ayşe Avcı, Medyanın Çocuk ve Gençler Üzerine Olumsuz Etkileri; Şiddet Eğilimi ve İnternet Bağımlığı, *New/Yeni Symposium Journal,* Cilt:48, Sayı:1, 2010, s.21.
[114] Haluk Yavuzer, *Çocuk ve Suç: Çocuğu Suça İten Sebepler ve Suçlu Çocukların Yeniden Eğitimi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993, s.245.
[115] N. Demirergi, C. İşcan, M. T. Öngören ve F. Yanık, 1994, s.15.

etmesidir. Şiddet sahneleri uzun dönemde ise -şiddete duyarsızlaştırma etkisiyle- saldırganlıkla ilgili tutum, inanç ve senaryoların oluşturulmasına yol açabilmektedir[116].

Bir araştırmada çocuklara bir süre şiddet içerikli çizgi filmler izletilmiş ve sonucunda bu şiddet içeriklerinin oyunlarına yansıması ölçülmüştür. Buna göre; çocuklar izledikleri şiddet sahnelerinden sonra, oyunlarında saldırgan davranışlar (vurma, itme, bağırma, ağlama gibi) göstermişlerdir. Şiddet içerikli çizgi film sahnelerinde yer alan karakterler çocuklarca aynen taklit edilmiş ve oyunlarına doğrudan uyarlanmıştır. Erkek çocuklarda saldırgan davranışlar kız çocuklara oranla daha fazla artmış olmakla beraber; ilerleyen zamanlarda çizgi film tabanlı taklit etme hareketleri azalarak, doğal oyun kurgularına dönüldüğü görülmüştür. Bu araştırmada, şiddet içerikli çizgi filmlerin gösteriminden sonra çocuklarda artan şiddet eğiliminin bir süre sonra azalmaya başlaması dikkat çekmektedir[117].

Şiddet sahnelerine haz verici, heyecan yaratıcı etkileri nedeniyle çocuklara yönelik programlarda sıkça yer verilmektedir. 13-18 yaş arası ergenlik dönemindeki çocuklarla yapılan bir anket çalışmasında *"Bir çizgi filmde, sinema filminde veya dizi filmde (televizyonda izlediğiniz herhangi bir senaryoda) şiddet kullanan kötü adamlar, bir çocuğun ailesine/sevdiklerine zarar veriyorlar. Çocuk, silahla zarar veren bu adamları öldürüyor. Hatta olay esnasında birden fazla ateş ediliyor. Adam büyük bir acı içinde ölüyor. Çocuğun, kötü adama silahla ateş ettiği anda içinizde uyanan duyguyu nasıl anlatırsınız?"* şeklinde soru yöneltilmiştir. Şiddetin zirvesi sayılabilecek büyük bir suç olan "insan öldürmekle" ilgili soruya çocukların % 16,7'si "Haklı", %55,6'sı "Rahatlarım", %11,1'i "Haksız/Yanlış" %16,6 sı ise "Şiddete karşıyım" şeklinde cevap vermişlerdir[118]. Bu araştırmada görüldüğü üzere, saldırganlık davranışının kötü adamlara karşı haklı bir tepki gibi gösterilmesi, "Haklı" ve

[116] Steven J. Kirsh, "The Effects of Violent Video Games on Adolescents: The Overlooked Influence of Development", *Aggression and Violent Behaviour,* Sayı:8, 2003, s.384.
[117] Mustafa Yaşar ve İpek Paksoy, "Çizgi Filmlerdeki Saldırgan İçerikli Görüntülerin, Çocukların Serbest Oyunları Sırasındaki Saldırganlık Düzeylerine Etkisi", *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Cilt:20, Sayı:2, 2011, s.295.
[118] Mustafa Yağbasan ve İhsan Kurtbaş, "Şiddet ve Tüketim Kıskacında Çocukluk Televizyon Üzerine Ampirik Bir Çalışma" *Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı:2, 2015, s.26-27.

"Rahatlarım" cevaplarını veren %72,3 gibi yüksek bir oranda çocuk tarafından olumlu karşılanmaktadır.

Şiddetin alt başlığı olarak kabul edilse de, korku sahnelerinin çocuklarda yarattığı etkileri anlayabilmek için öncelikle çocukların nelerden korktuklarının bilinmesi gereklidir. Çocukların korku ve kaygılarını gelişim dönemlerine göre gruplandıran Psikolog Peter Muris'e göre bebeklik döneminde (0-2 yaş arası) gürültülü seslerden, destek yoksunluğundan (ebeveynlerin desteği), yabancılardan korku ve ayrılık (evden, aileden vb.) kaygıları yaşayan çocuklar; ilk çocukluk döneminde (3-6 yaş arası) ise hayvanlar, hayali yaratıklar, karanlık, doğa olayları, bakım yoksunluğu, okul korkusu gibi dış dünyaya dair unsurlardan korku duymaktadırlar. Çocuklar, orta çocukluk döneminde (6-12 yaş arası) ise okul, fiziksel tehlike ve bedensel yaralanmalar, tehlikeli toplumsal olaylar gibi sosyal hayata dair korkular taşımaktadırlar. Genel olarak tüm çocukluk düşünüldüğünde, özellikle çocuk programlarından tanıdıkları cinler, periler, uzaylılar, gerçek dışı korkunç yaratıklar, büyücüler gibi kötülüğü temsil eden unsurlar çocuklara paranoid hisler ve kabuslar yaşatmaktadır[119].

Çocuklara yönelik programlardaki korku içeren sahnelerde genellikle ana karakterler doğaüstü, gerçek dışı ve bilimsel açıdan açıklanamayan güçler tarafından tehdit edilmektedir. Gerçek ve düşsel ögeler arasındaki sınırları henüz net olmadığından; çocuklar, televizyonda karşılaştığı gerçeklerden çok düşsel ögelerden etkilenirler. Bu gerçek dışı sahneler onları günlerce rahatsız ederek, ihtiyaç duydukları korunma, mahremiyet ve ait olma duygularının tersine; evsizlik, korunmasız kalma, aidiyetsizlik gibi duyguların benliklerine yerleşmesine sebep olabilmektedir[120]. Macera türü olarak sunulan Oz Büyücüsü, Alice Harikalar Diyarında ve Harry Potter gibi filmler birçok korku verici sahneyle bezenmiş olup, çocuk izleyicileri güvensizlik, evsizlik, aidiyetsizlik ve korunmasızlığa sürükleyen bilinç dışı yolculuklar

[119] Peter Muris, *Normal and Abnormal Fear and Anxiety in Children and Adolescents*, Elsevier Publications, California, 2007, s.9-10.
[120] Rıdvan Şentürk, "Çocuk Filmlerinde Kaygı ve Korku", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri,* Sayı:11, No:3, 2011, s.1120.

içermektedir[121]. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının çocuk programları üzerinde yaptığı bir çalışmaya göre, Türkiye'de yayınlanan çocuk programlarında çocukların korkabileceği sahnelerin oranı %37, kaygılanabileceği sahnelerin oranı ise %30'dur.[122]

Sinema eleştirmeni Gordon Mirams, UNESCO Courier adlı dergiye yazdığı makalede, bazı çizgi filmler ile "Tarzan" benzeri çocuk filmlerinin, tahmin edilenin aksine küçük çocuklarda büyük korkulara yol açtığını iddia etmiştir. Bu filmleri izleyen çocukların bir kısmı ağlamış, bir kısmı da sinema salonundan kaçmak istemişlerdir. Ebeveynler de çocuklarının gece altını ıslattıklarını ya da kabuslar gördüklerini belirtmişlerdir[123].

İçerik analizinde önemli bir başlık olan şiddet ve korku ögelerine ait sınırların belirlenmesi amacıyla, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının kodlamasından faydalanılmıştır. Bakanlıkça hazırlanan kodlamada çocuk programlarındaki şiddet ögeleri şu şekilde sıralanmıştır[124]:

- *Korku verici görüntüler,*
- *Kaygı verici görüntüler,*
- *Kahramanların fiziksel şiddet (vurma, yaralama, öldürme vs.) kullanımı,*
- *Kahramanların sözel şiddet (bağırma, hakaret vs.) kullanımı,*
- *Kahramanların psikolojik şiddet (küçümseme, karalama, dışlama, alay etme vs.) kullanımı,*
- *Kötü ve haksız kahramanların şiddet yoluyla ceza görmesi,*
- *Şiddet aracı olarak ateşli silah kullanımı,*
- *Şiddet aracı olarak ateşsiz silah kullanımı.*

[121] R. Şentürk, 2011, s.1114.
[122] Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, *Çocuk Programları ve Bu Programlarda Yayımlanan Reklamların İçerik Analizi Araştırması*, İstanbul, 2008, s.230.
[123] N. Demirergi, C. İşcan, M. T. Öngören ve F. Yanık, 1994, s.16.
[124] Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2008, s.230.

2.2.2.2. Cinsellik

Günümüzde, insanın cinsel içgüdülerine hitap eden televizyon programlarının ekranlarda fazlaca yer bulduğu bir gerçektir. Kimilerine göre cinsellik doğanın bir parçası olarak ekranlarda özgürce yer alabilmelidir. Doğada kısıtlanmamış haliyle yaşanmasına rağmen, günümüzde yetişkinlik öncesi maruz kalınan cinselliğin çocuklar için zararlı olabileceği pediatristlerce savunulmaktadır. Televizyonun cinsel gelişim ve eğitim üzerine etkileri de bilim dünyasında hala tartışmalıdır. Bu etkinin olumlu olduğunu savunan bilim adamlarına göre televizyon, cinsel eğitimci görevini üstlenerek, yüksek ulaşılabilirliğiyle utanmaya yer vermeden cinsel konularla ilgili bilgi vermektedir. Bu görüşün aksini savunanlara göre ise; televizyonda yer alan seksüel içerikler, eğitici olmaktan uzak ve çocuklara zarar verici niteliktedir.

Cinsellik içeren sahnelerin neler olduğunu tanımlayıp sınırlarını çizmek gerekirse, bir davranışın seksüel olarak tanımlanabilmesi için olası ya da potansiyel bir seksüel ilişki içinde gelişmesi gerekmektedir. Örneğin, iki arkadaş veya akraba arasındaki öpüşme seksüel bir davranış olarak kabul edilmezken; romantik ilişki içindeki karakterlerin tutkulu öpüşme sahneleri seksüel olarak kabul edilebilir. Televizyondaki cinsel içerikler; seksüel diyaloglar, cinsellik ve cinsel deneyim anlatıları, tutkulu öpüşme ve dokunuşlar, fiziksel flörtler, cinsel ilişkinin yoğun bir şekilde iması ile doğrudan cinsel birleşmeler olarak kategorize edilebilir[125].

Türk toplumunda seksüalite üzerine konuşmak bir tabu olduğundan, çocuklar bu konudaki bilgileri ya arkadaşlarından ya da medyadan almaktadırlar. Televizyonda cinsellik içeren sahnelere çok fazla yer verilmesine rağmen bunların çok azı, cinsel sağlıkla (doğum kontrolü, korunma, cinsel yolla bulaşan hastalıklar v.b.) ilgilidir. Ergenlik dönemine girmesiyle çocuk, cinsel münasebetleri çevresi ve arkadaşları vasıtasıyla keşfetmeye başlar. Amerika Birleşik Devletleri'nde birçok ergen (lise öğrencilerinin %46'sı) bu dönemde aktif bir cinsel hayata adım atar. Cinsellikle erken

[125] Dale Kunkel, Kirstie M. Cope ve Erica Biely, "Sexual Messages on Television: Comparing Findings From Three Studies", *The Journal of Sex Research*, Sayı:36, No:3, 1999, s.231.

yaşta tanışmak doğrudan fiziksel sağlığa zarar verebildiği gibi, güvenli sekse dair bilgi ve olgunluk eksikliğine bağlı olarak, güvensiz bir seks hayatına neden olabilmektedir. Erkenden aktif cinsel hayata adım atan gençlerde planlanmamış hamilelikler ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar daha yaygındır. Yine Amerika Birleşik Devletleri'nde, erken yaşta aktif cinsel hayat yaşayan her dört gençten birinde cinsel yolla bulaşan hastalıklara rastlanmıştır. Günümüzde gençliğin ve güzelliğin metalaştırıldığı tüketim toplumunun yansımalarını taşıyan televizyonun, tüm bu sayılanlara yol açan etmenlerden biri olduğu düşünülmektedir. Amerikan Pediatri Akademisinin ergenlik çağındaki 12-17 yaş arası 1792 çocuk üzerinde yaptığı bir çalışmada, televizyonda cinsellik içeren programları izlemenin erken cinsel hayatı tetiklediği tespit edilmiştir[126]. Yine ABD temelli bir sivil toplum kuruluşu olan Kaiser Family Foundation'ın 13-18 yaşlarındaki ergenler üzerinde yaptığı anket çalışmasına göre; ergenlerin %40'ı kendi partnerlerine karşı olan seksüel tutum ve davranışlarıyla ilgili fikirleri medyadaki gösterimlerden edinmektedir[127].

Atabek'e göre; *"Bir öpüşmeden, kadın ve erkek arasındaki kısa süreli cinsel gerginliğin duyumundan, sevişme sahnelerine kadar cinselliğin yer aldığı her gösterim, çocukları etkilemektedir. Bu etkiler, uyaran olarak çocukta konuya karşı ilgi uyandıracak, sonra da taklit yoluyla, gördüklerini yapmaya çalışacaktır.*[128]*"*

Yetişkinlerin dünyasına ait olan cinsellik sahneleri, çocukların kendi yaşlarının gerektirdiği davranışlar yerine, taklit yoluyla cinselliğe yönelmelerine sebep olabilmektedir. Bahsedilen sahneler Türk televizyonlarında azımsanmayacak sıklıktadır. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumunun 1995 yılında yaptığı "Elektronik Hane" adlı çalışma verilerine göre, Türk televizyon sektöründe en fazla vurgulanan olgu, şiddetten sonra cinselliktir. Buna göre, Türkiye'de yayınlanan programlarda;

[126] Rebecca L. Collins, Marc N. Elliott, Sandra H. Berry, David E. Kanouse, Dale Kunhel, Sarah B. Hunter ve Angela Miu, "Watching Sex on Television Predicts Adolescent Initiation of Sexual Behavior", *Pediatrics*, Sayı:114, No:3, 2004, s.280.
[127] Kaiser Family Foundation and YM Magazine, *National Survey of Teens: Teens Talk About Dating, İntimacy and Their Sexual Experiences*, 1998, s.11.
[128] Erdal Atabek, *Çocuklar, Büyükler ve Tavşanlar*, Altın Kitaplar, İstanbul, 1998, s.144-145.

"sözlü ve fiziksel cinsellik" %59, kadın-erkek ilişkileri bağlamında "sevgi sözleri ve görüntüleri" ise %39 düzeyindedir[129].

Toplumsallaşma, cinsel gelişim boyutunda ve erken cinselliğe yönlendirmede ergenler için belirleyici olsa da, medyada karşılaşılan cinsellik sahneleri küçük çocuklar için daha büyük sakıncalar doğurmaktadır. Seksüel davranışlar küçük çocukların dünyasına tamamen yabancı olduğundan, çocuklar yoğun çıplaklık ve cinsellik içeren görüntüler ile yakın temas içeren seksüel sahnelerden büyük rahatsızlık duymaktadırlar. Tanımlanamayan bu yoğun sahneler, şiddet olarak görülebilmekte ve çocukların, yetişkinlerin yaşamıyla ilgili yanlış yargılara varmalarına sebep olabilmektedir.

Çocuk programlarında yoğun cinsellik sahnelerine yer verildiğine pek rastlanmamakla beraber, tersi örnekler de zaman zaman görülmektedir. Örneğin, Planet Çocuk adlı kanalda yayınlanan Titeuf adlı çizgi filmin bir bölümünde, "Çocuk nasıl yapılır?" sorusuna cevap aranarak üreme ve hamilelik konularının ayrıntılı olarak işlendiği görülmüştür. Yine aynı bölümde, kız ve erkek çocuk karakterlerin öpüştüğü sahnelere yer verilmiştir. Bu çizgi film kamuoyunda tepki toplamış; pedagoglar, cinsellik içeren bu sahnelerin küçük çocuklarda merak uyandırarak, bu hareketleri oyunlarına yansıtmalarına sebep olabileceğini belirtmişlerdir[130].

2.2.2.3. Olumsuz Örnek Oluşturabilecek Davranışlar

Şiddet, korku ve cinsellik dışında kalan ve çocuklara olumsuz davranış modeli sunan tüm içerikler, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar kategorisinde kabul edilebilir.

[129] V.Batmaz ve A. Aksoy, 1995, s.86.
[130] Sevil Yavuz, "Çizgi Filmlerde Cinsellik Tehlikesi", http://www.milliyet.com.tr/cizgi-filmler-cocuklara-uygun-pembenar-detay-cocuk-2021711/ (02.02.2016)

Ebeveynlere göre; çocuklar televizyonda şiddet ve korkudan sonra, en fazla dilin kötü kullanımı ve diğer olumsuz davranışlardan etkilenmektedirler. Çocuklar medyada ayrımcılık, madde bağımlılığı ve alkol kullanımı, suça yönlendiren davranışlar, küfür, kaba konuşmalar gibi davranışları izledikçe onları normal kabul etmekte ve bu davranışları rol modeli olarak almaktadırlar[131]. Örneğin, bazı televizyon dizilerinde hırsızlık, dolandırıcılık gibi büyük suçlar küçük yaramazlıklar gibi yansıtılmakta, hatta sevimli bir davranış gibi sunulmaktadır.

RTÜK rehberliğinde hazırlanan "Akıllı İşaretler Sınıflandırma Sistemi"nin oluşturulmasına zemin hazırlayan akademik altyapı çalışmasında, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar şu şekilde sınıflandırılmıştır[132]:

- Ayrımcı İfade ve Davranışlar: Cinsiyet, ırk, din, dil, etnik köken ve milliyet odaklı tüm ayrımcı davranışlar.
- Madde Kullanımı, Alkol, Tütün ve Benzerlerinin Aşırı Tüketimi: Uyuşturucu madde türleri, alkol ve sigara kullanımını özendirici ve olumlayıcı şekilde sunan tüm davranışlar.
- Suç ve Yasalara Aykırı Davranışlar: Şiddet, korku ve cinsellikle birlikte yer almadığı halde ahlaki değerlere saygısızlık, şantaj, hırsızlık, röntgencilik, teşhircilik, kundaklama vb. hareketleri özendiren davranışlar.
- Kaba ve Kötü Konuşmalar: Kaba konuşma, küfür ve argo sözler.

2.2.2.4. Bilinçsiz Tüketim (Tüketim Toplumu Haline Getirme)

Geleneksel mal/hizmet değerlerinin değiş tokuşu olan piyasa (üretim-tüketim) kavramının tüketim lehine gelişmesiyle, tüketim olgusu kapitalist ekonomik sistemin temeline yerleşmiştir. "Tüketim kültürü" olarak ifade edilen sistemde tüketim, üretimin yerine geçmeye başlamış, ürünlerin esas değeri yerine markalar ön plana

[131] F. Öktem, M.Sayıl ve S. Ç. Özen, 2006, s.14.
[132] A.g.e., s.14-15.

çıkmıştır. Böylece bireyler eşyaların kölesi olmuş, toplumsallaşma süreci de tüketim üzerinden tanımlanmaya başlanmıştır. Bu görüşe göre bireyler gerçek ihtiyaçlarının neler olduğunu düşünmeden, küresel ekonomi çemberinin sunduğu "yaratılmış ihtiyaçları" sorgulamadan kabul etmekte ve sahip olma güdüsüyle her gün biraz daha kendilerinden uzaklaşmaktadırlar. Kapitalist sistemin devamlılığı için bireylere dayatılan ihtiyaçların oluşturulma aşamasında medya, şüphesiz en önemli araçtır.

Küresel ekonomi, sürekliliği için kültür endüstrisinden (film, video, müzik, internet vb.) faydalanarak büyük kitlelere –müşterilerine- kolaylıkla ulaşabilmektedir. Bu tüketim kültürünün en önemli tüketici kitlelerinden biri de çocuklardır. Renkli ve ilgi çekici görüntüleriyle çocukları cezbeden çizgi filmler de çocuk dünyasına tüketim olgusunun enjekte edilmesini sağlamaktadır.[133]

Tüketim zincirinin bir parçası olma durumu hemen hemen her bireyde geçerli olduğu gibi, çocuklarda da sosyoekonomik düzey fark etmeksizin geçerlidir. Ailelerin tüketim ürünlerine yönelik yoğun talebi şöyle eleştirilmektedir."*Kimi zaman ailelerin bu nesneler için ayırdıkları bütçeler, çocukların eğitimleri için harcanandan fazla olabilmektedir. Örneğin çocuğa kitap ya da eğitici oyuncak almak yerine bir fast food zincirinde yemek yedirip çizgi film kahramanlarını içeren oyuncakları almak daha önemli hale gelmiştir. Kimi zaman da çocuğun sokakta oynaması yerine ona evde tek başına zaman geçirebileceği bilgisayar oyunları almak tercih edilebilmektedir.[134]"*

Çocuklar medyadan gelen tüketim mesajlarına karşı yetişkinlere oranla daha savunmasız olduklarından, medya tarafından yaratılmış ihtiyaçları doğrudan benimseyebilirler. Özellikle popüler çizgi dizi/filmlerdeki karakterlerin basılı olduğu kostüm, oyuncak vb. ürünler çizgi filmle eşanlı olarak piyasaya sunulmaktadır. Çocuğun önemli ölçüde etkilendiği akranları piyasaya sürülen bir ürüne sahip olduklarında, kendisi de bunu bir ihtiyaç olarak kabul etmektedir. Çocuklara yönelik

[133] Selahattin Turan ve Cem Esenoğlu, "Bir Meşrulaştırma Aracı Olarak Bilişim ve Kitle İletişim Teknolojileri: Eleştirel Bir Bakış", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:1, No:2, 2006, s.75-76.
[134] E. Nihal Lindberg, "Küreselleşen Dünyada ve Türkiye'de Çocukluğun Durumu", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt:21, No:1, 2013, s.7.

bu ürünlere yönelen tüketim duygusu, çoğunlukla çocuk programları yoluyla güncel tutulmaktadır. İlköğretim öğrencisi çocuklarla yapılan bir araştırmada, çocuklara oyuncak, kırtasiye, ayakkabı, kıyafet tercihlerinde çizgi film/dizi karakterlerinin ürünlerine yönelme sebepleri sorulmuştur. Bu soruya; "Televizyonda gördüm.", "Reklamlarda çıkıyor.", "Çünkü o filmi çok seviyorum." şeklinde cevaplar verilmiştir. Aynı soruya ebeveynlerin cevabı ise, "Televizyonda ne görse istiyor." şeklinde olmuştur[135].

Ayrıca televizyonda yer alan bilinçsiz tüketim mesajlarından beslenme alışkanlıklarını hedef alanları, doğrudan bedensel ve zihinsel sağlığı tehdit etmektedir. Araştırmalara göre; özellikle televizyonda yer alan reklamlar çocukların beslenme alışkanlıklarını bozarak, onların işlenmiş gıdalar (çikolata, şekerleme, kek, gazlı, içecekler, cips gibi) ile fast food tarzı yiyecekleri tercih etmelerinde tetikleyici olmaktadır. Reklamı yapılan gıda maddelerinin çoğu yüksek oranda yağ, şeker ya da tuz içerdiğinden, özellikle gelişmiş ülkelerde obezite hastalığı gittikçe artan oranlarda görülmektedir. Hemen hemen hiçbir besleyici değeri olmamasına rağmen tüketilen bu gıdalar beslenme dengesini bozarak çocuklarda obezite dışında farklı hastalıklara da sebep olmaktadır. Çocuk programlarındaki karakterlerin kötü örnek olacak şekilde pizza, hamburger, çikolata, cips gibi zararlı yiyecekleri bir keyif unsuru olarak tükettiklerine sık sık rastlamak mümkündür.

2.3. ÇOCUK KANALLARI

Çocukların büyük bir tüketici kitlesi olarak görülmesi, bu kitleyi hedefleyen çocuk kanallarını ortaya çıkarmıştır. Tematik olarak yayın yapan bu çocuk kanallarının tüm yayınları çocuklara yönelik içeriklerden oluşmaktadır. Her yaştan çocuğa, günün her saatinde ulaşmayı hedefleyen bu kanallar, ebeveynler tarafından çocuklarını rahatça oyalayabilmek için kullanılan, birer "elektronik bakıcı" görevini

[135] Kasım Karaman, "Çizgi/Dizi Film Karakterlerinin Çocukların Tüketim Alışkanlıkları Üzerine Etkisi (Giresun Örneği)", *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:7, 2010, s.77.

üstlenmektedir. 24 saat süren çocuk yayınlarına olanak sağlayan çocuk kanallarının sayısının artması, içeriklerin rengarenk ve ilgi çekici bir hal alması, çocukla televizyon arasındaki bağı günden güne güçlendirmiştir[136].

Dünyada ilk çocuk kanalı olan Nickelodeon, 1979 yılında ABD'de kurulmuştur. Bu alanda öncülüğü yapan ülke olan ABD'de, sonraki yıllarda Disney Channel ve Cartoon Network de yayına başlamıştır. Bu üç yayıncı, 1990'lı yılların ortalarından itibaren diğer ülkelerde, hatta diğer kıtalarda yeni kanallar açmışlardır[137].

2.3.1. Türkiye'de Çocuk Kanalları

Türkiye'nin ilk çocuk kanalı olan Maxi TV, 1997 yılında kurulmuştur. Sonrasında 2005'de JoJo TV[138], 2006'da D Çocuk[139], 2007'de Yumurcak TV ve Cartoon Network (Türkiye)[140], 2008'de ise TRT Çocuk kanalı kurulmuştur[141].

2000'li yıllarla beraber, bilgisayar destekli teknolojilerin kazandığı ivme doğrultusunda animasyon tekniklerinin ilerlemesi, maliyetlerin düşmesi ve çocuk kanallarının sayısının artmasına neden olmuştur. Hatta yayıncılar farklı yaş gruplarına farklı içerikler üretebilecek kadar uzmanlaşarak, yayın politikalarını bu yönde oluşturmuşlardır. Dünyada buna, okul öncesi çocukları (3-6 yaş arası) hedef alan "Disney Junior" ve daha büyük çocukları (6-14 yaş arası) hedef alan "Disney XD" kanallarıyla yayın farklılaştırmasına giden Disney grubunu örnek verebiliriz. Bu sürece 2007 sonrası yerli ve yabancı çocuk kanallarının sayısının artmasıyla, Türkiye de dahil olmuştur.

---

[136] M. Işık, 2007, s.97.
[137] B. Çaplı, 2001, s.218.
[138] Jojo, https://tr.wikipedia.org/wiki/JOJO, (23.12.2015)
[139] D Çocuk, https://tr.wikipedia.org/wiki/D_Çocuk, (23.12.2015)
[140] Cartoon Network (Türkiye) https://tr.wikipedia.org/wiki/Cartoon_Network_(T%C3%BCrkiye) (23.12.2015)
[141] A. Doğan ve G. Göker, 2012, s.26.

Türkiye'de güncel verilere göre, 18 adet lisanslı çocuk kanalı bulunmaktadır. Bu kanallar; TRT Okul, Baby TV, Minika Çocuk, TRT Çocuk, Minika Go, Disney Channel, Cartoon Network, Kidz Animez TV, Duck TV, Planet Çocuk, Smart Çocuk, Da Vinci Learning, Luli Bebeğim, Baby First, Disney XD, Disney Junior, Nick JR ve Nickelodeon'dır[142]. D-Smart, Digitürk, Tivibu, Teledünya, Türksat 4A ve Kablo TV üzerinden yayın yapan bu kanallardan, TRT Okul ve TRT Çocuk kamu yayıncısına, geriye kalan 16'sı ise özel yayıncılara aittir.

Yapılan bir araştırmaya göre bu kanallardan, çocuklar tarafından en çok izlenenleri sırasıyla; TRT Çocuk ve Cartoon Network'tür. TRT Çocuk'un en çok izlenen çocuk kanalı olmasının nedeni; yerli yapımlara yoğun olarak yer vermesi ve hem uydu hem de karasaldan yayın yapmasıdır. Program bazında bakıldığında ise en çok izlenen programların Cartoon Network ve TRT Çocuk'ta yer aldığı görülmektedir[143].

İzleyici ölçümleri yapan SBT Analiz'in 2014 yılı Şubat ayı verilerine göre; 5-11 yaş arası örneklemde ve tüm kişilerde en çok izlenen çocuk kanalları Tablo 4'te sıralanmştır[144].

[142] D Smart Resmi İnternet Adresi, https://www.dsmart.com.tr/kanallar (23.12.2015)
Digiturk Resmi İnternet Adresi, http://www.digiturk.com.tr/tum-kanallar/ (23.12.2015)
Türksat Resmi İnternet Adresi, https://www.turksat.com.tr/UyduFrekans/list.php?f=tv&t=none (23.12.2015)
[143] A. Doğan ve G. Göker, 2012, s.26.
[144] SBT Analiz, *2014 Şubat Enler Raporu*, http://www.sbtanaliz.com/images/userfiles/SUBAT_ENLER_2014.pdf (24.12.2015)

Tablo 4. Çocuk Kanalları İzleyici Ölçümleri

Sıra	Tüm Kişilerde	5-11 yaş arasında
1	TRT Çocuk	TRT Çocuk
2	Cartoon Network	Yumurcak TV
3	Yumurcak TV	Cartoon Network
4	Disney TV	Disney TV
5	Minika Çocuk	Minika Çocuk
6	Planet Çocuk	Planet Çocuk
7	Minika Go	Minika Go
8	Karamel TV	Karamel TV
9	Kidz Animez TV	Kidz Animez TV
10	Maxi TV	Maxi TV

Tablo 4'e bakıldığında, çocuklarca en çok izlenen ilk 2 kanalın sırasıyla; TRT Çocuk ve Cartoon Network olduğu anlaşılmaktadır. Bölümün bundan sonraki kısmında, bu iki kanala ilişkin ayrıntılı bilgiler verilecek olup, sonraki bölümlerde içerik analizine geçilecektir.

2.3.1.1. TRT Çocuk

TRT Çocuk kanalı, Türkiye'de bir kamu yayıncısı tarafından kurulan ilk çocuk kanalı olarak 01 Kasım 2008 tarihinde yayına başlamıştır. 3-14 yaş grubunu hedefleyen kanal, 24 saat kesintisiz yayın yapmaktadır.

RTÜK'ün 26 il kapsamında toplam 4306 öğrenci arasında yaptığı bir araştırmada, TRT Çocuk'un çocuk kanalları içerisinde %39,5 oranıyla en çok izlenen kanal olduğu tespit edilmiştir[145]. Bu alanda birinci kanal olmasına ek olarak, TRT Çocuk'un tüm yayın platformlarında yer alması onu diğer çocuk kanallardan ayıran önemli özelliklerden biridir. Başka hiçbir çocuk kanalı bu denli geniş bir izleyici kitlesine ulaşarak, tüm mecralardan izlenememektedir.

Kamu yayıncısı olarak TRT'nin çocuklara yönelik yayın içeriklerinde temel aldığı kurallar ve değerlerin önemi açıktır. 2009 yılı TRT Genel Yayın Planı'nda TRT Çocuk'un amacı; "Ç*ocuklarımızın millî ve manevi değerlerimize bağlı bilgi ve teknolojiyle donatılmış, evrensel değerleri bilen vatanına, milletine ve insanlık alemine faydalı bireyler olarak yetişmelerinin sağlanmasına yardımcı olmak.*" şeklinde belirtilmiştir. Buradan hareketle kanalın; milli/manevi değerleri koruma ve bilgilendirme/eğitme sorumluluğunu üstlendiği anlaşılmaktadır. Aynı planda TRT; hedef kitlesini "okul öncesi ve okul dönemi çocukları" olarak, içeriğini ise "çocuklara yönelik hazırlanan çocuk dizileri, çizgi filmler, yerli ve yabancı çeşitli yapımlar" olarak tanımlamaktadır[146]. Kanalın yayınları izlendiğinde; her sabah saat 06:30'da İstiklal Marşı'yla günün açılışının yapıldığı saptanmıştır. Bu durum Genel Yayın Planı'nın amaç kısmında yer alan "milli ve manevi değerlere" bağlılık hedefinin birebir yansıması olarak kabul edilebilir.

TRT resmi web sitesindeki kanal tanıtımlarına bakıldığında*: "TRT ÇOCUK Çağdaş Türk çocuklarının animasyondan müziğe, haberden spora bütün ihtiyaçlarına cevap veren kanal, fiziksel, zihinsel, ruhsal ve ahlaki bakımdan sağlıklı nesiller yetiştirilmesine katkıda bulunmayı hedefliyor. Evrensel pedagojik normlarda kaliteli, çağdaş ve sorumlu yayıncılık anlayışıyla çocukların gelişiminde destekleyici ve yol gösterici olmayı ilke edinen TRT Çocuk, Türk dilinin ve kültürünün doğru bir şekilde tanıtılmasını, çocukların oynayarak, eğlenerek eğitimini ve bilinçlenmesini amaçlıyor."* ifadelerine yer verildiği görülmektedir[147]. Bu ifadelerden de anlaşılacağı

[145] Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, 2013, s.32.
[146] Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, *Genel Yayın Planı 2009*, Yayın Planlama Koordinasyon ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı, s.12.
[147] TRT Resmi İnternet Adresi, http://www.trt.net.tr/Kurumsal/TelevizyonTanitim.aspx (17.03.2016)

üzere TRT Çocuk kanalında içerik olarak eğlendirme işlevinden çok, sorumlu yayıncılık anlayışının benimsendiği ve yayınlarda çocuk gelişimine olumlu katkılar sunulmaya çalışıldığı açıktır.

TRT Çocuk Kanalı Genel Koordinatörü Can Soysal, Star gazetesinde yer alan bir açıklamasında; "*TRT Çocuk ekibi olarak 3-14 yaş grubuna ve ailelerine hitap ediyoruz. Çocukların kendini ifade edebilmesini, özgüven kazanmasını, oynayarak, eğlenerek eğitimini ve ailelerin bu konuda bilinçlenmesini hedefliyoruz.*[148]*"* sözleriyle kanalın vizyonunu kısaca ifade etmiştir.

TRT Çocuk'un Türk iletişim sektörüne, animasyon ve grafik tasarımı alanında sağladığı büyük katkı da yadsınamaz. TRT'nin çocuk programları üretiminde yerli yapımlara verdiği destek; yerli animasyon sektörünün gelişmesinde itici bir güç haline dönüşmüştür. Ahmet Erhan Altunok ve Ebru Altunok'un çalışmasında; animasyon sektörünün önemli şirketlerinden birinin yöneticisi olan Karakaş'ın, TRT Çocuk'un çalışmalarının yerli animasyon sektörüne yapılan en büyük katkı olarak belirttiği aktarılmaktadır[149].

TRT Çocuk, yerli çocuk programı üretimlerini arttırması ve lisanslı yapımlarını dünyaya ihraç etmeye başlamasıyla, bu alanda maddi gelir sağlayan bir kanal haline gelmiştir. Bu durum, yerli animasyon sektörünün büyümesine ve yeni pazarların oluşmasına imkan vermektedir[150].

[148] Samanyolu Fanları, http://www.samanyolufanlari.com/forum/viewtopic.php?t=5617 (17.03.2016)
[149] Ahmet Erhan Altunok ve Ebru Altunok, "Animasyon Bakir Bir Alan, Oluşturacağı İstihdam Fazla" *Bilişim Dergisi,* Sayı:147, 2012, s.123.
[150] Nazım Ankaralıgil, "Türkiye'de Çocuklara Yönelik Televizyon Yayınlarının Ticarileşmesi ve Çocuk Televizyon Kanalları", *E-Journal of New World Sciences Academy,* 2014, s.111-112., http://www.newwsa.com/download/gecici_makale_dosyalari/NWSA-7314-3389-4.pdf (24.12.2015)

2.3.1.2. Cartoon Network

Turner Broadcasting Systems tarafından 1992 yılında kurulan ve uluslararası yayın yapan Amerikan kablolu televizyon ağı olan Cartoon Network, bugün 160 ülkede yaklaşık 200 milyon evde, 21 dile tercüme edilerek yayın yapmaktadır[151]. Ağırlıklı olarak animasyon programların yayınlandığı kanalda, zaman zaman aksiyon ve komedi türlerine de yer verilmektedir. 1990 ve 2000 yılları arasındaki süreçte küresel olarak daha da büyüyen Cartoon Network; halen Polonya, Türkiye, Portekiz, Bulgaristan, Rusya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Romanya, Makedonya, Balkan ülkeleri, Beyaz Rusya, Ukrayna, Moldova, Slovenya, İskandinav ülkeleri ile Asya ve Avrupa'da yayın yapmaktadır[152].

Cartoon Network Türkiye kanalı, resmi olarak Doğan Yayıncılık A.Ş.'nin alt şirketlerinden biri olan Eda Televizyon Yayıncılık ve Prodüksiyon A.Ş. unvanı ile faaliyet göstermektedir. Bununla birlikte kanal, asıl olarak Amerika Birleşik Devletleri kökenli uluslararası bir yayıncılık şirketi olan Turner Broadcasting Systems'ın bir kuruluşudur[153]. Doğan grubu ve Time Warner grubunun alt şirketi olan Turner Broadcasting Systems arasındaki lisans işbirliği ile, 28 Ocak 2008 günü "Benim kanalım" sloganıyla ülkemizde yayına başlayan Cartoon Network Türkiye'nin yöneticisi Yöntem İnanç, Türkçenin doğru kullanılmasının kanalın en önemli önceliği olduğu ve bütün çalışmaların bu doğrultuda yapıldığını ifade ederken, şiddet konusuna da ayrıca özen gösterdiklerini belirtmiştir[154].

Cartoon Network televizyonunun içerik ve yayın sorumlusu Zekiye Öner, kendisiyle yapılan bir görüşmede, kanalın hedef kitlesi olan çocukları şöyle tanımlamaktadır: "*Cartoon Network olarak bizim için çocuk sadece yayınlarımızı*

[151] Bill Carter, "The Media Business; Turner Broadcasting Plans to Start a Cartoon Channel", http://www.nytimes.com/1992/02/19/business/the-media-business-turner-broadcasting-plans-to-start-a-cartoon-channel.html (06.02.2016)
[152] Cartoon Network Resmi İnternet Adresi, http://www.cartoonnetwork.com/legal/international.html (06.02.2016)
[153] N. Ankaralıgil, 2014, s.114-115.
[154] Zaman Gazetesi, "Cartoon Network 1 Yaşında", http://www.zaman.com.tr/tv-rehberi_cocuk-kanallari-onceligimiz-guzel-turkce_870648.html (06.02.2016)

ilgiyle takip eden, bizi seven ve izleyen biri değil aynı zamanda eğitimine katkıda bulunmak istediğimiz, doğru şeyleri doğru zamanda vererek onunla büyüyeceğimiz, bizi izleyen çocuktan da çok şey öğrenebileceğimiz önemli bir izleyicidir." Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere Cartoon Network, yayınlarında eğitici ve öğretici olmayı hedeflemektedir. Öner, çocuk gelişiminde televizyon içeriklerinin önemi ve kendi yayın politikalarını ise "*Çocukların hayatlarındaki en önemli dönemin 'çocukluk dönemi' olduğunun kanal olarak farkındayız. Televizyon ekranlarında izledikleri her şey onlarda bir takım izler bırakıyor ve büyüme sürecindeki oluşumlarında büyük rol oynuyor. Bu sebeple özellikle bir çocuk kanalı olarak büyük sorumluluk taşıdığımızın farkındayız ve hassasiyetimizi her zaman korumaktayız.*[155]*"*

Cartoon Network Türkiye'de yayınlanan çizgi filmlerin bir kısmı şöyledir: The Amazing World of Gumball, Ben 10: Omniverse, Clarence, Teen Titans Go!, Regular Show, Steven Universe, Adventure Time, The Garfield Show, Robots in Disguise, Johnyy Bravo, Johnny Test, Ninjago ve Matt Hatter Chronicles.

Cartoon Network'ün yabancı kaynaklı bir kanal olması onun Türkiye'deki çocuklara uygun olup olmadığı sorusunu akıllara getirmektedir. Zira kanalda yayınlanan programların tamamı yabancı dilde üretilip Türkçe dublaj ile yayına sunulmaktadır. 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un 14. maddesinin 3. fıkrasında, tematik yayın yapan çocuk kanallarına bu konuda getirilen sınırlamaya göre; "*çizgi filmlerin en az yüzde yirmisinin, diğer çocuk programlarının en az yüzde kırkının Türkçe dilinde üretilmiş yapım olması ve Türk kültürünü yansıtması zorunludur.*[156]*"* Bu açık hükme rağmen, Cartoon Network yayınlarında hiçbir yerli ve Türkçe yapıma yer verilmemesi dikkat çekicidir.

---

[155] Abdullah Mert, *Türkiye'de Kamusal ve Özel Yayın Yapan Çocuk Televizyonlarının İçerik ve Biçimsel Yönden İncelenmesi,* Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2010, s.141-142.

[156] Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun, www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6112.doc (17.03.2016)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TRT ÇOCUK KANALINDA YAYINLANAN ÇOCUK PROGRAMLARININ İÇERİK ANALİZİ

Bu bölümde, TRT Çocuk kanalında 01 Eylül 2015 tarihinde yayınlanan 20 adet çocuk programının 40 bölümü izlenmiş olup içerikleri analiz edilmiştir.

3.1. PEPEE

Düşyeri Çizgi Film Stüdyosu tarafından hazırlanan ve Türkiye'de okul öncesi yaş grubu için özel olarak tasarlanmış ilk çizgi film projesi olan Pepee'nin senaryosu oyuncu Ayşe Şule Bilgiç'e, müzikleri ise şarkıcı Kıraç'a aittir[157].

Çizgi filme adını veren Pepee, 4-5 yaşlarında küçük bir çocuktur. O yaş grubu çocuklarında olduğu gibi etrafına meraklı gözlerle bakan, sürekli yeni bir şeyler öğrenmek isteyen, oyun oynamayı seven birisi olan Pepee, ailesi ile birlikte bahçeli bir evde yaşamaktadır.

3.1.1. Ana Karakterler

Pepee: Karakter ismi, kekeleyerek konuşanlara "pepe" denmesinden yola çıkılarak oluşturulan Pepee; neşeli, eğlenceli ve meraklı bir çocuktur.

[157] Düşyeri Çizgi Film Stüdyosu Resmi İnternet Adresi, http://www.dusyeri.com.tr/index.php?p=pepee (08.01.2016)

Şila: Pepee'nin en yakın dostu ve aynı zamanda teyzesinin kızı olan Şila, zeybek oynamayı çok sevmektedir.
Şuşu: Pepee'ye, karşılaştığı yeni olay ve olguları açıklayan, birtakım tavsiyelerle yol göstermeye çalışan birisi olan Şuşu, dizide sadece dış ses olarak yer almaktadır.
Zulu: Pepee ve Şila'ya yöresel dans oyunları öğreten bir zürafa olan Zulu, aynı zamanda ikilinin en yakın arkadaşlarından birisidir.

Bu dört ana karakterin yanı sıra, Pepee'nin arkadaşları Maymuş (Maymun) ile Köpüş (Köpek), Bebee (Pepee'nin küçük kardeşi), Annee, Babaa, Dedee ve Ninee gibi birçok karakter de çizgi dizide yer almaktadır.

3.1.2. Yayınlanan Bölümler

TRT Çocuk'un 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Pepee" adlı çizgi dizinin "60-70-80-90-100", "Pepee 'Trakya Karşılaması' Öğreniyor", "Pepee Altıngeni Öğreniyor", "Pepee, Bebee ile Çıkarma Öğreniyor" isimli 4 bölümü ekrana gelmiştir.

3.1.2.1. 60-70-80-90-100

Arkadaşları ile misket oynamak için sözleşen Pepee, Bebee ile birlikte bahçede oturmuş, arkadaşlarının gelmesini beklemektedir. Bu sırada Şuşu, "Arkadaşlarını beklerken, elindeki misketleri renklerine göre ayırmaya ne dersin?" diyerek Pepee'ye seslenir. Pepee de bunun üzerine elindeki sarı, mavi, yeşil, kırmızı ve mor misketleri tek tek saymaya başlar. Pepee misketlerini renklerine göre ayırdıktan sonra elinde her bir renkten 10'ar adet misket olduğunu görür fakat ortada bir problem vardır. Pepee, onar onar saymayı henüz bilmediği için, toplam misket sayısını bir türlü hesaplayamaz. Burada devreye Şuşu girer ve Pepee'ye onar onar saymasında yardım eder. Şuşu'nun da yardımı ile Pepee'nin elinde toplam 50 adet misket olduğunu

anlaşılır. Bu sırada, Pepee'nin arkadaşları Şila, Zulu ve Maymuş da, ellerinde yeni misketlerle birlikte gelirler. Her birinin elinde onar misket vardır fakat bu misketler, renksizdir. Pepee ve arkadaşları, Şuşu'nun önerisiyle, misketleri onarlı gruplar halinde farklı renklere boyarlar. Bebee de elindeki misketleri Pepee'ye verir. Misket sayısı artmasına rağmen Pepee yine de üzgündür çünkü 50'den sonra onar onar saymayı bilmemektedir. Şuşu burada da devreye girer ve Pepee ile arkadaşlarına, renkli misketleri kullanarak 100'e kadar onar onar saymasını öğretir.

3.1.2.2. Pepee "Trakya Karşılaması" Öğreniyor

Pepee'nin dedesi Dedee, Trakya Karşılaması adlı halk oyununu çok sevmektedir. Pepee de bu oyunu öğrenerek dedesine bir sürpriz yapmak istemektedir. Bunun için, her türlü halk oyununu bilen zürafa dostu Zulu'dan yardım istemek üzere onun evine gider. Zulu da bu sırada Şila'ya Zeybek oynamayı öğretmektedir. Şila ve Pepee arasında, Zulu'nun önce kime halk oyunu oynamayı öğreteceği konusunda bir tatsızlık yaşanır. Şila, ilk kendisi geldiği için Zulu'nun önce kendisine Zeybek oynamayı öğretmesini istemektedir. Pepee ise, dedesine yapacağı sürpriz için heyecanlanmakta ve Zulu'nun önce kendisine Trakya Karşılaması öğretmesini istemektedir. Bu sırada devreye Şuşu girer ve Trakya Karşılaması adlı oyunun ancak iki kişiyle oynanabileceğini söyler. Şuşu'nun söylediği "İnsan sevdiğini hiç üzer mi?" şeklinde sözleri olan şarkının da etkisiyle barışan Pepee ve Şila, Zulu'nun kendilerine Trakya Karşılaması öğretmesi konusunda anlaşmaya varırlar. Aralarındaki problemi çözüme kavuşturan Pepee ve Şila, öğrendikleri halk oyununu dedelerinin karşısında oynayarak, ona unutulmaz bir sürpriz yaparlar.

3.1.2.3. Pepee Altıgeni Öğreniyor

Pepee bisikleti ile gezerken, neşe içinde uçurtma uçuran Maymuş ile karşılaşır. Uçurtma uçurmanın çok eğlenceli bir şey olduğunu düşünen Pepee, Maymuş'tan uçurtmasını ister fakat Maymuş bunu kabul etmez. Pepee üzgün bir şekilde yere oturur. Pepee'nin bu haline göre Şuşu, "Uçurtmanın şekline dikkat ettin mi? Neye benziyor sence?" şeklinde bir soru sorar. Pepee bu sorunun cevabını bilmemektedir. Şuşu, "Bu şekle altıgen denir. Gel birlikte uçurtmanın köşelerini sayalım." diyerek, Pepee'ye yardımcı olur. Geometrik şekillerin adlarının, sahip oldukları köşe sayısından geldiğini öğrenen Pepee, Şuşu'nun da yardımları sayesinde altıgenden sonra; üçgen, dörtgen ve beşgeni de öğrenir. Bölümün sonunda Pepee'nin yanına gelen Maymuş, küçük çocuğun uçurtması ile oynamasına izin verir. Pepee çok mutlu olur çünkü hem uçurtma uçurabilecektir hem de Şuşu sayesinde çeşitli geometrik şekilleri öğrenmiştir.

3.1.2.4. Pepee, Bebee ile Çıkarma Öğreniyor

Pepee, arkadaşları ile misket oynamak üzere evinden çıkar. Bebee de onunla birlikte gitmek ister fakat Pepee bunu kabul etmez. Abisinin bu hareketi nedeniyle oldukça üzülen Bebee, yüzü asık bir şekilde bahçede dolaşırken, Ninee ile karşılaşır. Torununu neşelendirmek isteyen Ninee, ona birlikte oynayabileceklerini söyler. Bu esnada Pepee de arkadaşları ile buluşacakları yere gelmiştir fakat arkadaşlarından hiçbirisi ortada yoktur. Oyun oynayacak kimseyi bulamadığı için üzgün bir şekilde evine dönen Pepee, Bebee ile Ninee'yi birlikte misket oynarken bulur. Evden çıkarken birlikte oyun oynama teklifini reddettiği Bebee'nin artık onunla oyun oynamak istemeyeceğini düşünen Pepee, ağlamaklı bir şekilde evden dışarı doğru çıkar. Bu durumu gören Ninee, Pepee'nin yanına gider ve özür dilemesi halinde Bebee'nin onu affedebileceğini söyler. Pepee, sabahki davranışı nedeniyle Bebee'den özür diler. Bebee de abisini affeder. Sonra hep birlikte misket oynamaya başlarlar. Bu sırada Şuşu'nun sesi duyulur. Şuşu, misketleri kullanarak iki kardeşe çıkarma işleminin nasıl yapılacağını öğretir.

3.1.3. İçerik Değerlendirmesi

Pepee, izleyicileri müzikler eşliğinde eğlendirirken, eğitici yönüyle de dikkat çekmektedir. Çizgi dizinin senaryosunda paylaşımcılık, insanlarla ilişkiler, kardeşler arası iletişim, büyüklere saygılı olma gibi konuların ele alındığı görülmektedir. Söz konusu dizide ayrıca, ana karakterlerden olan Annee, Babaa, Ninee, Dedee, Bebee ve Şila vasıtasıyla, kardeşlik ve akrabalık ilişkilerinin çocuk tarafından anlamlandırılmasının sağlanmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır[158].

Tüm bu olumlu özelliklerin yanında, söz konusu çizgi dizide çocuklara olumsuz örnek olabilecek davranışlara da yer verildiği görülmektedir. Dizinin ana karakteri olan Pepee'nin en dikkat çekici özelliği, hoşuna gitmeyen bütün davranış ya da durumlara küserek karşılık vermesidir. Örneğin; onun kadar iyi Zeybek oynayamadığı için Şila'ya, uçurtması ile oynamasına izin vermediği için Maymuş'a, kendisinden önce Şila'ya ders verdiği için Zulu'ya küsen Pepee'nin bu davranışı, çizgi filmdeki diğer karakterler tarafından da taklit edilmektedir. "Pepee 'Trakya Karşılaması' Öğreniyor"da Şila'nın, "Pepee, Bebee ile Çıkarma Öğreniyor" adlı bölümde ise Bebee'nin, Pepee'ye küsmesi son derece dikkat çekicidir.

Pepee çizgi dizisinde, sözel ve fiziksel şiddet konusunda hassas davranılmaması da bir diğer önemli problemdir. Örneğin, "Pepee Altıgeni Öğreniyor" adlı bölümde, elinden uçurtmasını almak için peşinden koştuğu Maymuş'a "Dövücem şimdi seni!" diye bağıran Pepee'nin, "60-70-80-90-100" adlı bölümde kardeşi Bebee'ye "Üff Bebee, söyleme demiştim sana." diyerek sesini yükselttiği görülmektedir. "Pepee 'Trakya Karşılaması' Öğreniyor"da, "Zeybek oynamayı unutmadım." diye Şila'ya bağıran Pepee, yine aynı bölümde, gövdesini kullanarak Şila'ya fiziksel şiddet uygulamaktadır.

[158] Gülsüm Süslü, "Gülsüm Süslü Pepee'yi Analiz Etti", http://www.aileakademisi.org/komisyon/gulsum-suslu-pepeeyi-analiz-etti (08.01.2016)

Söz konusu çizgi dizinin, çocukların eğitimine katkıda bulunma ve onlara kültürel değerleri aktarmayı hedeflemesi şüphesiz takdire şayandır. Ayrıca dizinin hiçbir bölümünde cinselliği çağrıştırıcı herhangi bir söz, fiil ya da görüntüye yer verilmemesi de ikinci bir takdir sebebidir. Tüm bu olumlu özelliklerinin yanında, Pepee'nin çocuklara kötü örnek olabilecek nitelikle özellikler ihtiva ettiği de dikkat çekmektedir. Kendi hoşuna gitmeyen bir durumla karşılaştığında hemen küsen, fiziksel ve sözel şiddete başvuran, inatçı bir karakter olan Pepee'nin hikayesinin konu edildiği çizgi filmin ekran başındaki çocuklar açısından sakıncalı olabileceği dikkate alınmalıdır.

3.2. SİZİNKİLER-ÇATLAK YUMURTALAR

Karikatürist Salih Memecan tarafından 1991 yılından bu yana günlük olarak yayınlanan Sizinkiler adlı bant karikatür serisinin, televizyona uyarlanmış hali olan Sizinkiler-Çatlak Yumurtalar'da, iki yakın arkadaş olan Limon ile Zeytin'in başından geçen eğlenceli olaylar konu edilmektedir.

Her bölümde, kendilerine yeni bir görev edinen ve yakın arkadaş olmalarına rağmen birbirinden çok farklı iki karakter olan Limon ile Zeytin'in, yanlış anlaşılmalar, aksilikler ve her an komikliklerle dolu maceralarının anlatıldığı çizgi dizi, daha çok okul öncesi çocuklara hitap etmektedir.

3.2.1. Ana Karakterler

Limon: Çok neşeli, marifetli ama biraz tembel bir karakter olan Limon, Zeytin ile çok iyi arkadaştır.
Zeytin: En büyük eğlencesi Limon'a şaka yapmak olan Zeytin, ders çalışmaktan hiç hoşlanmaz.

Çıtçıt: Ailenin hamarat ve hırslı annesidir.

Babişko: Ailenin akıllı, kültürlü ama rahatına düşkün, aklı bir karış havada olan babasıdır. Spor yapmaktan hiç hoşlanmayan Babişko'nun en büyük zevki gazete okumaktır.

3.2.2. Yayınlanan Bölümler

TRT Çocuk'un 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Sizinkiler-Çatlak Yumurtalar" adlı çizgi dizinin " İyi ki Doğdun Babişko" ve "Tablo Faciası" isimli 2 bölümü ekrana gelmiştir.

3.2.2.1. İyi ki Doğdun Babişko

Babasına sürpriz bir doğumgünü partisi düzenlemek isteyen Limon, bunun için arkadaşı Zeytin'den yardım ister. İkili kafa kafaya verir ve partide bir sihirbazlık gösterisi yapmaya karar verirler. İki arkadaş, Limon'un evinin bahçesinde sihirbazlık denemeleri yaptıkları sırada, Sihirbaz Proto ile karşılaşırlar. Karşılarında ünlü sihirbaz Proto'yu gören ikili, kendisine Babişko'nun doğumgünü partisinde bir gösteri yapıp yapamayacağını sorar. Proto, bu teklifi kabul etmez. İş başa düşmüştür. Akşam olduğunda, Limon ile Zeytin, hazırladıkları gösteriyi sunmak için artık hazırdır. Bilinen bir sihirbazlık numarası olan "şapkadan tavşan çıkartma" esnasında Limon şapkanın içinde kaybolur. Herkes panik içinde Limon'u ararken kapı çalar. Gelen Proto'dur. Evin içine giren Proto bir anda pelerinini açar. Herkesin şaşkın bakışları arasında pelerinin içinden Limon çıkar. Daha sonra hep birlikte Babişko'nun doğumgününü kutlarlar.

3.2.2.2. Tablo Faciası

Limon, Zeytin, Çıtçıt ve Babişko, hep birlikte Proto'nun resim sergisine giderler. Limon ve Zeytin, biraz uzaklaşarak bir tablonun yanına giderler. Tam tablonun karşısına geçtiklerinde, Zeytin çiğnemekte olduğu sakızı patlatır. Patlayan sakız tablonun üzerine yapışmış ve resmi mahvetmiştir. Yaptıkları şeyin farkına varan ikili, bir an önce sergiden kaçabilmek için Çıtçıt ve Babişko'nun yanına giderek, artık sergiden ayrılmak istediklerini söylerler. Çıtçıt ve Babişko ise onları dinlemez ve sergide kalmakta ısrar ederler. Bu sırada eline bir mikrofon alan Proto, serginin açılışını yapmak üzere en önemli eserlerinin bulunduğu odanın kapısına doğru yaklaşır. Kapının hemen önünde, Limon ile Zeytin'in berbat ettiği resim durmaktadır. Proto, resme bakar fakat Limon ile Zeytin'in beklediği tepkiyi göstermez. Yavaşça resme doğru yaklaşan Proto, çerçevesinden tuttuğu resmi alıp kenara koyar. Gerçek anlaşılmıştır. Zeytin'in üzerine sakız yapıştırdığı resim, aslında serginin tanıtımı amaçlı hazırlanan bir posterdir. Limon ile Zeytin, boş yere korkmuştur.

İyi ki Doğdun Babişko ve Tablo Faciası bölümleri haricinde, video barındırma sitesi Youtube'da izlenebilen Dağınık Oda, Havuz Problemi ve Sevimli Misafir adlı bölümler de, çalışmada kullanılmak üzere incelenmiştir.

3.2.3. İçerik Değerlendirmesi

Sizinkiler-Çatlak Yumurtalar adlı dizi, herhangi bir eğitici yönü olmayan, izleyicilere hoşça vakit geçirtmek amacıyla hazırlanmış bir yapımdır. Çeşitli bölümlerde, örtülü olarak bazı doğru davranış kalıpları üzerinde durulmasına rağmen, genel olarak asıl amacın, izleyicilerin eğlenceli vakit geçirmelerini sağlamak olduğu görülmektedir. Örneğin;

- İyi ki Doğdun Babişko'da; babasına sürpriz bir doğum günü partisi düzenlemek isteyen Limon ile ona yardımcı olan Zeytin'in başından geçen olaylar,

- Tablo Faciası'nda; ailecek gidilen bir sergide yaşanan yanlış anlaşılma,
- Dağınık Oda'da; odasını toplamamakta ısrar eden Zeytin'in yaşadıkları,
- Havuz Problemi'nde, Limon ile Zeytin'in havuza girmesini engelleyen Proto ile olan çekişme,
- Sevimli Misafir'de; Limon ve Zeytin'in sokakta buldukları bir kediyi evlerine almaları, komik ve eğlenceli bir üslupla anlatılmaktadır.

Söz konusu beş bölüm birlikte değerlendirildiğinde, Sizinkiler-Çatlak Yumurtalar adlı çizgi dizide, çocuklara olumsuz örnek oluşturabilecek bazı hususlar dikkat çekmektedir. Dağınık Oda adlı bölümde, Zeytin'in, kendisinden odasını toplamasını isteyen annesine "Offf anne. Oda toplamak benim ilkelerime aykırı." diye cevap vermesi, Sevimli Misafir adlı bölümde ise, odalarına aldıkları kedinin sesini duyan Çıtçıt'a, duyduğu sesin kedi sesi olmadığı yalanını söylemeleri, bu minvalde değerlendirilebilir. Sizinkiler-Çatlak Yumurtalar'da (her çizgi filmde olabilecek tarzda, bir yerden düşme, bir yere çarpma haricinde) fiziksel ve sözel şiddete ise neredeyse hiç yer verilmediği görülmektedir.

3.3. ARI MAYA

1912 yılında Almanya'da kitap olarak satışa sunulan Arı Maya (orijinal adıyla Die Biene Maya), 1975 yılında çizgi diziye uyarlanmıştır. Çevresinde olan biteni anlamaya çalışan, yeni şeyler öğrenmeye hevesli genç bir arı olan Maya'nın başından geçen olayların anlatıldığı dizi, Türkiye'de TRT Çocuk kanalında gösterilmektedir[159].

[159] Arı Maya, https://en.wikipedia.org/wiki/Maya_the_Bee (08.01.2015)

3.3.1. Ana Karakterler

Maya: Hikayenin ana karakteri olan Maya, meraklı, maceracı ve biraz da uçarı bir bal arısıdır.
Willy: Maya'nın en iyi dostu olan Willy, iyi niyetli ve sevecen bir bal arısıdır. Her zaman yorgun ve aç olan Willy, oldukça korkaktır.
Philip: Bilge bir çekirge olan Philip, Maya'nın akıl hocasıdır.
Bayan Cassandra: Maya ve Willy'nin öğretmeni olan Bayan Cassandra, son derece disiplinli bir karakterdir.

3.3.2. Yayınlanan Bölümler

TRT Çocuk'un 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Arı Maya" adlı çizgi dizinin "Anne Cesareti", "Kraliçe'nin Pastası" ve "Casus Sinek" isimli 3 bölümü ekrana gelmiştir.

3.3.2.1. Anne Cesareti (Mother Courage)

Willy ve Maya ormanda dolaşırken dört yavru alev tahtakurusu ile karşılaşırlar. Karınları aç olan tahtakuruları Willy'nin elindeki ballı dondurmanın peşine takılır. Tahtakurularının aç olduğunu anlayan Maya, ormanda bulduğu bir üzüm tanesini yavrulara getirir fakat gelen yiyecek, tahtakurularının hoşuna gitmez. Tahtakuruları ile başa çıkamayacağını anlayan Maya, annelerini bulmanın daha iyi bir fikir olduğunu düşünür ve yavruları Willy'ye emanet ederek, ormanın derinliklerine doğru yola çıkar. Az sonra, bir böğürtlen tanesini yuvasına götürmeye çalışan bir tahtakurusu ile karşılaşan Maya, ormanda dört tahtakurusu yavrusu bulduğunu söyler. Maya'nın sözleri nedeniyle telaşa kapılan tahtakurusu panik içinde evine koşar ve yavrularının evde olmadığını görür. Anne tahtakurusu, yiyecek bir şeyler bulmak için evden çıkmış,

aç kalan yavruları da onun peşinden gitmek isterken ormanda kaybolmuştur. Maya, anne tahtakurusunu alır ve onu çocuklarının yanına götürür. Evlatlarına kavuşan anne çok mutludur fakat onları doyurabilmek için yiyecek bir şeylere ihtiyacı vardır. Maya, yiyecek bulmaları için onlara yardımcı olabileceğini söyler.

Willy çocuklara göz kulak olurken, Maya ve anne tahtakurusu ormanda yiyecek aramaya çıkarlar. Biraz sonra Maya bir parça meyve getirir ve tekrar yiyecek aramaya gider. Anne tahtakurusu da bir yaban mersini bulmuştur fakat o sırada başka bir tahtakurusu gelerek yaban mersinini annenin elinden alır. Maya, anne tahtakurusunun yanına gelir ve birlikte eve dönerler fakat evde onları bir sürpriz beklemektedir. Dört olan yavru tahtakurusu sayısı, sekize çıkmıştır. Maya tekrar ormana gider ve bu sefer farklı bir meyve ile döner. Bu sırada, diğer yavru tahtakurularının anneleri gelir ve Maya'yı evlatlarını kaçırmakla suçlar. Maya ise, tahtakurularını kaçırmadığını söyler. Diğer anneler yiyecek bir şeyler ararken çocuklarını evde bırakmış, onlar da evdeki meyvelerin kokusunu alarak kendi kendilerine Maya'nın evine gelmiştir. Anne tahtakuruları Maya'nın söylediklerinden ikna olur ancak ortada büyük bir sorun vardır. Yavru tahtakurularının karınları hala açtır. Anne tahtakuruları ve Maya kafa kafaya vererek bir çözüm yolu aramaya başlarlar. Maya'nın aklına parlak bir fikir gelmiştir. Anne tahtakuruları tek tek çalışmak yerine, kovandaki arılar gibi birlikte çalışacaklar ve bu sayede daha fazla yiyecek toplayabileceklerdir. Maya'nın önerisi ile birlikte hareket etmeye karar veren tahtakuruları hep beraber ormana gidip birçok yiyecek ile geri dönerler. Herkes, mutlu ve karınları tok bir şekilde neşe içinde şarkı söylemeye başlar.

3.3.2.2. Kraliçe'nin Pastası (Cake For The Queen)

Willy ve Maya gökyüzüne doğru bakarken, elinde pasta olan bir arı görürler. Willy ve Maya'nın kendisine baktığını anlayan arı, iki arkadaşın yanına yaklaşır ve arı kovanına nasıl gidebileceğini sorar. Maya, kovanın yerini bildiğini ve kendisini takip

etmesini söyler. Elinde, Kraliçe Arı'ya verilmek üzere bir pasta olan arı, Maya'nın yardım teklifini memnuniyetle kabul eder.

Kraliçe Arı hastadır ve yumurtlamakta zorlanmaktadır. Bayan Cassandra, en sevdiği pastanın yolda olduğunu ve onu yediğinde hızla iyileşeceğini söyleyerek, Kraliçe'yi teskin eder. Bu sırada, pasta taşıyan arı, yanında Willy ve Maya ile gelerek pastayı Bayan Cassandra'ya teslim eder. Pastayı teslim alan Cassandra, saatin geç olduğunu söyleyerek Willy ve Maya'yı yataklarına gönderir. Gece karnı acıkan Willy, yatağından kalkar ve uyku ile uyanıklık arasında, pastanın konulduğu odaya giderek Kraliçe için hazırlanan pastanın neredeyse tamamını yer. Sabah olduğunda Cassandra, pastanın olduğu odaya gelerek acı gerçekle karşılaşır. Maya, Kraliçe için yeni bir pasta yapabileceklerini söyler fakat önceki pastanın hangi malzemelerden yapıldığını bilmemektedir. Willy, geri kalan pastayı koklar ve ihtiyaçları olan şeyin ayçiçeği tozu olduğunu söyler ancak yaşadıkları kovanda bu tozdan hiç kalmamıştır. Willy ve Maya, akşam olana kadar ayçiçeği tozunu bulacaklarını söyleyerek ormana doğru yola çıkarlar. İki arkadaş, uzun uğraşlar sonunda bir ayçiçeği bulurlar fakat büyük bir problemleri vardır. Ayçiçeği, yapraklarını sadece akşamları açmaktadır ve Willy ile Maya'nın o kadar vakitleri yoktur. Maya, "Bu problemi çözse çözse Philip çözer." diyerek bilge çekirgenin yanına gider. Philip, ayçiçeği tozu yerine adaçayının da kullanılabileceğini söyler ve bir parça adaçayını Maya'ya verir.

Maya ve Willy, adaçayını alarak kovana dönerler ve hemen pasta yapımına başlarlar. Bir müddet sonra pasta, artık sunuma hazır hale gelmiştir. Kraliçe, kendisine sunulan pastayı çok beğenir ve kaşık kaşık yemeye başlar. Sonraki günün sabahı, tüm kovan mutluluk içinde kutlamalara başlar çünkü yediği pastayı çok beğenen Kraliçe Arı, yumurtlamaya başlamıştır.

3.3.2.3. Casus Sinek (Hoverfly Spy)

Maya ile Willy, bahçede saklambaç oynamaktadırlar. Bu sırada arı kolonisinin diğer fertleri de renk renk çiçeklerden bitki özleri toplamaktadır. Menekşe bitki özü ile kovanına doğru uçan bir arının önü, iki eşek arısı tarafından kesilir. Eşek arıları, korkuttukları arının elinden bitki özünü alıp kaçarlar. O esnada, görüntü olarak eşek arısına benzeyen bir süprüntü sineği de olay yerinde dolaşmaktadır. Hırsız eşek arılarının peşinden giden diğer arılar, süprüntü sineğini o hırsızlardan birisi zannederler. Süprüntü sineği, masum olduğunu açıklamaya çalışsa da başarılı olamaz. Arıların kendisini dinlemediğini gören sinek, çareyi kaçmakta bulur.

Willy ile ormanda saklambaç oynayan Maya, dalların arasında arkadaşını ararken, biraz önce arılardan kaçan süprüntü sineği ile karşılaşır. Süprüntü sineği, son derece üzgün bir şekilde, hayatı boyunca hep eşek arısı ile karıştırıldığını, bu yüzden devamlı haksızlığa uğradığını söyler. Adının Sirfi olduğunu öğrendiği süprüntü sineğinin bu durumundan çok etkilenen Maya, gerçek hırsızları bularak Sirfi'nin adını temize çıkartmaya karar verir. Eşek arılarını bulmak için yola koyulan Sirfi ile Maya, bir süre sonra hırsız arıların yerini keşfederler fakat ortada büyük bir sorun vardır. Hırsızlar çetesinin lideri Sirfi'den çok hoşlanmıştır. Maya ile Sirfi bir plan yaparlar. Sirfi, çetenin liderini oyalarken Maya da bitki özünü geri alır ve birlikte evlerine dönerler. Sirfi'nin aslında masum olduğunu anlayan diğer arılar, kendisinden özür dilerler. Sirfi de onların özrünü kabul eder.

3.3.3. İçerik Değerlendirmesi

Arı Maya adlı çizgi filmde özellikle dostluk, doğruluk, yardımseverlik, sabır ve sorumluluk gibi olumlu davranış modelleri/değerleri ön planda tutulmaktadır. İzlenen tüm bölümlerde, çocukların değer gelişimini olumlu etkileyecek bulgulara rastlanmıştır. Dizide, ana karakter olan Maya'nın sorumluluk alması ve başkalarına

yardım etmesi gibi unsurlara yer verilmesi, bu değerlerin izleyenlere aşılanması bakımından son derece önemlidir. Örneğin;

- Anne Cesareti adlı bölümde, bireysel hareket ettikleri için aç kalma tehlikesi ile karşı karşıya kalan tahtakurularının hep birlikte hareket ederek bolluk ve refaha kavuşması dikkat çekmektedir. Yine aynı bölümde, Maya'nın zor durumda kalmış birisi ile karşılaştığında hiçbir karşılık beklemeden o kişinin yardımına koşması,
- Kraliçe'nin Pastası adlı bölümde, bir problemle karşılaşan Maya'nın, Willy ile birlikte bu problemin üstesinden gelmesi,
- Casus Sinek adlı bölümde, Maya'nın, zor durumda olan Sirfi'ye yardım etmek için kendisini tehlikeye atması,
- Yine Casus Sinek adlı bölümde, aslında suçsuz olan Sirfi'ye sanki suçluymuş gibi davranan diğer arıların, sonunda pişman olmaları ve Sirfi'den özür dilemeleri, çizgi dizinin genel karakteristiği hakkında ipuçları vermektedir.

Diğer taraftan, Arı Maya'da fiziksel ve sözel şiddet unsurlarının varlığı tespit edilmiştir. Anne Cesareti adlı bölümde, anne tahtakurusunun bulduğu yiyeceği elinden alan diğer tahtakurusunun uyguladığı şiddet ile, Casus Sinek adlı bölümde iki eşek arısının, diğer bir arının elinden bitki özünü çekerek alması, fiziksel şiddet örnekleridir. Anne Cesareti adlı bölümde, Willy'nin yavru tahtakurularına "Oturun oturduğunuz yerde yoksa fena kızacağım." diye bağırması; Kraliçe'nin Pastası adlı bölümde Cassandra'nın "Çok ciddi bir şuç işledin." diyerek Willy'ye kızması; Casus Sinek adlı bölümde, çete reisi eşek arısının diğer eşek arılarına "Kapa çeneni seni şaşkın.", "Sana bizzat kendi antenlerini yedireceğim.", "Ne diye dikiliyorsunuz orada?", "Çabuk olun, etrafımda dolanmayın.", "Şaşkınlar! Düşün peşlerine." şeklinde ifadeler kullanarak bağırması ise sözel şiddete örnek gösterilebilir.

3.4. BİZ İKİMİZ

Siyahmartı Reklam ve Animasyon Şirketi tarafından hazırlanan ve okul öncesi çocukları hedefleyen Biz İkimiz adlı çizgi dizide, Arda ve Ceren adlı ikiz kardeşlerin maceraları anlatılmaktadır. Eğitici ve öğretici unsurların ağırlıklı olduğu dizide, çocukların aile içindeki yaşantısı kültürel ögelerle harmanlanarak sunulmaktadır[160].

3.4.1. Yayınlanan Bölümler

TRT Çocuk'un 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Biz İkimiz" adlı çizgi dizinin "Kahvaltı" ve "Sürpriz" isimli 2 bölümü ekrana gelmiştir.

3.4.1.1. Kahvaltı

Arda ve Ceren evlerinin arka bahçesinde top oynamaktadırlar. Bu esnada anneleri iki kardeşe seslenerek, kahvaltı etmeleri gerektiğini söyler. Arda ve Ceren ise top oynadıklarını, kahvaltıyı daha sonra yapmak istediklerini söylerler. Bunun üzerine anneleri, "Kahvaltı etmek istemiyorsanız, size bir görev vereceğim. Alt tarafı ufacık, üst tarafı kocaman ve asla yıkılmayan bir şey yapmalısınız. Eğer bunu yapabilirseniz kahvaltı etmenize gerek kalmayacak." şeklinde konuşur. İki kardeş kafa kafaya verip üstü kocaman, alt tarafı küçücük ve asla yıkılmayan bir şey yapmak için çalışmaya başlarlar. Arda, oyuncak otomobilinin altına plastik bir top koyar fakat otomobil dengede durmaz ve devrilir. Ceren ise oyun hamurlarından dört katlı bir kule yapmaya çalışır fakat bunda başarılı olamaz. Bu arada çok çalışmaktan Arda'nın karnı acıkmıştır. Anneleri, Arda ile Ceren'i tekrar kahvaltı masasına çağırır. Çok çalışmaktan bitap düşen ikili koşarak annelerinin hazırladığı kahvaltı sofrasına

[160] Siyahmartı Reklam ve Animasyon Şirketi Resmi İnternet Adresi, http://animasyon.siyahmarti.com/ (14.01.2016)

otururlar. Çocuklar neşe içinde kahvaltılarını yaparken, anneleri de sabah sorduğu sorunun cevabını verir: "Büyümenin temeli kahvaltıdır. Güne kahvaltı ile başlarsanız daha kuvvetli olur ve daha çabuk büyürsünüz. Sabah iyi yapılan bir kahvaltı, gün içinde de size enerji verir. Alt tarafı ufacık, üst tarafı kocaman ve asla yıkılmayan bir şey yoktur. Temeli zayıf olan her şey yıkılmaya mahkumdur." Annelerinin bu sözlerini duyan iki kardeş, mutlu bir şekilde önlerindeki kahvaltılıkları silip süpürürler.

3.4.1.2. Sürpriz

Biz İkimiz'in "Sürpriz" adlı bölümünde, Arda ile Ceren evlerinin bahçesinde, bir çadırın içinde oyun oynamaktadırlar. Oyunun en heyecanlı yerinde çadır, bir anda yerinden sökülür. Arda ve Ceren, hızla hareket ederek yara almadan çadırdan çıkarlar. Çocukların bağırışlarını duyan anneanneleri bahçeye çıkar ve yerinden sökülmüş çadırı görür. Torunlarını üzgün gören anneanne, "Üzülmeyin çocuklar. Çadır bu, yeniden yapılabilir." diyerek onları teskin eder. Biraz sonra anneleri mutfaktan seslenerek iki kardeşi yemeğe çağırır. Mutfağa giren Arda ve Ceren, annelerini hummalı bir hazırlık içinde görürler. Anneleri, sürprizlerden çok hoşlanan anneanneleri için bir yemek yapmaktadır. Anneannelerinin sürprizlerden hoşlandığını öğrenen iki kardeş, bir battaniyenin altına girerek anneannelerinin yanına giderler ve bir anda battaniyenin altından çıkarak, kendilerince ona sürpriz yaparlar. Bu sırada odaya anneleri gelir ve "Bir sürpriz hem şaşırtmalı hem de mutlu etmelidir. Sizin yaptığınız sadece şaşırtıyor. Acaba anneannenizi hem şaşırtacak hem de mutlu edebilecek bir şey yapabilir misiniz?" diyerek Arda ile Ceren'e bir görev verir. İki kardeş, anneannelerini hem şaşırtacak hem de mutlu edecek bir sürpriz yapabilmek için çalışmalara başlar. Ceren, çiçekten bir taç ve yelpaze hazırlar. Arda'nın sürpriz hediyesi ise, her köşesinde aile fotoğraflarının bulunduğu küp şeklinde bir fotoğraf albümüdür. İki kardeş, hazırladıkları hediyeleri anneannelerine vermek için evlerinin salonuna giderler fakat anneanneleri evde değildir. İki kardeş, bu duruma oldukça üzülürler. Bu sırada evin kapısı çalar. Arda ile Ceren, kimin geldiğini merak ederek kapıyı açarlar ve paspasın üzerinde iki anahtar görürler. Anahtarları yerden alan

kardeşler, biraz daha yürüdüklerinde anneannelerinin onlar için hazırladığı sürprizle karşılaşırlar. Arda ile Ceren'in yıkılan çadırlarını gören anneanneleri, onlara yeni bir çadır almıştır. Kardeşler neşe içinde birbirlerine sarılırlar.

3.4.2. İçerik Değerlendirmesi

Biz İkimiz adlı çizgi dizinin, TRT Çocuk tarafından 01.09.2015 tarihinde yayınlanan iki bölümü de, çocukların zihinsel gelişimlerine olumlu katkılar sunabilecek eğitici-bilgilendirici unsurlar içermektedir. Kahvaltı adlı bölümde, kahvaltı yapmak istemeyen iki kardeşin, annelerinin sorduğu sorunun cevabını ararken, kahvaltının aslında ne kadar önemli olduğunu keşfetmeleri; Sürpriz adlı bölümde ise, aile fertlerinin birbirlerine ufak sürprizler yapması, torun/anneanne ilişkisi üzerinden, programı izleyen çocuklara olumlu toplumsal değerlerin aşılanması gibi özellikler dikkat çekicidir. Söz konusu çizgi dizinin teze konu olan bölümlerinde, ne fiziksel ne de sözel şiddete yer verildiği tespit edilmiştir. Okul öncesi çağdaki çocuklara hitap eden programda, çocukların fiziksel ve ruhsal gelişimine son derece olumsuz etkileri olabilecek şiddet sahnelerinden özenle kaçınıldığı anlaşılmaktadır.

01.09.2015 tarihinde yayınlanan iki bölümün haricinde, video barındırma platformu Youtube üzerinden izlenen "Hayvanat Bahçesi" adlı bölümde, Arda ve Ceren üzerinden, programı izleyen çocuklara hayvanlar alemi hakkında genel bilgiler verildiği, "Misafiperverlik" adlı bölümde, misafirperverliğin önemine değinildiği, "Alfabe" adlı bölümde alfabedeki harflerin tanıtıldığı, "Sek Sek" ve "Beş Taş" adlı bölümlerde ise, geleneksel çocuk oyunlarından Sek Sek ve Beş Taş hakkında bilgi verildiği görülmektedir. Biz İkimiz'in 01.09.2015 tarihli Kahvaltı ve Sürpriz ile, Youtube üzerinden izlenen Hayvanat Bahçesi, Misafirperverlik, Alfabe, Sek Sek ve Beş Taş bölümleri birlikte değerlendirildiğinde; söz konusu yapımın, çocukların davranış modellerine temel oluşturacak değer gelişimleri üzerinde olumlu yönde etki edebileceği anlaşılmaktadır.

3.5. KUZUCUK

Okul öncesi çağdaki çocuklara hitap eden Kuzucuk adlı çizgi dizide, bir çiftlikte yaşayan hayvanların eğlenceli maceraları konu edilmektedir. Kuzucuk (Kuzu), Cikcik (Güvercin), Tıpır (Tavşan), Badem (Sincap), Köskös (Köstebek), İbikli (Horoz), Laklak (Leylek) ve Tostos Amca (Kaplumbağa)'nın başından geçen komik olayların anlatıldığı dizi, 3D animasyon tekniği ile hazırlanmıştır.

3.5.1. Yayınlanan Bölümler

TRT Çocuk'un 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Kuzucuk" adlı çizgi dizinin "Gizemli Meyveler" ve "Gökkuşağı Macerası" isimli 2 bölümü ekrana gelmiştir.

3.5.1.1. Gizemli Meyveler

Evinin mutfağında, arkadaşı Badem için kek yapmakta olan Kuzucuk'un kapısı çalar. Gelen, yakın dostu Cikcik'tir. Eve giren Cikcik, Kuzucuk'u biraz üzgün görür ve ona bunun nedenini sorar. Badem'den aldığı tarife göre bir kek hazırlamakta olan Kuzucuk, kek hamurunu tam olarak kabartamadığına üzülmektedir.

Bu esnada Tıpır ve Badem, Kuzucuk'un hazırladığı keke koymak için böğürtlen toplamaktadır. Çok acıkan Tıpır kendisine engel olamaz ve böğürtlenlerin büyük bir kısmını midesine indirir fakat yediği böğürtlenler midesini ağrıtır. Arkadaşının durumundan endişelen Badem hemen Kuzucuk'un yanına giderek ondan yardım ister. Kuzucuk da, Tıpır'ın karın ağrısına ancak Tostos Amca'nın çözüm bulabileceğini söyler ve birlikte Tostos Amca'nın yanına giderler. Tostos Amca, Tıpır'ın hiç tanımadığı bir meyveyi yemekle hata ettiğini söyler. Daha sonra birlikte, Tostos Amca'nın evindeki kütüphaneye gider ve uzun araştırmalar sonunda, bir

bitkinin karın ağrısına iyi geldiğini keşfederler. İbikli ve Badem bir takım, Kuzucuk ve Laklak ayrı bir takım oluşturur ve şifalı bitkiyi bulabilmek için ormana doğru yola çıkarlar. Bir süre sonra Kuzucuk, aradıkları bitkiyi bulur ve hemen Tıpır'ın yanına gider. Kuzucuk'un getirdiği bitkiyi demleyen Tostos Amca, bir fincan dolusu çayı Tıpır'a verir. İçtiği çay sonrasında mide ağrısı geçen Tıpır, bir daha tanımadığı yiyecekleri yemeyeceğine söz verir.

3.5.1.2. Gökkuşağı Macerası

Kuzucuk ile Tıpır, Kuzucuk'un evinin bahçesinde yeni yetişen domates, biber ve salatalıklardan yemektedirler. Bu sırada yanlarına gelen Laklak, birazdan yağmurun başlayacağını söyler. Islanmak istemeyen Kuzucuk ve Tıpır, koşarak evlerine girerler. İbikli ise, kümesinin yanında uyuklamaktadır. Gökyüzünde uçarken İbikli'yi gören Laklak, arkadaşını uyarmak için yanına gider ve birazdan yağmurun başlayacağı bilgisini onunla da paylaşır. Yağmurdan hiç hoşlanmayan İbikli, Laklak'la birlikte kümese girer. Yağmur sona erdiğinde, güneş ışınlarının etkisiyle gökyüzünde çok güzel bir gökkuşağı belirir. Gökkuşağından çok etkilenen Cikcik, Badem'in evine gider ve onun da bu güzel manzarayı görmesi için arkadaşını dışarı çağırır. Gördüğü renk cümbüşünden oldukça etkilenen Badem, bu renkli şeyin büyük bir kaydırak olduğundan emindir. Cikcik'e göre ise gördükleri şey bir köprüdür.

Yağmurun sona ermesi ile birlikte Kuzucuk ve Tıpır da evlerinden çıkarlar. Gökyüzüne doğru bakan Tıpır, gördüğü renkli şeyin büyük bir şeker dükkanı olduğunu iddia eder. Bu sırada Laklak ve İbikli de, Kuzucuk ve Tıpır'ın yanına gelmiştir. İbikli'ye göre gördükleri şey, bir uçuş pistidir. Gökyüzündeki bu parlak renkli cismin ne olduğuna karar veremeyen Laklak, İbikli, Kuzucuk ve Tıpır; işin aslını öğrenmek için Tostos Amca'nın yanına giderler. Tostos Amca, gökyüzündeki parlak cismin, yağmur yağdığında görülen bir doğa olayı olduğunu ve ona gökkuşağı dendiğini söyler. Merak ettikleri sorunun cevabını alan grup, Köskös ve Cikcik'in yanlarında olmadığını fark eder. Köskös ve Cikcik, kimseye haber vermeden gökkuşağının yanına

gitmek için çoktan yola çıkmışlardır. Yolda bir mağara girişi ile karşılaşan iki arkadaş, tam içeri girdiklerinde bir toprak kayması olur ve mağaranın girişi kapanır. Bu arada diğerleri de, kaybolan arkadaşlarını aramaktadır. Laklak, uzaklardan bir yardım çığlığı duyar. Bu, Cikcik'in sesidir. Hemen sesin geldiği yere giden Laklak, Kuzucuk, İbikli ve Tıpır, el ele vererek mağaranın girişini kapatan taşları tek tek kaldırırlar. Arkadaşlarının yardımlarıyla, kapalı kaldıkları mağaradan kurtulan Köskös ve Cikcik, bir daha haber vermeden köyden çıkmayacaklarına söz verirler. Tostos Amca da, bilmedikleri yerlere tek başlarına gitmemeleri konusunda tüm ekibi uyarır.

3.5.2. İçerik Değerlendirmesi

Kuzucuk adlı çizgi dizide, özellikle dostluk, arkadaşlık, yardımseverlik, dayanışma gibi değerlere dayanan olumlu davranış modelleri ön planda tutulmaktadır. 01.09.2015 tarihinde yayınlanan Gizemli Meyveler ve Gökkuşağı Macerası adlı bölümlerin dışında, Youtube üzerinden izlenen Kızgın İnek, Yanlış Anlama, Emanet ve Merhaba Sonbahar adlı bölümler birlikte değerlendirildiğinde, dizinin bu öğretici yanı daha net şekilde görülmektedir. Örneğin;

- Gizemli Meyveler adlı bölümde, tanımadığı bir meyveyi yiyen Tıpır'ın hasta olması, arkadaşlarının yardımı sayesinde iyileşen Tıpır'ın bir daha tanımadığı hiçbir meyveyi yemeyeceğine söz vermesi,
- Gökkuşağı Macerası adlı bölümde, kimseye haber vermeden daha önce hiç gitmedikleri bir yere giden Köskös ve Cikcik'in bir mağarada kapalı kalmaları ve bölümün sonunda ikisinin de bu hareketleri nedeniyle pişman olmaları,
- Kızgın İnek adlı bölümde, aç kaldığı için ekinlerini yiyen bir ineğe karşı Kuzucuk'un gösterdiği anlayış,
- Yanlış Anlama adlı bölümde, söylenenleri anlamadan harekete geçmenin, çoğu kez hiç bir şey yapmamaktan daha kötü sonuçlar doğuracağının anlaşılması,
- Emanet adlı bölümde, Tıpır'dan aldığı bir oyuncağı kaybeden Kuzucuk'un hikayesi üzerinden, emanete sahip çıkmanın önemine yapılan vurgu,

- Merhaba Sonbahar adlı bölümde, sonbaharın arkasından gelecek zorlu kış günleri için hazırlıklar yapan Badem'in hikayesi üzerinden, tasarruflu olma ve tedbiri elden bırakmamanın gerekliliği üzerinde durulması,

Kuzucuk adlı dizinin vermek istediği olumlu mesajları göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Ayrıca, Gökkuşağı Macerası bölümünde gökkuşağının doğal oluşum şekline dair birtakım ayrıntılar verilmesi dizinin eğitici-bilgilendirici yönünü de göstermektedir.

3.6. HARİKA KANATLAR (SUPER WINGS)

Okul öncesi çocuklara hitap eden Harika Kanatlar adlı çizgi dizide, dost canlısı ve yardımsever Jett karakteri üzerinden, ülkeler hakkında bilgiler verilmekte ve kültürel çeşitliliğin önemine vurgu yapılmaktadır.

Harika Kanatlar'ın her bölümünde benzer bir kurgu vardır. Hava trafik kontrolörü Jimbo, bir paketi teslim etmesi için Jett'i yanına çağırır. Jimbo'dan, paketi götüreceği ülkede konuşulan dil, o ülkenin kültürü ve adetleri hakkında kısa bir bilgi alan Jett, paketi teslim ettikten sonra hemen geri dönemez çünkü paketi teslim alan kişinin bir problemi vardır ve Jett, bu problemi çözmek zorundadır. Jett, problemi önce tek başına çözmeye çalışır fakat bunda başarılı olmaz. Bunun üzerine, her bölümde farklı bir arkadaşından yardım isteyerek, paketi teslim ettiği kişilerin problemlerini çözmeye çalışır.

3.6.1. Yayınlanan Bölümler

TRT Çocuk'un 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Harika Kanatlar" adlı çizgi dizinin "Zamana Karşı Yarış", "Moğolistan Yıldızları", "Piramit Çocuk", "Titrek Bacaklar" ve "Goril Orkestrası" isimli 5 bölümü ekrana gelmiştir.

3.6.1.1. Zamana Karşı Yarış (Race Against Time)

Jett'i telsizle arayan Jimbo, Kenya'da yaşayan küçük bir kıza teslim edilmek üzere bir paketi olduğunu ve Jett'in gelip paketi alması gerektiğini söyler. Küçük kızın adı Lorna'dır ve katılacağı koşu yarışında giymek üzere bir çift ayakkabı siparişi vermiştir. Kenya'ya götüreceği paketi teslim almak için Jimbo'nun yanına giden Jett, ondan Kenya'nın nasıl bir ülke olduğuna dair kısa bir bilgi alır ve hemen ardından uçuşa geçerek paketi Lorna'ya teslim eder. Sipariş verdiği koşu ayakkabılarına kavuşan Lorna, yeni ayakkabıları ile yarışa katılır. Diğer rakiplerini oldukça geride bırakan küçük kız, koşu alanının hemen yanında sürüsünden ayrı düşmüş yavru bir antilop görür. Antilobun durumuna üzülen Lorna, Jett'ten yardım ister. Jett, antilobu geride bırakıp uzaklaşmakta olan sürünün peşinden gider fakat onların yönünü geri çevirmeyi başaramaz. Bunun üzerine Harika Kanatlar Takımı'ndan Bello'nun yardımını isteyen Jett, arkadaşının yardımıyla, yavru antilobu anne ve babasına kavuşturur. Antiloba yardım etmek uğruna birinci götürdüğü yarışta arkalara düşen Lorna; Jett ve Bello'nun desteğiyle birlikte, yarışa kaldığı yerden devam eder ve bitiş çizgisini herkesten önce geçmeyi başarır.

3.6.1.2. Moğolistan Yıldızları (Mongolian Star)

Jett'i telsizle arayan Jimbo, Moğolistan'da yaşayan Nambayar adında küçük bir kıza teslim edilmek üzere paketi olduğunu ve Jett'in gelip paketi alması gerektiğini

söyler. Nambayar'a götüreceği paketi teslim almak için Jimbo'nun yanına giden Jett, ondan Moğolistan'ın kültürü ve adetleri hakkında kısa bir bilgi aldıktan sonra, jet motorlarını çalıştırarak varacağı adrese doğru uçuşa geçer. Uzun bir yolculuğun ardından Moğolistan'a ulaşan Jett, içinde karanlıkta parlayan yıldızlar olan paketi Nambayar'a teslim eder. Küçük kız, babası ile birlikte kaldığı otağlarının tavanını süslemek için bu yıldızlardan sipariş etmiştir. Nambayar tam paketi açarken, babasının güttüğü koyunlar yanlışlıkla küçük kıza çarpar ve hediye paketinin içindeki yıldızlar koyunların üstlerine dökülür. Jett ve Nambayar, üzerlerine yıldız dökülen koyunların peşinden giderler fakat onları yakalamakta başarısız olurlar. Bunun üzerine Jett, Harika Kanatlar Takımı'ndan arkadaşı Büyük Albert'tan yardım ister. Albert'ın da yardımıyla koyunları yakalamayı başaran Jett ve Nambayar, koyunların üzerindeki yıldızları tek tek toplarlar. Sipariş verdiği parlayan yıldızlara kavuşan Nambayar, hemen evine koşar ve yıldızları otağın tavanına asar. Pırıl pırıl parlayan yıldızların görüntüsü Nambayar ve babasını çok mutlu etmiştir. Jett ve Albert, küçük bir kızı mutlu etmenin huzuruyla evlerine dönerler.

3.6.1.3. Piramit Çocuk (The Pyramid Kid)

Jett'i telsizle arayan Jimbo, Mısır'da yaşayan küçük bir çocuğa teslim edilmek üzere paketi olduğunu ve gelip paketi alması gerektiğini söyler. Küçük çocuğun adı Akiiki'dir ve dedesi ile birlikte katıldığı kazılarda kullanmak üzere bir arkeoloji çantası sipariş vermiştir. Mısır'a götüreceği paketi teslim almak için Jimbo'nun yanına giden Jett, ondan Mısır'ın nasıl bir ülke olduğuna dair kısa bir bilgi alır ve hemen ardından uçuşa geçerek kürek, çekiç ve fırçadan oluşan alet çantasını Akiiki'ye teslim eder. Çantayı teslim aldığı sırada Akiiki'nin yanında dedesi de bulunmaktadır. Bu sırada, odada bulunan kedi heykelleri Jett'in dikkatini çeker. Heykellerin dizili olduğu rafta, bir tane heykelin yeri boştur. Jett bunun nedenini sorduğunda, Akiiki'nin dedesinin çok büyük bir antika heykel koleksiyonu olduğunu fakat bu koleksiyonun en önemli parçası olacak heykelin henüz bulunamadığını öğrenir. Artık bir alet çantasına sahip olan Akiiki, çantadaki aletleri denemek için Jett'le birlikte kazı alanına

gider. Bir piramitin içine giren ikili, yanlışlıkla gizli bir odada mahsur kalırlar. Odadan kurtulmak için yanındaki aletleri kullanan Akiiki, bu esnada çakal başı şeklinde bir anahtar bulur. Bu anahtarın biraz ilerisinde bir de sandık bulunmaktadır. Akiiki, elindeki anahtarı sandığın kilidine yerleştirir ve çevirir. Açılan sandığın içinde, Akiiki'nin dedesinin yıllardır aradığı kedi heykeli bulunmaktadır. Küçük çocuk, heykeli eline aldığında, içinde oldukları piramit yıkılmaya başlar. Piramitin yıkıldığını anlayan Jett, Akiiki'yi kanatlarının arasına alır ve oradan hızla uzaklaşır. Tam piramitin tepesine ulaştıklarında, Jett'in ayağı iki büyük taşın arasına sıkışır. Son derece ağır olan bu taşların arasından kurtulamayacağını anlayan Jett, Harika Kanatlar Takımı'ndan arkadaşı olan Kurtarma Helikopteri Dizzy'yi çağırır. Jett'in çağrısı üzerine hemen harekete geçen Dizzy, arkadaşını sıkıştığı yerden kurtarır. Bu esnada Akiiki'nin dedesi de olay yerine gelmiştir. Küçük çocuk, bulduğu kedi başlı heykeli dedesine verir. Koleksiyonundaki tek eksik parça olan heykele kavuşan dede, sevinçle torununa sarılır ve Harika Kanatlar Takımı'na teşekkür eder.

3.6.1.4. Titrek Bacaklar (Cold Feet)

Sırtında, kargo uçağına götürülmek üzere büyük bir piyano taşıyan Roy adlı uçak, kargoyu yere düşürme korkusu yüzünden oldukça yavaş ilerlemektedir. Havaalanındaki diğer araçlar bu durumdan oldukça şikayetçidir çünkü Roy'un yavaşlığı yüzünden onlar da uçuşa geç kalma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Tam o sırada olay yerinden geçmekte olan Büyük Albert, Roy'un bu haline çok üzülür. Büyük Albert, yaşının verdiği tecrübe ile "Böyle zor bir durumla karşılaştığımda 'Ben bu işi başarabilirim.' diye kendi kendimi motive ederim." şeklinde konuşarak Roy'a akıl verir. Büyük Albert'ın desteğini alan Roy "Bu işi başarabilirim." diye bağırarak kendisini motive eder ve sırtında taşıdığı ağırlığa rağmen hızlanarak kargoyu uçağa yetiştirir. Bu sırada, telsizden Jett'e bir çağrı gelir. Kanada'nın Vancouver şehrine bir paket götürmesi gerekmektedir. Jimbo'nun yanına giden Jett; Jimbo'dan Kanada hakkında ufak bir brifing aldıktan sonra, paketi teslim etmek için yola çıkar. Uzun bir yolculuktan sonra Vancouver'a inen Jett, paketi teslim etmek üzere Drew adlı küçük

bir çocuğun evine gider. Drew, okulun buz hokeyi takımında oynamaktadır ve daha hızlı kayabilmek için bir çift buz hokeyi pateni siparişi vermiştir. Drew'ın antrenmanını izlemeye giden Jett, bir problemin farkına varır. Drew, kendi başına hokey oynarken oldukça başarılıdır fakat birisi onu izlemeye başladığında, heyecandan bacakları titremekte ve bu yüzden başarısız olmaktadır. Bu durumu gören Jett, Drew'ın koçunun yanına gider ve ondan yarınki maçta Drew'ı kadroya almasını ister. Koç, Jett'in bu isteğini kırmaz ve Drew'ı takıma alır. Büyük gün gelir ve Drew, takımla birlikte sahaya çıkar fakat herkesin kendisini izlediğini gören küçük çocuğun heyecandan bacakları titremeye başlar. Oldukça kolay goller kaçıran Drew, kendine olan güvenini iyice yitirmiştir. Bu sırada Jett'in aklına bir fikir gelir ve Harika Kanatlar Takımı'ndan Büyük Albert'tan yardım ister. Hızla Jett ve Drew'ın yanına gelen Albert, bölümün başında Roy'a yaptığı gibi motive edici bir konuşma yapar fakat bu konuşma başarılı olmaz. Drew hâla oldukça heyecanlıdır. Bunun üzerine Albert, şapkasında taşıdığı rozeti çıkartır ve Drew'a verir. Bu jest karşısında çok mutlu olan küçük çocuk, kendi kendine "Bu işi başarabilirim." diye konuşarak sahaya döner ve oldukça güzel bir maç çıkartarak takımının galip gelmesini sağlar.

3.6.1.5. Goril Orkestrası (Gorilla Band)

Büyük Kanat adlı uçak, kalkış yapmak için piste çıkar fakat etrafta dolaşan kuşlar yüzünden kalkış yapamaz. Büyük Kanat'ın bu durumunu gören Jett hemen yardıma gider ve kuşları kovalamaya çalışır fakat başarılı olamaz. Bunun üzerine, Harika Kanatlar Takımı'ndan arkadaşı Melo'yu yardıma çağıran Jett, onun sayesinde kuşları pistten uzaklaştırmayı başarır. Bu sırada, telsizden Jett'e bir çağrı gelir. Kongo'da yaşayan Lulu ve Jelani adlı iki kardeşe, Kongo Davulu götürmesi gerekmektedir. Jimbo'nun yanına giden Jett, Kongo hakkında kısa bir bilgi aldıktan sonra paketi teslim etmek için yola koyulur.

Jett, davulları teslim edeceği adresi bulduğunda, Lulu ve kardeşi Jelani, ev yapımı davullarıyla müzik yapmaya çalışmaktadırlar. Gelen kargo paketini açan iki

kardeş, büyük bir süprizle karşılaşırlar çünkü Jett, iki değil üç davul getirmiştir. Kardeşlerin birlikte müzik yapma teklifini kabul eden Jett, onlarla birlikte davul çalmaya başlar. Jett ve iki kardeş, bir süre müzik yaptıktan sonra karınlarının acıktığını fark eder ve yemek yemek için bir süre müziğe ara verirler. Onlar karınlarını doyurmak için köye doğru giderken, büyük bir goril de davulların başında belirir. Jett ve iki kardeş karınlarını doyurmaya başladığında, ormanın derinliklerinden gelen güzel bir müzik sesi duyarlar. Merakla geride bıraktıkları davulların yanına giden ekip, bir gorilin bu davullarla çok güzel bir eser çaldığını görür. Davul çalarken neredeyse kendinden geçen goril, meraklı gözlerle kendisini izleyen üç kişiyi görünce panikle oradan uzaklaşır. Lulu ve Jelani ile birlikte davul çalmaya ikna etmek için gorilin peşinden giden Jett, sarmaşıklara takılır ve bu nedenle koca hayvanı gözden kaybeder. Gorili yakalamakta başarısız olan Jett, Harika Kanatlar Takımı'ndan arkadaşı Melo'nun yardımını ister. Aldığı yardım çağrısı ile Jett'in yanına gelen Melo, ilk olarak arkadaşını sarmaşıkların arasından kurtarır. Melo sayesinde özgürlüğüne kavuşan Jett, başlarından geçen olayı onunla paylaşır ve gorili bulması konusunda arkadaşından yardım ister. Melo'nun aklına bir fikir gelmiştir. Davulların başına geçen Lulu, Jelani ve Jett, son derece hareketli bir şarkı çalmaya başlarlar. Ormanın içlerinde saklanan goril, uzaklardan gelen bu sese kayıtsız kalamaz ve tekrar davulların yanına gelir. Gorilin geldiğini gören Jett, "Büyük davul sende." diyerek çalmakta olduğu davulu gorile verir. Lulu, Jelani ve goril, neşe içinde davullara vurmaya başlarlar.

3.6.2. İçerik Değerlendirmesi

Harika Kanatlar adlı çizgi dizi, eğitici ve öğretici yönüyle dikkat çekmektedir. Söz konusu programı izleyen çocuklar, Jett'in gittiği ülkelerde konuşulan dil, ülke insanının gelenek ve görenekleri, giydikleri kıyafetler gibi konularda bilgi sahibi olabilmektedirler.

Harika Kanatlar'da arkadaşlık, yardımseverlik, merhamet, birlikte hareket etme, kendine güven gibi değerler ön plandadır. Dizinin ana karakteri olan Jett'in zor

durumda olanlara yardım etmesi, kendisi zor durumda kaldığında da Harika Kanatlar Takımı'ndan arkadaşlarını yardıma çağırması, söz konusu çizgi dizinin genel yapısı hakkında ipuçları vermektedir. Dizinin bu yönüyle, ekran başındaki çocuklarda olumlu davranış modelleri oluşturarak, zihinsel gelişimlerine olumlu etkileri olabileceği anlaşılmaktadır. Harika Kanatlar'ın olumlu bir diğer özelliği ise, dizinin hiçbir bölümünde cinsellik ve şiddet gibi, çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimini olumsuz etkileyebilecek unsurlara yer verilmemesidir.

Harika Kanatlar'da genel olarak olumsuz içeriklere rastlanmamasına rağmen, tüketime yönelik açık mesajlara rastlanmıştır. Zamana Karşı Yarış bölümünde Lorna'ya gelen spor ayakkabısı Lorna tarafından heyecanla ve iyi özellikleri vurgulanarak anlatılmaktadır. Yürüdükçe renk değiştiren ışıklara sahip bu ayakkabı modeli, çocuklar arasında oldukça popüler bir üründür. Diğer bölümlerde de, programın genel konusu gereği Jett'in teslim etmek için getirdiği paketler, çocuklarca sipariş edilen ürünlerdir. Çocuklar, küresel tüketim zincirinin bir parçası olarak, kıtalararası mal/hizmet alışverişi yapmaktadırlar. Bunun gibi, ürünlere ve alışverişe yönelik göndermeler, tüketim mesajlarına karşı savunmasız olan çocuklar ile aileleri üzerinde maddi baskı oluşturabilmektedir.

3.7. MUTLU OYUNCAK DÜKKANI

Oyuncak tamircisi Ayşe Usta ile birlikte Mutlu Oyuncak Dükkanı'nda yaşayan Kıpır, Çilli, Fistan, Pofu, Maviş ve Robi adlı oyuncakların eğlenceli maceralarının anlatıldığı dizi, eğitici ve öğretici karakteri ile ön plana çıkmaktadır.

3.7.1. Yayınlanan Bölümler

TRT Çocuk'un 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Mutlu Oyuncak Dükkanı" adlı çizgi dizinin "Spor Zamanı", "Küçük Sebze Bahçesi" ve "Tatlı Dil" isimli 3 bölümü ekrana gelmiştir.

3.7.1.1. Spor Zamanı

Spor yaparken elinden sakatlanan Kıpır, tekrar sakatlanma korkusuyla bir daha spor yapmamaya karar verir. Üzgün bir şekilde odasına doğru gitmekte olan Kıpır'ı gören Fistan ve Robi, bahçede bayrak yarışı yapacaklarını ve eğer isterse onun da bu yarışa katılabileceğini söylerler. Kıpır, yaralanan kolunu arkadaşlarına göstererek, bir daha spor yapmayacağını onlara da tekrar eder. Kıpır'ı daha önce hiç böyle mutsuz görmeyen arkadaşları, bu duruma bir çözüm bulmak için kendi aralarında bir toplantı yaparlar. Fistan, Kıpır'ın tekrar sakatlanmamak için spor yapmaktan vazgeçtiğini söyler. Robi ise, spor yaparken ufak tefek kazaların olabileceğini fakat bunun, sporu tamamen bırakmaya neden olmaması gerektiğini ifade eder. Fistan, Kıpır'ı tekrar spor yapmaya ikna etmek için bir plan yapar. Pofu, Fistan ve Robi, Kıpır'ın yanına gidip, sporun çok iyi bir şey olduğunu göstermek için çeşitli hareketler yapmaya başlarlar. Fistan kültür-fizik hareketleri yapar, Pofu basket topunu sektirir, Robi ise ağırlık kaldırır. Arkadaşlarını dikkatle izleyen Kıpır, ikna olmuşa benzememektedir. Kıpır'ı spor yapmaya ikna edemeyen Pofu, Fistan ve Robi tekrar bir araya gelip farklı bir yöntem denemeye karar verirler. Daha önce hiç denemediği bir sporu yapmanın Kıpır'ı heveslendirebileceğine karar veren ekip, hep birlikte evin bahçesine bir masa tenisi masası kurarlar. Bahçedeki masayı gören Kıpır, hemen arkadaşlarının yanına koşar ve onlarla oynamaya başlar. Çilli ve Kıpır'ın yapacakları masa tenisi maçından önce Fistan, dikkatli oynamaları ve kendilerini fazla zorlamamaları konusunda arkadaşlarını uyarır. Çilli ise, masa tenisinin çok dikkat isteyen bir oyun olmadığını söyleyerek Fistan'ın uyarılarını dikkate almaz. Biraz sonra oyunda servis atan Çilli'nin vurduğu top, yanlışlıkla Ayşe Usta'nın dükkanının açık camından içeri girer ve evdeki eşyaların

devrilmesine yol açar. Çilli, dikkatsiz davranışının sonuçlarını gördükten sonra pişman olur ve bundan böyle daha dikkatli davranma konusunda arkadaşlarına söz verir.

3.7.1.2. Küçük Sebze Bahçesi

Ayşe Usta'nın dükkanına gelen Elif'in elinde büyük bir fasulye saksısı vardır. Elif, Ayşe Usta'ya saksıda yetiştirdiği fasulyenin filizlendiğini gururla anlatırken, dükkandaki oyuncakların onu dinlediğinin farkında bile değildir. Elif'in sözlerinden etkilenen oyuncaklar da bahçede sebze yetiştirmeye karar verirler. Bu konuda Ayşe Usta'nın da olurunu alan ekip, içinde çeşitli sebzeler yetiştirecekleri büyük saksılar hazırlamaya başlarlar. Her şey hazır olduktan sonra tohumları bu saksılara ekip, can suyunu da vermeyi ihmal etmeyen oyuncaklar, bir gün sonra saksıları kontrol etmeye geldiklerinde acı gerçekle yüz yüze gelirler. Tohumlar, doğal olarak, henüz filizlenmemiştir. Tohumların neden hala filizlenmediğini merak eden oyuncaklar, soluğu Ayşe Usta'nın yanında alırlar. Ayşe Usta da onlara bir tohumun filizlenmesi için belirli bir sürenin geçmesi gerektiğini söyler. Sebze yetiştirmenin sabır işi olduğunu öğrenen oyuncaklar, birkaç gün daha beklemeye karar verirler. Aradan biraz zaman geçtikten sonra, ekilen sebzeler artık toplanmaya hazırdır. Ayşe Usta'nın sebzeleri koymaları için hazırladığı sepetleri alan oyuncaklar, mutlu bir şekilde bahçeye çıkarlar.

3.7.1.3. Tatlı Dil

Oyuncağının pili biten Elif, yeni bir pil almak için Ayşe Usta'nın dükkanına gelir. Acil yapması gereken bir işi olmasına rağmen, Elif'in son derece kibar konuşmasından etkilenen Ayşe Usta, işini bırakır ve küçük kızın oyuncağı ile ilgilenir. Elif'in dükkandan ayrılmasından sonra, tüm konuşmalara kulak misafiri olan Fistan, Ayşe Usta'ya dönerek "Oyuncağın pilini sonra da değiştirebilirdin." der. Ayşe Usta

ise, “Böyle güzel şekilde dile getirilen bir isteği geri çeviremezdim. Bence tatlı dilin insanlar üzerinde güçlü bir etkisi var.” diyerek, Elif’in nazik tutumundan oldukça etkilendiğini belirtir. Ayşe Usta’nın bu sözlerini duyan Fistan, tatlı dilin insanlar üzerinde gerçekten bu denli etkili olup olmadığını anlamak için bir deneme yapmaya karar verir. Fistan arkadaşlarının yanına gittiğinde, Pofu ve Kıpır’ın televizyon kumandasının kimin elinde olması gerektiği konusunda tartıştıklarını görür. İki arkadaş arasındaki tartışmayı işiten Robu, “Bir kumanda için kavga etmeniz çok anlamsız. İkiniz birlikte televizyon izleyebilirsin.” diyerek Pofu ve Kıpır’ı barıştırır. Robi’nin bu konuşmasından etkilenen Fistan, kendisine de güzel konuşmayı öğretmesi için arkadaşından ricada bulunur. Robi’den bir süre ders alan Fistan, “nazik ve tatlı dilli olmayı, gülümsenin önemini ve bir şey isterken çok ısrarcı olmaması gerektiğini” öğrenir. Derslerin sonunda sıra, öğrendiklerini pratiğe dökmeye gelmiştir. Mızıka ve bateri çalan iki arkadaşının yanına giden Fistan, kibar bir dille, bir iş için onlardan yardım ister. Daha sonra Çilli’nin yanına giden Fistan, ondan da banyo sırasını kendisine vermesini rica eder. Normalde banyo sırasını hiç kimseye vermeyen Çilli, Fistan’ın tatlı dilinden etkilenir ve sırasını ona vermeyi kabul eder.

3.7.2. İçerik Değerlendirmesi

Mutlu Oyuncak Dükkanı, ekran başındaki izleyicileri eğlendirirken, bir yanda da onlara temel bazı değerleri benimsetmeyi amaçlayan bir yapım hüviyetindedir. Dizinin senaryosuna bakıldığında, Ayşe Usta ve dükkanındaki oyuncaklar üzerinden, dostluk, insanlarla iyi ilişkiler kurma, nezaket gibi konuların ele alındığı görülmektedir. Örneğin, Spor Zamanı adlı bölümde, sakatlandığı için spor yapmaktan vazgeçen Kıpır karakteri üzerinden, spor yapmanın önemine vurgu yapılmaktadır. Tatlı Dil adlı bölümde ise, insanlara karşı nazik ve saygılı olmanın, bir şey talep ederken ısrarcı olmamanın önemine vurgu yapılmıştır. Mutlu Oyuncak Dükkanı’nda arkadaşlık, yardımseverlik, birlikte hareket etme gibi olumlu davranış modelleri/değerleri ön plandadır. Programda çocuklara yönelik eğitici-bilgilendirici yayın unsurlarına da rastlanmıştır. Örneğin; Küçük Sebze Bahçesi adlı bölümde,

tohumun ekilmesinden büyütülmesine kadar, sebze yetiştirme sürecine dair ayrıntılı bilgiler verilmektedir.

3.8. CANIM KARDEŞİM

Aralarında 3 yaş fark olan Müge ve Mine adlı iki kız kardeşin başından geçen eğlenceli, samimi ve komik maceraları anlatan "Canım Kardeşim", Portakal Animasyon şirketi tarafından, karikatürist Murat Kürüz öncülüğünde bir ekip tarafından hazırlanmaktadır. Çevre duyarlılığı, farklı olanı anlamaya çalışmak, empati, kardeşlik, dayanışma gibi evrensel temaları eğlendirici bir dille anlatan ve ailevi değerleri yücelten bir çizgi dizi hüviyetine sahip olan yapımın genelinde, Müge ile Mine arasında bazı anlaşmazlık yaşanmakta fakat sonunda her şey tatlıya bağlanmaktadır[161].

3.8.1. Ana Karakterler

Mine: Evin en küçük ferdi olan Mine, son derece zengin bir hayal gücüne sahiptir.
Müge: Mine'nin ablası olan Müge, ikinci sınıfta okumaktadır.
Galip: Mine ve Müge'nin babaları olan Galip, kızları ile son derece ilgili, her konuda onlara yardımcı olmaya çalışan bir karakterdir.
Lale: Mine ve Müge'nin annesi.
Mıncır: Evin kedisi.
Biber: Evin köpeği.

[161] "Canım Kardeşim TRT Çocuk Ekranlarında", http://banunundunyasi.com/canim-kardesim-trt-cocuk-ekranlarinda/ (06.04.2016)

3.8.2. Yayınlanan Bölümler

TRT Çocuk'un 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Canım Kardeşim" adlı çizgi dizinin "En Güzel Bahçe", "Canım Kuzenim Onur" ve "Onur, Uzay Aracı Yapıyor" isimli 3 bölümü ekrana gelmiştir.

3.8.2.1. En Güzel Bahçe

Mıncır ve Biber evin bahçesinde topla oynarken, Lale'nin ektiği çiçekleri ezer. Binbir emekle düzenlediği bahçenin halini gören Lale, Mıncır ve Biber'e kızar. Bu sırada işten gelen Galip, eşini teskin etmek için "Artık olan oldu. Üzülmeye gerek yok. Hadi hep birlikte bahçeye yeni bitkiler ekelim. Herkes, bahçenin bir bölümüne istediği bitkiyi eksin. Böylece herkesin seveceği renkli bir bahçemiz olur." diyerek tüm aileyi yeni bir bahçe hazırlanması konusunda seferber eder. Bu fikri çok beğenen Müge ve Mine, hangi bitkiyi ekecekleri konusunda konuşmaya başlarlar. Müge, bilgisayarın başına geçer ve hangi bitkiyi ekeceğine karar vermeye çalışır. Mine ise çok kararsızdır ve bu konuda annesinden yardım ister. Annesinin horozibiği çiçeği ekeceğini öğrenen Mine bu duruma çok şaşırır ve bir horozun nasıl çiçek açacağını anlamlandıramaz. Evladının şaşkın halini gören Lale, horozibiği çiçeğinin gerçekten horozdan oluşmadığı, çiçeğin şeklinin horoza benzediği için bu adı aldığını açıklar. Annesinin yanından ayrılan Mine, bu sefer babasının yanına gider ve ona da hangi çiçeği ektiğini sorar. Galip, ayçiçeği ekmektedir. Babasından ayçiçeği bitkisinin özelliklerini öğrenen Mine'nin kafası daha da karışmıştır. Bu kafa karışıklığı ile tekrar ablası Müge'nin yanına giden Mine, kendi adında bir çiçeğin varlığından haberdar olur. Mine, bahçeye ekeceği çiçeğe karar vermiştir. Sevinçle bahçeye çıkan Mine, kendisine ayrılan yere mine çiçeklerinden eker. Aradan birkaç gün geçtikten sonra, tüm bahçe rengarenk bir halı ile kaplanmış gibi görünmektedir. Açan çiçekleri gören aile fertleri, mutlulukla bu renk cümbüşünü seyre dalarlar.

3.8.2.2. Canım Kuzenim Onur

Müge ve Mine'nin kuzenleri Onur, yarıyıl tatilini geçirmek için akrabalarının yanına gelmiştir. Bir şeyler icat etmeyi çok seven Onur, yengesi Lale'nin fırında yemek ısıttığını görünce, bu fırını "istenen her şeyi yapabilen" bir fırına dönüştürebileceğini söyler. Lale'nin bu teklifi kabul etmesi üzerine çalışmalara başlayan Onur, bazı el aletleri kullanarak fırın üzerinde birtakım değişiklikler yapar. Sıra, "istenen her şeyi yapabilen fırın"ı denemeye gelmiştir. Lale fırını çalıştırır ve yaptığı kekin yandığını görür. Onur, neyi yanlış yapmış olabileceğini düşünerek mutfaktan uzaklaşır.

Müge ve Mine'nin yanına giden Onur, kuzenleriyle birlikte oyun oynamaya başlar. Bu sırada kızlara ait oyuncak bir araba dikkatini çeker. Arabayı "uçan bir oyuncağa" dönüştürmeyi kafasına koyan Onur, oyuncağın içini açarak birtakım ayarlamalar yapar. Birkaç saatlik çalışma sonunda yeni oyuncak artık test aşamasına gelmiştir. Bahçeye çıkan Onur, oyuncağı çalıştırır. Başta her şey güzel gitmektedir fakat havalanan araç bir süre sonra bozulup yere düşerek paramparça olur. Onur bu sefer de başarısız olmuştur. Bu sırada, akşam yemeğini hazırlayan Lale, çocukları eve çağırır. Müge, Mine ve Onur eve geldiklerinde Galip de salonda oturmuş televizyon izlemektedir. Aklına hemen bir fikir gelen Onur, televizyonu tüm kanalları gösterecek şekilde yeniden programlayabileceğini söyler. Galip'in bu teklifi kabul etmesi üzere çalışmalara başlayan Onur, bir süre sonra müjdeli haberi verir. Televizyon artık tüm kanalları göstermektedir. Sevinçle kumandayı alan Galip televizyonu çalıştırır fakat Onur, bu sefer de başarısız olmuştur çünkü televizyondan dumanlar çıkmaya başlar. Televizyonu bozduğu için pişmanlık duyan Onur, kendisini affettirmek için Galip'in otomobilini tamir edebileceğini söyler. Yeğenine bir şans daha vermek isteyen Galip, bu teklifi de kabul eder. Birkaç saatlik çalışma sonunda Onur, aracı eskisinden de kötü hale getirir. Onur çok üzgündür çünkü elini attığı tüm işlerde başarısız olmuştur. Yeğeninin bu durumunu gören Galip, elektrikli ve elektronik aletler ile araba gibi motorlu taşıtlar dışında, daha basit tamir işleriyle uğraşması şartıyla, alet çantasını kendisine verebileceğini söyler. Amcasının bu teşviki ile çok mutlu olan Onur, icat edeceği yeni şeyleri hayal etmeye başlamıştır bile.

3.8.2.3. Onur, Uzay Aracı Yapıyor

Müge ile Mine'nin yanında geçirdiği yarıyıl tatilini daha eğlenceli bir hale getirmek isteyen Onur'un yeni bir planı vardır. Evin bahçesindeki kaydırağı kullanarak bir uzay aracı yapmaya karar veren Onur, bu iş için çalışmalara başlar. Kaydırağı uzay aracının fırlatma rampası olarak kullanmak isteyen Onur, bu sayede uzay yolculuğuna çıkabilecektir. Günlerini atölyede çalışarak geçiren Onur, büyük açılış için evin tüm fertlerini bahçede toplar. Onur'un binbir emekle, saatlerce uğraşarak yaptığı araç, kaydırağın tepesinde durmaktadır. Herkes heyecan içinde biraz sonra olacakları beklerken, Onur koşmaya başlar. Elinde bir ip olan Onur, kaydıraktan uzaklaşmaya başlar. O sırada kaydırağın tepesindeki uzay aracı da havalanır ve gerçek, tam o anda anlaşılır. Onur'un "uzay aracı" dediği şey, aslında bir uçurtmadan başka bir şey değildir. Mine ve Onur, neşe içinde uçurtmalarını uçururlar.

3.8.3. İçerik Değerlendirmesi

Canım Kardeşim'i hazırlayan ekibin lideri Murat Kürüz, verdiği bir röportajda: "*Çizgi filmin çocuklar üzerindeki etkisini tartışmaya gerek yok.(…) TRT Çocuk, bu konuda çok hassas. En ufak cümle ve tanımlamaya çok dikkat etmemiz gerekiyor. Bu projeyi oluştururken birtakım temel esaslar üzerinde duruyoruz, amacımız bağımlı yapmak değil, bir yandan onları bilgilendirirken bir yandan da hayal dünyalarında yer etmeye çalışıyoruz. Çocukları eğitirken belli birtakım kriterler var, biz bunlara dikkat ediyoruz ama TRT'nin deneyimli kadroları tarafından da denetleniyor. Ama biz Türk geleneklerine göre hareket ettiğimiz için bu konuda çok dikkatli ve titiziz.*" ifadelerini kullanmıştır[162]. Kürüz'ün de açıklamalarından anlaşıldığı üzere Canım Kardeşim'de ideal ailenin sunumu, kardeşlik, akrabalık, milli değerler, dayanışma, sevgi, hoşgörü, çevre gibi olumlu toplumsal değerlere özellikle eğilindiği

[162] Esra İ. Keloğlu İşler, "Kültürel Ekme Kuramı Bağlamında Türkiye Üretimi Çizgi Filmler ve Çocuk Bilincinin İnşası", http://www.iletisimvediplomasi.com/kulturel-ekme-kurami-baglaminda-turkiye-uretimi-cizgi-filmler-ve-cocuk-bilincinin-insasi-yrd-doc-dr-esra-i-keloglu-isler/ (28.02.2016)

görülmektedir. Dizide ayrıca okul öncesi çocuklara yönelik bazı temel kavramlar, dilin doğru kullanımı gibi eğitici-bilgilendirici unsurlara da yer verildiği görülmektedir. Örneğin; En Güzel Bahçe adlı bölümde çeşitli çiçeklerin isimleri ile görüntülerine yer verilerek, çiçek türleri ve yetiştirilme şekilleriyle ilgili bilgiler verilmiştir.

3.9. RAFADAN TAYFA

Görkemli gökdelenlerin kenarında, eskiyle yeninin iç içe geçtiği Boğaz'ın kıyılarında bir mahallede yaşayan ve kendilerine "Rafadan Tayfa" adını veren bir arkadaş grubunun yaşadığı maceraların anlatıldığı çizgi dizi, 1 Aralık 2014 tarihinde TRT Çocuk'ta yayınlanmaya başlamıştır. 1980'li yılların mahalle hayatını, çocukluğunu, çocuk oyunlarını ve o dönemin sıcak ilişkilerini yansıtmayı hedefleyen yapım, ISF Stüdyo tarafından hazırlanmaktadır[163].

3.9.1. Ana Karakterler

Mert: Rafadan Tayfa'nın lideri olan Mert, Akın'ın abisidir.
Akın: Rafadan Tayfa'nın en küçüğü ve en akıllısıdır.
Kamil: Hayri ile sürekli bir didişme halinde olan Kamil, aslında onun en iyi arkadaşıdır.
Hayri: Ekibin en oburu olan Hayri, "Rafadan Tayfa"nın isim babasıdır. Ufak şeyleri abartma gibi bir huyu olan Hayri, Kamil ile çok iyi arkadaştır.
Hale: Hayri'nin kız kardeşidir.
Sevim: Hale'nin en iyi arkadaşıdır.
Rüstem Abi: Geçimini köfte satarak sağlayan Rüstem Abi, çocuklarla nasıl iletişim kurması gerektiğini bilen bir kişidir.

[163] Meral Ünsal, "Hepsi Burada Bir Arada Rafadan Tayfa", *TRT Vizyon Dergisi*, s.52-54. http://www.trt.net.tr/vizyondergisi/wp-content/uploads/2015/06/haziranDergi.pdf (28.02.2016)

Basri Amca: Dışarıdan bakıldığında son derece huysuz ve aksi bir kişi olarak görülen Basri Amca, aslında son derece yumuşak kalpli birisidir.

3.9.2. Yayınlanan Bölümler

TRT Çocuk'un 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Rafadan Tayfa" adlı çizgi dizinin "Kazan Dairesi", "Uçurtma Şenliği" ve "İp Yumağı" isimli 3 bölümü ekrana gelmiştir.

3.9.2.1. Kazan Dairesi

Rafadan Tayfa ekibi, saklambaç oynamaktadır. Oyunda ebe olan Akın, arkadaşlarını ararken bir apartmanın kazan dairesinin yanına gelir. O esnada Rüstem Abi de seyyar arabası ile köfte satmaktadır. Akın'ın kazan dairesine girmek üzere olduğunu gören Rüstem Abi, oraya girmemesi konusunda kendisini uyarır. Rüstem Abi'nin sözünü dinlemeyen Akın, tam kazan dairesine doğru hareketlenmişken; Mert, Hayri ve Kamil saklandıkları yerden çıkarlar. Arkadaşlarını gören Akın, koşarak onların önüne geçer ve hepsini ebeler. Az önce Akın'ın kazan dairesine girmek üzere olduğu gören arkadaşları, bu konuda kendisini uyarırlar. Mert, kazan dairelerinin tehlikeli olduğunu söyler. Akın, ısrarla tehlikenin neden kaynaklandığı sorar fakat tatmin edici bir yanıt alamaz.

Saklambaç oynamaktan vazgeçen ekip, bu sefer futbol oynamaya karar verir fakat sokaklar araba doludur ve çocuklara top oynayacak yer kalmamıştır. Daha boş bir yere giden ekip top oynamaya başlar. Bu sırada, sinirli bir şekilde Basri Amca gelir ve orada top oynamamaları konusunda çocukları uyarır. Çocuklar da, park eden araçlar nedeniyle mahallede hiç boş yer kalmadığı için orada oynadıklarını söylerler. Bunun üzerine Basri Amca, araç sahipleriyle konuşup çocukların oyun oynayacağı yerlere araçlarını park etmemeleri konusunda onları uyaracağını ifade eder. Basri Amca tam

uzaklaşmak üzereyken, Hayri "Gitmeden önce son bir şut görmek istiyorum." der. Hayri'nin bu lafı üzerine topun başına geçen Basri Amca, düzgün bir vuruşla golü atmayı başarır fakat top, yanlışlıkla kazan dairesine gider. Kafa kafaya veren Rafadan Tayfa üyeleri, topu kimin alması gerektiği üzerinde uzun uzun tartışmaya başlarlar. Kazan dairesi çok karanlık ve tehlikeli olduğu için kimse gidip topu almak istemiyordur. Bu sırada bir öksürük sesi duyulur. Mert, Kamil ve Hayri, sesin geldiği yöne döndüklerinde, Akın'la göz göze gelirler. Akın'ın üstü başı toz içindedir. Arkadaşları topu kimin alacağını tartışırken, o çoktan kazan dairesine inip topu getirmiştir. Kazan dairesindeki kömür tozu nedeniyle tekrar öksürmeye başlayan Akın, bir daha oraya girmeye tövbe eder.

3.9.2.2. Uçurtma Şenliği

Rafadan Tayfa ekibi, hep birlikte uçurtma uçurmaktadır. Bu sırada Hayri ve Kamil'in uçurtmalarının ipleri birbirine dolanır. Uçurtmaları kurtarmaya çalışan Hayri, yanlışlıkla ipi kopartır. Bağlı oldukları iplerden kurtulan uçurtmalar, rüzgarın da etkisini yitirmesiyle birlikte, mahallede bir yere düşer. Bunu gören dört arkadaş, mahalleyi karış karış dolaşarak uçurtmalarını aramaya başlarlar. En sonunda uçurtmaların izine rastlayan dört kafadarı kötü bir sürpriz beklemektedir. Uçurtmalar Basri Amca'nın bahçesine düşmüştür. Dört arkadaş bir araya gelerek, uçurtmaları almak için bahçeye kimin gireceği konusunda konuşmaya başlarlar. Sonuçta, ipleri koparttığı için, Hayri'nin bahçeye girmesine karar verilir. Bahçe duvarından içeri girmeye çalışan Hayri, ilk seferinde başarılı olamaz ve duvardan aşağı düşer. Hayri ikinci kez duvara tırmandığı esnada, bahçeye çıkan Basri Amca çocukları fark eder ve duvarına tırmandıkları için uçurtmaya el koyar. Uçurtma şenliğine katılabilmek için o uçurtmalara ihtiyaç duyan Rafadan Tayfa, bu sefer Basri Amca'nın kapısına gider. Mert tam kapıyı çalmak üzereyken kapının aslında açık olduğunu fark eder ve arkadaşlarını yanına çağırır. Dört arkadaş kapının arasından bahçeye baktıkları sırada, son derece üzücü bir manzara ile karşı karşıya kalırlar. Basri Amca, uçurtmayı ortadan ikiye bölerek cebine yerleştirmiştir. Uçurtmalarının parçalandığını düşünen çocuklar,

yeni bir uçurtma yapmak için çalışmalara başlarlar. Birkaç başarısız deneme sonunda güzel bir uçurtma yapmayı başaran ekip, katılacakları yarışma öncesi son denemeleri yaparken, yeni uçurtmaları da parçalanır. Tam o sırada gökyüzünde çok güzel bir uçurtma belirir. Basri Amca, bahçesine düşüp parçalanan uçurtmayı tamir etmiş ve onlara yepyeni bir uçurtma yapmıştır. Bu jest karşısında çok mutlu olan çocuklar, hep birlikte Basri Amca'ya sarılırlar. Yeni uçurtmaları ile yarışmaya katılan dört arkadaş, birincilik kupası ile evlerine dönerler.

3.9.2.3. İp Yumağı

Mahallede dolaşırken bir ip yumağı ile karşılaşan Mert, Hayri ve Kamil, ipin ucunun nereye çıktığını bulmaya karar verirler. Kimin daha önce ipin ucunu bulacağı konusunda iddiaya giren Hayri ve Kamil, ipin ucunu takip etmeye başlarlar. Dikkatsiz bir şekilde ipin ucunu arayan iki arkadaş, bir anda kafa kafaya çarpışırlar. Canı yanan Hayri, Kamil'i dikkatsizlikle suçlar. Kamil'e göre ise suçlu Hayri'den başkası değildir. İki arkadaşın birbirini suçladığını gören Mert devreye girer ve ipin ucunu bulmak için yarışmak yerine birlikte hareket etmeleri konusunda ikisini de uyarır. Mert'in sözlerinden etkilenen Hayri ve Kamil, ipi birlikte aramaya karar verirler. İpin peşinden giden üç arkadaş, o sırada ip atlamakta olan Hale ve Sevim'le karşılaşırlar. Takip ettikleri ipin ucunun kızların atladığı ip olduğunu zanneden Hayri, neşe içinde onlara katılır. Dikkatli bir şekilde ipin ucunu arayan Mert, aslında ipin ucunu bulamadıklarını anlar. Üç arkadaş, ipin ucunu aramaya devam ederler. Biraz sonra, ipin Basri Amca'nın bahçesine gittiğini fark eden ekip, gizlice bahçeye girer. Bu sırada dışarı çıkan Basri Amca, "Yine mi siz?" diyerek çocuklara kızar. Panik içinde bahçeden kaçan çocuklar ipi takip etmeye devam ederler. Uzun uğraşlar sonunda, ipin ucunun bir kamyonetin kasasına doğru gittiğini anlarlar. Kamyonete doğru yaklaşan üç arkadaşı büyük bir sürpriz beklemektedir. Mert'in kardeşi Akın ve köpeği Yumak, kamyonetin kasasında huzur içinde uyumaktadırlar. Mert, Hayri ve Kamil'in yaptığı gürültü ile uyanan Akın, marketten aldığı çamaşır ipini eve getirirken Yumak'ın ipi alıp kaçtığını söyler. Büyük gizem çözülmüştür.

3.9.3. İçerik Değerlendirmesi

Ara ara yaramazlık yapsalar da, mutlaka hatalarının farkına varan dört kişiden oluşan Rafadan Tayfa, net olarak çizilmiş karakterlerden oluşmaktadır. Örneğin; huysuz ve geçimsiz birisi olarak yansıtılan Basri Amca da dahil olmak üzere, çizgi dizide tek bir tane bile kötü karakter bulunmamaktadır. Değer eğitiminin ön plana çıktığı yapımda; yardımlaşma, komşuluk ilişkileri, hayvan sevgisi gibi olumlu değerler üzerinde durulmaktadır. Rafadan Tayfa'nın fikir babası İsmail Fidan, TRT Çocuk dergisine verdiği bir röportajda, "*Unutulmuş oyunları oynuyorlar. Teknolojik hiçbir alet yok. Yardımlaşmayı seviyorlar. Hayvan sevgisi ön planda. Unutulmuş komşuluk ilişkilerini de işliyoruz. Kısacası değer eğitiminin ön plana çıktığı bir proje.*" şeklinde konuşmuştur[164]**.** Dizinin 01.09.2015 tarihinde yayınlanan 3 bölümüne bakıldığında, İsmail Fidan'ın sözlerinin anlam kazandığı görülmektedir. Dizinin bir başka olumlu özelliği ise; sihir, büyü, şiddet, korku gibi olumsuz ögelere hiç yer vermemesidir.

3.10. PIRDİNO

Gerçek mekanlarda, gerçek kişilerle yapılan çekimlerin stüdyo ortamında animasyon karakterlerle bir araya getirilmesiyle oluşturulan Pırdino, Türk yapımı bir dizidir. Yönetmenliğini Günay Köker, senaristliğini Arzu Yurtseven ve Murat Ferhat'ın yaptığı dizide Tarık ile, arkadaşları Pırdino, Sansar, Porsuk ve Ela'nın komedi-macera dolu hikayeleri işlenmektedir.

Okulların kapanmasıyla yaz tatili için dedesinin yanına giden Tarık, orada tanıştığı küçük dostları Sansar ve Porsuk ile çok güzel ve eğlenceli vakit geçirmiştir. Tatil sona erdiğinde küçük dostlarıyla vedalaşıp, kendisini almaya gelen babası ile

[164] Meral Ünsal, "Hepsi Burada Bir Arada Rafadan Tayfa", *TRT Vizyon Dergisi*, s.52-54., http://www.trt.net.tr/vizyondergisi/wp-content/uploads/2015/06/haziranDergi.pdf (11.02.2016)

birlikte arabayla evlerine doğru yola çıkan Tarık'ın bilmediği bir şey vardır. Sansar ve Porsuk, arabanın arkasına gizlenmiş ve kendisiyle birlikte şehre doğru yol almaktadır.

Okulla çıktığı bir gezide, toprağa gömülü bir sandığın içinde bulduğu yumurtayı evine getiren Tarık, başına geleceklerden habersizdir. Yumurta çatladığında içinden, Pırdino adında, kanatları olan küçük bir dinozor çıkar. Pırdino ve onu ele geçirmek isteyen Şimşek ve Çıvgın ile, Pırdino'yu korumak isteyen Tarık ve arkadaşlarının mücadelesinin anlatıldığı yapım, çocuklara toplum ve kent hayatında uyulması gereken kuralları eğlenceli biçimde öğretirken, aynı zamanda onları güldürmeyi de hedeflemektedir[165].

3.10.1. Ana Karakterler

Tarık: Pırdino, Sansar ve Porsuk'un en yakın dostu olan Tarık; onlarla, yaz tatili için dedesinin yanına gittiğinde tanışmıştır.
Pırdino: Diziye adını veren Pırdino, küçük ve yeşil renkli, uçan bir dinozordur. Tarık, Sansar ve Porsuk tarafından, bir sandığın içinde yumurta halinde bulunan Pırdino, ilerleyen bölümlerde yumurtasından çıkmıştır.
Sansar: Tarık'ın arkadaşı olan Sansar, konuşabilme yeteneğine sahip bir sansardır.
Porsuk: Tarık'ın yaşadığı şehir hayatına alışmakta zorlanan Porsuk, saf ve iyi niyetli bir porsuktur.
Ela: Tarık'ın en yakın arkadaşı olan Ela; Pırdino, Sansar ve Porsuk'la sonradan tanışmış ve onlarla çok iyi arkadaş olmuştur.
Şimşek: Tarık ve arkadaşlarının sürekli mücadele içinde olduğu kötü karakterdir.
Çıvgın: Şimşek'in yardımcısı olan Çıvgın, patronunun takdirini kazanmaya çalışmakta ve bu uğurda başına olmadık işler açmaktadır.
Nazan: Tarık'ın annesidir. Pırdino, Sansar ve Porsuk'u en son tanıyanlardan olan Nazan, bu tanışmadan sonra onları hep kollamıştır.

[165] TRT, 2014 Faaliyet Raporu, s.45. http://www.trt.net.tr/Kurumsal/sayfalar/TRTFaaliyet-2014.pdf (11.01.2016)

Sadık Şener: Bir antika dükkanı olan Sadık, araştırmalarında Tarık'a yol göstermektedir.

3.10.2. Yayınlanan Bölümler

TRT Çocuk'un 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Pırdino" adlı çizgi dizinin "22. Bölüm" isimli bölümü ekrana gelmiştir.

3.10.2.1. Bölüm 22

Peşinde oldukları yıldız ağacını antikacı Sadık Amca'dan alan Şimşek ve Çıvgın, neşe içinde evlerine dönerler. Amaçları, yıldız ağacının gücünü ele geçirmektir. Yanlarında getirdikleri yıldız ağacını çalıştırmayı deneyen ikili, bunda başarılı olamaz. Bu arada, Pırdino ve Porsuk, antikacı dükkanından itibaren evlerine kadar onları takip etmiştir. Çıvgın ve Şimşek, ağacı nasıl çalıştıracaklarını düşündükleri esnada, yanlışlıkla Pırdino'ya çarpan Porsuk, Pırdino'nun elindeki yıldızların Şimşek ve Çıvgın'ın önüne düşmesine neden olur. Yerden aldığı yıldızı, yıldız ağacı üzerindeki boşluğa yerleştiren Şimşek, ağacı canlandırmayı başarır. Bu esnada, Tarık'ın evinde meraklı bir bekleyiş hakimdir. Pırdino ve Porsuk'tan uzun süredir haber alamayan ev halkı, gergin bir şekilde onlardan gelecek bir haber beklemektedir. Tarık'ın evinde bunlar olurken, Şimşek ve Çıvgın başarılarını kutlamaktadırlar. Bu başarıyı ölümsüzleştirmek isteyen Şimşek, Çıvgın'dan yıldız ağacıyla birlikte bir fotoğrafını çekmesini ister. Bu isteği kabul eden Çıvgın, fotoğraf makinesinin deklanşörüne basınca, patlayan flaş nedeniyle hem kendisinin hem de Şimşek'in gözleri kamaşır. Gözleri göremediği için birbirlerini el yordamıyla bulmaya çalışan ikili, yanlışlıkla yıldızlara dokunup bir anda ıssız bir çöle ışınlanır.

Tüm bu olaylar olurken, Porsuk da yavaş yavaş kendine gelmiştir. Pırdino ise yerde hareketsiz bir şekilde yatmaktadır. Arkadaşını yerden kaldıran Porsuk, yıldız

ağacını da alarak eve döner. Evde merak içinde dostlarını bekleyen Tarık, Pırdino'yu yarı baygın şekilde görünce çok üzülür. Porsuk'la beraber Pırdino'yu odasındaki sandığa yerleştiren Tarık, sandığın içine sihirli güçleri olan yıldızı da koymayı unutmaz. Sabah okuluna giden Tarık; Porsuk ve Pırdino'nun başından geçen olayları arkadaşı Ela'ya anlatmaya başlar. Bu sırada, sınıf arkadaşları Burç gelir ve Tarık'a "Yenilmeye hazır mısınız?" diye sorar. Ela da "Yenmeye herhalde." diye karşılık verir. Ders, beden dersidir ve sınıftaki erkekler futbol maçı yapacaktır. Ela'nın bu çıkışı karşısında şaşıran Burç, "Sen kızsın, futbol oynayamazsın." der. Bunun üzerine öğretmeninin yanına giden Ela, erkeklerle futbol oynama konusunda ondan izin ister. Öğretmeninin izin vermesi ile maça çıkan Ela, güzel goller atarak herkesi şaşırtır. En çok şaşıran da, kızların futbol oynayamayacağını söyleyen Burç'tur. Bu arada, Sansar, Pırdino ve Porsuk, yıldız ağacını Sadık Amca'ya geri vermek için yola çıkmışlardır. Uzun ve zorlu bir yolculuktan sonra Sadık Amca'nın dükkanına ulaşan üç arkadaş, Şimşek ve Çıvgın'ın aldığı yıldız ağacını iade ederler.

3.10.3. İçerik Değerlendirmesi

Klasik bir "iyi ile kötünün mücadelesi"nin anlatıldığı çizgi dizide, katı didaktizm olmamakla birlikte "kötülerin hep kaybettiği, iyilerin ise hep kazandığı" mesajı verilmektedir. Fantastik ögelerle (konuşan hayvanlar, sihirli yıldızlar, uçan dinozor gibi) desteklenen Pırdino'da ana mesaj olarak arkadaş sevgisi, hayvan ve doğa sevgisi, dayanışma ve yardımlaşmanın önemi; örtülü mesaj olarak da yalan söylememe ve dedikodu yapmama gibi olumlu davranış modellerine yer verilmektedir.

Uzman Psikolog Hakan Akıner, "*İlk bakışta sihir ve gerçek üstü olayları içeren dizilerin, izleyici kitlesi üzerinde 'hayal gücünü, kurgulama, senaryo üretme yetisini geliştirebileceği' düşünülse de çocuklar ve gençler üzerinde bırakacağı etkilerin daha*

çok olumsuz olacağını" kaydetmiştir[166]. Dizide bu yönüyle, çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimini olumsuz etkileyebilecek unsurlara yer verildiği söylenebilir.

3.11. TEL ALİ

Özel yazılıma sahip, etkileşimli bir yarışma programı olan Tel Ali, ekran başındaki çocuklara, bilgilerini sınama fırsatı sunmaktadır. Hafta içi her gün yayınlanan programda, Tel Ali adındaki çizgi karakter, yarışmaya telefonla katılan çocuklara bazı sorular sormaktadır. Bu sorulara doğru yanıt veren katılımcılar, TRT Çocuk dergisi ve kırtasiye setinden oluşan bir hediye paketi kazanmaktadır.

3.11.1. İçerik Değerlendirmesi

Yarışmacıların zorlandıkları sorularda ipuçları vererek onlara yardımcı olan Tel Ali, yarışmanın amacının çocukları zorlamak değil, onları yeni kelimeler öğrenmeye teşvik etmek olduğunu göstermektedir. Eğitici-bilgilendirici yayın içeriğinin baskın olduğu programda olumsuz içerik türlerinden herhangi birine rastlanmamıştır.

3.12. NANE İLE LİMON

Nane ve Limon iki afacan kardeş, iki can dostudur. Farklı meyve ve sebzelerin (Limon, Mandalina, Turp v.b.) ana karakterler olduğu ve çocukların farklı konularda

[166] Cumhuriyet Gazetesi, "Sihirli Diziler Çocukları Etkiliyor", http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/15524/Sihirli_diziler_cocuklari_etkiliyor.html (06.04.2016)

yeni keşifler yaparak, günlük sorunlarla baş etmeyi öğrendikleri dizide; Limon, ablası Nane, Nane'nin arkadaşı Çilek ve Limon'un arkadaşı Biber'in maceraları anlatılmaktadır.

3.12.1. Yayınlanan Bölümler

TRT Çocuk'un 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Nane ile Limon" adlı çizgi dizinin "Makaralar" ve "Kütüphane" isimli 2 bölümü ekrana gelmiştir.

3.12.1.1. Makaralar

Bahçede bulunan büyük bir koltuğu, yeni yaptıkları ağaç eve taşımak isteyen Biber ile Limon, koltuğun oldukça ağır olması nedeniyle bu amaçlarını gerçekleştiremezler. Kafa kafaya veren iki arkadaş, koltuğu yerinden kaldırabilmek için ne yapmaları gerektiğini başkalarına sormaya karar verirler. Bunun için de, bir radyo programı yapar ve programda "Büyük bir koltuğu yerinden nasıl oynatırız?" sorusunu, dinleyicilere sorarlar. Yayına katılan dinleyiciler, çeşitli önerilerde bulunurlar. Bir dinleyici, "tahterevalli kullanın" önerisi getirir, bir başkası "koltuğa roket yerleştirmeleri gerektiğini" söyler. Biber ve Limon, bu önerileri pek akla yatkın bulmazlar. Son olarak programa katılan bir dinleyici, inşaatlarda kullanılan makaraların işe yarayabileceğini söyler. Bu fikri beğenen ikili, ağaç evlerine yerleştirdikleri bir makara ile koltuğu evlerine taşımayı başarır. Bölümün sonunda ekrana gelen Limon, makaranın çalışma prensibini kısaca anlatarak, ekran başındakileri bu konuda bilgilendirir.

3.12.1.2. Kütüphane

Limon, hızla okula doğru koşmaktadır çünkü sabah kalkamamış, bu yüzden de okula geç kalmıştır. Limon'un telaşlı halini gören Turp Abi, küçük çocuğa neden böyle acele ettiğini sorar. Bu soru üzerine Limon, acele ettiğini çünkü öğretmeninin verdiği fen bilgisi ödevini yarına kadar teslim etmesi gerektiğini söyler. Limon'a yardım etmek isteyen Turp Abi, kütüphanenin fen bilimleri bölümünde eski bir kitabın olduğunu ve bu kitapta aradığı her şeyi bulabileceğini belirtir. Aldığı bu güzel haberin verdiği mutlulukla Biber'in yanına giden Limon, arkadaşını da alarak okulun kütüphanesine gider. Kısa bir süre sonra Turp Abi'nin bahsettiği kitabı bulan ikili, kitabın içini açtıklarında büyük bir sürprizle karşılaşırlar. Kitabın içinden, "Çalışmadan başarılı olamazsınız." yazan bir not çıkar. İki arkadaş bu duruma oldukça üzülür çünkü fen bilgisi ödevlerini yarına kadar yetiştirmeleri gerekmektedir ve Turp Abi'nin önerdiği kitapta ödevlerine yardımcı olabilecek bir şey yoktur. Biraz düşünen Limon, Turp Abi'nin aslında onları kolaycılıktan vazgeçmeleri ve kendi araştırmalarını kendileri yapmaları konusunda yönlendirdiğini anlar. Bu ders onları adeta kamçılamıştır. Kütüphanenin altını üstüne getiren ikili, buldukları kaynakları kullanarak ödevlerini tam zamanında yetiştirmeyi başarır.

Bölümün sonunda ekrana gelen Limon, yaptıkları ödevin içeriği hakkında kısa bir bilgi verir. Kütüphanedeki kitapları kullanarak yaptıkları ödev, suda batan ve batmayan cisimlerle ilgilidir. Okulda yapılan deney sonunda plastik köpük, kağıt ve tahtanın batmadığı; silgi, taş, seramik ve camın ise battığını öğrenen Limon, istenilen her türlü bilginin kütüphanelerden öğrenilebileceğini de söylemeyi ihmal etmez.

3.12.2. İçerik Değerlendirmesi

Nane ile Limon adlı çizgi dizi, eğitici ve bilgilendirici yanıyla ön plana çıkmaktadır. Okul öncesi çağdaki çocuklara hitap eden dizinin tüm bölümlerinde benzer bir kurgu hakimdir. Bir sorunla karşılaşan Nane veya Limon, arkadaşları veya

Turp Abi'nin yardımlarıyla bu sorunun üstesinden gelmeyi başarır. Bölümün sonunda ekrana gelen Nane veya Limon, o bölümde yaşadıkları problemin üstesinden nasıl geldiklerini izleyicilerle paylaşır.

Çocuklara yeni konular öğretmeyi amaçlayan, eğitici-bilgilendirici unsurlara öncelik verilen programda; çocukların gelişimine son derece olumlu katkıları olan araştırma, öğrenme, bilgili olma, kendini geliştirme, başarı, sabır, emek, okuma alışkanlığı gibi olumlu değerlere yer verilmektedir.

3.13. KELOĞLAN (KELOĞLAN MASALLARI)

Keloğlan, Türk masalları içinde önemli bir yere sahiptir. Masallardaki Keloğlan, haksızlık ve kötülük yapan kişilere cesurca karşı çıkan, saf gibi görünmesine rağmen, aklı ve şansı sayesinde zor durumlardan kurtulmayı başaran bir tiplemedir. Fakirliği, kelliği ve kimsesizliği yüzünden herkes tarafından hor görülüp küçümsenen Keloğlan, son derece dürüst, akıllı ve iyi niyetlidir. *Amaçlarına ulaşmak için farklı yollar kullanan Keloğlan, özellikle çocuklara pratik zekanın önemini, azmi ve aklın fiziki güçten üstünlüğünü göstermede iyi bir araçtır*[167].

Animaks Animasyon Şirketi tarafından senaryolaştırılan ve TRT Çocuk tarafından yayınlanan Keloğlan Masalları, Animaks Animasyon'un resmi web sitesinde şu şekilde tanımlanmaktadır: "*Anadolu'nun masal dolu diyarlarında geçen hikayelerden oluşan Keloğlan serisi, her bölümde Keloğlan ve arkadaşlarıyla farklı bir macera yaşatmaktadır. Her bir bölümde devler diyarından, köyün geleneksel domates festivaline, peri nehrindeki altın balığın peşinde geçen maceradan, Bilgecan Dede'nin yaptığı saç sakal otuna kadar eğlendirici, güldüren ve heyecanlı birçok hikâye anlatılmaktadır. Rengarenk bu masalların içinde her çocuğun kendini özdeşleştireceği ya da keyifle eğlenebileceği birçok kahraman var. Uzun'un her zaman*

[167] Mustafa Sever, "Ziya Gökalp'in Masallarında Tipler", *Milli Folklör*, Sayı:74, 2007, s.32.

aç olması, Huysuz'un ne kadar sinirini bozuyorsa, Keloğlan'ın, çirkin Cadı'nın ve Vezir'in tekerine her soktuğu çomak bir o kadar da heyecanlandırır çocukları. Altın kalpli ve biraz da tembel Keloğlan'ı, güzel Balkız'ı, cesur Kara'sı, kurnaz Sivri'si, akıllı ama bir o kadar da kendini beğenmiş Prenses'i, saf Örgülü'sü ve bunların yanında iyi kalpli Karakaçan'ıyla Keloğlan'ın maceraları ve masalları bütün çocukların hayallerini süsleyen komik, heyecanlı, eğlenceli masallar sunar. Büyüler, sihirli iksirler, hem yüzebilen hem uçabilen mekanik makineler, korkutucu canavarlar, beceriksiz hırsızlar, koca devler, hayaletli evler, periler ve hepsinden öte kötülüğe karşı sadece kendine güvenen, iyiliğe sarılmış, saf ve temiz Keloğlan ve arkadaşları… Onlara her zaman yardımcı olan Bilgecan Dede, Keloğlan'a yaptığı yanlışlardan ders almasını öğütleyerek ona yol gösteren annesi ve komik köylüleriyle güzel bir Anadolu köyü. Hepsi ve daha fazlası bu komedi/macera TV dizisinde sizleri bekliyor.[168]"

Doğruluğun, dürüstlüğün ve iyiliğin sembolü Keloğlan ile arkadaşlarının başından geçen maceraların anlatıldığı çizgi dizinin ilk sezonu "Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları", ikinci sezonu "Keloğlan", üçüncü sezonu ise "Keloğlan Odama Saklandı" adıyla yayınlanmıştır.

3.13.1. Ana Karakterler

Keloğlan: Çizgi dizinin ana karakteri olan Keloğlan, azimli, iyi niyetli ve dürüst bir çocuktur. Annesiyle beraber yaşayan Keloğlan'ın konuşan bir kirpisi vardır.
Balkız: Keloğlan'ın en yakın arkadaşlarından birisi olan Balkız, zaman zaman soğukkanlılığını kaybetse de, en zor zamanlarda bile doğruyu yapmak konusunda şaşmaz bir sağduyuya sahiptir.
Kara: Keloğlan'ın yakın arkadaşlarından biri olan Kara, sadık, cesur ve güvenilir bir karakterdir.

[168] Zülfikar Bayraktar, "Geleneğin Güncellenmesi Bağlamında Masaldan Çizgi Filme Keloğlan Tipi Üzerine", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Sayı:XLIX, 2014, s.34-35.

Sivri: Keloğlan'ın yakın arkadaşlarından birisi olan Sivri, yemeğe olan düşkünlüğünden dolayı biraz şişmandır. Genelde arkadaşı Kara ile birlikte balık tutmaya giden Sivri, korkak bir karakterdir.

Örgülü: Keloğlan'ın arkadaşlarından birisi olan Örgülü, iyiliksever ve son derece merhametlidir.

Sinek: Keloğlan'ın köydeki en büyük rakibi olan Sinek, alaycı, kurnaz ve sinsidir. İnatçı ve Tomurcuk ile birlikte, Keloğlan ve arkadaşlarıyla sürekli bir rekabet içindedir.

İnatçı: Adından da anlaşılacağı gibi inatçı bir karakter olan İnatçı, Sinek'in hain planlarında ona yardımcı olur.

Uzun: Adı gibi uzun boylu ve iri yapılı olan Uzun, saf ve temiz biridir. En iyi arkadaşı Huysuz olan Uzun, yemek yemekten çok hoşlanır.

Huysuz: Her şeyden şikayet eden, azla yetinmesini bilmeyen bir karakter olan Huysuz, parayı ve altını çok sever.

Bilgecan Dede: Keloğlan ve arkadaşlarının başı sıkıştığında kapısını ilk çaldıkları kişi olan Bilgecan Dede; akıllı, bilgili ve yardımsever bir karakterdir.

3.13.2. Yayınlanan Bölümler

TRT Çocuk'un 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Keloğlan" adlı çizgi dizinin "Altın Balık" ve "Görünmezlik İksiri" isimli 2 bölümü ekrana gelmiştir.

3.13.2.1. Altın Balık

Keloğlan ve arkadaşları birlikte balık tutmaya karar verirler fakat ortada bir problem vardır. Köyün en güzel oltası Keloğlan'dadır ancak annesi, oltayı kullanmasına izin vermemektedir. Arkadaşlarının ısrarı üzerine tekrar annesinin yanına giden Keloğlan, oltayı alıp alamayacağını sorar. Keloğlan'ın bu ısrarlı tutumu üzerine sinirlenen annesi, "Bir daha duymayayım." diyerek evladının kulağını çeker.

Bu esnada Huysuz da, dere kenarında dinlenmektedir. Huysuz'un yanına gelen Uzun, köyde duyduğu bir dedikoduyu arkadaşına haber verir. Uzun'un duyduğuna göre gölde altın bir balık vardır.

Sahne değiştiğinde, Keloğlan'ın, annesinden habersizce oltayı aldığı görülür. Annesine haber vermeden, babasından yadigar olta takımını alıp arkadaşlarının yanına giden Keloğlan'ın amacı, tutacağı balıkları satıp zengin olmaktır. Keloğlan ve arkadaşları kazanacakları paraların hesabını yaparken, Sinek ve arkadaşları gelir. İddialaşmayı çok seven Sinek, en çok balığı kimin tutacağı üzerine Keloğlan ve arkadaşları ile iddiaya girer.

Bu sırada Uzun da gölün kenarına gelmiş ve altın balığı aramaya koyulmuştur. Çok geçmeden altın balık, suyun üstünde görülür. Gördüğü manzaraya inanamayan Uzun, hemen Huysuz'un yanına koşar ve altın balığı gözleriyle gördüğünü söyler. Önceleri altın balığın varlığına inanmayan Huysuz'un bir anda gözleri parlar. Uzun'un söyledikleri yabana atılır gibi değildir. Balığı satıp elde edeceği zenginliği hesap etmeye başlayan Huysuz, bir yandan da balığı nasıl yakalayacağını düşünmektedir. Uzun'la birlikte göle doğru giden Huysuz'u kötü bir sürpriz beklemektedir. Keloğlan ve arkadaşları ile Sinek ve ekibi çoktan göle gelmiş ve girdikleri iddianın heyecanıyla balık tutmaya başlamışlardır. Altın balığı kendisinden önce çocukların ele geçirebileceğini gören Huysuz hemen bir plan yapar. Uzun ile birlikte çocukları korkutup kaçırırsa, altın balığı kendisinin yakalayabileceğini düşünen Huysuz, planını uygulamaya koyulur.

Bu sırada, baba yadigarı olta sayesinde oldukça fazla balık tutan Keloğlan da iddiayı kazanmak üzeredir. Durumun farkına varan Sinek, Keloğlan'ın oltasını kırar. Oltanın kırıldığını gören Keloğlan son derece üzgündür çünkü bu durumu annesine nasıl haber vereceğini bilememektedir. Annesinden habersiz bir şekilde oltayı aldığı için çok pişman olan Keloğlan, "Ahhh niye aldım ki bu oltayı?" diye kendi kendine kızar.

Keloğlan kendi kendine dövünedursun, Huysuz ve Uzun da boş durmamaktadır. Altın balığı yakalamak isteyen ikili, önce köylülerin çamaşırlarını çalarlar. Daha sonra bu çamaşırlardan kendilerine canavar kostümü diken Huysuz ve Uzun, çocukların balık tuttuğu göle girerler. Karşılarında iki korkunç canavar gören çocuklar, korkarak Bilgecan Dede'nin yanına kaçarlar. Yanına gelen çocukları gören Bilgecan Dede, ortada bir sorun olduğunu anlar. Keloğlan, elindeki kırık oltayı göstererek Dede'den yardım ister. Yaşlı adam, oltayı tamir eder. Keloğlan, eskisinden de sağlam olan oltasına bakarken, Bilgecan Dede'ye yaklaşan Örgülü, biraz önce gölde gördükleri canavardan bahseder. Bilgecan Dede, canavar diye bir şeyin olmadığı konusunda çocuklara telkinde bulunur. Tam o sırada, biraz önce Huysuz'un üzerinde olan canavar kostümü tekrar görünür. Korkuya kapılan çocuklar, sağa sola kaçışırlar. Bilgecan Dede, oldukça sakin bir şekilde canavara yaklaşır ve kostümü havaya kaldırır. Kostümün altında bir kedi vardır. Bunu gören çocuklar, canavarların gerçek olmadığını anlarlar.

3.13.2.2. Görünmezlik İksiri

Keloğlan, arkadaşlarını toplamış, sihirbazlık gösterisi yapmaktadır. Eline aldığı kirpiyi bir kovaya koyan Keloğlan, kirpiyi yok edeceğini söyler fakat bunda başarılı olamaz. Keloğlan'ın başarısız olması, Sinek ve arkadaşlarını çok mutlu etmiştir. Başarısız olduğu için üzülen Keloğlan'ın yanına giden Balkız, arkadaşını teskin etmeye çalışır fakat Keloğlan'ın morali bir türlü düzelmez. Gösteri sırasında neyi yanlış yaptığını bilemeyen Keloğlan, soluğu Bilgecan Dede'nin yanında alır. Keloğlan'ın bu halini gören Dede, "Aç elini ve al şu elmayı." diyerek küçük çocuğun avucuna bir şey koyar. Keloğlan avucuna doğru baktığında büyük bir sürprizle karşılaşır çünkü avucu bomboştur. Bilgecan Dede'ye meraklı gözlerle bakan Keloğlan, durumu anlamaya çalışır. Keloğlan'ın merakını gidermek isteyen Dede, yeni icat ettiği görünmezlik tozu sayesinde cisimleri görünmez yapabildiğini söyler. Bilgecan Dede, görünmezlik tozunu icat ettiği için çok pişmandır çünkü bu toz, kötülerin eline geçmesi halinde çok tehlikeli olabilecektir. Kendi kendine hayıflanan Dede, bir iş için yan

odaya geçer. Görünmezlik tozu ile yalnız kalan Keloğlan, Dede'nin uyarısını dinlemez ve tozu alarak köye doğru yola koyulur.

Köy yolunda Prenses'le karşılaşan Keloğlan, elindeki tozun cisimleri görünmez yaptığını ağzından kaçırır. Bu esnada Huysuz ve Uzun da onları dinlemektedir. Keloğlan'ın elindeki tozu ele geçirmeye karar veren ikili, küçük çocuğu yakalar. Görünmezlik tozunun Huysuz ve Uzun'un elinde son derece tehlikeli bir silaha dönüşebileceğini anlayan Keloğlan, "Başka bir toz daha var. O toz da görünmez olan şeyleri görünür kılıyor. Şimdi görünmezlik tozunu kullanırsanız sonsuza kadar görünmez kalırsınız. Sizin, görünürlük tozuna da ihtiyacınız var." diyerek ikilinin aklını çeler. Keloğlan'ın sözlerini mantıklı bulan Huysuz ve Uzun, küçük çocuğu serbest bırakırlar. Serbest kalan Keloğlan, Huysuz'un elindeki görünmezlik tozunu kapar ve kendi üzerinde kullanır. Görünmez olan Keloğlan, yerden aldığı bir sopayla Huysuz ve Uzun'u döver. İkilinin hakkından gelen Keloğlan, Bilgecan Dede'nin yanına gider ve ondan habersiz görünmezlik tozunu aldığı için Dede'den özür diler. Keloğlan'ın özrünü kabul eden Dede, sihirbazlık gösterisinde kullanmak üzere küçük çocuğa tozdan bir parça verir. Sevinç içinde görünmezlik tozunu alan Keloğlan, arkadaşlarını toplar ve onlara tekrar bir sihirbazlık gösterisi sunacağını söyler. Kirpi'yi önündeki kovaya koyan Keloğlan, tozu kullanarak Kirpi'yi yok eder. Herkes şaşkınlık içindedir. Özellikle Sivri ve arkadaşları, Keloğlan'ın bu başarısı karşısında şaşkınlıklarını gizleyemezler.

3.13.3. İçerik Değerlendirmesi

Keloğlan Masalları adlı çizgi dizide Kara, Örgülü, Sivri, Balkız, Bilgecan Dede, Uzun, Huysuz, İnatçı ve Sinek'ten oluşan temel bazı karakterler, çizgi film kurgusu içerisinde karşımıza çıkmaktadır. Dizinin bazı bölümlerinde, tıpkı sözlü gelenekteki Keloğlan masallarında olduğu gibi devler, periler ve padişahlar da yine çizgi film kurgusu içerisinde kendine yer bulmaktadır. Bu karakterler iyilik, doğruluk, yardımseverlik, erdemlilik, kötülük, saflık gibi temel kavramları temsil etmektedir.

Akıl, bilgi ve çalışmayla tüm zorlukların üstesinden gelinebileceği mesajı dizi boyunca, Bilgecan Dede üzerinden verilmektedir. Bilgecan Dede, yaptığı bilimsel deneylerle çocuklara örnek olmakta ve bilginin gücüyle tüm zorlukların üstesinden gelinebileceği mesajını vermektedir.

Animaks Animasyon tarafından, sözlü gelenekteki Keloğlan masallarından esinlenerek, metin yazarlığı yoluyla senaryolaştırıldıktan sonra çizgi dizi olarak hazırlanan ve TRT Çocuk kanalında güncellenmiş haliyle izleyicisi ile buluşan Keloğlan Masalları, somut olmayan kültürel mirasın korunması noktasında önemli ve değerli bir proje olarak değerlendirilebilir[169].

Program, çocukların sosyalizasyon sürecini etkileyen olumlu değer aktarımlarıyla dolu olmasına rağmen, birtakım şiddet sahnelerinin varlığı da gözden kaçırılmamalıdır. Örneğin; Altın Balık bölümünün başında, Keloğlan'a sinirlenen annesi, onun kulağını çekerek fiziksel şiddete başvurmaktadır. Ayrıca, balık tutmaya çalışırken çocuklar arası iki grubun oluştuğu ve grupların tartışmalar içine girdiği görülmektedir. Yine bu bölümde Huysuz, Uzun'a sık sık bağırarak ve onu aşağılayarak sözel şiddete başvurmaktadır. Oltanın zarar görmesi sonucunda Keloğlan, "Anam kırar kafamı." demektedir. Bu durum, çocuğa yönelik ebeveyn şiddetine programda yer verildiğini göstermektedir. Görünmezlik İksiri bölümünde, görünmez olan Keloğlan'ın Huysuz ve Uzun'u sopayla dövmesi, başka bir fiziksel şiddet sahnesi örneğidir. Tüm bunlardan yola çıkarak, programda şiddet içeriğine yer verildiği sonucu çıkarılabilir.

Altın Balık bölümünde Keloğlan'ın annesinden gizlice evdeki oltayı çalarak balığa gitmesi, aralarında rekabet olan Sinek'in gizlice gelip bu oltayı kırması ve Uzun'un köydeki diğer insanlara ait çamaşırları çalması, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar (hırsızlık, zarar verici davranışlar v.b.) olarak değerlendirilmektedir. Bunlara ek olarak, nadiren de olsa programda korku figürlerine yer verilmektedir. Örneğin, Altın Balık bölümünde iki canavar su içinde belirmekte,

[169] Z. Bayraktar, 2014, s.48.

çocuklar da korkarak kaçışmaktadırlar. Bölüm sonunda canavarların sahte olduğu anlaşılsa da; özellikle okul öncesi dönemdeki çocukların gerçeklik-kurgu ayrım yetenekleri henüz tam olarak gelişmediğinden, bu tür sahneler olumsuz etkilere yol açabilmektedir. Aynı bölüm boyunca çocuklar altın bir balık peşinde koşmakta ve onu yakalamaya çalışmaktadırlar. Maddi değeri yüksek olan altının peşinden koşan ve kısa yoldan zengin olma hayalleri kuran çocuk imgesi, bilinçsiz tüketim mesajlarına bir örnek olarak kabul edilebilir.

3.14. HABERİN OLSUN

Haber spikeri ve seslendirme sanatçısı Gözde Çevik'in sunduğu ve 20.15 ile 20.30 saatleri arasında canlı olarak yayınlanan haber bülteninde, Türkiye ve dünyada yaşanan gelişmelere yer verilmektedir. Çocukların haber alma ihtiyaçlarının giderilmesini amaçlayan programda; çevre, yaşam, sağlık, moda, bilim, teknik, bilişim, bilgisayar oyunları, kültür, sanat, kitap, spor, eğlence, doğa, hayvan, mizah, sinema, tiyatro gibi konularda haberler yer almaktadır. Dünyada ve Türkiye'de meydana gelen olayların çocuk gözü ile değerlendirildiği programda verilen haberler, çocukların ilgisini çekmek için eğlenceli bir anlatım ve renkli grafiklerle sunulmaktadır.

Programın 01.09.2015 tarihli bölümünde, Afganistan'da gerçekleştirilen sirk gösterisi, Soyuz uzay aracı, Milli Eğitim Bakanlığının öğrencilere verdiği eğitim-öğretim desteği, Bursa'nın Mudanya ilçesinde 460 gönüllü yüzücü ile denizde oluşturulan barış simgesi, İzmit'te açılan Çocuk Hakları Okulu, Sivas'ta başlayan Kitap Günleri gibi haberlere yer verilmiştir.

3.14.1. İçerik Değerlendirmesi

Çocukları bilgilendirerek güncel konulara vakıf olmalarını sağlamayı amaçlayan Haberin Olsun adlı program, eğitici-bilgilendirici içerikli yayın olarak kabul edilebilir.

3.15. ÖCÜK İLE BÖCÜK

Orijinal adı "Erky Perky" olan Öcük ile Böcük, Avustralya-Kanada ortak yapımı bir çizgi dizidir. Son derece titiz ev sahipleri olan bir evde yaşayan Öcük ve Böcük adlı iki böceğin hayatta kalma mücadelesinin anlatıldığı yapımda, komedi unsurları ön plana çıkmaktadır. Daha önce yaşadıkları sosisli sandviç dükkanında ekmek kırıntıları ile karınlarının doyurmaya alışkın olan Öcük ile Böcük, yeni ev sahiplerinin çok titiz olmaları nedeniyle, ana besin kaynakları olan yemek kırıntılarından mahrum kalmıştır. Evde yaşayan başka böceklerin varlığı da, iki arkadaşın zaten kıt olan yiyeceklere ulaşabilmelerini daha da zorlaştırmaktadır. Mutfakta onlardan başka, huysuz ve obur bir böcek olan "Çatlak Margeret" yaşamaktadır. Yaşamlarını, etraftaki yemek artıklarını yiyerek idame ettiren Öcük ile Böcük, bu yemekleri Çatlak Margeret'tan korumak için mücadele etmek zorundadır[170].

3.15.1. Ana Karakterler

Erquhart "Öcük" Windsor: Mavi renkli bir böcek olan Öcük, kendisine yemek bulması için Böcük'ü tehlikeye atmaktan çekinmez.

[170] Erky Perky, https://en.wikipedia.org/wiki/Erky_Perky (25.01.2016)

Percival "Böcük" Rosendahl: Uzun boylu ve zayıf bir böcek olan Böcük, Öcük tarafından hep suistimal edilmektedir. Böcük, büyük zorluklarla bulabildiği yemek kırıntılarını Öcük'e verir fakat Öcük, ona tek bir kırıntı bile vermez.
Cecil: Kendisini Margeret'a kanıtlamak için devamlı çaba gösteren Cecil, bu çabasının karşılığını bir türlü alamamaktadır.
Çatlak Margeret: Mutfaktaki tüm kırıntıları kendisi yemek isteyen, obur bir böcek olan Margeret, ayak işlerinde Cecil'i kullanır.

3.15.2. Yayınlanan Bölümler

TRT Çocuk'un 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Öcük ile Böcük" adlı çizgi dizinin "Baloncuktaki Böcek" isimli bölümü ekrana gelmiştir.

3.15.2.1. Baloncuktaki Böcek (The Bug in The Bubble)

Arkadaşı Öcük ile mutfakta oyun oynayan Böcük, deterjan kutusundan çıkan bir baloncuğun içine düşer. Yanlışlıkla içine girdiği baloncukla birlikte havaya doğru yükselen Böcük, bundan çok hoşlanır. Mutfaktaki diğer arkadaşlarına seslenen Böcük, onları da bu eğlenceli oyuna dahil eder. Tüm böcekler, kendilerine birer baloncuk bulup havada bir aşağı bir yukarı doğru uçmaya başlarlar. Bulduğu ekmek kırıntılarını yemekte olan Öcük, bu eğlenceli oyuna katılmayıp, arkadaşlarını uzaktan seyretmekle yetinmektedir. Bu esnada bir baloncuk, Öcük'ün yanında duran ekmek kırıntılarının tam üstüne düşer ve yemeklerle birlikte tekrar havalanır. Yemeğini baloncuğa kaptıran Öcük, yemeğin peşinden gitmesi için Böcük'e seslenir. Bunun üzerine başka bir baloncuğun içine giren Böcük, içinde yemek olan diğer baloncuğun peşine takılır. Baloncuklardan birisi Margeret'ın yattığı odaya girer. Uykusundan kalkan Margeret sinirle tüm balonları patlatmak için saldırıya geçer ve diğer böceklere "Benim mutfağımda uçmaya nasıl cesaret edersiniz sefiller?" diye bağırarak, tüm balonları

patlatır. Bu arada Böcük yemeklerin peşinde koşmaktadır. Margeret, Böcük'ün balonunu patlatır ve kırıntıları kendisi alır.

3.15.3. İçerik Değerlendirmesi

Öcük ile Böcük adlı çizgi dizide; böcek karakterler arasında sık sık fiziksel şiddete dayalı çatışmalar yaşanmakta ve düşme, vurma, parçalama, bağırma gibi şiddet sahneleri ön plana çıkmaktadır. Video barındırma sitesi Youtube üzerinden izlenebilen "Sihirli Kutu" adlı bölümde yüksekten düşme ve Öcük'ün Böcük'ün kolunu kopartması, "Sineklik" adlı bölümde Öcük'ün Margeret'a sineklikle vurup onu yere yapıştırması, "Pervanedeki Krep" adlı bölümde Margeret'ın Cecil'e bağırıp vurması şiddet; Böcük'ün yemekten sonra sesli geğirmesi ve böceklerin çıkarları doğrultusunda birbirlerini kullanmaya çalışması ise olumsuz örnek oluşturabilecek davranış olarak değerlendirilebilir.

3.16. MAYSA VE BULUT

Yörüklerin yaşamı ve kültürlerini konu alan Maysa ve Bulut adlı çizgi dizide, küçük bir Yörük kızı olan Maysa ile onun çoban arkadaşı Bulut'un hikayesi anlatılmaktadır. Her bölümde farklı olaylarla karşı karşıya kalan Maysa ve Bulut, bir sorunla karşılaştıklarında ya dedeleri ya babaları ya da kendi arkadaşları sayesinde bu sorunu çözüme kavuştururlar. Animasyon tekniği kullanılarak hazırlanan dizide dedelerin bilgelik yönleriyle öne çıkması, ninelerin masal anlatması, anne ve diğer genç kızların süt sağıp yoğurt mayalaması gibi pek çok kültürel birikim anlatılmaktadır.

Maysa ve Bulut'un 01.09.2015 tarihinde yayınlanan bölümünde; Bora kaybolmuştur ve tüm köy onu aramaktadır. Tüm köyün kendisini aradığından habersiz

bir şekilde dağlarda dolaşan Bora, ayağı bir kayaya sıkıştığı için hareket edemeyen bir keçi ile karşılaşır. Keçinin bu durumuna üzülen Bora, zavallı hayvanı sıkıştığı yerden kurtarır. Bu esnada Maysa ve ailesi, başka bir obaya göç etmektedir. Yolda, sürüsünü kaybetmiş bir kuzu gören Maysa, kuzuyu yanına almak ister ve dedesine, kuzuyu sahiplenip sahiplenemeyeceğini sorar. Dedesi, kuzunun sahibini bulup ondan izin istemesi gerektiğini söyler. Bunun üzerine kuzunun sahibini bulmak için yola çıkan Maysa, bir çoban ile karşılaşır. Kaybolan kuzusunu arayan çoban, Maysa'ya etrafta bir kuzu görüp görmediğini sorar. Çobanın, buldukları kuzunun sahibi olduğunu anlayan Maysa, sevimli yavruyu sahibine teslim edip ailesinin yanına döner.

Akşam olup hava karardığında, konaklamak için çadır kurulur. O sırada bir kurt sürüsü oğlaklara saldırır. Ailenin erkekleri sürünün peşinden giderler. Çok yorulan Maysa'nın uykusu gelmiştir. Küçük kız, çadırına döner ve derin bir uykuya dalar. Sabah olduğunda, Maysa yataktan kalkmak istememektedir. Annesi, evladının ateşini kontrol eder ve içmesi için ona biraz çorba verir. Maysa, ağzını bile açmaz çünkü süt dişlerinden birisi düşmüştür ve ailesinin onu dişi düşen küçük bir çocuk olarak görmesini istememektedir. Düşen dişini kimsenin görmesini istemeyen Maysa, hiç kimse ile konuşmamaya karar verir. Torununun kimse ile konuşmadığını gören dedesi, küçük çocuğun yanına gelir ve diş düşmesinin çocuklukla bir ilgisi olmadığını, büyümeye başlayan kişilerin dişlerinin düştüğünü ve yerine daha sağlam yeni dişlerin geldiğini anlatır. Dedesinin sözleri küçük Maysa'yı çok mutlu etmiştir.

3.16.1. İçerik Değerlendirmesi

Maysa ve Bulut adlı çizgi dizi, yerli bir yapım olması ve kültürel değerleri gelecek nesillere aktarmayı hedeflemesi bakımından övgüyü hak etmektedir. Dizi; Maysa adındaki Yörük kızının maceraları, Yörüklerin yaşam biçimleri, gelenekleri, aile ilişkileri, giyim-kuşamları, masalları, halk ozanları, bayramları, kutlamaları, inanışları ve daha pek çok kültürel birikimi aktaracak şekilde, tarihi kaynaklardan bugüne uzanan Yörük yaşamını yaratıcı bir senaryo ile bugünün çocuklarıyla

buluşturmaktadır[171]. Maysa ve Bulut adlı yapımda, çocuklara olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar konusunda son derece hassas davranılmakta ve sık sık doğruluk, dürüstlük, iyilik, aile-akraba sevgisi, büyüklere saygı, yardımlaşma, hayvanseverlik, özgüven gibi olumlu değer aktarımlarına yer verilmektedir. Dizinin hiçbir bölümünde şiddet, korku ve cinselliği çağrıştırıcı herhangi bir söz, fiil ya da görüntüye yer verilmemektedir. Maysa ve Bulut'ta dikkat çeken bir diğer özellik ise müziğin merkezi bir konumda bulunmasıdır. Dizinin bütün bölümlerinde bir vesile ile mutlaka müzik kullanılmaktadır.

3.17. MASAL KİTABI

Masal Kitabı adlı programın her bölümünde, Gümeç Alpay tarafından canlandırılan Masalcı Abla, farklı masallar seslendirmektedir. 01.09.2015 tarihinde yayınlanan bölümde "Tarla Kuşu ve Yavruları" adlı masal okunmuştur.

3.17.1. İçerik Değerlendirmesi

Masalların, çocuksu duyarlılığı en iyi yansıtan edebi tür olduğu söylenebilir. Masal, çocuk ruhunu besleyip hayal dünyasını zenginleştirirken çocuğu hayata ve dolayısıyla geleceğe hazırlar. Çocuk, hayal ürünü olan masallarda, kendini geleceğe hazırlayan tecrübelerin bir kısmını kazanır. Çocuk, zıtlıkları masallarda tanır. İyi ile kötünün, doğru ile yanlışın, güzel ile çirkinin, güçlü ile zayıfın bir arada bulunduğu masallar, çocuğa sahici bir dünya fotoğrafı çizer.

Masalın sağladığı faydalar arasında, dili kullanma yeteneğini geliştirmek, hayal gücünü zenginleştirmek, kelime hazinesini geliştirmek vb. sayılabilir. Okul

[171] Çiğdem Taş Alicenap, "Kültürel Mirasın Çizgi Filmlerde Kullanılması", *TÜBAR*, Sayı:XXXVIII, 2015, s.15.

öncesi dönemde masallar aracılığıyla çocuğa, dinleme-anlama, konuşma-anlatma becerileri edindirilir[172]. Masal Kitabı adlı program, çocukların zihinsel gelişimi açısından son derece yararlı olan masalları ekrana getirmek suretiyle, hem onların zihin dünyalarının gelişimini sağlamakta hem de kültürümüzün bir parçası olan masalların gelecek nesillere aktarılması bakımından son derece önemli bir görevi ifa etmektedir. "Tarla Kuşu ve Yavruları" adlı masalın anlatıldığı bölümün sonunda kendi işini kendi yapmanın önemi, kişinin özgüven ve yeterlilik becerilerini geliştirmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Bu mesajlar, olumlu değer aktarımı olarak tanımlanabilir.

3.18. BİZİM NİNNİLER

Türk Dil Kurumuna göre ninni, "Bebeklerin uyumasına yardımcı olmak için söylenen türkü"dür[173]. Ninnilerin görünüşte, bebekleri uyutmak ve dinlendirmek gibi bir fonksiyonu olduğu düşünülse de; aslında ninnilerin, yeni doğanın dil, düşünce ve kişilik gelişimlerini şekillendiren ilk öğrenci/öğretmen deneyimi olduğu söylenebilir.

TRT Çocuk yayın kuruluşu tarafından her akşam 22.00 ile 22.05 saatleri arasındaki beş dakikalık zaman diliminde yayınlanan Bizim Ninniler adlı program, hem çocuklara uyku vakitlerinin geldiğini haber vermek hem de kültürümüzün bir parçası olan ninnileri yeni nesillere tanıtabilmek maksadı ile ekranlara getirilmektedir. Haftanın yedi günü yayınlanan programda Uyusun da Büyüsün, Fış Fış Kayıkçı, Ninnilerin Merdanesi, Bol Soğanlı Börülce, Yağmur Yağar Sere Serpe, Dandini Dandini Dastana, Atem Tutem Men Seni gibi ninniler, çeşitli animasyonlarla birlikte seslendirilmektedir.

[172] Halit Karatay, "Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt:5, Sayı:3, 2007, s.472. (sayfa aralık 463-477.)
[173] TDK Genel Sözlük, http://tdk.gov.tr (25.03.2016)

3.18.1. İçerik Değerlendirmesi

Ninninlerin çocukların zihinsel gelişimlerinde olumlu etkileri olduğu bilinse de; programda, çalışmada belirlenen "olumlu-olumsuz içerikler" kategorileri kapsamında değerlendirilebilecek herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

3.19. SID İLE BİLİM (SID THE SCIENCE KID)

01 Eylül 2008 ile 03 Nisan 2012 tarihleri arasında, Amerikan PBS KIDS adlı televizyon kanalında ekrana gelen çizgi dizide, Sid adında araştırmaya meraklı ve büyüyünce bilim adamı olmak isteyen bir çocuk ile arkadaşlarının maceraları anlatılmaktadır. Her bir bölümü yaklaşık 30 dakika süren dizi, basit bilimsel prensiplerin, komedi unsuru da kullanılmak suretiyle, programı izleyen çocuklara öğretilmesini amaçlamaktadır[174].

PBS KIDS tarafından iki sezon olarak yayınlanan dizide, her hafta farklı bir konu ele alınmıştır. Dizinin ilk haftasında "aletler ve ölçüm" konusu ele alınmıştır. Pazartesiden perşembeye kadar yayınlanan dört bölüm, çizelge, gözlem, tahmin ve standart olmayan ölçü birimleri hakkındadır. Cuma günü yayınlanan bölüm, ilk dört bölümün genel bir değerlendirmesi şeklindedir. İkinci haftanın teması "değişim ve dönüşüm"dür. Pazartesiden perşembeye kadar yayınlanan dört bölümde büyüme, çürüme, donma/çözülme ve sıcaklığın etkileri ele alınmıştır. Cuma günü yayınlanan bölüm, bu dört konunun birlikte işlendiği özel bir bölümdür. Üçüncü haftanın teması, duyulardır. Pazartesiden perşembeye kadar yayınlanan dört bölümde dokunma, koklama, görme ve işitme konuları ele alınmıştır. Cuma günü ise, tüm konuların bir arada işlendiği özel bölüm yayınlanmıştır. Dördüncü haftanın teması sağlıktır. Pazartesiden perşembeye kadar ekrana gelen bölümlerde diş bakımı, sağlıklı

[174] Elizabeth R. Bachrach, Laura M. Houseman, Molly Priedeman ve Irene F. Goodman, "Sid The Science Kid Season 1 Outreach Evaluation", Goodman Research Group Inc, 2010, s.1., http://www.grginc.com/documents/OutreachandSeriesExecutiveSummaries.pdf (11.02.2016)

yiyecekler, mikroplar ve egzersizin önemine değinilmiştir. Cuma günü, sağlık konusu bir bütün olarak tekrar ele alınmıştır. Beşinci haftanın konusu basit makinelerdir. Pazartesiden perşembeye kadar yayınlanan bölümlerde tekerlek, eğik düzlem, kaldıraç ve kasnak hakkında bilgi verilmiş, cuma günü ise tüm bu konular hakkında genel bir tekrar yapılmıştır. Altıncı haftanın teması, arka bahçe bilimidir. Haftanın ilk dört günü, hayvanlarla iletişim, hayvan kulübeleri, çamur/toprak ve yapraklar hakkında bilgi verilmiş, cuma günü ise verilen bilgilerin tekrarı yapılmıştır. Yedinci haftanın teması hava durumudur. Haftanın ilk dört günü yağmur/şimşek, güneş/sıcak, kar/buz ve rüzgar konuları ele alınmıştır. Cuma günü ise genel bir değerlendirme yapılmıştır. Sekizinci haftanın teması insan vücududur. Haftanın ilk dört günü mide, kaslar, akciğer ve iskelet/kemikler hakkında bilgi verilmiştir. Cuma günü, tüm konular tekrar edilmiştir.

Sid ile Bilim'in ikinci sezonu da, tıpkı ilk sezon gibi, programı izleyen çocukların bilgilendirilmesi üzerine kurgulanmıştır. İkinci sezonun ilk haftasında güç ve hareket konuları ele alınmıştır. Haftanın ilk dört günü sürtünme, elastikiyet, kuvvet ve atalet/eylemsizlik hakkında bilgi verilmiş, cuma günü ise genel değerlendirme yapılmıştır. İkinci haftanın teması çevredir. Bu haftada su, hava/ağaçlar, geri dönüşüm ve doğal ortam hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü hafta ışık ve gölge ana başlığında, aydınlık, karanlık, gölgeler ve gökkuşağı konuları ele alınmıştır. Dördüncü haftanın konu başlığı teknoloji ve mühendisliktir. Bu konu başlığında bilgisayar, araştırma, kanatlar ve mühendislik hakkında izleyicilere genel bilgiler verilmiştir. Beşinci hafta, canlılar ana başlığında evcil hayvanlar/sorumluluk, uyku, tohumlar/yaşam döngüsü ve alerji konuları ele alınmıştır. Beşinci haftadan sonra, farklı tarihlerde aşı, kamp yapma, Cadılar Bayramı, kayalar ve vahşi yaşam gibi özel bölümler ekrana gelmiştir[175].

[175] PBS KIDS Resmi İnternet Adresi, http://pbskids.org/sid/ (12.01.2015)

3.19.1. Ana Karakterler

Sid: Büyüyünce bilim adamı olmak isteyen Sid, "her şey hakkında her şeyi bilmek" isteyen bir çocuktur. Şarkı söylemek ve dans etmekten çok hoşlanan Sid, kendi arkadaş grubu içindeki en zeki çocuktur.

May: Sid, Gerald, Gabriela ve kendisinden oluşan arkadaş grubu içindeki en duygusal çocuk olan May, aynı zamanda gelişmiş empati yeteneği ile de dikkat çekmektedir.

Gerald: Oldukça neşeli ve eğlenceli bir çocuk olan Gerald, arkadaşlarına şaka yapmaktan çok hoşlanır fakat bu şakalara en çok kendisi güler.

Gabriela: Kendi halinde, sessiz ve sakin bir çocuk olan Gabriela, Sid'in en iyi arkadaşıdır. Grup aktivitelerinde lider kişiliği ile dikkat çeken Gabriela, arkadaş grubu içindeki en mantıklı karakterdir.

Susie: Sid ve arkadaşlarının gittiği okulun öğretmenidir.

Mort: Sid'in babasıdır.

Alice: Sid'in annesi olan Alice, internet sitesi tasarımı ile ilgilenmektedir.

Rosalinda Cordova: Gabriela'nın annesi olan Rosalinda Cordova, çocukların sıklıkla gittikleri Bilim Merkezi'nde çalışan bir bilim kadınıdır. Sid ile Bilim'in bazı bölümlerinde, çocukların okulunu ziyarete gelir ve Susie ile birlikte çeşitli deneyler yaparak öğrencilere yeni şeyler öğretir.

3.19.2. Yayınlanan Bölümler

TRT Çocuk'un 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Sid ile Bilim" adlı çizgi dizinin "Küçülen Ayakkabılarım" isimli bölümü ekrana gelmiştir.

3.19.2.1. Küçülen Ayakkabılarım (My Shrinking Shoes)

Sabah olduğunda yataktan kalkan Sid, okula gitmek için hazırlanmaya başlar. Evden çıkmadan önce ayakkabılarını giyen Sid, ayakkabılarının ayaklarına dar geldiğini fark eder. Bu durum karşısında oldukça şaşıran küçük Sid, buna neyin sebep olduğunu araştırmaya karar verir ve soluğu babası Mort'un yanında alır. Mort, ayakkabıların küçülmediğini, gelişme çağında olan Sid'in ayaklarının büyüdüğünü söyler. Durumu daha iyi açıklamak isteyen Mort, evladını elinden tutar ve salon kapısının yanında bulunan uzama çizgisine götürür. Bu çizgi, Sid'in boyunun uzamasını ölçmek için babası tarafından önceden işaretlenmiş bir çizgidir. Mort, Sid'in boyunu tekrar ölçer. Sid'in boyu, önceki ölçümlere göre daha uzun çıkar. Çocukların boylarının zamanla uzadığını söyleyen Mort, uzama çizgisi ile bunu Sid'e de ispat etmiş olur. Mort ve Sid'i birlikte gören anne Alice de, evladını yanına çağırır ve ağaçların, civcivlerin nasıl büyüdüklerini bilgisayardan göstererek açıklar.

Daha sonra okula giden Sid, elindeki mikrofonla arkadaşları Gabriela, Gerald ve May'den, kendisine büyüyen bir şey söylemelerini ister. May, kedilerin büyüdüğünü söyler. Gabriela, "Abim." cevabını verir. Gerald ise, büyüyen bir şeye "ağaç" cevabını verir. Dört arkadaş bahçede birbirleriyle sohbet ederken, öğretmenleri dersin başladığını haber verir. Dersin konusu, büyümedir. Çocukların büyüme ile ilgili sorularını cevaplayan Bayan Susie, anlattıklarının daha iyi pekişmesi için öğrencilerini alıp laboratuvara götürür ve onlara fasülye ile sünger deneyini gösterir. Hafif nemli iki süngerin arasına birkaç tane fasulye yerleştiren Susie, bu fasulyelerin zamanla büyümeye başlayacağını söyler. Ayakkabılarının ayaklarına küçük gelmesinin nedeninin ayakkabılarının küçülmesi değil, ayaklarının büyümesi olduğunu öğrenen Sid, yeni bir şey öğrenmenin verdiği mutlulukla evine döner.

3.19.3. İçerik Değerlendirmesi

Sid ile Bilim, izleyicileri müzik ve danslar eşliğinde eğlendirirken, eğitici-bilgilendirici yönüyle de dikkat çekmektedir. Çocukların soru sormalarını teşvik etmek ve eğlenceli deneyler ile yeni şeyler öğrenirken eğlenmelerini de sağlamak amacıyla hazırlanan çizgi dizinin senaryosunda; birlikte hareket etme, takım ruhu, dünyayı anlamaya çalışma, soru sorma gibi konuların ele alındığı görülmektedir. Çocuklara bilimin sevdirilmesinin hedeflendiği yapımın her bölümünde farklı bilgiler verilmektedir. Okul öncesi çağdaki çocuklara hitap eden dizide; çocukların gelişimine son derece olumlu katkıları olan araştırma, öğrenme, bilgili olma, kendini geliştirme, aile sevgisi, arkadaşlık, okul sevgisi gibi olumlu değerlerin aktarıldığı görülmektedir.

3.20. BİNBİR CİN FİKİR

TRT Çocuk kanalı tarafından düzenlenen bir proje yarışması olan Binbir Cin Fikir adlı programda, yaşları 9 ile 14 arasında değişen çocuklar, hazırladıkları projeleri 5 kişiden oluşan bir bilim kuruluna sunmaktadırlar. Bilim kurulu tarafından değerlendirildikten sonra, hakkında olumlu görüş bildirilen projeler, programda ekrana getirilmektedir[176].

01.09.2015 tarihinde yayınlanan programda, Karaman'da yaşayan Cansu Altunalan adlı mucidin "Sinyal Verici Deprem Çantası" adlı projesi tanıtılmıştır. Programın diğer bölümlerinde tanıtımı yapılan projeler şunlardır:

- Umutcan Şahin: Uyandıran Yatak.
- Ecem Bayezıt: Matser 22 Adlı Robot.
- Yusuf Öztürkçü: Çeküs adında, kolay açılıp kapanan otomobil brandası.
- Nida Koçak: Yalıtım için arı mumunun kullanıldığı Propolis adlı ürün.

[176] Binbir Cin Fikir Yarışması'nın Resmi İnternet Adresi, http://binbircinfikir.com.s124938.gridserver.com/index.html (12.01.2015)

- Ahmet Camız: Saksı içindeki bitkilerin rahatça çapalanmasını sağlayan Çapamiks adlı alet.
- Atacan Yaman: Yürüyen merdivenlerin el tutma bantlarının hijyeni için Ozonlu Yürüyen Merdiven.
- Makbule Işıksoy: Yağmurluklu Bank.
- Yağız Dinç: Yanmayan Araba.
- Seda Duygu Vural: Led Ampullü Diş Fırçası.
- Arzu Duranel: Kitap Okuma Koltuğu.
- Ahmet Öcal: Uydu anteni temizleme sistemi olan Döngüç Temizle.
- Emre Tüzün: Duman Süzen Sistem.
- Merve Türel: Gelişim Koltuğu.
- Berk Alp Yakıcı: Sabunluklu Musluk Sistemi.
- Doğukan Yerli: Çamurluklu Bot.

3.20.1. İçerik Değerlendirmesi

Çocuklarda merak duygusunun uyandırılmasının amaçlandığı ve onları araştırmaya yöneltmek maksadıyla hazırlanan "Binbir Cin Fikir" adlı programda günlük yaşamda sıkça karşılan olaylara çocukların farklı gözle bakmaları, olayları sorgulayabilmeleri, yaşanan gelişmelere duyarlı olmaları amaçlanarak, çocukların zihinsel gelişimlerine katkı sağlanması hedeflenmiştir. Bu yönüyle programın eğitici-bilgilendirici içeriğe sahip olduğu açıktır.

3.21. TRT ÇOCUK'A AİT SAYISAL VERİLER

TRT Çocuk kanalının 01.09.2015 tarihli yayınında yer alan 20 adet çocuk programının, yukarıda ayrıntılarıyla verilen içerik analizleri sonucunda ulaşılan bulgular aşağıda sıralanmıştır.

TRT Çocuk kanalı, kamu yayıncısı olmanın getirdiği sorumluluk gereğince çocuk yayınlarında "*milli ve manevi değerlere bağlılık*" amacını ön planda tutmaktadır. Türk televizyon sektörünün geneline bakıldığında, Türkiye'de üretilen ve Türk kültürünü yansıtan çizgi film ile diğer çocuk programlarının azlığı dikkat çekmektedir. Çoğu yabancı kaynaklardan beslenen çocuk kanallarının aksine TRT Çocuk, yerli ve özgün üretimlere %80 oranında, yabancı üretimlere ise %20 oranında yer vermektedir. Tablo 5'te, yapım kaynaklarına göre program bazında ayrıntılar verilmiştir.

Tablo 5. Yapım Kaynağı ve Program Türüne Göre TRT Çocuk Kanalında Yayınlanan Çocuk Programları

Program Adı	Yapım Kaynağı	Program Türü
Pepee	Yerli	Çizgi Dizi
Sizinkiler-Çatlak Yumurtalar	Yerli	Çizgi Dizi
Arı Maya	Yabancı	Çizgi Dizi
Biz İkimiz	Yerli	Çizgi Dizi
Kuzucuk	Yerli	Çizgi Dizi
Harika Kanatlar	Yabancı	Çizgi Dizi
Mutlu Oyuncak Dükkanı	Yerli	Çizgi Dizi
Canım Kardeşim	Yerli	Çizgi Dizi
Rafadan Tayfa	Yerli	Çizgi Dizi
Pırdino	Yerli	Çizgi Dizi
Tel Ali	Yerli	Yarışma
Nane ile Limon	Yerli	Çizgi Dizi
Keloğlan	Yerli	Çizgi Dizi
Haberin Olsun	Yerli	Haber
Öcük ile Böcük	Yabancı	Çizgi Dizi
Maysa ve Bulut	Yerli	Çizgi Dizi
Masal Kitabı	Yerli	Eğitim
Bizim Ninniler	Yerli	Eğitim
Sid ile Bilim	Yabancı	Çizgi Dizi
Binbir Cin Fikir	Yerli	Yarışma

Program türlerine bakıldığında çeşitlilik olmasına rağmen; programların %75'inin çizgi dizi (animasyon), geriye kalan %25'inin ise diğer çocuk programları (yarışma, haber ve eğitim programları) olduğu görülmüştür.

Tezin içerik analizine esas olarak kabul edilen kategoriler olan; "olumlu içerikler (eğitici-bilgilendirici yayınlar, olumlu davranış modelleri)" ve "olumsuz içerikler (şiddet ve korku, cinsellik, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar,

bilinçsiz tüketim)" başlıklar halinde incelenmiş olup, bunlara ait veriler Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. İçeriklerine Göre TRT Çocuk Kanalında Yayınlanan Çocuk Programları

Program Adı	Olumlu İçerikler		Olumsuz İçerikler			
	Eğitici-Bilgilendirici	Olumlu Davranış Modelleri	Şiddet ve Korku	Cinsellik	Olumsuz Örnek	Bilinçsiz Tüketim
Pepee	✓	✓	✓		✓	
Sizinkiler Çatlak Yumurtalar					✓	
Arı Maya		✓	✓			
Biz İkimiz	✓	✓				
Kuzucuk	✓	✓				
Harika Kanatlar	✓	✓				✓
Mutlu Oyuncak Dükkanı	✓	✓				
Canım Kardeşim	✓	✓				
Rafadan Tayfa		✓				
Pırdino		✓				
Tel Ali	✓					
Nane ile Limon	✓	✓				
Keloğlan		✓	✓		✓	✓
Haberin Olsun	✓					
Öcük ile Böcük			✓		✓	✓
Maysa ve Bulut		✓				
Masal Kitabı		✓				
Bizim Ninniler						
Sid ile Bilim	✓	✓				
Binbir Cin Fikir	✓					
TOPLAM	**%55,00**	**%70,00**	**%20,00**	**%0,00**	**%20,00**	**%15,00**

Tablo 6'da görüldüğü üzere, TRT Çocuk'ta yayınlanan çocuk programlarında olumlu içeriklere yüksek oranda yer verilmektedir. Programlardan %55'i eğitici-bilgilendirici, %70'i ise olumlu davranış modellerine ait unsurlar içermektedir. Bu oranlar TRT Çocuk'un sorumlu bir yayıncılık anlayışı benimsediğinin açık kanıtı olarak kabul edilebilir.

TRT Çocuk'ta, çocukların gelişiminde olumsuz etkilere sahip olduğu düşünülen olumsuz içerikler, olumlu içeriklere oranla daha azdır. Çocuk programlarında; şiddet ve korku olgusuna %20, olumsuz örnek olabilecek davranışlara %20, bilinçsiz tüketim mesajlarına ise %15 oranında yer verildiği tespit edilmiştir. Cinsellik içeren sahnelere ise hiç yer verilmemiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
CARTOON NETWORK KANALINDA YAYINLANAN ÇOCUK PROGRAMLARININ İÇERİK ANALİZİ

Bu bölümde, Cartoon Network kanalında 01 Eylül 2015 tarihinde yayınlanan 17 adet çocuk programının 24 bölümü izlenmiş olup, içerikleri analiz edilmiştir.

4.1. ADVENTURE TIME

Adventure Time (Macera Zamanı), senarist ve yapımcı Pendleton Ward tarafından Cartoon Network için yapılan ve çok iyi iki arkadaş olan Finn ile Jake'in maceralarını konu alan bir Amerikan çizgi dizisidir[177]. Türkiye'de ilk olarak 02 Temmuz 2011 tarihinde TNT kanalında yayınlanmaya başlayan dizi, 01 Ağustos 2011 tarihinden bu yana Cartoon Network'te ekranlara gelmektedir[178].

4.1.1. Ana Karakterler

Finn: Sırtında yeşil çanta ve üzerinde mavi kıyafet olan Finn, 16 yaşında bir çocuktur. En iyi arkadaşı Jake olan Finn, beyaz renkli kurt şapkasını başından hiç çıkartmaz.
Jake: Adventure Time'ın yayınlanmaya başlandığı dönemde 28 yaşında olan Jake, sarı renkte Bulldog cinsi bir köpektir. Finn'in akıl hocası gibi hareket eden Jake, vücudunu her türlü şekle sokabilme yeteneğine sahiptir.

[177] Pendleton Ward'ın Kişisel İnternet Adresi, http://www.buenothebear.com/ppj/index.html (20.01.2016)
[178] Adventure Time, https://en.wikipedia.org/wiki/Adventure_Time (20.01.2016)

Buz Kralı: Dizinin önemli karakterlerinden olan Buz Kralı, uzun ve sivri burunlu, mavi renkli, yaşlı bir adamdır. Üzerinde mücevherler bulunan sihirli bir taç takan Buz Kralı yalnızlık çekmekte ve bu nedenle, ülkedeki prensesleri kaçırıp onlarla evlenme planları yapmaktadır.

Bonnibel Bubblegum (Prenses Ciklet): Şeker Krallığı'nın prensesi ve hükümdarıdır. Pembe kıyafet giyen ve üzerinde turkuaz mücevher bulunan bir taç takan Prenses Ciklet, saflık derecesinde iyi niyetli bir karakterdir.

Marceline: Kan içmek yerine kırmızının tonlarıyla beslenen bir vampir olan Marceline, çılgın, korkusuz fakat son derece duygusal bir karakterdir. Öfkelendiği zaman dev bir yarasaya dönüşen Marceline'in, Hambo adında oyuncak bir ayısı vardır.

Ateş Prensesi: Ateş Krallığı'nın hükümdarı olan Ateş Prensesi, öfke kontrolünde problem yaşamaktadır. Çok çabuk sinirlenen Prenses, bu nedenle çevresine ve dostlarına zarar verebilmektedir.

Gökyüzü Cadısı Maja: Havada uçabilme yeteneğine sahip bir cadı olan Maja, güce ulaşabilmek için, önüne çıkan herkesi yok edebilecek bir kişiliğe sahiptir.

4.1.2. Yayınlanan Bölümler

Cartoon Network'ün 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Adventure Time" adlı çizgi dizinin "Buz ve Ateş" ile "Gökyüzü Cadısı" isimli 2 bölümü ekrana gelmiştir.

4.1.2.1. Buz ve Ateş (Frost & Fire)

Finn ve Ateş Prensesi, nehir kenarında oturmaktadırlar. O sırada Buz Kralı yanlarına gelir ve ikili arasındaki ilişkiyle ilgili imalı sözler sarf eder. Bu sözlere çok sinirlenen Prenses, Buz Kralı'nın sakalını çeker ve onu tokatlamaya başlar. Siniri geçmeyen Prenses, Buz Kralı'nın iç çamaşırını ateşe verir ve poposuna bir tekme atarak onu uzaklara doğru fırlatır.

Akşam olduğunda Finn, değişik bir rüya görür. Rüyasında Ateş Prensesi, Finn'in yattığı yatağı yakmaktadır. Bu sırada "Mahvettin!" diye bir ses duyan Finn, kan ter içinde uyanır. Gördüğü korkutucu rüyanın etkisini bir süre üzerinden atamayan Finn, rüyanın sonunu merak etmeye başlar. Buz Kralı ile Ateş Prensesi'nin tekrar kavga etmeleri halinde, rüyasının devamını görebileceğini düşünen Finn, ikiliyi tekrar bir araya getirmek için bir plan yapar ve sonraki gün için, Ateş Prensesi'ni pikniğe davet eder. Sabah olduğunda Finn ve Ateş Prensesi, piknik yapmak için sözleştikleri yere gelmişlerdir. İkili birlikte bir şeyler yerken, Buz Kralı da Finn'in planlarından habersiz bir şekilde evine doğru gitmektedir. Buz Kralı'nı gören Finn, Ateş Prensesi'ne doğru döner ve "Bak! Şu, senin nefret ettiğin sersem değil mi?" diyerek yaşlı adamı işaret eder. Finn'in kendisine doğru seslendiğini duyan Buz Kralı, "Merhaba" diyerek dostça bir karşılık verir. Finn, yine Ateş Prensesi'ne döner ve "Aaa, ne dedi? Galiba seninle dalga geçti." der. Finn'in amacı, Ateş Prensesi'ni sinirlendirip Buz Kralı ile kavga etmesini sağlamaktır. Kendisiyle dalga geçildiğini zanneden Ateş Prensesi, Buz Kralı'na saldırır. Kavgada aldığı darbelerle sersemleyen Buz Kralı pes eder fakat Ateş Prensesi'nin durmaya niyeti yoktur. Buz Kralı'na son darbeyi vurmak üzereyken bir kardan adam gelir ve Ateş Prensesi'ni arkadan yakalar. Bunu fırsat bilen Buz Kralı kaçarak uzaklaşır.

Akşam olduğunda Finn uykuya dalar ve bu sefer rüyasında Buz Kralı'nı görür. Buz Kralı kendisine doğru buz küpleri fırlatmaktadır. Finn yine heyecan içinde uyanır ve gördüğü rüyayı Jake'e anlatır. Jake de, rüyanın devamını görebilmesi için, Buz Kralı ve Ateş Prensesi'nin tekrar dövüşmeleri gerektiğini söyler. Bunun üzerine Finn, Ateş Prensesi'nin ağzından Buz Kralı'na "Yaşlısın ve pis kokuyorsun. Hiçbir prenses seninle evlenmeyecek. Hadi dövüşelim." yazan sahte bir mektup gönderir. Bununla yetinmeyen Finn, bu sefer de Buz Kralı'nın ağzından Ateş Prensesi'ne "Ayakların ölü balık gibi kokuyor." yazan başka bir mektup gönderir.

Birbirlerine karşı iyice dolan Buz Kralı ve Ateş Prensesi, son bir kavga için Buz Krallığı'nda karşı karşıya gelirler. Ateş Prensesi'nin fırlattığı alevden toplar nedeniyle Buz Krallığı'ndaki buzlar erir ve ani ısı değişimi nedeniyle Finn, baygınlık geçirir. Rüyasında, altın renkli bir baykuş, "Mahvettin!" diye Finn'e bağırır. Gördüğü

rüyanın etkisiyle uyanan Finn, yalan söyleyerek iki kişiyi birbirine düşürmenin ne kadar kötü bir şey olduğunun farkına varıp hatasını düzeltmeye karar verir. Durumu anlatmak için Buz Kralı'nı arayan Finn, onu bir buz parçasının altında yaralı halde bulur. Söylediği yalan nedeniyle Buz Kralı'nın yaralandığını gören Finn, yaşlı adamı sırtına alarak oradan uzaklaştırmaya çalışır. Bu sırada, Ateş Prensesi'nin attığı bir alev topu tam Finn'e gelmek üzereyken, Buz Kralı'nın fırlattığı buz küpü sayesinde Finn, yara almadan kurtulur. Kontrol edemediği öfkesinin, az kalsın arkadaşının ölümüne neden olacağını anlayan Ateş Prensesi, pişmanlık içinde Finn'in yanına gelip ondan özür diler. Finn ise, asıl özür dilemesi gerekenin kendisi olduğunu söyler ve Buz Kralı ile Ateş Prensesi'nin arasını bilerek bozduğunu itiraf eder. Bunun üzerine Ateş Prensesi, "Biraz yalnız kalmaya ihtiyacım var." diyerek oradan uzaklaşır. Buz Kralı, Finn'e döner ve "Mahvettin dostum." der.

4.1.2.2. Gökyüzü Cadısı (Sky Witch)

Prenses Ciklet, Finn ve Jake'i çağırır ve onlara, Şeker Krallığı'nın tehlike altında olduğunu ve bunun için bir çözüm düşündüğünü söyler. Bu sırada Marceline odaya girer ve yardıma ihtiyacı olduğunu söyler. Yolda gelirken Gökyüzü Cadısı Maja ile karşılaşan Marceline, onu ormanın içine kadar takip etmiş fakat "engel büyüsü" nedeniyle daha fazla ilerleyememiştir. Gökyüzü Cadısı'nı birlikte arama teklifini kabul eden Prenses, Marceline ile birlikte yola çıkar. İkili, ormanın içlerine doğru yol aldıkları esnada, Maja'nın tavşan-karga karışımı hayvanı ile karşı karşıya gelirler. Karşısında Marceline ve Prenses'i gören tavşan-karga, üzerinde bulunduğu ağaçtan havalanarak kaçar. Bu sırada, tavşan-karganın yere düşen tüyü, bir anda Marceline'in oyuncak ayısı Hambo'ya dönüşür. Çok sevdiği oyuncak ayısını karşısında gören Marceline, ona doğru ilerler fakat Prenses tarafından engellenir çünkü oyuncak ayı, aslında bir tuzaktır. Marceline, Prenses'in uyarısıyla oyuncak ayıya doğru yavaşça yaklaşır ve ayı, bir anda ucu sivri kazıklara dönüşür. Tuzaktan kurtulan Marceline, Maja'yı takip etmesinin gerçek nedenini Prenses'e açıklar. Maja, çok sevdiği ayısı Hambo'yu ele geçirmiştir ve Marceline, ayısını onun elinden kurtarmak istemektedir.

Prenses ve Marceline ormanda ilerlerken bir su birikintisi ile karşılaşırlar. Bu su birikintisi aslında Maja'nın evine açılan bir geçittir. Prenses ve Marceline bu geçitten geçerek Maja'nın evine ulaşırlar. Marceline evin içinde dolaşmaya başlar ve bu sırada Hambo ile karşılaşır fakat Hambo, bir anda tavşan-kargaya dönüşür. Marceline bunun üzerine, "Yine mi sen? Seni öldüreceğim." diye bağırarak tavşan-kargaya saldırır. Bu esnada Prenses de evin içini dolaşmaktadır. Yerde bir alışveriş fişi gören Prenses, fişin üzerinde yazanlardan, Marceline'in erkek arkadaşı Ash'in, Hambo'yu para karşılığında Maja'ya sattığını öğrenir. Marceline ve tavşan-karganın kavgası hala devam etmektedir. Marceline, tek yumrukta tavşan-kargayı yere serer. Bu sırada, elinde Hambo ile Marceline'in yanına gelen Prenses, arkadaşını da alarak evden kaçar.

Kavgada yediği yumruk ve tekmelerden bitap düşen tavşan-karga, sürünerek Maja'nın yanına gelip Prenses ile Marceline'in evden kaçtığını haber verir. Maja ise, evden kaçmalarına kendisinin izin verdiğini söyler. Maja, Prenses'in üzerindeki t-shirt ile Hambo'yu takas etmiştir. Büyük bir hayal kırıklığı yaşayan tavşan-karga, artık aileden birisi olmak istemediğini, dansçı olmaya karar verdiğini söyler. Öfkeden deliye dönen Maja, ellerinden çıkan elektrik akımıyla tavşan-kargaya üç kez elektrik verir. Canı yanan tavşan-karga, çığlıklar atarak kaçar.

4.1.3. İçerik Değerlendirmesi

Adventure Time adlı çizgi dizinin Buz ve Ateş ile Gökyüzü Cadısı adlı bölümlerinde çocukların zihinsel gelişimini olumsuz etkileyebilecek çok sayıda unsur dikkat çekmektedir. Örneğin, Buz ve Ateş adlı bölümde:

- Ateş Prensesi ile Buz Kralı'nın birbirleriyle olan kavgalarında, şiddet unsuruna çokça yer verildiği görülmektedir. Ateş Prensesi, Buz Kralı'nın sakalını çekmekte, ona yumruk atmakta ve iç çamaşırını ateşe vererek Buz Kralı'nın poposuna tekme atmaktadır.

- Bölümde kullanılan dil de çocukları olumsuz etkileyebilecek niteliktedir. Finn'in "Şu, senin nefret ettiğin sersem değil mi?" diyerek Buz Kralı'nı işaret etmesi, Finn'in yazdığı sahte mektuplardaki "Yaşlısın ve pis kokuyorsun.", "Ayakların ölü balık gibi kokuyor." şeklindeki kaba ve aşağılayıcı tarzda kötü ifadeler dikkat çekmektedir.
- Finn'in, birbirleriyle kavga etmelerini sağlamak için, Buz Kralı ile Ateş Prensesi'ne yalan söyleyip ikisini birbirine düşman etmesi de yine olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlardan birisidir. Her ne kadar bölümün sonunda Finn, söylediği yalanlar nedeniyle pişman olup Ateş Prensesi'nden özür dilemiş olsa da, bu durum, Finn'in yalan söylemesini mazur göstermemektedir.

Gökyüzü Cadısı adlı bölümde de birçok olumsuz içeriğe yer verilmektedir. Bu bölümde özellikle şiddet ve korku unsurları çokça yer almaktadır. Örneğin; tavşan-karga, simsiyah bir vücuda sahip, tavşan ile karga arası oldukça korkunç bir yaratıktır. Program boyunca korkutucu ses efektlerine ve görüntülere sıkça yer verilmektedir. Tüm karakterler doğaüstü eylemler yapmakta, büyü gibi karanlık işlerle uğraşmaktadır. Bir "Vampir" olan Marceline'in sinirlendiğinde yüzünün aldığı korkutucu şekil bile başlı başına bir korku ögesidir. Marceline'in tavşan-kargaya "Yine mi sen? Seni öldüreceğim." diyerek saldırması ve onu yere sermesi, Maja'nın ellerinden çıkan elektrik akımlarıyla tavşan-kargaya elektrik vermesi ve tavşan-karganın çığlıklar atarak panik içinde kaçması gibi şiddet görüntülerinin yer aldığı bu bölümün, çocuklar açısından olumsuz etkileri olabileceği açıktır. Bu bölümde ayrıca Maja'nın oyuncak ayıyı çalması (hırsızlık), Marceline'in oyuncak ayısı Hambo'yu aramaya gittiklerini Prenses Ciklet'ten saklaması (yalan söyleme) gibi olumsuz örnek oluşturulabilecek unsurlara da rastlanmıştır. Dizide Jake ve Finn'in arkadaşlığı üzerinden bazı olumlu mesajlar verilmeye çalışılsa da, son derece başına buyruk ve sadece kendilerine hesap veren bu iki karakter üzerinden verilmeye çalışılan mesajların adreslerine tam ulaşabildiğini söylemek mümkün değildir.

4.2. STEVEN UNIVERSE

Kurgusal bir şehir olan Beach City (Kumsal Şehri)'de bulunan antik bir sahil tapınağı içerisinde yaşayan ve dünyayı kötülerden koruyan Garnet, Amethyst, Pearl ve Steven'dan oluşan "Kristal Taşlar" adlı ölümsüz uzaylı savaşçıların maceralarının anlatıldığı dizi, 4 Kasım 2013 tarihinde Cartoon Network kanalında yayınlanmaya başlamıştır[179].

4.2.1. Ana Karakterler

Steven: Kristal Taşlar adlı gruba annesi Rose'un yerine katılan, şişman ve sevimli bir çocuk olan Steven'ın taşı pembe kuvars, silahı ise sihirli kalkandır.
Amethyst: Kristal Taşlar grubunun en çılgını olan Amethyst'in taşı ametist, silahı ise üçe bölünebilen bir kamçıdır.
Pearl: Mükemmeliyetçi bir karaktere sahip olan Pearl, Steven'ın en büyük destekçisidir. Silahı, uzayabilen bir mızrak olan Pearl'ün taşı ise incidir.
Garnet: Kristal Taşlar grubunun en güçlüsüdür. Gözlüğünü hiçbir zaman çıkartmaz. Silahı, uzun bir eldiven olan Garnet'ın taşı ise laldir.

4.2.2. Yayınlanan Bölümler

Cartoon Network'ün 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Steven Universe" adlı çizgi dizinin "Kumsal Şehri'ndeki Tuhaflıklar" ve "Taş Parıltısı" isimli 2 bölümü ekrana gelmiştir.

[179] NewYork Daily News, http://www.nydailynews.com/entertainment/tv-movies/steven-universe-tv-review-article-1.1504338 (07.02.2016)

4.2.2.1. Kumsal Şehri'ndeki Tuhaflıklar (Keep Beach City Weird)

Steven sahilde dolaşırken, komplo teorilerine oldukça meraklı olan Ronaldo ile karşılaşır. Ronaldo'ya göre Kumsal Şehri'nde doğaüstü olaylar yaşanmaktadır ve bunların sebebi de "yılan insanlar"dır. Steven, Ronaldo'nun anlattıklarından çok etkilenir ve heyecan içinde eve koşarak durumu Pearl'e anlatır. Pearlden gerçekte yılan insanlar diye bir şeyin olmadığını öğrenen Steven, durumu anlatmak için Ronaldo'nun yanına gider. Yılan insanların gerçek olmadığı düşüncesi Ronaldo'yu derinden sarsmıştır. Artık hayatta bir amacının kalmadığını düşünen Ronaldo, üzgün bir şekilde evine kapanır. Arkadaşının bu duruma düşmesine kendisinin neden olduğunu düşünen Steven, bir yılan kostümü giyerek Ronaldo'nun çalıştığı yere gider. Amacı, Ronaldo'yu yılan insanların varlığına inandırmak ve onu tekrar hayata bağlamaktır. Kostümün içindeki kişinin Steven olduğunu anlamayan Ronaldo, onu gerçekten yılan insan zanneder ve kafasına patates ile vurur. Steven kendine geldiğinde, Ronaldo'nun odasında bir sandalyeye zincirlenmiş haldedir. O esnada içeri giren Garnet, Amethyst ve Pearl, tekme ve yumruklarla Ronaldo'yu etkisiz hale getirirler. Kargaşa esnasında Steven zincirlerinden kurtulur ve üstündeki kostümü çıkartır. Yılan insan olduğu şüphesiyle kaçırdığı kişinin aslında arkadaşı Steven olduğunu anlayan Ronaldo gözyaşlarına boğulur. Tam o anda içeri Ronaldo'nun kardeşi Peedee girer ve "Bunlar, 8. boyut varlıkların işi olmalı." diyerek elinde tuttuğu bazı fotoğraf ve gazete kupürlerini abisine gösterir. Gördüğü şeylerden oldukça etkilenen ve yaşam enerjisi yerine gelen Ronaldo'nun artık hayatta yeni bir amacı vardır: 8. boyut varlıkları bulmak. Steven, Peedee'ye dönerek; "Böyle daha iyi olacağına emin misin?" diye sorar. Peedee, abisine yalan söylemiş olmanın mahcubiyeti ile "Evet, hiç değilse mutlu." der.

4.2.2.2. Taş Parıltısı (Gem Glow)

Büyük Çörek Pastanesi'ne giden Steven, Kedi Kurabiyesi adlı sandviç dondurmanın üretiminin durdurulduğunu öğrenir. Çok sevdiği dondurmadan artık

yiyemeyecek olması nedeniyle son derece üzgün olan Steven'ı neşelendirmek isteyen dükkan sahibi, eskiden içinde Kedi Kurabiyesi olan mini buzdolabını Steven'a verir ve isterse onu evine götürebileceğini söyler.

Mutlu bir şekilde evine dönen Steven, dış kapıyı açtığında bir çıyanın saldırısına uğrar. Bu esnada diğer grup üyeleri de, ağızlarından asit püskürten başka çıyanlarla savaşmaktadır. Yaratıklardan bir tanesi mutfaktaki buzdolabının kapağını açar. Dolabın içi ağzına kadar Kedi Kurabiyesi ile doludur. Bunu gören Steven sevinçle dondurmadan ısırık alır ve bir anda göbeğindeki taş parlamaya başlar fakat bu durum uzun sürmez ve taş hemen söner. Taşının tekrar parlamasını isteyen Steven, bunu nasıl yapacağını bilememektedir. Biraz düşünen Steven, taşının Kedi Kurabiyesi yedikten sonra parladığını hatırlar ve yeni bir paket dondurma alıp mideye indirir fakat taş, bu sefer parlamaz. Umutsuzluğa kapılan Steven'ın yanına gelen Pearl, Amethyst ve Garnet, "Ümidini yitirme. Taşın olsa da olmasa da biz seni seviyoruz." diyerek küçük çocuğu teskin ederler. Arkadaşlarının desteği sayesinde mutlu olan Steven, bu mutlulukla dondurmadan bir parça ısırır ve göbeğindeki taş anında parlayarak sihirli bir kalkana dönüşür. Steven, gücünün kaynağını bulmuştur.

Bu sırada, Kristal Taşlar ekibinin öldürdüğü çıyanların annelerinin sesi duyulur. Pearl, Steven'a evde kalmasını söyler ve diğer grup elemanları ile birlikte çıyanın peşine düşer. Arkadaşını dinlemeyen Steven, Büyük Çörek Pastanesi'nin sahibinin ona hediye ettiği mini buzdolabını yanına alarak çıyanın peşinden gider. Kurabiyeden bir ısırık aldığında sihirli kalkanının ortaya çıkacağını düşünen Steven, çıyanın karşısına çıkar ve kurabiyesinden bir parça alır fakat bu sefer hiçbir değişiklik olmaz. Çıyan, ağzından asitler saçarak Steven'a saldırır. Steven kendisini son anda kurtarır fakat mini buzdolabı, çıyanın ağzından çıkan asit yüzünden eriyip parçalanmıştır. Bu duruma çok sinirlenen Steven, bozuk buzdolabını çıyana doğru fırlatır. Buzdolabında elektrik kaçağı vardır ve çıyan da bu akıma kapılarak ölür. Sihirli kalkanını ortaya çıkartan şeyin Kedi Kurabiyesi olmadığını anlayan Steven'ın yanına gelen dostları, moral verici bir konuşma yaparak küçük çocuğun neşesini yerine getirmeyi başarırlar.

4.2.3. İçerik Değerlendirmesi

Steven Universe adlı çizgi dizinin Kumsal Şehri'ndeki Tuhaflıklar ve Taş Parıltısı adlı bölümlerinde olumsuz örnek oluşturabilecek içeriklere yer verildiği görülmektedir. Örneğin; Kumsal Şehri'ndeki Tuhaflıklar adlı bölümde Ronaldo'nun Steven'ı kafasına vurup bayılttıktan sonra kaçırması, Steven'ı kurtarmaya gelen Kristal Taşlar ekibinin, işin aslını öğrenmeden Ronaldo'yu döverek etkisiz hale getirmeleri dikkat çekmektedir. Taş Parıltısı adlı bölümde ağızlarından asit püskürten çıyanların saldırısına uğrayan Kristal Taşlar'ın hem çıyanları hem de çıyanların annesini öldürmeleri de yine bir şiddet unsuru olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca çıyanlar, özellikle de anneleri, son derece korkutucu, böceğe benzeyen dev yaratıklardır. Televizyonda görülen ve gerçek hayatta karşılığı olmayan bu tip korkutucu yaratıklar; çocuklarda uykusuzluk, kabus görme ve yalnız kalamama gibi rahatsızlıklara sebep olabilmektedir.

Söz konusu dizide olumsuz örnek oluşturabilecek içeriklerden bir tanesi de, bilinçsiz tüketime olan vurgudur. Beslenme alışkanlıklarını hedef alan bilinçsiz tüketim mesajları, doğrudan bedensel ve zihinsel sağlığı tehdit etmektedir. Dizide devamlı olarak sağlıksız besinler tüketen Steven, bu alışkanlığının sonucu olarak "obez" bir çocuk olarak yaşamını sürdürmektedir. Her bölümde abur cuburla beslenen Steven, ekran başındaki çocuk izleyiciler için son derece olumsuz bir örnek niteliğindedir. Dizide abur cuburla beslenen bir diğer karakter olan Amethyst de fazla kiloları ile izleyiciler açısından olumsuz bir örnek olarak değerlendirilebilir.

Dizide "olumlu içerik" kapsamında değerlendirilebilecek tek husus, "olumlu davranış modelleri" arasında gösterilen yardımseverlik, dostluk, arkadaşlık ve işbirliği gibi kavramlara yapılan vurgudur. Karşılaştıkları problemler karşısında birlikle hareket ederek bu problemin üstesinden gelmeyi başaran Kristal Taşlar ekibi, dostluk ve işbirliği kavramlarının önemini belirtmektedir. Taş Parıltısı adlı bölümde, Kristal Taşlar Takımı'nın, taşı parlamayan Steven'a "Ümidini yitirme. Taşın olsa da olmasa da biz seni seviyoruz." demesi ve bölümün sonunda Steven'a moral vermek için

yaptıkları konuşma, takımdaşlık ruhunun izleyicilere aşılanması ve arkadaşlığın önemini göstermesi bakımından önemlidir.

4.3. THE AMAZING WORLD OF GUMBALL (GUMBALL'UN HARİKA DÜNYASI)

İlk gösterimi 02 Mayıs 2011 tarihinde İngiltere'de yapılan çizgi dizide, Elmore şehrinde yaşayan ve ortaokula giden bir kedi olan Gumball Watterson ile, onun evlatlık erkek kardeşi Darwin adlı japon balığının başından geçen komik olaylar konu edilmektedir[180].

4.3.1. Ana Karakterler

Gumball Watterson: Serinin ana kahramanı olan Gumball, 12 yaşında erkek bir kedidir. Okul arkadaşı Penny'ye aşık olan Gumball'un en iyi arkadaşı, evlatlık kardeşi Darwin'dir.

Darwin Watterson: Gumball'un evinde beslediği bir balık olan Darwin'in zamanla kolları ve bacakları çıkmıştır. Konuşma yeteneği de kazanan Darwin, sosyal yaşama adapte olmuş ve Wattersonlar tarafından evlat edinilmiştir.

Anais Watterson: Dört yaşında bir tavşan olan Anais, Watterson ailesinin en zeki üyesidir.

Nicole Watterson: Watterson ailesinin annesidir. Mavi renkli, çalışkan ve sorumluluk sahibi bir kedi olan Nicole, son derece hırslı bir karaktere sahiptir.

Richard Watterson: Watterson ailesinin babasıdır. Şişman ve tembel bir tavşan olan Richard, tüm gün evdeki koltukta oturup televizyon izler.

[180] Wikia, "The Amazing World of Gumball", http://theamazingworldofgumball.wikia.com/wiki/Episode_Guide (09.02.2016)

Josephine (Jojo) Watterson: Richard'ın annesidir. Son derece korumacı bir karakter olan Jojo, gelini Nicole ile hiç anlaşamamaktadır.

4.3.2. Yayınlanan Bölümler

Cartoon Network'ün 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "The Amazing World of Gumball" adlı çizgi dizinin "Otorite" ve "Virüs" isimli 2 bölümü ekrana gelmiştir.

4.3.2.1. Otorite (The Authority)

Richard her zaman yaptığı gibi, televizyonun karşısına geçip kumandanın açma tuşuna basar fakat televizyon açılmaz. Ayağa kalkıp televizyonu eliyle açmaya üşenen Richard, kumandayı fırlatır ve yanlışlıkla ekranı kırar. Televizyonun neden çalışmadığını anlayamayan Richard, problemin antenden kaynaklanıyor olabileceğini düşünür ve anteni düzeltmek için çatıya çıkar. Bu sırada ayağı kayıp çatıdan düşen Richard, kendine geldiğinde, bir hastane odasında sargılar içinde yatmaktadır. Biraz sonra Richard'ın annesi Jojo hastane odasından içeri girer ve oğlunun yanında duran gelini Nicole'e "Oğluma iyi bakamıyorsun." diye kızar. Nicole öfkeden kıpkırmızı olur fakat sesini çıkartmaz.

Eve döndüklerinde Jojo, süt alması için Gumball'u tek başına markete gönderir. Gumball evden çıktığında siyah bir araba onu ezmeye kalkar. Araba tam Gumball'un üstünden geçmek üzereyken bir anda durur ve içinden Jojo çıkar. Babaannesi, evden tek başına çıkmanın ne kadar tehlikeli olduğunu göstermek için torununa bir oyun oynamıştır. Kendisine sandviç hazırlamakta olan Darwin'in yanına gelen Jojo, ona güvenli sandviçin nasıl yapılacağını göstermek ister. Eline bıçağı alan Jojo, sandviç hazırlarken sağ elini keserek kopartır. Darwin korku içinde çığlık atmaya başlar. Jojo da avazı çıktığı kadar bağırmaktadır. Jojo bu esnada sağ elini sallayarak "bıçakla oynamanın ne kadar tehlikeli olduğunu göstermek için" elini kesmiş gibi

yaptığını söyler. Darwin korku içinde uzaklaşır. Anais odasının perdelerini açmaya çalışmaktadır. Bu esnada içeri Jojo gider ve yardım etmek istediğini söyleyerek pencereye uzanır. Tam o anda bir bomba patlar ve etraf toz duman olur. Jojo, pencerelerin güvenli olmadığını göstermek için bir plan yapmış ve perdenin içine bomba yerleştirmiştir. Anais, korku dolu gözlerle Jojo'ya bakar.

Richard, Gumball, Darwin ve Anais, televizyonun karşısına oturmuş abur cubur yemektedirler. Oğlu ve torunlarının yanına gelen Jojo, "Artık hiçbir şey düşünmenize gerek yok, ihtiyacınız olan her şey burada." diyerek masaya hamburger, patates cipsi ve gazlı içecek koyar. Nicole eve geldiğinde gördüğü manzara karşısında şoke olur. Tüm aile, abur cubur yemekten kilo almıştır. Richard ve ailenin diğer fertlerinin, Jojo'nun korumacı yaklaşımı yüzünden beyinlerini kullanmayı unuttuklarını söyleyen Nicole, süt almaları için hepsini markete gönderir. Buna çok sinirlenen Jojo, Nicole'e bağırmaya başlar. Nicole de öfkesine yenilir ve eline geçirdiği bir sandalye ile Jojo'nun kafasına vurur. Sandalye plastikten olduğu için Jojo'ya bir şey olmaz. Nicole daha sonra sırasıyla abajur ve duvara asılı bir tablo ile Jojo'nun kafasına vurur. Bu eşyalar da plastikten olduğu için Jojo'ya yine bir şey olmaz. Nicole bunun üzerine "Ben iyi bir anneyim." diye bağırarak Jojo'nun üstüne atlar ve kayınvalidesinin önce kulağını çeker, sonra da ayağını büker. Jojo ve Nicole kavga ederken, Richard ve diğerleri de markete gitmek için evden çıkmışlardır. Uzun zamandır beynini kullanmadığı için araba sürmeyi unutan Richard, hem kendisinin hem de çocuklarının hayatını tehlikeye atacak manevralar yapmaya başlar. Richard'ın bu hareketlerini gören Jojo ile Nicole, yardım etmek için arabayla peşlerine düşerler. Uzun bir takip sonunda Nicole, Richard'ın kullandığı aracın önünü keser ve "Size güveniyorum. Öğrendiklerinizi hatırlayın." diye bağırır. Bunun üzerine Richard'ın kullandığı araçtaki herkes aynı anda "frenler" diye haykırır. Richard frene basar ve araç, Nicole'e çarpmadan durur. Gelininin yanına giden Jojo, "Senden şüphe ettiğim için özür dilerim. Sen iyi bir annesin." diyerek ondan af diler.

4.3.2.2. Virüs (The Virus)

Bölüm, Gumball'un tüyleri üzerine yerleşmiş mikrop ordusunun komutanının, emrindeki mikroplarla yaptığı konuşma ile başlar. Mikrop ordusuna hitap eden komutan, "Bugün bu bedeni ele geçirip enfeksiyonumuzu yayacağız. Zaferimiz veba, kolera ve tifüsten daha büyük olacak." şeklinde bir konuşma yapar. Bunun üzerine tüm ordu Gumball'un burun deliklerine doğru harekete geçer ve tam o anda yer sarsılmaya başlar. Bu sırada Teri, Gumball'un elini tutmuş ve onu, elini yıkamaya ikna etmeye çalışmaktadır. Gumball güç bela ikna olur ve ellerini musluğa doğru uzatır. Uzaklardan bir çığlık duyulur. Bu çığlık, Gumball'un ellerini yıkaması nedeniyle ölen mikropların feryatlarıdır. Darwin, Teri ve Gumball musluğun önünden ayrıldıklarında, geride sadece mikrop ordusunun komutanı kalmıştır. Askerlerinin öldüğünü gören komutan, intikam yemini eder.

Ödevlerini yapmak için okullarındaki bilgisayar odasına giden Gumball ve Darwin'in yanına gelen Teri, bilgisayarı açarak, kağıt kesiği yüzünden mikrop kapmış bir parmağa ait fotoğrafları arkadaşlarına gösterir. Gördüklerinden çok etkilenen Darwin, tüm vücudunu dezenfektan losyonla temizler. Gumball ise gördüğü fotoğraflardan hiç etkilenmemiştir. Bunun üzerine Teri, bilgisayar klavyesinde klozet kapağındakinden daha fazla mikrop bulunduğunu söyler. Gumball klavyeyi alır ve yalamaya başlar. Mikrop ordusunun komutanı da klavyenin üzerindedir fakat bu sefer yanında, Gumball'un diline bulaşmak isteyen başka mikroplar vardır. İntikamını tek başına almak isteyen komutan, diğer mikropları bertaraf edip Gumball'un diline tam yerleşeceği esnada, Gumball dilini klavyeden çeker.

Darwin, Gumball ve Teri bu sefer okulun bilim merkezindedirler. Teri, bir insanın poposunda, klozet kapağındakinden daha fazla mikrop olduğunu iddia eder ve Gumball'un kafasından bir saç telini kopartarak mikroskopta incelemeye başlar. Gördüğü manzara karşısında oldukça heyecanlanan Teri, Gumball'dan mikroskopa bir de onun bakmasını ister. Gumball, gözünü merceğe yaklaştırır ve mikrop ordusunun komutanını görür. Mutasyona uğrayarak kanatlanan mikrop, Gumball'a saldırır. Tina'nın "hemen steril bir ortama girmeleri gerektiğini" söylemesi üzerine üç arkadaş,

Gumballların evine gider. Gumball, Darwin ve Tina'nın peşinden giden mikrop ordusunun komutanı tekrar bir mutasyona uğrar ve evdeki elektrikli aletlerin kontrolünü ele geçirir. Waffle makinesi canlanarak Darwin'in bacağını ısırır, ekmek kızartma makinesi ise içindeki ekmekleri Gumball'a fırlatır. Evden dışarı kaçan üçlü, bu sefer de çim biçme makinesinin saldırısına uğrar. Mikropların komutanı tekrar bir mutasyona uğrar ve bu sefer evin önündeki otomobilleri ele geçirir. Beş otomobil Darwin, Teri ve Gumball'u takip etmeye başlar ve bir çıkmaz sokakta üç arkadaşı köşeye sıkıştırır. Bunun üzerine Gumball, "Üç kişiye karşı beş araba ha? Gel benimle erkek gibi dövüş." diyerek mikrobu tek başına dövüşmeye davet eder. Bu teklif üzerine kullandığı otomobilden inen mikrop, Gumball'un yanına gelir fakat çabuk davranan Gumball onu tek hamlede ayağıyla ezer.

4.3.3. İçerik Değerlendirmesi

Gumball'un Harika Dünyası adlı çizgi dizinin Otorite ve Virüs adlı bölümlerinde, çocukların zihinsel gelişimlerini menfi yönde etkileyebilecek ve onlara kötü örnek olabilecek birçok olumsuz içeriğe yer verildiği tespit edilmiştir. Örneğin Otorite adlı bölümde,

- Evden çıkan Gumball'un siyah bir araba tarafından ezilmeye çalışılması ve sonrasında Gumball'un yaşadığı korku ve panik, Jojo'nun sağ elini kestikten sonra çığlık atması ve bu esnada Darwin'in yaşadığı korku, Jojo'nun Anais'in odasının perdelerine bomba koyup patlatması gibi korku verici görüntülere yer verilmektedir. Yine aynı bölümde, Jojo ile Nicole'ün kavgası ve bu esnada Nicole'ün Jojo'nun kafasına sandalye, abajur ve tablo ile vurması gibi, şiddet içeren sahneler yer almaktadır.
- Otorite adlı bölümde yer alan ve olumsuz örnek oluşturabilecek içeriklerden bir tanesi de bilinçsiz tüketime olan vurgudur. Jojo'nun oğlu Richard ve torunlarının yanına gidip masaya "Artık hiçbir şey düşünmenize gerek yok, ihtiyacınız olan her şey burada." diyerek hamburger, patates cipsi ve gazlı

içecek koyması, bu yiyecek ve içeceklerin "bir insanın ihtiyacı olan her şey" olarak algılanmasına sebep olması muhtemeldir.

Virüs adlı bölümde de olumsuz içeriklere yer verilmektedir. Örneğin, Gumball'un elini yıkamamakta ısrar etmesi ve mikropların kendisine zarar veremeyeceğini iddia ederek bilgisayar klavyesini yalaması, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar arasındadır. Aynı bölümde, şiddet unsurlarına da yer verildiği görülmektedir. Mutasyona uğrayan mikrobun Gumball ve arkadaşlarına saldırması, Waffle makinesinin canlanarak Darwin'in bacağını ısırması, ekmek kızartma makinesinin içindeki ekmekleri Gumball'a fırlatması, çim biçme makinesinin üç arkadaşı ezmeye çalışması gibi şiddet içeren sahneler de bu bölümde yer almaktadır.

Ekran başındaki izleyicilere eğlenceli vakit geçirtmeyi hedefleyen dizide, çok sınırlı düzeyde olmakla beraber, olumlu davranış modellerine örtük olarak yer verilmektedir. Örneğin; Otorite bölümünde uzun süre televizyon izleyen kahramanların bir süre sonra beyin fonksiyonlarının azalması sonucunda, hayatı deneyimleyerek yaşamanın gerekliliği dolaylı yönden vurgulanmıştır. Böylece kişi özgüvenle topluma karışabilecek ve ihtiyaçlarını kendi kendine karşılayabilecektir. Virüs bölümünde ise günlük hayatta en fazla mikrop bulunabilecek yerler anlatılmaktadır. Bilgisayar klavyesinin klozet kapağından daha kirli olduğu, virüslerin yayılma şekilleri gibi ayrıntılar çocuklar açısından "hijyen kurallarının öğretildiği eğitici yayın" olarak değerlendirilebilir.

4.4. BEN10: OMNIVERSE

Koluna taktığı Omnitrix adlı cihaz sayesinde, farklı güçlere sahip dünya dışı yaratıklara dönüşebilen Ben Tennyson adında 16 yaşında bir gencin, uzaylı yaratıklarla olan mücadelesini konu alan dizinin her bir bölümü yaklaşık 20 dakika

sürmektedir. 22 Eylül 2012 ile 14 Kasım 2014 tarihleri arasında Cartoon Network kanalında yayınlanan dizi, orijinal Ben 10 serisinin dördüncü uyarlamasıdır[181].

4.4.1. Ana Karakterler

Ben Tennyson: Dizinin başkarakteridir. Saate benzeyen Omnitrix adlı bir cihaz sayesinde on farklı yaratığa dönüşebilen Ben'in en yakın arkadaşı Rook Blonko'dur.
Rook Blonko: Ben'in ortağı ve en yakın arkadaşıdır. Sırtında yay, zıpkın ve kılıca dönüşebilen Proto adında bir silah taşıyan Rook, Ravonnah adlı gezegenden gelmiştir.
Maxwell Tennyson: "Max's Plumbing" adında bir tesisatçı dükkanı olan Max, Ben'in dedesidir. Torunu Ben'in akıl hocalığını yapan Max, çeşitli maceralarda ona eşlik etmektedir.
Blukic: Arkadaşı Driba ile birlikte, evrendeki gezegenleri uzaylıların tehditlerine karşı korumak için savaşan "Plumbers" adlı grup adına çalışan bir teknikerdir.
Driba: Blukic gibi, "Plumbers" adlı grup için çalışmaktadır.

4.4.2. Yayınlanan Bölümler

Cartoon Network'ün 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Ben10: Omniverse" adlı çizgi dizinin "Blukic ve Driba 51. Bölgeye Gider" isimli bölümü ekrana gelmiştir.

[181] TV Guide, "Cartoon Network Nabs Nick Cannon, Adds More LEGO, Ben 10 and Batman", http://www.tvguide.com/news/cartoon-network-upfront-1045426/ (05.02.2016)

4.4.2.1. Blukic ve Driba 51. Bölgeye Gider (Blukic and Driba Go to Area 51)

Bu bölümde, uzaylı dostları Blukic ve Driba'ya yardım etmek için zorlu bir mücadeleye girişen Ben'in, tüm dünyayı yok etmek isteyen Benevelon adlı kötü karakterle olan macerası anlatılmaktadır.

Uzun yıllar önce, arkadaşları Luhley'e ait uzay gemisi ile yolculuk yaparken, aralarında çıkan bir anlaşmazlık nedeniyle geminin Dünya'ya düşmesine neden olan Blukic ve Driba, gemide bulunan ve o tarihten beri Amerikan Ordusu'nun elinde olan sonsuz enerji kaynağı "Galvana Yadigarı"nı geri almak için Ben'den yardım isterler. Üç arkadaş, uzay gemisinin düştüğü yer olan 51. Bölge'ye doğru yol alırken Ben, Driba ve Blukic'ten "Galvana Yadigarı"nın Dünya'da kalmasına neden olan kazayı anlatmalarını ister. O esnada, flashback tekniği ile yıllar öncesine dönülür. Gizli bir görev için uzayda seyahat eden Blukic ve Driba, uzay gemisinin kontrolünü kaybedip Dünya'ya düşerler. Düştükleri yer, Amerikan Ordusu'na ait 51. Bölge'dir. Burada askerler tarafından sorgulanan iki arkadaş, bir yolunu bulup firar ederler. Bu esnada, 51. Bölge'nin hemen dışında, başka bir boyuttan gelen Benevelon adlı bir uzaylı ortaya çıkar. Benevelon, "barış için geldiğini" ve amacının "Dünyaya ebedi barış getirmek" olduğunu söyleyip yanında bulunan BLRRT adlı robota "Barış getirmeye başla." emrini verir. BLRRT, gözlerinden çıkan lazerle her yere ateş etmeye başlar. Savaş uçakları, robotun tüm bölgeyi havaya uçurmasını engellemek için havalanır ve sonunda onu yok eder. Olayları uzaktan izleyen Benevelon, "Belli ki barışa daha hazır değilsiniz ama bir gün dönüp herkese mutluluk getireceğim." der ve boyut değiştirerek gözden kaybolur.

Günümüze dönüldüğünde, Ben ve arkadaşları 51. Bölge'ye ulaştıkları anda bir patlama olur. Dumanların arasında beliren Benevelon'un yanında, yıllar önce Amerikan Ordusu tarafından yok edilen BLRRT de vardır. Ben, hemen şekil değiştirerek dört kollu bir yaratığa dönüşür ve Benevelon'a saldırır fakat Benevelon'un etrafındaki enerji kalkanı, kendisini darbelere karşı korumaktadır. Bu esnada Blukic ve Driba, "Galvana Yadigarı"nı bulurlar. Blukic, Yadigar'ı kucağına alıp kaçarken ayağı takılır. Blukic'in elinden fırlayan Yadigar, Ben'e doğru havada

süzülmeye başlar. Üzerine gelen cismi gören Ben, elinin tersiyle "sonsuz enerji kaynağına" vurur. Havada yön değiştiren Galvana Yadigarı, BLRRT'ye çarpar ve onu yok eder. Bu arada Ben, Benevelon'u yakalamıştır. Polisler gelir ve Benevelon'u teslim alır.

4.4.3. İçerik Değerlendirmesi

Ben10: Omniverse adlı dizi, konusu itibariyle çocuklar için olumsuz örnek oluşturabilecek bir programdır. Her bölümde farklı yaratıklara karşı savaşan Ben, kaba kuvvet ve şiddet kullanarak bu yaratıkları etkisiz hale getirmektedir. Dizideki kötü karakterler şiddet yoluyla cezalandırılmakta ve bu sayede şiddet kullanımı adeta normalleştirilmeye çalışılmaktadır. Blukic ve Driba 51. Bölgeye Gider adlı bölüm de bunun bir istisnası değildir. Kötü karakter Benevelon'u engellemeye çalışan Ben, 4 kollu bir yaratığa dönüşerek hem Benevelon hem de BLRRT adlı robotla mücadele etmekte ve bu mücadelede fiziksel şiddete başvurmaktadır. Bölümün sonunda Benevelon'un mağlup olması, "kötülerin her zaman yenilmeye mahkum olduğu" mesajını verse de, bu mesaj şiddet unsurları arasında kaybolup gitmektedir.

Programda iyi ve kötü olarak tanımlanan karakterler arasında son derece yoğun çatışmalar yaşanmaktadır. Çeşitli ateşli silahlar sık sık kullanılmakta, çatışmalar çevrenin yakılıp yıkılmasına kadar varmaktadır. Programda cinsellik ve bilinçsiz tüketime yönelik bir mesaja ise rastlanmamıştır.

4.5. BATMAN: THE BRAVE AND THE BOLD (BATMAN: CESUR VE GÖZÜPEK)

Her bölümde, ana karakter olan Batman'in DC evreninden[182] farklı karakterlerle bir takım oluşturup suç ve suçlularla mücadelesinin anlatıldığı çizgi dizi, 14 Kasım 2008 ile 11 Kasım 2011 tarihleri arasında Cartoon Network'te yayınlanmıştır[183].

4.5.1. Ana Karakterler

Batman: Henüz çocukken ailesinin öldürülmesine şahit olan sanayici ve hayırsever Bruce Wayne, çeşitli alanlarda kendini eğittikten sonra yarasa temalı kostüm ve ekipmanlarla suça karşı savaşa başlar. Kendisine ad olarak, Türkçede "Yarasa Adam" manasına gelen "Batman"i seçen Wayne, zekasını bilim, teknoloji ve kişisel serveti ile destekleyerek suçlularla olan mücadelesini sürdürür.

Solomon Grundy: Zengin bir tüccar olan Cyrus Gold, iki soyguncu tarafından öldürülür ve cesedi Slaughter Swamp adında, doğaüstü güçleri olan bir bataklığa atılır. Bataklık sayesinde yeniden canlanan Cyrus, bir şiirden mülhem, Solomon Grundy adını alır. Ağzı dikişli olduğu için ne dediği anlaşılmayan Grundy'nin beyni yoktur.

Siyah Kanarya (Black Canary): Yüksek desibelli ses dalgaları yayabilen Siyah Kanarya, bu yeteneğini genellikle kullanmaz. Çok iyi bir dövüşçü olan Kanarya, siyah tayt, siyah ceket ve siyah bottan oluşan bir kostüm giyer.

Bebek Yüz (Babyface): Yeraltı suç örgütünün lideri olan Bebek Yüz'ün vücudu normal olmakla birlikte kafası ve yüzü bir bebeğinki kadar küçüktür.

Bayan Erkek Yüz (Mrs. Manface): Bir kadının vücuduna ve bir erkeğin yüzüne sahip olan Bayan Erkek Yüz, suç örgütü lideri Bebek Yüz'le evlidir.

[182] DC Comics, http://www.dcentertainment.com/about-dc-entertainment (10.02.2016)
[183] Worlds Finest Online, http://www.worldsfinestonline.com/news.php?action=fullnews&id=280 (02.02.2016)

Huntress: Ailesi öldürüldükten sonra, kendisini Gotham şehrindeki suç örgütleriyle savaşmaya adayan Huntress, Gotham Üniversitesinde hoca olarak çalışmakta ve bu sayede kimliğini gizleyebilmektedir.

4.5.2. Yayınlanan Bölümler

Cartoon Network'ün 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Batman: The Brave and The Bold" adlı çizgi dizinin "Huntress'ın Gecesi" isimli bölümü ekrana gelmiştir.

4.5.2.1. Huntress'ın Gecesi (Night of The Huntress)

Daha büyük bir beyne sahip olmak isteyen Solomon Grundy, bunun için bir bilim adamını kaçırır. Grundy'nin amacı, bilim adamının beynini çıkartıp kendi kafasına nakletmektir. Grundy'nin adamlarından birisi, elindeki elektrikli testere ile bilim adamının kafatasını ikiye ayırmak üzereyken, Batman ve Siyah Kanarya odaya girerler. Grundy ve adamları, Batman ve Siyah Kanarya'ya saldırır. Siyah Kanarya, yumruk ve tekmelerle adamları etkisiz hale getirmeyi başarır. Siyah Kanarya'yı yakalamaya çalışan Grundy, yanlışlıkla bulunduğu odanın duvarını kırar ve binadan aşağı düşer.

Bu esnada Siyahkapı Hapishanesi'ne, yanında bebek arabası olan peçeli bir kadın gelir. Kadının amacı, pusetteki bebeği babasıyla görüştürmektir. Gardiyanların içeri girmesine izin verdikleri kadın, aniden peçesini kaldırır. Gardiyanlar şoktadır çünkü karşılarında, suç örgütü lideri Bebek Yüz'ün karısı Bayan Erkek Yüz vardır. Pusetin içindeki de Bebek Yüz'den başkası değildir. Bir anda bebek arabasından dışarı fırlayan Bebek Yüz, iki gardiyanı tek yumrukta etkisiz hale getirir. Bebek Yüz'ün yanına gelen Bayan Erkek Yüz, kocasını tam dudaklarından öpmek üzereyken, yerde yaralı yatan bir gardiyan iğrenti ile yüzünü buruşturur. Bu aşağılayıcı tavra oldukça

sinirlenen Bayan Erkek Yüz, elindeki çanta ile gardiyanın kafasına vurur ve onu bayıltır.

Eski suç ortaklarını hapishaneden kurtarmayı amaçlayan Bebek Yüz, elindeki otomatik tüfekle gardiyanlara ateş etmeye başlar. Bu esnada Bayan Erkek Yüz, hapishane hücrelerinin kilitli kapılarını açmayı başarır ve Bebek Yüz'ün suç ortakları Kokarca Perkins, Çekiç Parmak ve İskelet Anahtar serbest kalır. Tembel Göz isimli bir mahkum, Bebek Yüz'e kendisini de kurtarmasını söyler. Bebek Yüz, bu isteği reddeder. Bunun üzerine Tembel Göz, "Boş versene. Şu çirkin kızla evlendiğinden beri çok değiştin sen." diye sitem eder. Karısına çirkin denilmesine çok sinirlenen Bebek Yüz, Tembel Göz'ün boğazına yapışır fakat karısının ısrarı üzerine eski dostunu boğmaktan vazgeçer. Bu esnada odaya giren Batman, havada uçarak Bebek Yüz'ün suratına bir tekme atar. Batman ile Bebek Yüz ve ekibi arasında bir dövüş başlar. Dövüş esnasında yaralanan ve yere düşen Batman'in yanına gelen Bayan Erkek Yüz, elindeki otomatik tüfeği Batman'e doğrulttuğu esnada ortaya çıkan Huntress, Bayan Erkek Yüz'ün elindeki tüfeğe bir ok atar. Bebek Yüz ve ekibi ile Batman ve Huntress arasında büyük bir kavga başlar. Kokarca Perkins, vücudundan yaydığı koku ile Batman'i bayıltır. Bu esnada Batman'in yardımına gelen Beetle, Kokarca Perkins'e saldırır. Hapishanedeki hücrelerin kapılarının açılması ile özgürlüklerine kavuşan mahkumlar, Batman'in üzerine çullanır fakat büyük bir mücadelenin ardından Batman, tüm mahkumları alt etmeyi başarır. Fırsattan istifade eden Bebek Yüz ve çetesi oradan kaçar.

Bebek Yüz'ü bulmak isteyen Huntress, Batman ve Beetle'a kendisini takip etmelerini söyler. Suçlulara bilgi sağlayan "Hesap Makinesi" adlı kanun kaçağının evine geldiklerinde Huntress, Hesap Makinesi'ne Bebek Yüz'ün yerini sorar fakat bir cevap alamaz. Bunun üzerine Hesap Makinesi'ni bir sandalyeye bağlayan Huntress, onu başka bir odaya götürür. O sırada Batman de Hesap Makinesi'nin bilgisayarını incelemektedir. Tam bu esnada, arka planda acı ile bağıran bir erkeğin sesi duyulur. Bu ses, Hesap Makinesi'nin sesidir. Huntress, Hesap Makinesi'ne işkence yaparak, Bebek Yüz'ün Depo X adında bir yerde olduğu bilgisini elde etmeyi başarmıştır. Batman ve arkadaşları Depo X'e geldiklerinde, Bebek Yüz ve çetesi de oradadır.

Bebek Yüz, onların üzerine ateş açar. Huntress'ın güzelliği karşısında adeta kendinden geçen Beetle, ona bakmaktan dövüşmeyi unutur ve kafasının arkasına aldığı bir darbe ile kendinden geçer. Beetle'a yardıma koşan Huntress ve Batman de, Bebek Yüz'ün fırlattığı roketin neden olduğu patlama ile bayılırlar.

Kahramanlar kendilerine geldiklerinde bir kum saatinin içindedirler ve bir an önce oradan çıkamazlarsa, saatin içine dolan kum yüzünden boğularak öleceklerdir. Aklına bir fikir gelen Huntress, yanında taşıdığı okun ucuyla Batman'in belindeki asit kapsülünü patlatır ve bu sayede oradan kurtulmayı başarırlar.

Gotham şehrinin tek hakimi olmak isteyen Bebek Yüz ve çetesi, şehirde faaliyet gösteren suç örgütü liderlerinin yaptıkları bir toplantıyı basıp herkesi öldürürler. Bebek Yüz'ün orada olduğunu haber alan Batman ve arkadaşları hemen olay yerine giderek duruma müdahale ederler. Bayan Erkek Yüz, Batman'le dövüşen eşine yardım etmek için Batman'e yaklaşarak "Bir bayana vurmazsın değil mi?" der. Bayan Erkek Yüz'ün asıl amacı Batman'in aklını karıştırmaktır. Bu tip akıl oyunlarına karnı tok olan Batman, "Adaletin çekici cinsiyet farkı gözetmez." cevabını verip Bayan Erkek Yüz'ün suratına bir yumruk atar. Eşinin dayak yediğini gören Bebek Yüz çok sinirlenir ve Batman'e saldırır fakat Batman onu da döver. Olay yerine gelen polisler Bebek Yüz'ü kelepçeleyerek götürür.

4.5.3. İçerik Değerlendirmesi

Batman: Cesur ve Gözüpek adlı çizgi dizinin Huntress'ın Gecesi adlı bölümü incelendiğinde, söz konusu bölümün neredeyse her sahnesinde olumsuz içeriğe yer verildiği görülmektedir. Dizi, öncelikle tamamen şiddet üzerinedir. Batman, her bölümde farklı düşmanlara karşı mücadele etmekte ve bu mücadelenin her aşamasında şiddete başvurmaktadır. Huntress'ın Gecesi adlı bölüm de, dizinin genel karakteristiğini fazlasıyla yansıtmaktadır. Grundy'nin adamlarının kaçırdıkları bilim adamının kafatasını parçalamaya çalışması ile başlayan şiddetin yoğunluğu, hiç

azalmadan tüm bölüme yayılmıştır. Siyah Kanarya ve Batman'in Grundy'nin adamları ile olan kavgası, Bebek Yüz'ün gardiyanlara ateşli silahla kurşun yağdırması, Bayan Erkek Yüz'ün gardiyanların kafasına çantasıyla vurması, Huntress'ın Hesap Makinesi adlı eski suçluya işkence yapması, Batman'in "Bir bayana vurmazsın değil mi?" diyen Bayan Erkek Yüz'e yumruk atarak cevap vermesi, dizideki şiddet unsurlarından bazılarıdır.

Huntress'ın Gecesi adlı bölümde dikkat çeken bir diğer husus da, cinselliğe yapılan vurgudur. Bebek Yüz ile Bayan Erkek Yüz'ün dudak dudağa öpüşmek üzere birbirlerine yaklaşmaları, göğüsleri ve bacaklarını açıkta bırakan dar bir kostüm giyen Huntress'ı gören Beetle'ın adeta kendinden geçmesi gibi, cinselliğe vurgu yapan ve ekranları başında diziyi izleyen çocukları olumsuz yönde etkileyebilecek sahnelere yer verildiği görülmektedir. Dizide ayrıca, kadına karşı uygulanan şiddet de dikkat çekmektedir. "Bir bayana vurmazsın değil mi?" diyen Bayan Erkek Yüz'e "Adaletin çekici cinsiyet farkı gözetmez." diyerek yumrukla cevap veren Batman'in bu davranışı, çocuklar için son derece olumsuz örnek oluşturabilecek bir davranıştır. Suçlu da olsa, kadına karşı şiddeti adeta meşru gösteren böyle bir hareketin, diziyi izleyen çocuklar tarafından örnek alınması ve şiddetin yaygınlaşması tehlikesi mevcuttur. Ayrıca hapishane sahnesinde hükümlülerden birinin Bayan Erkek Yüz'ü "çirkin" olarak tanımlanması ve benzeri kaba konuşmalar, yine olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlardandır.

4.6. TRANSFORMERS: ROBOTS IN DISGUISE

1984 ile 1987 yılları arasında yayınlanan Amerikan-Japon ortak yapımı Transformers adlı çizgi dizide, tıra dönüşebilen Optimus Prime adlı bir robotun liderliğini yaptığı Autobotlar ile, çeşitli savaş araçlarına dönüşebilen Megatron'un liderliğini yaptığı Decepticonlar arasındaki mücadele anlatılmaktadır. 14 Mart 2015 tarihinde Cartoon Network'te yayınlanmaya başlanan Transformers: Robots in Disguise, orijinal çizgi dizinin farklı bir uyarlamasıdır. İçerisinde en azılı

Decepticonların bulunduğu Alchemor adlı mahkum gemisinin Dünya'ya düşmesi ile birlikte özgürlüklerine kavuşan suçlu robotlar ve onları yakalamakla görevli Bumblebee'nin önderliğindeki Autobotların maceralarının anlatıldığı dizi, Türkiye'de tek sezon olarak yayınlanmıştır[184].

4.6.1. Ana Karakterler

Optimus Prime: Transformers evrenindeki iyi taraf olan Autobotların lideri Optimus Prime, etrafındaki tüm canlılara karşılıksız bir sevgi beslemektedir. Robot halindeyken silahları enerji baltası ve lazer topu olan Prime, istediği anda tıra dönüşebilmektedir. Bilgeliği ve cesareti ile tam bir lider olan Prime, Decepticonlar ile yapılan savaşlarda zaferi getiren en önemli unsurdur.

Megatron: Transformersların gezegeni olan Cybertron'daki enerji kaynaklarının tükenmesi üzerine Dünya'ya gelerek, enerji kaynaklarını ele geçirmek isteyen Decepticonların lideridir.

Bumblebee: Enerji dolu, meraklı ve hareketli bir Autobot olan Bumblebee, Optimus Prime'ın gözüne girebilmek için çaba göstermektedir.

Denny Clay: Russell adında bir oğlu olan Denny, Crown City şehrinde hurdalık işletmektedir.

Russell Clay: Ziyarete geldiği babasının dükkanında Autobotlarla karşılaşan Russell, Decepticonlarla mücadelelerinde onlara yardımcı olmaktadır.

Strongarm: Cybertron gezegeninde güvenlik görevlisi olarak çalışan Strongarm, mesleğine gönülden bağlı, düzen ve intizamdan hoşlanan bir robottur.

Sideswipe: Asi ve hızlı bir robot olan Sideswipe, kurallara uymadığı için Strongarm tarafından tutuklanır. Alchemor'un Dünya'ya düşmesi üzerine serbest kalan Sideswipe, iyilerin yanında mücadele etmeye karar verir.

[184] "Cartoon Network Becomes the Home of Hasbro Studios' Newest Series, Transformers: Robots in Disguise", http://investor.hasbro.com/releasedetail.cfm?ReleaseID=874978 (02.02.2016)

Grimlock: İstediği zaman T-Rex'e dönüşebilen, kocaman cüsseli ve son derece kuvvetli bir robot olan Grimlock, Underbite tarafından ihanete uğrayınca Bumblebee'nin takımına katılır.
Underbite: İriyarı ve güçlü bir robot olan Underbite; gücünü, yediği metallerden almaktadır.

4.6.2. Yayınlanan Bölümler

Cartoon Network'ün 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Transformers: Robots in Disguise" adlı çizgi dizinin "Pilot-Bölüm 2" isimli bölümü ekrana gelmiştir.

4.6.2.1. Pilot-Bölüm 2

Bölüm, Bumblebee'nin, Underbite'ın peşinden giden Russell'a engel olması ile başlar. Bu esnada Grimlock ortaya çıkar. Russell'ın korktuğunu anlayan Bumblebee'nin, "Onlar sivil." diyerek durdurduğu Grimlock, bir an etrafı koklar ve ormanın içine doğru koşarak uzaklaşır. Bumblebee de, diğerlerine oldukları yerde kalmalarını söyleyerek Grimlock'un peşinden gider.

Grimlock, hurdalığın önünde Underbite'ı yakalar ve ona saldırır. Bunun üzerine Underbite, aynı takımda olduklarını, savaşmalarına gerek olmadığını söyler. Grimlock onu dinlemez ve kuyruğu ile Underbite'a vurur. Bu esnada Russell, Bumblebee ve arkadaşları da olay yerine gelmiştir. Underbite ve Grimlock'un kavgasında mağlup olan Grimlock'tur. Kavga esnasında Underbite, uzaktaki bir şehrin siluetini görür. Metal yığını binaları gören Underbite, kavgayı bırakır ve şehre doğru yol almaya başlar. Yediği dayak yüzünden yerde hareketsiz yatmakta olan Grimlock kendine gelir ve intikam almak için Bumblebee ile ortak hareket etmeye karar verir. Bumblebee ve arkadaşları silahlanarak Underbite'ın peşinden, şehre doğru yola çıkarlar. Enerjisini yediği metallerden alan Underbite, şehre doğru giderken bir

ormanın içinden geçmek zorunda kaldığı için, yiyecek metal bulamayıp güçsüz düşer. Bu sırada yolu Grimlock ve Bumblebee tarafından kesilen Underbite, yiyecek bir şey bulamamanın verdiği sinirle iki robota saldırır. Dev robotların savaşı esnasında Russell, arkası metal atıkla yüklü bir araçla gelerek Underbite'ın dikkatini dağıtır. Güç kazanmak için metale ihtiyaç duyan Underbite, Russell'ın peşinden gider. Russell, bir uçurumun kenarında durmuş, Underbite'ı beklemektedir. Gözü, aracın arkasındaki metallerde olan Underbite, Russell'ın kullandığı aracın üzerine atlar. Russell tam o sırada aracını sağ tarafa doğru sürer. Küçük çocuğun bu ani hareketi ile dengesini kaybeden Underbite, uçurumun kenarına doğru yuvarlanır. Russell'a yardıma gelen Bumblebee ve arkadaşları, Underbite'ı uçurumdan aşağı doğru itmeye başlarlar. Uçurumdan aşağıya yuvarlanmak üzere olan Underbite, şans eseri bir parça metal bulup mideye indirir. Yediği metal sayesinde yeniden güç kazanan Underbite, içinde Russell'ın babasının bulunduğu kamyoneti ellerinin arasına alır ve sıkıştırmaya başlar. Tam o anda bir el, Underbite'a arkadan dokunur. Ne olduğunu anlayamayan Underbite, arkasını döndüğünde Autobotların lideri Optimus Prime'la göz göze gelir. Tek hamlede Underbite'ı uçurumdan aşağı fırlatan Optimus, çok iyi bir takım kurduğu için Bumblebee'yi tebrik eder.

4.6.3. İçerik Değerlendirmesi

Transformers: Robots in Disguise adlı dizide, Cartoon Network'te yayınlanan dizilerin neredeyse tamamında olduğu gibi, şiddete yer verildiği görülmektedir. Dünya'ya düşen Alchemor adlı gemideki azılı suçluları yakalamaya çalışan Bumblebee ve arkadaşlarının maceralarının anlatıldığı dizide, kötülerin önünde sonunda mağlup olacağı mesajı işlenmesine rağmen, başkarakterlerin kötülerle olan mücadelelerinde şiddete başvurmaları dikkat çekicidir. Grimlock'un Underbite'a saldırması, Bumblebee ve arkadaşlarının silahlanarak Underbite'ın peşinden gitmeleri, Underbite'ın Russell ve babasının içinde olduğu kamyoneti elleriyle parçalamaya çalışması, Optimus Prime'ın Underbite'ı uçurumdan aşağı fırlatması, dizide yer alan şiddet sahnelerinden sadece bir bölümüdür. Şiddet dolu çatışma sahnelerinde

karakterler birbirlerine ağır ve kaba sözler de sarf etmektedirler. Örneğin; Denny Clay, Underbite'a "En iyi hamleni yap bakalım, seni koca köpek!" diye bağırmaktadır. Bu ifade, çocuklar açısından olumsuz örnek oluşturabilecek bir ifade olarak değerlendirilebilir.

4.7. NINJAGO: MASTERS OF SPINJITZU (NINJAGO: SPINJITZU'NUN USTALARI)

Orijinal adı Ninjago: Masters of Spinjitzu olan Ninjago: Spinjitzu'nun Ustaları, Amerika-Danimarka ortak yapımı bir çizgi dizidir. İlk gösterimi 14 Ocak 2011 tarihinde Amerikan Cartoon Network'te yapılan dizide, Usta Wu, Kai, Jay, Zane, Nya, Cole ve Lloyd adlı yedi ninjanın bir araya gelerek kötülüklere karşı savaşması anlatılmaktadır[185].

4.7.1. Ana Karakterler

Nya: Kai'nin kız kardeşidir. Su ninjası olan Nya'nın silahı katanadır[186].
Kai: Ateş ninjası olan Kai'nin silahı Ateş Kılıcı'dır.
Jay: Yıldırım ninjası olan Jay, Kai'nin kız kardeşi Nya'ya aşıktır. Takımın en hızlı konuşanı ve en gevezesi olan Jay'in silahı nunçakudur[187].
Zane: Takımın en bilgesi olan Zane buz ninjasıdır ve kullandığı silah ninja yıldızıdır.
Cole: Toprak ninjası ve takımın en kuvvetlisi olan Cole'un silahı tırpandır.
Lloyd Montgomery Garmadon: Karanlık Lord Garmadon'un öz oğludur. İlk başta kötülerle birlik olarak Ninja takımına karşı savaşan Garmadon, birlikte savaştığı kişiler

[185] IMDB, "Ninjago: Masters of Spinjitzu", http://www.imdb.com/title/tt1878437/?ref_=tt_ep_pr (29.03.2016)
[186] Katana: Geleneksel Japon kılıcı.
[187] Nunçaku: Aralarında zincir veya ip olan iki kısa sopadan oluşan bir silahtır.

tarafından ihanete uğrayınca saf değiştirmiş ve Ninjalarla birlikte kötülere karşı mücadele etmeye karar vermiştir.

Usta Wu: Ninja takımının akıl hocası ve Lloyd'un amcasıdır.

4.7.2. Yayınlanan Bölümler

Cartoon Network'ün 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Ninjago: Masters of Spinjitzu" adlı çizgi dizinin "Asla Bir Yılana Güvenme" isimli bölümü ekrana gelmiştir.

4.7.2.1. Asla Bir Yılana Güvenme (Never Trust a Snake)

Rüyasında, kendisine "Uyan!" diye seslenen bir şahin gören Zane, kan ter içinde uyanır ve odada bulunan Usta Wu'ya, ekip arkadaşlarının nerede olduğunu sorar. Arkadaşlarının, bulundukları geminin güvertesinde olduğu cevabını alan Zane güverteye çıkar ve baş düşmanları Lord Garmadon ile karşılaşır. Garmadon, Zane'in boğazını sıkar ve onu ileri doğru fırlatır. Bu sırada yeşil bir Ninja, Zane'in yardımına gelir. Garmadon ile yeşil ninjanın dövüşünden galip ayrılan taraf, yeşil ninjadır. Suratına aldığı tekme ile kendinden geçen Garmadon, gemiden aşağıya düşer. Tam o anda uyanan Zane, biraz önce yaşananların bir rüya olduğunu anlar. Yataktan kalkan Zane güverteye çıkar ve arkadaşlarının, Usta Wu ile birlikte karate antrenmanı yaptıklarını görür. Arkadaşlarına biraz önce gördüğü rüyayı anlatmaya başlayan Zane, herkesin dikkatini dağıtmıştır. Ekibin antrenmana yeterince ilgi göstermemesine sinirlenen Wu, "Bir düşmanı yenmenin en iyi yolu nedir?" diye sorar. Ninjalar, bu sorunun cevabını bulana kadar antrenman yapmaya devam edeceklerdir. Kafa kafaya vermelerine rağmen sorunun cevabını bulamayan Ninjalar, Usta Wu'dan bir ipucu isterler. Wu da, doğru cevabı bulabilmeleri için el ele vermeleri ve konsantre olmaları gerektiğini söyler.

Elinde bir harita ile çölde gezmekte olan Lloyd Garmadon'un karşısına bir anıt mezar çıkar. Mezara girdiğinde Pythor adlı bir yılanla karşılaşan Lloyd, ondan çok korkar fakat Pythor, son derece nazik bir şekilde, kendisini korkuttuğu için Lloyd'dan özür diler. Uzun zamandır bu mezarda tek başına yaşayan Pythor, bir arkadaşa özlem duymaktadır. Lloyd, Pythor'un arkadaşlık teklifini kabul eder. Birlikte mezardan çıkan ikili, yakınlardaki Jamanakai Köyü'ne giderler. Köylülerin yemeklerini çalıp, çocukların elinden şekerlerini alan Lloyd ve Pythor, kötülük yaptıkları için mutlu bir şekilde anıt mezara geri dönerler. Bu sırada Pythor, Lloyd'a neden hiç arkadaşı olmadığını sorar. O da, bir dönem Kötü Çocuklar Yatılı Okulu'na gittiğini ama yeteri kadar kötü olmadığı için okuldan atıldığını söyler. Bunun üzerine Pythor, "Seni okuldan atanlardan intikam alalım. Göster onlara gününü." diyerek Lloyd'u intikam alması için yönlendirir. Okul yönetiminden intikam almak isteyen Lloyd, Pythor'la birlikte okula gider ve öğrencileri esir alır. Okula düzenlenen baskını haber alan Ninjalar, hemen olay yerine giderler. Pythor okula çeşitli tuzaklar yerleştirmiştir. Jay, tüm tuzakları aşarak Pythor ve Lloyd ile yüzleşir. Bu esnada Pythor, Lloyd'un cebindeki haritayı alarak bir anda gözden kaybolur. Arkadaşı tarafından ihanete uğrayan Lloyd, Ninjalar tarafından esir alınarak gemiye götürülür.

Bir sonraki sahnede Usta Wu, Lloyd'un yatağının başında ona kitap okumaktadır. Wu, kitabı bitirip güverteye döndüğünde Ninjalar, Lloyd'a neden ceza verilmediğini anlamadıklarını söylerler. Wu, onlara sabah sorduğu bilmecenin cevabını bulup bulamadıklarını sorar. Onlar da bulamadıklarını söylerler. Bunun üzerine Wu, bulmacanın cevabını kendisi verir: "Bir düşmanı yenmenin en iyi yolu, onu dostunuz yapmaktır."

4.7.3. İçerik Değerlendirmesi

Ninjago: Spinjitzu'nun Ustaları adlı çizgi dizide, yedi ninjanın bir araya gelerek kötülüklere karşı savaşması anlatılmaktadır. Bu mücadelelerinde çeşitli silahlar kullanan Ninjalar, bir takım halinde kötülüklerle mücadele ederken, iyilik,

dürüstlük, adalet, yardımseverlik, dostluk, işbirliği, sevgi gibi olumlu toplumsal değerlere vurgu yapmaktadırlar. Dizide, olumlu davranış modellerinin benimsenmesi açısından birtakım yararlı mesajların verildiği görülmektedir. Örneğin; akıl, bilgi ve çalışmayla tüm zorlukların üstesinden gelinebileceği mesajı çizgi dizi boyunca Usta Wu üzerinden verilmektedir. Usta Wu, davranışları ve özlü sözleri ile örnek olmakta ve bilginin gücüyle tüm zorlukların üstesinden gelinebileceği mesajını izleyicilere vermektedir. Fakat, dizinin ana karakterleri olan Ninjaların, kötülerle mücadelelerinde devamlı olarak şiddete başvurmaları, dizideki bu olumlu özellikleri geri planda bırakmaktadır. Kötü ve haksız kişilerin şiddet yoluyla cezalandırılmaları, ateşli ve ateşsiz silahların kullanımı, dizide yer alan şiddet ögelerinden bazılarıdır. Ninjaların uzman dövüşçüler olmaları, esasında dizinin temel içeriğinin şiddet olduğunun en önemli göstergesidir. Şiddet temelinde kötülerle savaşmanın çocukların üzerinde yaratabileceği olumsuz etki aşikardır. Dizide yer alan bazı karakterlerin, özellikle yılanların oldukça korkunç yaratıklar olduğu ve çocuklara rahatsızlık verebileceği düşünülmektedir. Dizide yer alan menfi içeriklerden bir tanesi de, olumsuz örnek oluşturabilecek bazı davranışların sunumudur. Örneğin; Pythor'un, bir dönem Kötü Çocuklar Yatılı Okulu'na giden ama yeteri kadar kötü olmadığı için okuldan atılan Lloyd'a "Seni okuldan atanlardan intikam alalım. Göster onlara gününü." demesi dikkat çekicidir. Ayrıca, kötülük planı yapan Lloyd'a, Pythor'un "Ne leziz bir şekilde şeytani." diyerek adeta kötülüğü ve şeytanlığı olumladığı görülmektedir.

4.8. MATT HATTER CHRONICLES (MATT HATTER HİKAYELERİ)

İngiltere-Kanada ortaklığında üretilen ve 3 boyutlu CGI[188] animasyon tekniği kullanılan çizgi dizide, 13 yaşında, inatçı ve kendine güvenen Matt Hatter adlı bir çocuğun, Tenoroc adlı düşmana karşı olan mücadelesi anlatılmaktadır[189]. Sahip olduğu Multivizyon adlı gözlüğü takarak çoklu evrene geçiş yapan Matt Hatter, arkadaşları

[188] CGI: Computer Generated Image (Bilgisayarla oluşturulan görüntü)
[189] Matt Hatter Chronicles, https://en.wikipedia.org/wiki/Matt_Hatter_Chronicles (28.03.2016)

Gomez ve Roxie'den yardım alarak hem düşmanlarla savaşmakta hem de yıllar önce kaybolan dedesini bulmaya çalışmaktadır.

4.8.1. Ana Karakterler

Matt Hatter: Çizgi dizinin ana karakteridir. Çoklu evrende bir sorun olduğunda Dünya'dan buraya geçen Matt'in amacı kötü karakterleri yakalamak ve dedesini bulmaktır.
Gomez: Matt'e çoklu evrende yardımcı olan dostlarından biridir.
Roxie: Matt'in yakın arkadaşlarından birisi olan Roxie, iyi bir iz sürücüdür.
Tenoroc: Çizgi dizinin kötü karakteri olan Tenoroc, Matt Hatter ve arkadaşlarını yakalayıp çoklu evrene hükmetmeyi amaçlamaktadır.

4.8.2. Yayınlanan Bölümler

Cartoon Network'ün 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Matt Hatter Chronicles" adlı çizgi dizinin "Çifte Bela" isimli bölümü ekrana gelmiştir.

4.8.2.1. Çifte Bela (Double Trouble)

Tutuklu bulunduğu hapishaneden kurtulmak isteyen Tenoroc'un, bunu başarmak için Navi Küpü adında "çoklu evrendeki her şeyin kapısını açan" bir alete ihtiyacı vardır. Sihirli küpü en çabuk şekilde bulabilecek tek kişi ise Dr. Jeklyy'dır. Tenoroc, önündeki kum saatini kullanarak, Dr. Jeklyy'ı çağırır fakat gelen kişi, yüzünün yarısı yanmış yeşil bir yaratık olan Bay Hyde'dır. Karşısında Dr. Jeklyy yerine Bay Hyde'ı gören Tenoroc sinirlenerek "Senin yeteneğine ihtiyacım var, Hyde'ın değil. Eğer onu kontrol edemeyeceksen hiçbir işime yaramazsın." diye

bağırır. Dr. Jeklyy da, içindeki canavarı kontrol edebileceğini söyleyerek Tenoroc'un verdiği görevi kabul eder.

Bu esnada Matt ve annesi kahvaltı yapmaktadırlar. Matt'in evcil faresi Marlon içeri girer ve sahibinin yanına gelip kulağına bir şeyler fısıldar. Bunun üzerine koşarak odasına giden Matt, arkadaşı Roxie ile karşılaşır. Roxie'nin verdiği haber hiç iç açıcı değildir. Bay Hyde, Karnaval Şehri'ne saldırmıştır. Matt, kütüphanesinde bulunan gizli geçitten geçerek Karnaval Şehri'ne ulaşır ve dostu Gomez ile buluşur. Gomez'in yanında iyi giyimli bir beyefendi vardır. Gomez, yanındaki kişiyi Matt'le tanıştırır. Bu kişi, Doktor Jeklyy'dan başkası değildir. Matt ile tanıştığına çok sevindiğini söyleyen Doktor Jeklyy, bir dönem Matt'in büyükbabası ile çok iyi arkadaş olduklarını ve eğer isterse büyükbabasını bulmakta ona yardımcı olabileceğini söyler. Fakat, Doktor Jeklyy'ın Matt'ten bir isteği vardır. Jeklyy'ın, Matt'in büyükbabasını bulabilmesi için Navi Küpü'ne ihtiyacı vardır. Jeklyy'ın teklifini kabul eden Matt, arkadaşları ile birlikte küpü aramaya karar verir. Matt ve arkadaşları biraz uzaklaştığında Jeklyy, bir anda Hyde'a dönüşüp "Hatter benim olacak." diye bağırır. Hyde'ın gerçek planı, Navi Küpü'nü bulup Tenoroc'a vermektir.

Şehre hakim bir tepeye çıkan Matt ve arkadaşları, Hyde'ın peşlerinden geldiğinden habersizdirler. Üç arkadaşa sessizce yaklaşan Hyde, önce Roxie'ye saldırır ve onu bir yumrukta yere serer. Yerde yatan arkadaşını gören Matt, "Kendi cüssene göre birisini bulsana." diyerek Hyde'a meydan okur. Matt'in bu çıkışına sinirlenen Hyde, onu boğazından yakalar. Bu sırada Jeklyy'ın sesi duyulur. Jeklyy, "Matt'e ihtiyacımız var." diyerek Hyde'a engel olur. Bunun üzerine Hyde, boğazından tuttuğu Matt'i yere fırlatır ve koşarak kaçar. Matt ve arkadaşları, Jeklyy'ın yanına dönüp Navi Küpü'nü aramaya kaldıkları yerden devam ederler. Ellerindeki haritaya göre Navi Küpü, bir kanalizasyonun içindedir. Jeklyy, iki gruba ayrılmaları halinde küpü daha çabuk bulabileceklerini söyler. Roxie ve Jeklyy bir takım, Gomez ve Matt başka bir takım olur ve farklı yönlere doğru giderler.

Roxie bir kuyunun içinde küpü bulur ve Jeklyy'a verir. Küpü alan Jeklyy, Roxie'yi kuyunun içinde bırakır. Jeklyy'ın aslında düşmanları olduğunu anlayan

Roxie, bağırarak Matt'ten yardım ister. Matt yardıma geldiğinde, Jeklyy ile karşılaşır. Matt'in kendisine söylediği "Kaç tabii. Büyükbabam olsa kaçmazdı." şeklindeki sözlere sinirlenen Jeklyy, öfkesini kontrol edemeyerek Hyde'a dönüşür ve elindeki küpü Matt'e fırlatır. Bu sırada Gomez ve Roxie de, Hyde'a saldırır. Dövüşmekten güçsüz düşen Hyde, kanalizasyonun girişindeki tuzağa takılır. Hyde'ın tuzağa takıldığını gören Matt, elindeki Navi Küpü'nü kullanarak onu yok eder.

4.8.3. İçerik Değerlendirmesi

Matt Hatter Chronicles adlı çizgi dizinin geneline bakıldığında, şiddet unsurlarının ön planda olduğu görülmektedir. Bir yandan dedesini bulmak için çalışan diğer yandan da kötülere karşı evreni savunmakla uğraşan Matt, arkadaşları Roxie ve Gomez'in yardımıyla bu büyük sorumluluğu yerine getirmeye çalışmakta ve bu yolda kaba kuvvete başvurmakta bir sakınca görmemektedir. Dizide yer alan "birlikte hareket edildiğinde her zorluğun üstesinden gelinir" mesajının örtük bir mesaj olarak kaldığı görülmektedir. Matt, kötü ve haksız karakterleri şiddet yoluyla cezalandırmakta ve bu yolda arkadaşlarının da desteğini almaktadır. Dizinin bu genel özelliği, Çifte Bela adlı bölümde de ön plandadır. Hyde'ın Roxie'ye saldırıp onu bir yumrukta yere sermesi ve ardından Matt'i boğmaya çalışması dizide yer alan şiddet unsurlarından bazılarıdır.

Tenoroc'un kötülüğü temsil ettiği programda, Tenoroc ve ekibi Navi Küpü'nü ele geçirmek amacıyla çeşitli hile ve yalanlara başvurmakta ve bu durum, programda olumsuz örnek oluşturabilecek unsurlara yer verildiğini göstermektedir.

4.9. JUST KIDDING (ŞAKALADIM)

Orijinal adı Just Kidding olan Şakaladım, Kanada menşeili bir "kamera şakası" programıdır. İlk olarak 3 Şubat 2013 tarihinde, Kanada'da yayın yapmakta olan Teletoon adlı televizyon kanalında yayınlanmaya başlayan program, Türkiye'de ise Cartoon Network kanalında ekranlara gelmektedir. Çocukların, kendilerinden yaşça büyük kişilere yaptıkları kamera şakalarının yayınlandığı programda, yazılı bir diyalog bulunmamaktadır[190].

4.9.1. İçerik Değerlendirmesi

Ekran başındaki izleyicilere eğlenceli vakit geçirtmeyi amaçlayan programda olumlu veya olumsuz bir içerik tespit edilememiştir.

4.10. POWER RANGERS MEGAFORCE

1993 yılından beri ABD'de yayınlanmakta olan Power Rangers, öncelikle çocuklar için hazırlanmış, ekrana gelen bölümlerin gençler tarafından beğenilmesiyle devam bölümlerinde onlara da hitap etmeye başlamış bir bilim kurgu-macera dizisidir. Dünyayı uzaylı istilasından korumakla görevlendirilmiş ve dövüş sanatlarında usta, süper güçlü savaşçılara dönüşebilen gençlerin kötülüklerle olan mücadelesinin anlatıldığı dizi, her sezon isim değişikliğine uğramıştır. Cartoon Network Türkiye

[190] "Teletoon Launches New Original Series Just Kidding from the Creators of Just For Laughs Gags. Seriously", http://www.newswire.ca/news-releases/teletoon-launches-new-original-series-just-kidding-from-the-creators-of-just-for-laughs-gags-seriously-511874501.html (02.02.2016)

ekranlarında yayınlanan Power Rangers Megaforce, Power Rangers serisinin 20. sezonunun adıdır[191].

4.10.1. Ana Karakterler

Troy Burrows (Kırmızı Ranger): Power Rangers takımının lideri olan Troy, dövüş sanatlarında ustadır. Silah olarak Ejderha Kılıcı adında büyük bir kılıç kullanan Troy, ekibin en yetenekli üyesidir.

Emma Goodall (Pembe Ranger): Doğayı ve çevreyi korumak için elinden gelen her şeyi yapan Emma, Zümrüdüanka Vuruşu adında lazer güdümlü bir silah kullanmaktadır.

Noah Carver (Mavi Ranger): Çok zeki fakat sosyal ilişkilerinde başarısız bir karakter olan Noah, kas gücü yerine aklını kullanmayı tercih etmektedir. Troy'un ardından ekibin ikinci lideri olan Noah, Köpekbalığı Yayı adında, ok atan bir silah kullanmaktadır.

Jake Holling (Siyah Ranger): Uyumlu, cana yakın ve eğlenmeyi seven bir karakter olan Jake, fiziksel olarak ekibin en güçlü üyesidir.

Gia Moran (Sarı Ranger): Diğer adı "Bayan Mükemmel" olan Gia; dövüş sanatlarında yetenekli, kendine güvenen, zeki bir karakterdir. Emma ile çocukluktan beri çok iyi arkadaş olan Gia, oldukça hızlı ve atiktir.

Gosei: Dünyayı ele geçirmeye çalışan uzaylı yaratıklarla mücadele etmeleri için Rangers takımını kuran Gosei, aynı zamanda ekibin akıl hocasıdır.

Tensou: Gosei'nin yardımcısı olan Tensou, konuşabilen bir robottur. Son derece utangaç ve sakar olan Tensou, radarı sayesinde düşmanların yerlerini tespit edebilmektedir.

Amiral Malkor: Serinin baş kötü karakteri olan Amiral Malkor; silah olarak, maddeyi atomlarına ayırabilen bir balta kullanmaktadır.

---

[191] Albert Valentine, "The Original 'Power Rangers' Return in 2010", http://web.archive.org/web/20100408032401/http://www.kungfucinema.com/the-original-power-rangers-return-in-2010-11072 (02.02.2016)

Robo Knight (Robo Şövalye): Yüzyıllar önce Gosei tarafından dünyayı koruması için görevlendirilen Robo Şövalye, bu amaç doğrultusunda Rangers takımı ile işbirliği yapmaktadır.

4.10.2. Yayınlanan Bölümler

Cartoon Network'ün 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Power Rangers Mega Force" adlı çizgi dizinin "Noel'den Hemen Önce Robo Şövalye" isimli bölümü ekrana gelmiştir.

4.10.2.1. Noel'den Hemen Önce Robo Şövalye (The Robo Knight Before Christmas)

Ellerindeki süsleri, ışıklandırılmış çam ağaçlarına asan insanları izleyen Robo Şövalye, bu kişilerin ne yaptıklarını anlamlandıramaz. Bu esnada Rangers takımı da bir kafede oturmuş, tatlılarını yemektedir. Kafenin sahibi Ernie, yanlışlıkla Emma ve Gia'nın tatlısını yere düşürür. Bunun üzerine bir peçete alıp dökülenleri temizleyen Noah, kirli peçeteyi çöpe atmak için dışarı çıktığında Robo Şövalye ile karşılaşır. Noah'ı karşısında gören Şövalye, insanların neden gereksiz yere ışık kullanarak enerji sarfiyatı yaptıklarını ve çam ağaçlarını neden kestiklerini bir türlü anlamadığını söyler. Noah da ona, bütün bunların Noel kutlamaları için olduğunu, Noel döneminde insanların daha iyi bireyler olmaya çalışıp birbirleriyle hediyeleştiklerini söyler. Noah'ın söylediklerinden oldukça etkilenen Şövalye, sevdikleriyle hediyeleşmek için alışverişe çıkmaya karar verir. Herkesin içinde alışveriş yapan dev bir robotun insanları korkutabileceğini düşünen Noah'ın daha iyi bir planı vardır. Robo Şövalye bir oyuncakçı dükkanının içinde 24 saat hareketsiz duracak ve bu sayede insanları gözlemleyerek Noel ruhunu daha iyi anlayabilecektir. Bu fikri beğenen Robo Şövalye bir oyuncakçı dükkanına giderek hareketsiz şekilde beklemeye başlar. Şövalye'nin durduğu yer, Noel'de hediye almaya maddi imkanı olmayanlar için hazırlanan ve

başka insanların gelip hediye bıraktığı özel bir alandır. Biraz sonra dükkana gelen iki görevli, Afrika'ya gönderilecek oyuncaklardan birisi zannettikleri Robo Şövalye'yi paketleyip kamyona yüklerler.

Bir sonraki sahnede, Afrika'da bir köy ekrana gelir. Köydeki çocuklar neşe içinde beklemektedirler. O sırada bir kamyon yanaşır ve içinden Robo Şövalye iner. Karşılarında insan gibi hareket edebilen bir robot gördükleri için oldukça şaşkın olan çocuklar, akşam olduğunda bir kamp ateşi etrafında toplanırlar. O sırada içlerinden birisi Robo'ya Noel'in anlamını sorar. Robo da, Noel'in ne anlama geldiğini tam olarak bilmediğini ama bu dönemde insanların kendilerini iyi hissettiklerini, doğru olanı yapmak için daha çok çalıştıklarını ve dünya barışı için çabaladıklarını söyler. Çocuklar da ondan bir Noel hikayesi anlatmasını isterler. O da, Power Rangers takımı ile birlikte kötülerle nasıl savaştıklarını, arkadaşlığın ve dostluğun önemini anlatır. Çocuklar, Robo'ya Rangers takımına nasıl katıldığını sorarlar. O esnada çorba pişirmekte olan Robo, kütüphaneye gidip insan duygu ve düşünceleri üzerine birçok kitap okuduğunu ve bu sayede onlarla arkadaş olabildiğini söyler. Çorba bittiğinde arkasına dönüp bakan Robo, herkesin uyuduğunu görür. Roketlerini ateşleyerek ülkesine dönen Robo, evinin çatısına çıktığında bir hediye paketi görür. Paketi açıp içinden çıkan kar küresini sallayan Robo, "Dünyadaki tüm insanlara mutlu Noeller ve hepinize iyi geceler." der.

4.10.3. İçerik Değerlendirmesi

01.09.2015 tarihinde yayınlanan "Noel'den Hemen Önce Robo Şövalye" adlı bölüm, Noel Bayramı ile ilgili olması nedeniyle, diğer Power Rangers bölümlerinden farklı bir özelliktedir. Bu bölümde, diğer bölümlerin aksine şiddet ögesine az oranda yer verilmiş, onun yerine "insanların sevdikleriyle hediyeleşmesi", "dünya barışı", "doğru olanı yapmak", "çevreyi korumak" gibi olumlu davranış modellerine vurgu yapılmıştır. Ancak bölümün ana konusu olan Noel Bayramı'nın temel unsuru, hediyeleşmek ve alışveriş gibi yansıtılmaktadır. Örneğin; Gia ve Emma ekibin diğer

üyeleri olan erkek arkadaşlarından Noel hediyesi istemektedirler. Hatta Gia, "Pahalı hediyelere bayılırım." diyerek hediyenin de ötesinde maddi değeri yüksek ürünleri vurgulamaktadır. Bu durum tüketim çılgınlığının açık örneği ve bilinçsiz tüketim ögesi olarak değerlendirilmiştir.

Noel'den Hemen Önce Robo Şövalye adlı bölüm, özel bir bölüm olduğu ve dizinin genel karakteristiğini yansıtmadığı için, video barındırma sitesi "kisscartoons.me" üzerinden, birinci sezonun ilk bölümü olan "Mega Mission", yine birinci sezonun onbirinci bölümü olan "Ultra Power" ile, ikinci sezonun ondokuzuncu bölümü olan "The Wrath" örnek olarak izlenmiş ve elde edilen sonuçlar çalışmada değerlendirilmiştir[192].

Dizinin bu üç bölümünde de benzer bir kurgu vardır. Gosei'nin verdiği görev üzerine dünyayı ele geçirmek isteyen kötü karakterlerle mücadele eden ekip, ilk başta yenilgiye uğrar gibi olsa da, birlikte hareket edip sonunda kötülerin hakkından gelmeyi başarır. Dizide yer alan belki de tek olumlu içerik de işte bu "ekip olup birlikte hareket edilirse her zorluğun üstesinden gelinir" düşüncesine yapılan vurgudur. Onun dışında, dizide birçok olumsuz içeriğe yer verildiği görülmektedir. Dizi, öncelikle şiddet üzerine kurgulanmıştır. Her bölümde, kendilerine verilen özel güçler ve farklı silahları kullanan Rangerslar, kah dövüşerek kah bu silahlarını kullanarak kötüleri etkisiz hale getirmektedirler. Her bölümde yer alan patlama sahneleri dizinin ayrılmaz bir parçası olmuştur.

Mega Mission adlı bölüm dizinin ilk bölümü olması nedeniyle, daha çok karakterlerin gelişimi üzerinedir fakat Gosei'nin onlara bahşettiği gücü kullanan Rangerslar, daha ilk bölümden düşmanlarıyla mücadeleye girişmektedirler. Kesici baltalar ve lazer silahları ile kendilerine saldıran düşmanlarla ilk başta mücadele etmekte zorlanan Rangerslar, Gosei'nin onlara verdiği birbirinden güçlü silahlarla mücadeleden galip ayrılmayı başarırlar. Ultra Power ve The Wrath adlı bölümlerde bolca patlama, ateşli/ateşsiz silah kullanımı ve havaya uçma sahneleri mevcuttur. Dizi,

[192] Power Rangers Megaforce, http://kisscartoon.me/Cartoon/Power-Rangers-Megaforce/ (24.01.2016)

şiddeti adeta olumlaması ile dikkat çekmektedir. Düşmanlarını alt etmek için fiziksel şiddete başvuran Rangerslar, kötü karakterleri şiddet yoluyla cezalandırmakta ve bu doğrultuda ateşli/ateşsiz silahlar kullanmaktan çekinmemektedirler.

4.11. TEEN TİTANS GO!

Dünyayı ele geçirmek isteyen kötü adamlara karşı mücadele veren Genç Titanlar (Teen Titans) adlı bir grup süper kahramanın hikayesini konu alan Teen Titans Go! adlı çizgi dizi, ilk kez ekrana geldiği 23 Nisan 2013'ten bu yana, Cartoon Network kanalında yayınlanmaktadır[193]. Aynı evi paylaşan ve birbirinden değişik güçlere sahip beş kişiden oluşan Genç Titanlar adlı grup üyelerinin başlarından geçen komik ve eğlenceli olayların anlatıldığı dizinin her bir bölümü yaklaşık 11 dakika sürmektedir.

4.11.1. Ana Karakterler

Robin: Genç Titanların lideri olan Robin, mükemmeliyetçi, kibirli ve küstah bir karakterdir. Starfire'a aşık olan Robin, onun için her şeyi yapmaya hazırdır.
Starfire: Tamaran gezegeninin prensesi olan Starfire, kendiyle barışık, iyimser ve kibar bir karakterdir. Sinirlendiği zaman gözleri yeşile dönen Starfire'ın, Silkie adında evcil bir güve larvası vardır.
Cyborg: Vurdumduymaz ve rahat bir karakter olan Cyborg, suç ve suçlularla mücadele etmek yerine pizza yiyip bilgisayarda oyun oynamaktan hoşlanır.
Raven: Yalnızlıktan hoşlanan, şüpheci ve duyguları alınmış gibi donuk bir yarı iblis olan Raven, "milyonlarca ruhun yok edicisi" İblis Trigon'un kızıdır.
Beast Boy: Şaka yapmayı seven ve hayattan zevk almasını bilen bir karakter olan Beast Boy, insandan hayvana dönüşebilme yeteneğine sahiptir. En iyi arkadaşı Cyborg olan Beast Boy, Raven'dan hoşlanmaktadır.

[193] Teen Titans Go!, https://en.wikipedia.org/wiki/Teen_Titans_Go!_(TV_series) (28.03.2016)

4.11.2. Yayınlanan Bölümler

Cartoon Network'ün 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Teen Titans Go!" adlı çizgi dizinin "Sürücü ED" ve "Köpek Eli" isimli 2 bölümü ekrana gelmiştir.

4.11.2.1. Sürücü ED (Driver's ED)

Sürücü Ed adlı bölüm, Robin'in sıra ile tüm arkadaşlarına yalan söylemesi ile başlar. Beast Boy, bilgisayar oyununda tam rekor kırmak üzereyken, Robin odanın kapısını kırarak içeri girer ve "çok acil bir işlerinin" olduğunu söyler. Beast Boy'un aracı ile Robin'in tarif ettiği yere geldiklerinde, durumun aslında hiç de Robin'in anlattığı gibi olmadığı anlaşılır. Robin çok acıkmıştır ve hamburgerciye gidebilmek için Beast Boy'a acil bir işlerinin olduğu yalanını söylemiştir. Bir başka gün Robin, Cyborg'un yanına gider ve ona da acil bir durumun varlığından söz eder. Gerçekte acil bir işi olmayan Robin'in, Köpek Simülatörü 2000 adlı bir filmi almak için DVD kiralama dükkanına gitmek için arkadaşına yalan söylemiştir. Bir gün sonra Robin, bu sefer Starfire'ın yanındadır. Acil bir işlerinin olduğu söyleyen Robin'in amacı aslında gece kulübüne gitmektir ve yalan söyleyerek Starfire'ı adeta özel şoförü gibi kullanmıştır. Bir gün sonra Raven'ın yanına giden Robin, "Acil bir durum var, hemen gitmeliyiz." der. Bunun üzerine Raven'ın aracıyla hemen olay yerine giderler. Arabadan sörf tahtasını alarak plaja doğru koşmaya başlayan Robin yine yalan söylemiş, arkadaşı Raven'ı kandırmıştır. Bölümün devamında, Robin'in neden tüm arkadaşlarına yalan söylediği anlaşılır. Aracı (Batmobil) ile kaza yaptığı için ehliyetine el konulan Robin, ehliyeti olmadığı için arkadaşlarına "acil bir işi olduğu" yalanının söylemiş ve onları gece kulübü, plaj ve hamburgerciye gidebilmek için kullanmıştır.

Ehliyetini geri alabilmek için çare arayan Robin, internetten Ed adında bir sürücü eğitmeni bulur. Ed aslında bir soyguncudur ve Robin'i, soygunlardan otomobiliyle kaçmasına yardımcı olması için kullanmak istemektedir. Ed ile buluşmak için sözleştikleri yere geldiğinde ön camın üzerinde "motoru çalıştır" yazan bir

otomobil gören Robin, hemen kontağı çevirip aracı çalıştırır. Tam o esnada, sırtında çuval dolusu para ile bir bankadan çıkan Ed, arabaya biner ve Robin'e sürmesini söyler. Robin aracı sürerken Ed, direksiyonu sağa kırmasını söyler. Robin, Ed'in dediğini yapar ve araç yoldan çıkarak denize uçar. Bunun üzerine Ed, Robin'e sınavdan kaldığını söyler.

Üzgün bir şekilde eve dönen Robin'in ehliyet sınavından kaldığını öğrenen arkadaşları, bu duruma kahkahalarla gülerler. Hatta Starfire, "Senin eksikliklerine gülmek kendimizi daha iyi hissetmemizi sağlıyor." diyerek Robin ile dalga geçer. Robin, ehliyetini alabilmek için tekrar Ed'in yanına gider. Ed bu sefer de bir kumarhaneyi soyar ve Robin'in kullandığı araçla polislerden kaçmayı başarır. Kaçışın sonunda, Robin sınavdan yine başarısız olduğunu öğrenir.

Titanlar bir kafenin önünde otururken, aracı ile bir kuyumcu dükkanının önünde bekleyen Robin'i görürler. Ed kuyumcuyu soyduktan sonra, Robin'in kullandığı araca biner. Ed'in aslında bir soyguncu olduğunu anlayan Titanlar, araba ile Robin'i takip etmeye başlarlar. Robin, arkadaşlarının kendisini takip ettiğini görür fakat şoförlüğü ile dalga geçen arkadaşlarına ne kadar yanıldıklarını göstermek için hızını artırır. Uzun süren takibin ardından, Titanların aracı kaza yapar ve havaya uçar. Robin, iyi bir şoför olduğunu kanıtlamıştır. Ed, Robin'e sınavdan geçtiğini söyler çünkü artık bir kaçış şoförüne ihtiyacı kalmamıştır. Bunun üzerine Robin, aslında her şeyin farkında olduğunu söyler. Tam o esnada yer altından siyah bir yaratık çıkar ve Ed'i bacağından yakalayarak içine çeker. Ed, çığlıklar atarak gözden kaybolur.

4.11.2.2. Köpek Eli (Dog Hand)

Robin ve Starfire, Raven'ın her zamankinden daha mutsuz göründüğünü düşünmektedirler. Raven yanlarına geldiğinde, Beast Boy "Seni üzen ne?" diye sorar. Raven'ın bu soruya cevabı, Beast Boy'a elektrik vererek onu küle çevirmek olur. "Konuşsana" diyen Cyborg'u ise pelerininin altından çıkardığı kolları ile duvara

yapıştıran Raven'ın gözleri öfkeden kıpkırmız olmuş, dişleri sivrilmiş ve sesi de boğuklaşmıştır.

Biraz sakinleştikten sonra arkadaşlarıyla konuşmaya karar veren Raven'ın üzgün olmasının nedeni, babasının onu ziyarete gelecek olmasıdır. Arkadaşları bu duruma çok şaşırır çünkü bir babanın çocuğunu ziyarete gelecek olması son derece normal bir durumdur. Arkadaşlarının şaşkınlığını gören Raven, babasının normal babalardan farklı olduğunu söyler. Raven'ın babası, "milyonlarca ruhun yok edicisi", "diğer insanların acılarıyla beslenen" bir iblis olan Trigon'dur. Tam o esnada Trigon eve gelir. Anlatılanların aksine son derece kibar birisi olan Trigon, Raven'ın arkadaşlarına oldukça nazik davranmaktadır. Arkadaşlarının, babasından çok etkilendiğini gören Raven sinirli bir şekilde odasına gider.

Kızının peşinden odaya giren Trigon, "Bu yer bir domuz ahırı. Böyle nasıl yaşıyorsun?" diyerek odayı toplamaya başlar. Raven'ın iblis güçlerini heba ettiğini söyleyen Trigon "Ben senin yaşındayken ilk boyutumu ele geçirmiştim bile. En son ne zaman gereksiz yere bir türe işkence ettin söyler misin?" diyerek ondan hesap sorar. Raven ise babasına, onu rahat bırakmasını söyler. Trigon odadan çıkar ve Raven'ın arkadaşlarının yanına gider. Amacı onları etkilemektir. Bunun için de sihirli gücüyle onlara çeşitli yetenekler verir. Starfire, dünyalı bir genç kız gibi konuşmaya başlar. Beast Boy, istediği her şeye dönüşebilme gücü kazanır. Cyborg'un sol eli bir köpek kafasına dönüşür. Robin ise oldukça kaslı bir vücuda sahip olur. Raven'ın arkadaşları Trigon'un bu sihirli gücünden çok etkilenir ve Raven'a giderek, "biraz babası gibi olmasını" isterler. Raven da onların bu isteklerini kabul etmiş gibi görünür. Artık o da babasının isteğini yerine getirecek ve tam bir iblis olacaktır. Trigon, Raven'dan üç şey ister. Eğer Raven bunları yaparsa, iblise dönüşebilecektir. Raven, her dünyalı çocuğun kabuslarından güç alıp, o güçle boyutlar arası bir "portal" açmalıdır. Trigon'un Raven'dan son bir isteği vardır: "Tüm dostlarını öldürmek". Raven önce Beast Boy'u öldürmeli, diğerlerini bağlılık yemini etmeye zorladıktan sonra onları da yok etmelidir. Raven bu teklifi kabul etmez. Evladının, emirlerini uygulamamasına oldukça sinirlenen Trigon'un sesi kalınlaşır ve korkutucu bir müzik eşliğinde, "Raven'ın tüm dostlarını öldüreceğini" söyler. Bunun üzerine Robin, Beast Boy'u ayaklarından

yakalar ve onunla Trigon'un kafasına vurur. Cyborg'un elindeki köpek de Trigon'un kulağını ısırır. Son olarak Raven, babasına elektrik vererek onu geldiği boyuta gönderir.

4.11.3. İçerik Değerlendirmesi

Teen Titans Go! adlı çizgi dizinin Sürücü Ed ve Köpek Eli adlı bölümlerinde, olumsuz olarak değerlendirilebilecek çok sayıda içerik bulunmaktadır. Bölümleri tek tek ele almak gerekirse, Sürücü Ed adlı bölümde; Robin'in tüm arkadaşlarına yalan söylemesi, son derece olumsuz bir davranıştır. Aynı bölümde, Starfire'ın Robin'e "Senin eksikliklerine gülmek kendimizi daha iyi hissetmemizi sağlıyor." şeklindeki sözleri, arkadaşlarına nasıl araba kullandığını göstermek isteyen Robin'in otomobili ile yüksek hızlara çıkması da, yine olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlardandır. Sürücü Ed adlı bölümde, şiddet ve korku unsurlarına da yer verildiği görülmektedir. Ed'in soygunlarının ardından olay yerine gelen polislerin Robin'in aracına silahla ateş etmesi, Robin'in aracını kasıtlı olarak şarampolden aşağı yuvarlaması, bölümün sonunda yeraltından çıkan korkutucu bir yaratığın Ed'i bacağından yakalayarak içine çekmesi ve bu sırada Ed'in attığı çığlıklar, bu olumsuz içeriklere örnek olarak verilebilir.

Köpek Eli adlı bölüm ise, başından sonuna kadar şiddet ve korku ögeleri ile doludur. 14.42 ile 14.52 saatleri arasında yayınlanan ve gün içinde tekrar verilen bölümde; kendisine "Seni üzen ne?" şeklinde bir soru soran Beast Boy'a elektrik veren Raven'ın "Konuşşana." diyen Cyborg'u pelerinin altından çıkarttığı kolları ile duvara yapıştırması dikkat çekmektedir. "Milyonlarca ruhun yok edicisi" ve "diğer insanların acılarıyla beslenen bir iblis" olduğu söylenen Trigon'un kızına söylediği "İblise dönüşmek istiyorsan tüm dostlarını öldürmelisin." şeklindeki sözler ise, bir çizgi filmde olmaması gereken düzeyde şiddeti işaret etmektedir. Sadece bu sahne bile, başlı başına tez konusu olabilecek düzeyde olumsuz bir örnektedir. Raven'ın "arkadaşlarını öldürmesi" teklifini kabul etmemesi üzerine sesi kalınlaşan ve suratı korkutucu bir hâl

alan Trigon'un, "Tüm dostlarını öldüreceğim." diye bağırması ve Raven'ın arkadaşlarına saldırması da, dizide yer alan şiddet ve korku unsurlarından birisidir. "En son ne zaman gereksiz yere bir türe işkence ettin söyler misin?", "Tüm dostlarını öldürmelisin", "Dostlarını öldüreceğim." şeklinde cümlelerin yer aldığı bir çizgi dizinin, çocuklara yönelik bir programda ve onların ekran başında oldukları bir saatte (gün içinde tekrarı da verilerek) yayınlanması, Cartoon Network Türkiye'nin yöneticisi Yöntem İnanç'ın, "şiddet konusuna da ayrıca özen gösterdikleri" söylemi ile çelişmektedir.

4.12. CLARENCE

Animatör Skyler Page tarafından hazırlanan ve Clarence adında son derece saf ve iyi niyetli bir çocuğun, yakın arkadaşları Jeff ve Sumo ile birlikte başından geçen olayları konu alan çizgi dizi, 14 Nisan 2014 tarihinde ABD'de yayınlanmaya başlanmıştır[194].

4.12.1. Ana Karakterler

Clarence: Dizinin ana karakteri olan Clarence, dokuz yaşında bir çocuktur. Eğlenceyi seven, tombul ve son derece sevimli bir çocuk olan Clarence, Jeff ve Sumo ile yakın arkadaştır.
Jeff: Bilgili, kültürlü ve entelektüel bir çocuk olan Jeff, küp şeklindeki kafasıyla dikkat çekmektedir. Mikroplardan çok korkan Jeff, Clarence'ın en iyi arkadaşıdır.
Sumo: Düşünmeden hareket eden bir çocuk olan Sumo, şaçsız kafası ile diğer çocuklardan oldukça farklı görünmektedir.

[194] Clarence, https://en.wikipedia.org/wiki/Clarence_(2014_TV_series) (28.03.2016)

4.12.2. Yayınlanan Bölümler

Cartoon Network'ün 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Clarence" adlı çizgi dizinin "Clarence Doğada" ve "Jeff'in Yeni Oyuncağı" isimli 2 bölümü ekrana gelmiştir.

4.12.2.1. Clarence Doğada (Nature Clarence)

Bölüm, Clarence'ın bir dağdan aşağı yuvarlanması ile başlar. Kayalara çarpa çarpa uçurumun kenarına gelen Clarence, kendisini yukarı çekip oradan kurtulacakken, bir çıngıraklı yılanla karşı karşıya kalır. Yılan tam Clarence'ı sokacakken, bir anda orman bekçisi "Doğa Kate" ortaya çıkar ve yılanı yakalayarak Clarence'ı kurtarır. Tam o sırada bir gergedan koşarak üstlerine gelmektedir. Kate, elindeki yılanı gergedana doğru fırlatır. Yılanın ısırdığı gergedan uçurumdan aşağı düşer. Clarence tam kurtuldum derken, aynı gergedan bu sefer yarı insan olarak, elinde mızrak şeklinde ateşten bir yılanla birlikte çıkagelir. Kate, Clarence'ı kucaklar ve uçurumdan aşağı atlar.

Clarence, arkadaşları Jeff ve Sumo'ya biraz önce başından geçen hikayeyi anlatmaktadır. Bu sırada orman bekçisi Joshua gelir ve Kate'in dağda mahsur kalan yavru bir keçiyi kurtarmaya gittiğini, bu yüzden yapacakları doğa yürüyüşünün iptal olduğunu söyler. Clarence, Joshua'ya, Kate'in "Onun işe yaramaz, tembel bir adam olduğunu düşündüğünü" söyler. Tembel ve işe yaramaz bir kişi olmadığını ispat ederek Kate'i haksız çıkartmak isteyen Joshua, gezinin iptal olmadığını, hep birlikte Sheep's Köprüsü'ne gideceklerini söyler.

Jeff, Sumo ve Clarence, Joshua'nın arabasına binip Sheep's Köprüsü'ne doğru yola çıkarlar. Clarence ve arkadaşları yol boyunca gürültülü bir şekilde şarkı söylerler. Arka koltukta oturan Sumo, arabayı kullanan Joshua'nın koltuğunu tekmelemeye başlar. Kabus gibi geçen dört saatin sonunda Joshua sinirlerine hakim olamayıp geri

dönmeye karar verir. Çocuklar "Geri dön, geri dön." diye bağırarak Joshua'yı kararından vazgeçirmeye çalışırlar. Çocukları daha fazla duymak istemeyen Joshua radyonun sesini sonuna kadar açıp gaz pedalına basar. Yüksek hıza dayanamayan arabanın motoru bozulur. Ekip çölde mahsur kalmıştır.

Arabadan çıkan Jeff, Sumo, Clarence ve Joshua'dan oluşan dörtlü, kalacak bir yer bulmak için ormana doğru yürümeye başlarlar. Clarence, ormanın içlerinde bir jakuzi bulur. Herkes neşe içinde jakuziye doğru koşarken Joshua bir anda çıldırır ve anlamsız anlamsız konuşup çığlık atmaya başlar. Ne yaptığını bilmeden koşarken bir uçurumun kenarına gelen Joshua, tam aşağı düşerken bir dala tutunur. İnsan zinciri oluşturarak Joshua'yı kurtarmaya karar veren Clarence ve arkadaşları, birbirlerine tutunarak Joshua'yı kurtarmaya çalışırken, Doğa Kate yardıma gelir ve Joshua'yı kurtarır.

4.12.2.2. Jeff'in Yeni Oyuncağı (Jeff's New Toy)

Uçan bir robot satın alan Jeff, yeni oyuncağını göstermek için Sumo ve Clarence'ı evine çağırır. Clarence oyuncağı çok beğenir ve hemen paketini açarak oynamak istediğini söyler. Jeff ise oyuncağının paketini dahi açmaz ve onu, odasının en güzel yerine kaldırır. Bunun üzerine Clarence, Sumo'nun yanına gider ve ondan Jeff'in dikkatini dağıtacak bir şeyler yapmasını ister. Clarence'ın amacı, Jeff'in oyuncağıyla oynamaktır. Bu teklifi kabul eden Sumo, Jeff'e birlikte televizyon izlemeyi teklif eder. Jeff ve Sumo televizyon izlerken Clarence, Jeff'in odasına girer ve oyuncağı alıp Sumo'nun yanına döner. İki arkadaş oyuncağı çalıştırdıkları anda robotun kafası yerinden çıkar. Tam o esnada Sumo ve Clarence'ın yanına gelen Jeff, oyuncakla oynamaya karar verdiğini söyler. Oyuncağı almak için odasına yönelen Jeff, Sumo'nun çok acıktığını söylemesi üzerine, arkadaşına yiyecek bir şeyler hazırlamak için mutfağa gider. Biraz zaman kazanan Clarence, oyuncağı tamir etmeye çalışır fakat başarılı olamaz. Bu sırada, hazırladığı yiyecekleri Sumo'ya vermek için arkadaşlarının yanına gelen Jeff, oyuncağın paramparça olduğunu görür. Clarence,

oyuncağı dev bir rakunun kırdığı yalanını söyler. Jeff bu yalana inanmaz ve Clarence'ın üzerine atlayarak onu dövmeye başlar. Bu sırada Sumo bir yerlere telefon etmektedir. Telefonu kapatan Sumo, başına bir peruk takarak hakim kılığına girer ve göstermelik bir mahkeme salonu kurar. Sumo'ya göre Jeff, oyuncağı ile oynamadığı, Clarence da oyuncağı kırdığı için suçludur. Arkadaşlarının söylediklerini haklı bulan Jeff ve Clarence barışırlar. Jeff, Sumo'ya biraz önce kime telefon ettiğini sorar. Sumo, oyuncak firmasını aradığını söyler. Jeff'in oyuncağını üreten firmayı arayan Sumo, sipariş verdikleri oyuncağın ellerine ulaşmadığı yalanını söylemiş ve şirketten yeni bir oyuncak göndermelerini istemiştir. Yeni gelen oyuncak Sumo'nun olacaktır çünkü diğerleri oyun oynamasını bilmemektedir. Bir sonraki sahnede üç arkadaş evlerinin çatısında oyuncak robotlarını uçurmaktadırlar ama oyuncağın kumandası Sumo'dadır.

4.12.3. İçerik Değerlendirmesi

Absürt komedi unsurlarını barındıran Clarence adlı çizgi dizide, iyimserlik, arkadaşlık ve eğlence gibi unsurlar ön planda tutulmaktadır. İyi niyetli, arkadaşlığa önem veren, yanlışlıkla arkadaşlarına bir zarar verdiğinde bunu telafi etmek için her yolu deneyen Clarence karakterinin, programı izleyen çocuklar açısından olumlu bir rol model olarak değerlendirilebileceğini söylemek mümkündür. Fakat "fast food" alışkanlığı olan, sürekli abur cuburla beslenen ve oldukça şişman olan Clarence, bu yönüyle de örnek alınmaması gereken bir karakter olarak dikkat çekmektedir. Jeff'in Yeni Oyuncağı adlı bölümde Jeff'in satın aldığı oyuncak; diğer çocuk karakterler üzerinde büyüleyici bir etki yapmakta ve bölüm boyunca çocuklar bu oyuncağın peşinde koşmaktadırlar. Programın, piyasa değeri yüksek ürünler ve sağlıksız beslenmeye yönelik mesajları, bilinçsiz tüketim unsurlarına örnek teşkil etmektedir.

Dizide; itme, çekme, vurma, bir yerden düşme gibi hafif derecede şiddet ögelerine yer verilmekle birlikte, bu şiddetin çoğu çizgi filmde olabilecek seviyede ve tolere edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir. Çalışmada örnek olarak kullandığımız Clarence Doğada ve Jeff'in Yeni Oyuncağı adlı bölümler, dizinin genel

karakteristiğini yansıtmaktadır. Örneğin, Clarence Doğada adlı bölümde görülen yarı insan yarı gergedan şeklindeki yaratık, dizinin absürt yönünü göstermektedir. Jeff'in Yeni Oyuncağı adlı bölüm ise, dizide yer alan bazı olumsuz içerikleri göstermesi bakımından önemlidir. Her ne kadar sonunda pişman olsa da, arkadaşının oyuncağını bozan Clarence'ın yalan söylemesi, programı izleyenler açısından olumsuz örnek oluşturabilecek bir davranıştır. Oyuncağının bozulduğunu öğrenen Jeff'in Clarence'a saldırması da, programda yer alan bir diğer olumsuz içeriktir.

4.13. REGULAR SHOW (SÜREKLİ DİZİ)

Amerikalı yazar ve yönetmen J. G. Quintel tarafından yapılmış bir çizgi dizi olan Sürekli Dizi'nin ilk gösterimi, 6 Eylül 2010 tarihinde Amerikan Cartoon Network'te yapılmıştır[195]. Dizide, Mordecai adında bir alakarga ile Rigby adında bir rakunun başlarından geçen eğlenceli, komik ve tuhaf olaylar anlatılmaktadır.

4.13.1. Ana Karakterler

Mordecai: 23 yaşında, mavi bir alakarga olan Mordecai, sürekli olarak işten kaytarma peşindedir. Rigby ile birlikte video oyunları oynamaktan hoşlanan Mordecai, sık sık gittikleri kahve dükkanında çalışan Margaret'tan hoşlanmaktadır.
Rigby: 23 yaşında bir rakun olan Rigby, son derece yaramaz ve eğlenceli bir karakterdir. Devamlı olarak yalan söylediği için hem kendisi hem de arkadaşı Mordecai'ın başını sürekli derde sokan Rigby, kendisinden daha çekici ve kaslı olduğu için, kardeşi Don'dan nefret etmektedir.

[195] Tessa Miller, "I'm J.G. Quintel, Creator of Regular Show, and This Is How I Work", http://lifehacker.com/5993992/im-jg-quintel-creator-of-regular-show-and-this-is-how-i-work (03.02.2016)

Benson: Bir sakız makinesi olan Benson, Mordecai ve Rigby'nin patronudur. Sinirlendiği zaman öfkeden yüzü kıpkırmızı olan Benson, iki arkadaşı devamlı olarak işten çıkarmakla tehdit etmektedir.

Skips: Dost canlısı bir Yeti[196] olan Skips, dizinin en bilge karakteridir. Mordecai ve Rigby bir sorun çıkarttıklarında, çözüm bulması için ona danışırlar.

Pops Maellard: Dizinin geçtiği Park adlı kurgusal yerleşim yerinin sahibi olan Mr. Maellard'ın oğlu olan Pops Maellard, cebinde taşıdığı lolipopları gerçek para zanneden, saf ve iyi niyetli bir karakterdir.

Margaret: Bir kahve dükkanında çalışan ve aynı zamanda üniversite sınavlarına hazırlanan Margaret, kırmızı renkli bir kuştur.

4.13.2. Yayınlanan Bölümler

Cartoon Network'ün 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Regular Show" adlı çizgi dizinin "Yaz Saati Uygulaması" ve "Margaret'i Alırken" isimli 2 bölümü ekrana gelmiştir.

4.13.2.1. Yaz Saati Uygulaması (Saving Time)

Mordecai ve Rigby evlerinde oturmuş gazlı içecek içmektedirler. Mordecai, "Gazlı içecek içmek uykumuza tesir edebilir, daha fazla içmeyelim bence." diye itiraz etmeye kalkınca Rigby, "Yarın saatler bir saat geri alınacak. Daha fazla uyuyabileceğiz." diyerek Mordecai'ı ikna eder. Gazlı içecek içmeye devam eden iki arkadaş, sabah olduğunda işe giderler. Patronları Benson, işe bir saat geç kaldıklarını söyler. Bunun üzerine Rigby, "Saatlerin geriye alındığını bilmiyor musunuz?" diyerek gülmeye başlar. Benson ise, saatlerin dün değil bugün geri alınacağını söyler. Mordecai ve Rigby, saatlerini yanlış günde ayarlamış ve bu yüzden işe bir saat geç

[196] Kocaayak veya Yeti: Bazılarının Himalayalar'da yaşadığına inandığı, primat benzeri, büyük bir yaratıktır. https://tr.wikipedia.org/wiki/Kocaayak (28.03.2016)

kalmışlardır. İki arkadaşın işe geç kalmalarına oldukça sinirlenen Benson ceza olarak, bölgedeki tüm saatleri, gece saat tam 02'de geri almaları emrini verir. İki arkadaş bu emri yerine getirmezlerse, işten atılacaklardır.

Evlerine dönen Mordecai ve Rigby'nin gece 02'ye kadar uyumamaları ve daha sonra gidip bölgedeki tüm saatleri geri almaları gerekmektedir. Uyanık kalabilmek için sürekli olarak gazlı içecek içen ve bilgisayar oyunu oynayan ikilinin aklına Benson'a bir şaka yapma fikri gelir. Benson, onlara saatleri ayarlamalarını söylemiştir ama saatleri doğru ayarlamalarını söylememiştir. Mordecai ve Rigby, bölgedeki tüm saatleri üç saat geri almaya karar verirler. Mahalledeki evlere gizlice girip, tüm saatleri üç saat geri alan iki arkadaş, son olarak Benson'ın evine girip alarmlı saati geri alırlar.

Sabah işyerine gelen Benson, Mordecai ve Rigby'nin ondan önce işe gelmiş olmalarına çok şaşırır fakat hiç bozuntuya vermez. Benson, gün içinde yapılması gereken işleri kontrol ederken, bir çöp arabası gelir ve mahallenin çöplerini toplar. Benson bu duruma da şaşırır çünkü çöp arabası, normalden üç saat erken gelmiştir. Bu arada Benson, havanın sabahın dokuzu için oldukça sıcak olduğunu fark eder. Tam o esnada mahalledeki tüm fıskiyeler, çalışmaları gereken saatten önce çalışmaya başlar. Patronlarının şaşkınlığı karşısında daha fazla dayanamayan Mordecai ve Rigby, Benson'a şaka yaptıklarını açıklarlar. Bu sırada tüm mahalle sallanmaya başlar ve yaşadıkları bölge, yeryüzünden ayrılarak havaya doğru yükselir. Herkes ne olduğunu anlamaya çalışmaktadır. Skips, Mordecai ve Rigby'nin saatleri geri almalarının zamanda bir kayma yarattığını ve mahallelerinin, doğru zaman dilimine gitmek için harekete geçtiğini söyler. Skips'e göre bunu düzeltmenin tek bir yolu vardır: Mahalledeki tüm saatleri doğru zamana ayarlamak.

Bölgedeki evleri tek tek dolaşan Mordecai ve Rigby, uzun uğraşlar sonunda tüm saatleri eski haline getirmeyi başarırlar fakat mahalleleri hala gökyüzünde süzülmektedir. Ne yapacaklarını bilemez bir halde sağa sola bakan iki arkadaş, Benson'ın apartmanının da gökyüzünde durduğunu fark ederler. Hemen o daireye giden Mordecai ve Rigby, Benson'ın saatini eski haline getirirler fakat durumda yine bir değişiklik olmamıştır. Bu sırada Mordecai'ın gözü Rigby'nin saatine takılır. Eski

haline getirmeyi unuttukları tek saat, Rigby'ninkidir. Mordecai'ın uyarısıyla saatini ayarlayan Rigby, her şeyin eski haline gelmesini sağlar.

4.13.2.2. Margaret'ı Alırken (Picking Up Margaret)

Mordecai ve Rigby, mahalledeki kahve dükkanında kahvaltılarını yapmaktadırlar. Bu esnada telefonda bir arkadaşı ile konuşan Margaret, telefonu üzgün bir şekilde kapatır. Margaret'ın moralinin bozuk olduğunu gören Mordecai, arkadaşına probleminin ne olduğunu sorar. Girmek istediği üniversitenin mülakatı için şehir dışına gitmesi gereken Margaret, kendisini havaalanına bırakacak olan arkadaşının bir işi çıkması nedeniyle uçağı kaçırma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Margaret'ın bu haline oldukça üzülen Mordecai, "Seni ben bırakırım." diyerek yardım teklifinde bulunur. Margaret, bu teklifi büyük bir mutlulukla kabul eder fakat ortada bir sorun vardır. Mordecai'ın bir arabası yoktur. Margaret'ı etkilemek isteyen Mordecai, düşünmeden ona söz vermiştir. Bir çözüm yolu arayan Mordecai, arabasını ödünç istemek için Benson'ın yanına gitmeye karar verir. Arabayı bir günlüğüne kullanabilmek için patronundan izin isteyen Mordecai, aracın tamirde olduğunu öğrenir. Benson, "Aracımı tamirden alırsan, kullanabilirsin." diyerek Mordecai'a bir teklifte bulunur. Patronunun adresini verdiği tamirhaneye doğru yola çıkan Mordecai, Margaret'a kaçta buluşacaklarını sormak için cep telefonunu eline alır. Bu sırada, ellerinde sopa olan bir grup, Mordecai'ın önünü keser ve o bölgede cep telefonu ile konuşmanın yasak olduğunu söyler. Kendilerine "Wicketlar" adını veren gruptan korkan Mordecai, koşarak oradan uzaklaşır.

Sonunda tamirhaneyi bulmayı başaran Mordecai, tamircinin "Aracı sadece sahibi alabilir." şeklindeki sözü üzerine Benson'ı arar ve tamircinin aracı kendisine teslim etmediğini söyler. Bu sırada Wicketlar, ellerinde sopalarla tamirhaneyi basar. Grubun lideri "Seni uyarmıştık. Telefonu kapat." diyerek Mordecai'a saldırır. Eline bir alev makinesi alan tamirci, Wicketlara alev püskürtmeye başlar. Fırsattan istifade eden Mordecai, tamirhaneden kaçmak için Benson'ın arabasına biner. Bu sırada

Mordecai'ın kullandığı aracın ön camına Wicketlardan birisi atlar. Mordecai'ın hızını artırması üzerine kaputun üzerinde fazla kalamayan çete üyesi, yola düşer.

Margaret'ın evine varan Mordecai, sözleştikleri saatten 15 dakika geç kalmıştır. Havaalanına yetişmek için gaza basan Mordecai, dikiz aynasından arkaya baktığında, Wicketların kendisini takip ettiğini anlar. Paniğe kapılan Mordecai, aracın gerçek sahibinin Benson olduğunu Margaret'a itiraf eder. Mordecai'ın aracı çaldığını düşünen Margaret, polisi aramak için çantasından cep telefonunu çıkartır. Bu sırada Wicketlardan bir tanesi, Mordecai'ın kullandığı aracın camını kırarak Margaret'ın telefonunu alır. Wicketlardan kurtulmak isteyen Mordecai, hızını iyice artırır. Tamamlanmamış bir köprüye gelen Mordecai, direksiyonu aniden sağa doğru kırar. Mordecai'ı takip eden araç, virajı alamaz ve köprüden aşağı uçar. Wicketları atlatmayı başaran Modecai, tam vaktinde havaalanına gelmiştir. Margaret, "Hep yanımda olduğun için teşekkür ederim." diyerek Mordecai'ı dudaklarından öper.

4.13.3. İçerik Değerlendirmesi

İzleyicilere herhangi bir olumlu davranış modeli belirlemek veya onları eğitip bilgilendirmek gibi bir iddiası olmayan Regular Show'un, değişik karakterleri ve ilgi çekici senaryosu ile programı izleyenlerin yaratıcılığını geliştirdiği iddia edilebilir. Dizide tekme, yumruk, bir yere çarpma veya bir yerden düşme gibi şiddet unsurları yer almakla birlikte hiç kimse yaralanmamaktadır.

Regular Show'un Yaz Saati Uygulaması ve Margaret'ı Alırken adlı bölümleri incelendiğinde, dizinin genel karakteri daha iyi anlaşılmaktadır. Tembel, haylaz ve işe devamlı geç kalan Mordecai ve Rigby, izleyiciler açısından örnek alınmaması gereken karakterler olarak dikkat çekmektedir. Sürekli gazlı içecek tüketen ikili, bilinçsiz tüketim alışkanlıklarıyla da yine olumsuz bir portre çizmektedir. Margaret'ı Alırken adlı bölümde Mordecai'ın Margaret'a "arabası olduğu" yalanını söylemesi, olumsuz örnek oluşturabilecek bir davranıştır. Her ne kadar bölümün sonunda Mordecai, yalan

söylediği için pişman olsa da, bu durum onun arkadaşına yalan söylediği gerçeğini değiştirmemektedir. Yine aynı bölümde Wickatların ellerindeki sopalarla Mordecai'a saldırması, otomobil tamircisinin kullandığı alev silahı, Wicketların arabanın camını kırıp Margaret'ın telefonunu alması gibi şiddet içeren sahnelere yer verildiği görülmektedir. Dizide olumsuz içerik olarak değerlendirilebilecek önemli bir husus da, cinselliğe yapılan vurgudur. Margaret'ı Alırken adlı bölümün sonunda Margaret ile Mordecai'ın dudak dudağa öpüşmesinin, programı izleyen çocukların cinsellikle erken tanışmaları açısından sakıncalı olabileceği düşünülmektedir.

4.14. MR. BEAN (BAY BEAN)

Mr. Bean, başrolünde İngiliz aktör Rowan Atkinson'ın oynadığı sit-com tarzı bir televizyon dizisidir. Atkinson'ın tabiriyle "yetişkin adam bedeninin içindeki çocuk" olan Bay Bean'in maceralarının anlatıldığı dizi, 01 Ocak 1990 ile 15 Aralık 1995 tarihleri arasında, İngiliz ITV televizyon kanalında yayınlanmıştır[197].

4.14.1. Ana Karakterler

Mr. Bean: Saf, sakar ve şanssız birisi olan Bean, karşılaştığı problemleri kendisine has şekillerde çözmeye çalışmaktadır. Diziye komedi unsuru katan da, işte Bean'in bu kendine has metodlarıdır. Konuşmaktan fazla hoşlanmayan Bean, tek tip takım elbise giyer.

Oyuncak Ayı Teddy: Bean tarafından adeta bir insan muamelesi gören Teddy, aynı zamanda onun en yakın dostudur.

Irma Gobb: Bean'in kız arkadaşı olan Irma, dizinin sadece üç bölümünde görülmüştür.

[197] Read About Mr. Bean. Through The Years, http://www.mrbean.com/timeline (03.02.2016)

4.14.2. Yayınlanan Bölümler

Cartoon Network'ün 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Mr. Bean" adlı dizinin "Bay Bean Yeniden Yollarda" isimli bölümü ekrana gelmiştir.

4.14.2.1. Bay Bean Yeniden Yollarda (Mr. Bean Rides Again)

Postaneye gitmek için arabasına binen Bean'i kötü bir sürpriz beklemektedir. Aracın aküsü boşalmıştır. Acelesi olan Bean, otobüse binmek için durağa yürür. Durakta, gazete okumakta olan bir kişi vardır. Bean, tam yanına geldiği esnada, otobüs bekleyen şahıs kalp krizi geçirerek yere yığılır. Bu durum karşısında ne yapacağını bilemeyen Bean, önce kalp masajı ve ardından suni teneffüs ile yerde yatan adamı hayata döndürmeye çalışır fakat başarılı olamaz. Bunun üzerine adamın ceplerini karıştırmaya başlayan Bean, bulduğu kalp ilaçlarından bir avuç alıp adamın ağzına boşaltır. Bu esnada, yolun karşısında, kaputu açık şekilde bir araç beklemektedir. Bean hemen aracın yanına koşar ve araç sahibinden akü takviye kablosunu ister. Kalp krizi geçirmekte olan adamın yanına dönen Bean, takviye kablosunun bir ucunu adamın yanındaki elektrik direğine, bir ucunu da adama bağlar. Direkten gelen elektrik, adeta bir elektroşok etkisi yapar ve adam ayağa kalkar. Bean'in yardımı sayesinde hayata dönen adam, teşekkür etmek için Bean'in elini sıkar ve bir anda tekrar yere yığılır. Bean'in elindeki kablo, adamı çarpmıştır. Biraz sonra bir ambulans gelir. Sağlık görevlileri şanssız adamı sedyeye yerleştirirken, Bean ambulansa yaklaşır ve elindeki takviye kablosunun bir ucunu ambulansa, diğer ucunu da kendi aracına bağlayarak aracının aküsünü takviye eder. Sağlık görevlileri yerde yatan adamı sedyeye koyup ambulansa yerleştirirler fakat ortada bir sorun vardır. Bean, ambulansın aküsünü bitirmiştir.

Bu arada Bean çoktan aracına binmiş ve postaneye doğru yola koyulmuştur. Direksiyon başında olan Bean, postaya vereceği zarfa yapıştırmak için eline aldığı pulu yanlışlıkla yutar. Bu sırada yolun kenarında bir posta kutusu gören Bean araçtan iner

ve kutunun yanına gider. Posta kutusunun yanında yaşlı bir kadın, elindeki zarfı kutuya atmak üzeredir. Bean, yardım etmek ister gibi, kadının elinden zarfı alır fakat kutuya atmaz. Amacı, kadının verdiği zarfın üzerindeki pulu çıkartıp kendi zarfına yapıştırmaktır. Pulu zarftan ayıramayan Bean, aracının kaputunu açar ve içinde kaynar su bulunan radyatörün kapağını aralar. Radyatörden çıkan buhar sayesinde, pul zarftan ayrılır.

Çıkacağı seyahat için bavulunu hazırlamakta olan Bean, tüm bavulu fasulye konservesiyle doldurduğu için, diğer eşyalarına bir türlü yer bulamamaktadır. Eşyalarını bavula sığdırmaya çalışan Bean, plaj havlusunu küçük bir peçete ile değiştirir. Tatile götürmek için beş gömlek ayarlayan Bean, sadece bir gömleğini alır. Tüm bu değişikliklere rağmen bavulda hâla yer yoktur. Bunun üzerine Bean, diş fırçasını kırar, diş macununun yarısını lavaboya döker, pantolonunu kesip şort yapar. Bu yaratıcı çözümler işe yaramıştır. Bean, bavulunu kapattıktan sonra bir tane kitabını yanına almayı unuttuğunu fark eder. Zorla kapattığı bavulu tekrar açmaya üşenen Bean, yatağının altından daha büyük bir bavul çıkartır. Küçük bavulla birlikte kitabı bu büyük bavula yerleştiren Bean, artık tatile çıkmaya hazırdır.

Bir yolculuk için trene binen Bean, kompartımanına geçip kitap okumaya başlar. Bu sırada, Bean'in karşısında oturan başka bir yolcu daha kitap okumaktadır. Biraz sonra, karşıdaki yolcu okuduğu kitabın etkisiyle kahkahalar atarak gülmeye başlar. Gürültü yüzünden rahatsız olan Bean, elleriyle kulaklarını kapatıp sesi duymamaya çalışır. İki eliyle kulağını kapattığı için okuduğu kitabın sayfalarını çeviremeyen Bean, dirseği ile diğer sayfaya geçmeye çalışır fakat başarılı olamaz. Bunun üzerine, sayfaları çevirmek için dilini kullanan Bean, bunda da başarılı olamaz. Elleriyle kulaklarını kapatmanın bir işe yaramadığını anlayan Bean, çoraplarını çıkartarak kulaklarına sokar. Bu sırada, oturduğu koltuğun altına yapıştırılmış bir sakız Bean'in dikkatini çeker. Kulaklarındaki çorapları çıkartan Bean, koltuğun altından çektiği sakızla kulaklarını tıkar. Biraz sonra, kompartımana gelen kondüktör, bilet sormak için Bean'in yanına gelir. Hiç beklemediği bir anda karşısında kondüktörü gören Bean korkar ve elindeki kitabı trenin açık penceresinden dışarı fırlatır.

4.14.3. İçerik Değerlendirmesi

Komedi yönüyle öne çıkan bir yapım olan Mr. Bean adlı dizide, nadir olmakla birlikte, olumsuz bazı içeriklere de yer verildiği tespit edilmiştir. Kalp krizi geçirmekte olan bir adama yardım etmek isteyen Bean'in zavallı adama elektrik vermesi, yaşlı bir kadını kandırarak kendisine ait olmayan pulu alan Bean'in, pulu çıkartmak için otomobilin yüksek sıcaklıktaki radyatör kapağını açması, gürültüden rahatsız olan Bean'in bulduğu bir sakızla kulaklarını sakızla tıkaması gibi bazı sahneler, programı izleyen çocuklar açısından olumsuz örnek oluşturabilecek niteliktedir.

4.15. ŞİRİNLER

1958 yılında Belçikalı çizer Pierre Culliford tarafından çizgi roman olarak yayınlanan Şirinler, mantar şeklinde evlerde yaşayan mavi renkli Şirinler ile onları ele geçirmeye çalışan kötü karakter Gargamel arasındaki mücadeleyi konu almaktadır. Çizgi romanın oldukça başarılı bir satış grafiği yakalaması üzerine, serinin çizgi dizisi de yapılmıştır. Yıllarca Türkiye'de de yayınlanan çizgi dizi, başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere birçok ülkede, yüksek izlenme oranlarına erişmiştir[198].

4.15.1. Ana Karakterler

Şirin Baba: Sihir konusunda uzman olan, (diğer Şirinlerden farklı olarak) kırmızı kıyafeti ve beyaz sakalı ile dikkat çeken Şirin Baba, Şirinlerin lideridir.
Şirine: Uzun ve dalgalı sarı saçları olan Şirine, Şirinler Köyü'ndeki tek kadın karakterdir.

[198] NewYork Times, "Pierre Culliford, Smurf Creator, Dies At 64", http://www.nytimes.com/1992/12/25/arts/pierre-culliford-smurf-creator-dies-at-64.html (02.02.2016)

Gözlüklü Şirin: Kitap okumayı çok seven Gözlüklü Şirin, kendisini Şirinler Köyü'nün en bilgili karakteri olarak görmektedir.
Usta Şirin: Tamir işlerinde son derece becerikli olan Usta Şirin, yaptığı icatlar sayesinde Şirinlerin hayatını kolaylaştırmaktadır.
Somurtkan Şirin: Sıkılgan bir yapıya sahip olan Somurtkan Şirin, insanlarla iletişim kurmakta güçlük çekmektedir.
Şakacı Şirin: Köyün en şakacısıdır.
Gargamel: Şirinlerin varlığından haberdar olan tek insan olan Gargamel, aklını onları yakalamakla bozmuştur.
Azman: Gargamel'in kedisi olan Azman'ın tek bir amacı vardır: Şirinleri yakalayıp yemek.

4.15.2. Yayınlanan Bölümler

Cartoon Network'ün 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "Şirinler" adlı çizgi dizinin "Son Gülüş" isimli bölümü ekrana gelmiştir.

4.15.2.1. Son Gülüş (The Last Laugh)

Şirinleri yakalamayı kafasına koyan Gargamel, son icadı olan "kahkaha tozu"nu denemektedir. Bu toz kimin üzerine bulaşırsa, o kişi kahkaha atmaya başlamakta ve bu durum, o kişi ölene kadar devam etmektedir. Bu karışımı Şirinlerin üzerine döküp onları öldürmeyi planlayan Gargamel, kahkaha tozunu yanına alarak ormana doğru yola çıkar.

Ormanda böğürtlen toplamakta olan Şakacı ve Somurtkan'la karşılaşan Gargamel, bir tutam kahkaha tozunu iki Şirin'in üzerine serper. Tozdan etkilenip gülmeye başlayan Şakacı ve Somurtkan, dengelerini kaybedip nehre düşerler. Arkadaşlarının nehre düştüğünü gören diğer Şirinler, hemen yardıma gelerek iki

Şirin'i kurtarırlar. Somurtan ve Şakacı, ölüm tehlikesi atlatmalarına rağmen kahkaha atmaya devam etmektedirler. Ortada bir problem olduğunu anlayan Şirinler, hemen Şirin Baba'yı çağırırlar. Toplanan kalabalığın yanına gelen Şirin Baba, "Neler oluyor?" diye sorar. Şakacı, kahkahalar eşliğinde "Gargamel" der fakat lafın devamını getiremez. İki Şirin'in bu tuhaf davranışlarının arkasında Gargamel'in hazırladığı sihirli bir karışımın olduğunu anlayan Şirin Baba, hemen bir panzehir yapmak için hazırlıklara başlar. Şirin Baba'nın hazırladığı panzehir sayesinde kahkaha atmayı kesen Şakacı ve Somurtkan, bu sefer de ağlamaya başlarlar. Hazırladığı karışımın başarısız olduğunu gören Şirin Baba, yeni bir panzehir hazırlayarak tekrar ikilinin yanına gelir. Panzehir bu sefer başarılı olur ve iki Şirin ağlamayı keser. Bu esnada gökyüzünde parlak bir bulut kümesi görülür. Bu bulut, Gargamel'in kahkaha tozundan başka bir şey değildir. Şirin Baba, tüm Şirinlere hemen büyük bir örtü hazırlamalarını söyler. Birlikte hareket eden Şirinler, hazırladıkları örtünün altına girerek kahkaha tozundan etkilenmemeyi başarırlar. Aklına bir plan gelen Şirin Baba, kahkaha bulutunu hazırladıkları örtünün içine hapsetmeleri gerektiğini söyler.

Bu esnada Gargamel de Şirinleri yakalamak için ormanda dolaşmaktadır. Gargamel'i yanlarına çekip örtünün içindeki kahkaha tozunu onun üzerine boşaltmayı amaçlayan Şirin Baba, tüm Şirinlere kahkaha atmalarını söyler. Bu sırada, içinde kahkaha tozu olan örtü yanlışlıkla delinir ve etraftaki tüm Şirinler tozdan etkilenip kahkaha atmaya başlarlar. Kahkaha bulutunun uzağında kalan ve bu sayede tozdan etkilenmeyen Şirin Baba, bir ağacın arkasına gizlenir. Savunmasız haldeki Şirinleri yakalayan Gargamel, hepsini bir torbaya koyarak şatosuna getirir. Şirinleri kurtarmak için Gargamel'i takip eden Şirin Baba, tam Gargamel'in evinin yanına geldiğinde kahkaha atmaya başlar. Dışarıda, tozdan etkilenmiş başka Şirinlerin olduğunu zanneden Gargamel koşarak evinden çıkar fakat kendisini büyük bir sürpriz beklemektedir. Üzerinde Şirin Baba'nın olduğu kocaman bir Amerikan sığırı Gargamel'e doğru gelmektedir. Sığırdan kaçarken yanlışlıkla kendi hazırladığı toz bulutunun içine giren Gargamel, kahkahalar atarak gülmeye başlar. Bu durumu gören Şirin Baba, önceden hazırlamış olduğu panzehiri Gargamel'in yanına bırakır fakat Gargamel şişeyi yanlışlıkla kırar.

4.15.3. İçerik Değerlendirmesi

Şirinler adlı dizinin tüm bölümlerinde benzer bir kurgu vardır. Şirinleri yakalamayı kafasına koyan Gargamel, bunun için bir plan yapar. Bölümün başında bu planı işler gibi görünse de, birlikte hareket eden Şirinler, Gargamel'in bu planını boşa çıkartmayı başarırlar. Dizide, kötü karakterlerin önünde sonunda kaybediyor olması, kötülüğün hiçbir zaman galip gelmemesi, dostluk, birlikte hareket etme, iyilik gibi kavramlar ön plandadır.

Dizide, olumlu davranış modellerinin benimsenmesi açısından birtakım yararlı mesajların verildiği görülmektedir. Örneğin; akıl, birliktelik ve çalışmayla tüm zorlukların üstesinden gelinebileceği mesajı çizgi dizi boyunca Şirin Baba üzerinden verilmektedir. Şirinler adlı dizinin içerdiği olumlu mesajlar sayesinde, izleyiciler üzerinde müspet yönde etki edebileceği söylenebilir. Her çizgi filmde olabilecek, bir yerden düşme, bir yere çarpma gibi şeyler dışında, dizide şiddete dair bir unsura rastlanmaması da çok önemlidir.

4.16. WHAT'S NEW, SCOOBY-DOO?

Gizemli olayları çözüme kavuşturmak için bir araya gelen dört kafadar ile bir köpeğin maceralarının konu edildiği Scooby-Doo adlı çizgi dizinin uyarlaması olan What's New, Scooby-Doo?, ilk olarak 2002 ile 2006 yılları arasında The WB Television Network adlı Amerikan kanalında yayınlanmıştır[199]. Whats New, Scooby-Doo?'nun tüm bölümlerinde benzer bir kurgu hakimdir. Scooby, Fred, Shaggy, Daphne ve Velma'dan oluşan ekip "Gizem Makinesi" adlı karavan şeklindeki araçlarıyla; hayalet, canavar veya doğaüstü başka yaratıklar nedeniyle rahatsız olan insanların olduğu bir yere gelirler. İnsanları rahatsız eden "şey"in gerçekte ne olduğunu anlamaya çalışan ekip, takip ettikleri şey tarafından korkutulur. Bölümün

[199] What's New, Scooby-Doo? Episode Guide, http://www.bcdb.com/cartoons/Warner_Bros./Television/What_s_New_Scooby-Doo_/ (03.01.2016)

sonunda, hayalet, canavar veya doğaüstü başka yaratıklar olduğu zannedilen şeyin aslında, gerçek suçunu gizlemek için canavar/hayalet kostümü giymiş bir sahtekar olduğu anlaşılır.

4.16.1. Ana Karakterler

Scooby-Doo: Danua cinsi bir köpek olan Scooby-Doo, Shaggy Rogers'ın en iyi dostudur. Yemek yemeyi çok seven Scooby, son derece korkak bir yapıya sahiptir.
Shaggy Rogers: Her şeyden korkan bir karakter olan Shaggy, Scooby'nin en iyi dostudur.
Fred Jones: Ekibin lideri olan Fred, kötüleri yakalamak için çeşitli tuzaklar kurmakta son derece mahirdir.
Velma Dinkley: Ekibin en genç ve en akıllı üyesidir.
Daphne Blake: Modayı yakından takip eden ve son derece şık giyinen Daphne, dövüş sanatlarında ustadır.

4.16.2. Yayınlanan Bölümler

Cartoon Network'ün 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "What's New, Scooby-Doo?" adlı çizgi dizinin "Gentlemen, Start Your Monsters!" isimli bölümü ekrana gelmiştir.

4.16.2.1. Gentleman, Start Your Monsters!

Bölüm, özel yapım otomobillerin mücadele ettiği bir motor sporları yarışı ile başlar. Tüm araçlar pistte hızlı bir şekilde giderken, en önde giden otomobil, sürücüsü iskelet olan kurukafa şeklindeki dev bir araç tarafından yoldan çıkartılır. Aracının

içinden son anda kurtulan sürücü oldukça şanslıdır fakat aynı şeyi otomobili için söylemek mümkün değildir.

Gainsville Yarışları adlı otomobil yarışına katılmak için ekip arkadaşları ile Gainsville kasabasına gelen Fred, ısınma turları için piste çıkar. Isınma turunun hemen başında, piste çıkan araçlarla birlikte ilerleyen Fred'in aracı, iskelet sürücü tarafından sıkıştırılır. Fred, usta bir manevra ile kurukafa şeklindeki araç tarafından ezilmekten kurtulur fakat yandaki sürücünün aracı, iskelet sürücünün hışmına uğrar. Yarış esnasında piste çıkıp sürücülere saldıran bu kişinin kim olduğunu merak eden Fred, otomobili ile iskelet sürücünün peşine takılır fakat kurukafa şeklindeki araç bir anda ortadan kaybolur.

Bu işte bir bityeniği olduğunu düşünen Fred ve arkadaşları, iskelet sürücünün kim olduğunu bulmaya karar verirler. Gizem Makinesi adlı karavanlarıyla bir parka yerleşen ekip, yarışlara katılmak için Gainsville'e gelen, biri erkek diğeri kız iki kardeşle tanışır. 10 ve 12 yaşlarındaki iki kardeşten erkek olanı Jimmy, yarışlara katılıp şampiyon olmak istediğini söylediğinde, buna en çok Fred şaşırır. Jimmy'ye "Boyun biraz ufak değil mi?" diye şaka yollu takılan Fred, küçük çocuğun gözlerindeki öfke dolu ifadeyi anlayamaz. Karavanlarına çekilip uykuya dalan ekip, dışarıdan gelen bir gürültü ile uyanır. Neler olup bittiğini anlamak için dışarı çıkan Fred ve Daphne, kurukafa şeklindeki aracıyla bir sağa bir sola giden iskelet sürücü ile karşılaşırlar. Karavanda uyuyan beş kafadarı rahatsız etmeyi amaçlayan iskelet sürücü, bu amacına ulaşmış gibi görünmektedir.

Sabah olduğunda tüm araçlar hazır bir şekilde, yarışın startının verilmesini beklemektedir. Yarış başladığında, iskelet sürücü tekrar ortaya çıkar ve önde giden otomobili yoldan çıkartıp hızla uzaklaşır. İskelet sürücüyü yakalamak isteyen Velma, Daphne, Scooby ve Shaggy, bir otomobile atlayıp kurukafa şeklindeki dev aracı takip etmeye başlarlar. Bu sırada Fred de liderliği ele geçirmiştir. Birinciliği kimselere bırakmak istemeyen iskelet sürücü, tekrar ortaya çıkar ve Fred'in aracını sıkıştırmaya başlar. Bu esnada gaz yerine frene basan iskelet sürücü, aracın kontrolünü kaybederek ön camdan dışarı fırlar. Merakla olay yerine gelen ekip şaşkınlık içindedir çünkü

iskelet sürücü yere düşüp paramparça olmuştur. İskelet sürücünün aslında bir robot olduğunu anlayan Velma, bu robotun uzaktan kumanda ile çalıştırıldığını söyler. Uzaktan kumandanın vericisinin yüksek bir yerde olması gerektiğini fark eden ekip, yarışın yapıldığı alandaki gözetleme kulesinin tepesine çıkar. Gözetleme kulesinde elinde kumanda, üzerinde yarışçı tulumu ve kask olan birisi bulunmaktadır. Daphne arkadan yavaşça yaklaşarak, elinde kumanda olan bu kişinin kaskını kafasından çıkartır. Kaskın altında, bölümün başında tanıştıkları iki kardeşten erkek olanı, Jimmy vardır. Yarışçı olmak isteyen fakat yaşı küçük olduğu için bunu başaramayan Jimmy, uzaktan kumandalı aracı ile yarışmaya katılmıştır. Yarışta önde gidenlere saldıran iskelet sürücü ise, Jimmy'nin kardeşi Cindy tarafından kontrol edilen bir robottur. Tüm gizemin çözülmesi üzerine yarış kaldığı yerden devam eder ve Fred, bitiş çizgisini en önde geçerek birincilik kupasını kazanır.

4.16.3. İçerik Değerlendirmesi

What's New Scooby-Doo? Adlı çizgi dizi, içerdiği mesajla dikkat çekmektedir. Çocuklara "gerçek hayatta hayalet veya canavar diye bir şeyin olmadığı" mesajını veren dizide, kötülerin önünde sonunda kaybettiğine vurgu yapılmaktadır. Dizide verilmeye çalışılan bir diğer mesaj da, korkuların üzerine gidilmesidir. Son derece korkak iki karakter olan Scooby ve Shaggy, korkularının üzerine gitmekte ve sonunda, korktukları şeyin aslında bir yalandan ibaret olduğunu anlamaktadırlar. Gentleman, Start Your Monsters! adlı bölümde de benzer bir konu işlenmektedir. Bölümde yer alan kurukafa şeklindeki araç ve iskelet şeklindeki sürücü gibi unsurlar izleyiciler açısından korkutucu olsa da, bölümün sonunda iskelet sürücünün aslında bir insan olduğunun açığa çıkması, izleyenleri rahatlatmaktadır.

4.17. THE GARFIELD SHOW

Amerikalı karikatürist Jim Davis tarafından yaratılan bir çizgi bant serisi olan Garfield, ilk kez 19 Haziran 1978 tarihinde yayınlanmıştır. Ana karakteri Garfield adlı bir kedi olan seride; Garfield ve onun sahibi Jon Arbuckle ile, Arbuckle'ın köpeği Odie'nin eğlenceli ve komik hikayeleri anlatılmaktadır[200].

Yayınlandığı tarihten itibaren çok beğenilen Garfield'ın, sinema filmi, çizgi dizisi ve video oyunu olmak üzere çeşitli uyarlamaları yapılmıştır. Cartoon Network Türkiye kanalında yayınlanan The Garfield Show, bant karikatür serisi Garfield'ın çizgi dizi uyarlamalarından birisidir. 2009 ile 2012 yılları arasında, France 3 ve Cartoon Network kanallarında yayınlanan The Garfield Show'un yeni bölümleri, 2012 yılından bu yana Boomerang adlı yayın kuruluşu tarafından ekranlara getirilmektedir[201].

4.17.1. Ana Karakterler

Garfield: Dizinin başkarakteri olan Garfield turuncu renkli, aşırı kilolu, tembel bir kedidir. Yemek yemekten, uyumaktan ve Jon'un yemeklerini aşırmaktan zevk alan Garfield, lazanyaya bayılır.
Odie: Sarı kürklü ve kahverengi kulaklı bir tazı köpeği olan Odie, çizgi dizideki konuşamayan tek karakterdir.
Jon Arbuckle: Garfield ve Odie'nin sahibi olan Jon Arbuckle beceriksiz, sakar ve yeterince akıllı olmayan birisidir. Hayatını karikatür çizerek kazanan Arbuckle, Garfield'ı tıka basa doyurabilmek için çok para kazanmak zorundadır.
Nermal: "Dünyanın en zeki kedisi" olduğunu iddia eden gri renkli yavru bir kedi olan Nermal, Garfield'ın yaşadığı eve önceden haber vermeden ziyaretler yapmaya bayılır.

[200] National Garfield The Cat Day-June 1, http://www.nationaldaycalendar.com/days-2/national-garfield-the-cat-day-june-19/ (03.01.2016)
[201] The Garfield Show, http://garfield.wikia.com/wiki/The_Garfield_Show (03.01.2016)

Dr. Liz Wilson: Dizide ismi kısaca "Liz" olarak geçen Elizabeth Wilson, Garfield'ın veterineri ve Jon Arbuckle'ın platonik aşkıdır.

4.17.2. Yayınlanan Bölümler

Cartoon Network'ün 01 Eylül 2015 tarihli yayınında "The Garfield Show" adlı çizgi dizinin "Sadece Garfield'in Şovu" ve "Uslu Kedicik" isimli 2 bölümü ekrana gelmiştir.

4.17.2.1. Sadece Garfield'ın Şovu (The Garfield-Only Show)

The Garfield Show adlı programın başrol oyuncusu olan Garfield, "Hiçbirinize ihtiyacım yok." diyerek tüm ekibi setten kovar. Herkesi kovduğu için, programın hazırlandığı stüdyoda yalnız kalan Garfield'ın canı sıkılmaya başlamıştır. Bir koltuğa oturup programın senaryosunu okumaya başlayan Garfield'ın uykusu gelir. Kendisini uykunun tatlı kollarına bırakan Garfield, değişik bir rüya görmeye başlar. Rüyasında, biraz önce kovduğu ekip elemanları kendisini kovalamaktadır. Rüyayı ilginç kılan şey ise, Garfield'ı kovalayan kişilerin tiplerinin değişmesi, hepsinin Garfield'a benzemesidir. Kendisine benzeyen kişiler tarafından kovalanan Garfield, korkarak evden kaçar.

Panik içinde sokakta koşmaya başlayan Garfield, bu sırada Nermal ile karşılaşır. Nermal, her zaman olduğu gibi kendi kendini överken, bir menajer gelir ve Garfield'a, onu zengin ve ünlü bir televizyon yıldızı yapabileceğini söyler. Bu cazip teklifi hemen kabul eden Garfield, menajerle birlikte kendisini ünlü yapacak televizyon programının çekileceği stüdyoya gitmek üzere yola çıkar. Garfield'ın ünlü olmasını engellemek için her şeyi yapmaya hazır olan Nermal de, Garfield'ı takip ederek stüdyoya gider. Stüdyoya gelen Garfield, yönetmenin "Dans et!" şeklindeki emrini duyunca bir an duraksar. Bu sırada sahneye gelen Nermal, Garfield'ı iter ve "Deneme çekiminde beni kullanın." diyerek dans etmeye başlar. Nermal'in yaptığına

çok sinirlenen Garfield, gizlice yönetmenin odasına gider ve yönetmeni taklit ederek Nermal'e "Tek ayak üstünde dur", "Ördek gibi vakla." "Deli gibi dans et.", "Şınav çek." gibi emirler verir. Garfield'ın kendisine oyun oynadığını anlayan Nermal, bu duruma oldukça sinirlenir. Tartışmaya başlayan iki kedi, yönetmenin ikisini de işe almadığını söylemesi üzerine, münakaşaya son verir. Bu sırada uyanan Garfield, başka kimseye ihtiyacı olmadığını söyleyerek, The Garfield Show'daki tüm rolleri tek başına oynamaya başlar. Programdaki tüm karakterleri tek başına canlandırmaya çalışmak Garfield'ı oldukça yormuştur. Tüm ekibi kovduğu için pişman olan Garfield, çaresizlik içinde yere çöker. O sırada kapı çalınır. Arkadaşları geri gelmiştir. Garfield, arkadaşlarından özür diler ve bir daha onlara kaba davranmayacağına söz verir.

4.17.2.2. Uslu Kedicik (Extreme Housebreaking)

Yemek salonundaki masanın üzerinde masum bir şekilde duran Odie'ye tekme atan Garfield, Jon'un yemeğini çaldıktan sonra gidip evin perdelerini yırtar. Yapacak daha fazla yaramazlık bulamadığı için odasına gidip dinlenmeye karar veren Garfield'ın farkında olmadığı bir şey vardır. Jon, gizli kamera kullanarak Garfield'ın tüm yaramazlıklarını kaydetmiştir.

Dr. Whipple adında bir bilim adamı, yaramazlık yapan hayvanlara verdiği itaat eğitimi ile ilgili bir televizyon programı yapmaktadır. Canlı yayınlanan programda Dr. Whipple, Kitty Kiss adında huysuz bir kedinin nasıl itaatkar ve söz dinleyen bir kediye dönüştüğünü açıklamaktadır. Yaramazlıklarından bıktığı Garfield'ın da uslu bir kediye dönüşmesini isteyen Jon, çektiği görüntüleri Dr. Whipple'a gönderir.

Bir gün sonra Arbuckleların evine gelen bir hemşire, Garfield'ı kedi taşıma çantasına koyarak Whipple'ın muayenehanesine götürür. Hayvanları eğitmek için alışılmadık yöntemler kullanan Whipple, Garfield üzerinde çalışmalarına başlar. Garfield'ı, içinde birçok hoparlör bulunan bir odaya hapseden Whipple, zavallı kediye bir saat boyunca "Uslu dur.", "Yemeğini ye." diye emirler veren insanların seslerini

dinletir. İtaat eğitiminde ikinci aşamaya geçen Dr. Whipple, Garfield'dan masada duran ve Odie'ye benzeyen bir robota tekme atmasını ister. Robota yaklaşıp tekme atan Garfield, robotun attığı kafa ile kendisini yerde bulur. Yediği darbeye sinirlenen Garfield, robota tekrar saldırır ve yine dayak yer. İyice sinirlenen Garfield tekrar saldırır ve bu sefer robotu parçalamayı başarır. Garfield'ın eğitiminde üçüncü aşamaya geçilir. Whipple'ın odasındaki masanın bir ucunda diyet yemekleri, diğer ucunda da pirzola vardır. Whipple, Garfield'ı "Sadece diyet yemeği yiyeceksin. Pirzola benim." diyerek uyarır. Doktoru dinlemeyen Garfield, tam pirzolaya doğru koştuğu esnada yukarıdan bir yerden düşen çelik kasanın altında kalır. Kafasına düşen çelik kasa nedeniyle sersemleyen Garfield, pirzolaya doğru tekrar bir hamle yapar ve yine çelik kasanın altında kalır.

Garfield'ın durumunu gören Whipple, eğitimin artık sona erdiği müjdesini verir. Garfield'ın, aldığı eğitimle artık huysuz bir kedi olmaktan vazgeçtiğini söyleyen Whipple, zavallı hayvanı canlı yayına çıkartmak için kulise alır. Kuliste sırasını bekleyen Garfield, Kitty Kiss ile karşılaşır. Kitty Kiss'e yakından bakan Garfield, onun aslında eski bir arkadaşı olduğunu fark eder. Whipple'ın programında itaatkar bir kediye dönüştüğünü söyleyen Kitty Kiss, aslında numara yapmaktadır. Programı izleyenleri kandıran Whipple, Kitty Kiss'e rüşvet olarak ton balığı vermiş ve ondan uslu bir kedi gibi davranmasını istemiştir. Doktor Whipple'ın aslında bir sahtekar olduğunu anlayan Garfield, canlı yayına çıktığında önce uslanmış numarası yapar. Programı izleyen herkes bu durumdan çok etkilenmiştir. Kafasındaki planı uygulamaya koyan Garfield, bir anda etraftaki herkese ve her şeye saldırmaya başlar. Garfield'ın iyileşmediğini gören seyirciler, Whipple'ın bir sahtekar olduğunu anlarlar. Bu sırada eline geçirdiği bir mikrofonla kulise giden Garfield, Whipple'la yüzleşir. Mikrofonun açık kaldığını bilmeyen Whipple, programı izleyenler hakkında "Onlar bir şeyden anlamaz." şeklinde konuşur. Ekran başındakiler ve stüdyoda bulunan herkes, Whipple'ın kendileri hakkında söylediklerini duymuştur. Eve döndüklerinden Jon, "Seni böyle bir doktora götürdüğüm için özür dilerim." diyerek Garfield'dan af diler.

4.17.3. İçerik Değerlendirmesi

Eğlendirici özelliği ile dikkat çeken bir dizi olan Garfield Show'da, nadir de olsa bazı olumsuz içeriklere yer verilmektedir. Tembel, huysuz ve açgözlü bir kedi olan Garfield, bu özellikleri ile çocuklara olumsuz örnek oluşturabilecek bir karakterdir. Çocuk programlarındaki karakterlerin kötü örnek olacak şekilde pizza, hamburger, çikolata, cips gibi zararlı yiyecekleri bir keyif unsuru olarak tükettiklerine sıkça rastlanmaktadır. Devamlı olarak pizza ve lazanya gibi sağlıksız gıdalarla beslenen Garfield, bu açıdan bilinçsiz tüketim örneği olarak değerlendirilebilir. Dizide bir yerden düşme, bir yere çarpma gibi, her çizgi filmde olabilecek tarzda şiddet unsurları bulunmakla birlikte, bu görüntüler rahatsız edici düzeyde değildir.

4.18. CARTOON NETWORK'E AİT SAYISAL VERİLER

Cartoon Network kanalının 01.09.2015 tarihli yayınında yer alan 17 adet çocuk programının, yukarıda ayrıntılarıyla verilen içerik analizleri sonucunda ulaşılan bulgular aşağıda sıralanmıştır.

Cartoon Network kanalı küresel boyutta bir özel yayıncı olarak, birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de yayınlarına devam etmektedir. Bu yönüyle kanalda, Türkiye'de üretilen ve Türk kültürünü yansıtan çocuk programlarına yer verilmemektedir. Tablo 7'ye bakıldığında, yabancı kaynaklı çocuk programlarının tüm yayınların %100'ünü oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 7. Yapım Kaynağı ve Program Türüne Göre Cartoon Network Kanalında Yayınlanan Çocuk Programları

Program Adı	Yapım Kaynağı	Program Türü
Adventure Time	Yabancı	Çizgi Dizi
Steven Universe	Yabancı	Çizgi Dizi
The Amazing World of Gumball	Yabancı	Çizgi Dizi
Ben 10: Omniverse	Yabancı	Çizgi Dizi
Batman: The Brave and The Bold	Yabancı	Çizgi Dizi
Transformers: Robots in Dısguıse	Yabancı	Çizgi Dizi
Ninjago	Yabancı	Çizgi Dizi
Matt Hatter Chronicles	Yabancı	Çizgi Dizi
Just Kidding	Yabancı	Eğlence
Power Rangers Mega Force	Yabancı	Çocuk Drama
Teen Titans Go!	Yabancı	Çizgi Dizi
Clarence	Yabancı	Çizgi Dizi
Regular Show	Yabancı	Çizgi Dizi
Mr. Bean	Yabancı	Dizi film
Şirinler	Yabancı	Çizgi Dizi
What's New, Scooby-Doo?	Yabancı	Çizgi Dizi
Garfield	Yabancı	Çizgi Dizi

Program türlerine bakıldığında çeşitlilik olmasına rağmen; programların %82'sinin çizgi dizi (animasyon), geriye kalan %18'inin ise diğer çocuk programları (eğlence, drama ve dizi film) olduğu görülmektedir.

Tezin içerik analizine esas olarak kabul edilen kategoriler olan; "olumlu içerikler (eğitici-bilgilendirici yayınlar, olumlu davranış modelleri)" ve "olumsuz içerikler (şiddet ve korku, cinsellik, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar, bilinçsiz tüketim)" başlıklar halinde incelenmiş olup, bunlara ait veriler program bazında Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. İçeriklerine Göre Cartoon Network Kanalında Yayınlanan Çocuk Programları

Program Adı	Olumlu İçerikler		Olumsuz İçerikler			
	Eğitici-Bilgilendirici	Olumlu Davranış Modelleri	Şiddet ve Korku	Cinsellik	Olumsuz Örnek	Bilinçsiz Tüketim
Adventure Time			✓		✓	
Steven Universe		✓	✓		✓	✓
The Amazing World of Gumball	✓	✓	✓		✓	✓
Ben 10: Omniverse			✓		✓	
Batman			✓	✓	✓	
Transformers			✓		✓	
Ninjago		✓	✓		✓	
Matt Hatter Chronicles			✓		✓	
Just Kidding						
Power Rangers Mega Force		✓	✓			✓
Teen Titans Go!			✓		✓	✓
Clarence			✓		✓	✓
Regular Show			✓	✓	✓	✓
Mr. Bean					✓	
Şirinler		✓				
What's New, Scooby-Doo?		✓	✓			
Garfield			✓		✓	✓
TOPLAM	**%5.88**	**%35,00**	**%82,00**	**%12,00**	**%76,00**	**%41,00**

Tablo 8'de görüldüğü üzere, Cartoon Network'te yayınlanan çocuk programlarında olumlu içeriklere düşük oranda yer verilmektedir. Programlardan %35'i olumlu davranış modelleri, %5,88'i ise eğitici-bilgilendirici yayın unsurları içermektedir. Bu oranlar, Cartoon Network'te yayınlanan 17 adet çocuk programından yalnızca 1 tanesinin eğitici-bilgilendirici nitelikte olduğunu, 6 tanesinin ise olumlu davranış modelleri ihtiva ettiğini göstermektedir. Çocuklara yönelik yayın yapan bir kanalda, olumlu içeriklere bu derece az yer verilmesi oldukça düşündürücüdür.

Cartoon Network'ün yayınlarında, çocukların gelişiminde olumsuz etkilere sahip olduğu düşünülen olumsuz içerikler, olumlu içeriklere oranla daha yüksek düzeyde bulunmaktadır. Çocuk programlarında; şiddet ve korku olgusunun %82, olumsuz örnek olabilecek davranışların %76, bilinçsiz tüketim mesajlarının %41, cinsellik mesajlarının ise %12 oranında vurgulandığı tespit edilmiştir. Toplama bakıldığında, yayınlanan 17 çocuk programından 15'inde olumsuz içeriklerden en az birine rastlanmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Son yıllarda, çocukluk döneminin, birey hayatında kendine has özellikleri olan bir dönem olması nedeniyle, yetişkin dünyasından farklılaştırılması gerektiği ileri sürülmektedir. Zira çocukluk, yalnızca biyolojik bir büyüme evresi değil, aynı zamanda kendine ait özellikleri olan sosyal bir statüdür. Bu özel dönemde çocuklar, kendi dünyalarına ait eğitim ve eğlence araçlarına ihtiyaç duymaktadırlar. Yetişkin dünyasından farklı olarak, kendi düşsel dünyalarının zenginliğine hitap eden ve hayal gücünü geliştiren medya araçları da çocukluk döneminin başlıca gereklerinden biridir.

Günümüzde çocuklar kendi dünyalarına uygun renkli ve düşsel anlatımlara, gelişen teknolojinin de etkisiyle, televizyon ve diğer medya araçları yoluyla rahatlıkla ulaşabilmektedirler. Ancak televizyonda yer alan içeriklerin çocukların gelişimini olumsuz etkileyen yönleri, çocukluklarını ellerinden alarak; onları yetişkinlerin dünyasına ait özneler haline getirebilmektedir. "Çocukluğun yok oluşu" olarak tanımlanan bu görüşe göre; çocuklar kendi dünyalarına ait olmayan unsurlara medya yoluyla maruz kalmaları nedeniyle, yetişkinler gibi davranmakta, konuşmakta ve giyinmektedirler.

Medya araçları içinde en yaygın kullanılanlardan biri olan televizyonun; bilgilendirme, hayal gücünü geliştirme, okuma alışkanlığı kazandırma, sosyal etkinlikler öğretme ve dil gelişimi sağlama gibi olumlu etkilerinin olduğu bilinmektedir. Fakat son dönemde, televizyonun olumsuz etkileri üzerine yapılan araştırmalarda, olumsuz etkilerin olumlulara nazaran daha fazla olduğu görülmüştür. Bu nedenle araştırmacılar, yaptıkları çalışmalarda daha çok televizyonun olumsuz etkileri üzerinde hassasiyetle durmaya başlamışlardır.

Gelişim evrelerine bakıldığında; özellikle 0-2 yaş dönemi, bebeğin tüm hayatını etkileyen, temel psikososyal ve psikomotor gelişimlerin yaşandığı dönemdir. Bu dönemde maruz kalınan televizyon; dikkat bozukluğu, uyku problemi, iletişim bozukluğu gibi ciddi ve geri döndürülemez sorunlara yol açabilmektedir. Televizyonun bu yaş dönemindeki çocuklar üzerinde olumlu etkileri olduğunu gösteren bir çalışma ise bulunmamaktadır. Ancak, bazı çalışmalarda diğer yaş dönemlerinde televizyonun eğitici-bilgilendirici içerikler vasıtasıyla olumlu etkileri olabileceğinden bahsedilmektedir. Televizyonun çocuklar açısından faydalı bir araca dönüşebilmesinde, izlenme süreleri ve program içerikleri belirleyici olmaktadır. Çocuklar, uygun içerikleri ideal sürelerde izlediklerinde; okul başarısı ve dil becerisi gibi alanlarda gelişim göstermektedirler. Televizyonun kelime hazinesini geliştirme ve çocukları farklı konulara yönlendirme gibi olumlu etkileri bulunmaktadır. Ancak ideal izleme süresini aşan her dakika, bu gelişimleri sekteye uğratmaktadır.

Ailesiyle, çevresiyle, arkadaşlarıyla ve medyayla etkileşimin hızla devam ettiği sosyalizasyon sürecinde olan çocuk, henüz muhakeme yeteneğine tam olarak sahip olmadığından, kendisine ulaşan direkt veya örtük mesajlardan kolaylıkla etkilenebilmektedir. Çocukluk döneminin büyük kısmında soyut işlem becerisi henüz gelişmediğinden, çocuklar televizyonda tüm gördüklerini gerçek veya doğru zannetmekte; hayata dair tutum, inanç ve yargılarını bu zan üzerine inşa etmektedirler. Araştırmacıların pek çoğuna göre; çocuklukta oluşan fikir kalıpları ya çok zor değişmekte ya da çok önemli olaylar olmadığı sürece hiç değişmemektedir. Çocuğun ileriki yaşamı açısından son derece önemli olan bu dönemde, onların izlediği program içeriklerinin neler olacağı problemi ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, onlara yönelik hazırlanan programlarda, çocuğun yararının doğrudan ve öncelikli olarak gözetilmesi gerekmektedir.

Televizyonun çocuklar üzerindeki etkileri konusunda yapılan araştırmalarda, program içeriklerinin genellikle "olumlu içerikler" ve "olumsuz içerikler" olmak üzere iki başlıkta toplandığı görülmüştür. Bu çalışmalardan hareketle, tezde yer alan içerik analizine esas olmak üzere; çocuk programlarında yer alan olumlu içerikler, "eğitici-bilgilendirici yayınlar ve olumlu davranış modelleri"; olumsuz içerikler ise "şiddet ve

korku, cinsellik, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar ile bilinçsiz tüketim mesajları" şeklinde kategorilere ayrılmıştır.

Türkiye'de yayınlanan çocuk programlarını temsil etmesi açısından, en çok izlenen iki tematik çocuk kanalı olan TRT Çocuk ve Cartoon Network'te yayınlanan çocuk programlarının, bahsedilen kategoriler bağlamında içerik analizi yapılmıştır. Biri kamu yayıncısı TRT Çocuk, diğeri özel yayıncı Cartoon Network olan bu iki farklı nitelikteki televizyon kanalında yayınlanan programların; Türkiye'de yayınlanan tüm çocuk programlarının içerikleri hakkında kapsamlı veriler sunduğu düşünülmektedir.

Belirlenen içerik kategorilerine ek olarak içerik analizinde; izlenen çocuk programlarının türleri ve yapım kaynakları da değerlendirilmiştir. Cartoon Network ve TRT Çocuk kanallarında yayınlanan çocuk programlarının yapım kaynaklarına dair verilerin oldukça farklılaştığı görülmüştür. Yapım kaynağına bakıldığında, TRT Çocuk kanalında yayınlanan çocuk programlarının %80'i yerli üretim iken, Cartoon Network'te yayınlanan çocuk programlarının %100'ü yabancı kaynaklıdır. Çocuk programlarının türlerine bakıldığında, her iki yayıncının da çeşitli türlere yer verdiği, ancak bunların içinde çizgi film/dizilere TRT Çocuk'ta %75, Cartoon Network'te ise %82 oranında yer verildiği görülmektedir. Buradan hareketle, Türkiye'de tematik yayın yapan çocuk kanallarının içeriklerinin çoğunlukla çizgi film/diziler olduğu çıkarımı yapılabilir.

Yapılan içerik analizi sonucunda, TRT Çocuk ile karşılaştırıldığında Cartoon Network'te yayınlanan çocuk programlarında olumlu içeriklerin oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Çocukları eğlendirirken aynı zamanda eğitmek ve bilgilendirmek, şüphesiz bir çocuk kanalının hedefleri arasında ilk sıralarda olmalıdır. Cartoon Network'ün yayın sorumlusu Zekiye Öner'in, yayınlarında eğitici-öğreticiliğe önem verdiklerine dair açıklamasının, pratikte geçerli olmadığı anlaşılmaktadır. Zira, Cartoon Network'te "eğitici-bilgilendirici yayınlara" yalnızca %5.88 oranında yer verildiği görülmektedir. Bu oran, TRT Çocuk'ta ise %55 düzeyindedir. Bu sonuçlar, Cartoon Network'te eğitici-bilgilendirici yayınlara, bir çocuk kanalında olması

beklenen düzeyde yer verilmediğini; TRT Çocuk'ta ise çocukların eğitimine daha fazla önem verildiğini göstermektedir.

Çocukların toplumsallaşma sürecinde değer yargıları hızlı bir oluşum içinde olduğundan, çocuk programlarında "olumlu davranış modellerine" yer verilmesinin önemi aşikardır. Araştırmalara göre; televizyonda arkadaşlık, paylaşma, işbirliği, yardımlaşma, sevgi vb. olumlu değerleri içeren yayınları izleyen çocukların davranışları, aynı yönde değişmektedir. Çalışmada, çocuklara verilen bu; iyilik, dürüstlük, dostluk, hayvan sevgisi gibi olumlu değer mesajlarının, Cartoon Network'te TRT Çocuk'a oranla yine daha az olduğu görülmüştür. Cartoon Network'te yayınlanan çocuk programlarında bu oran %35 iken, TRT Çocuk'ta %70 düzeyindedir.

Olumsuz içeriklere bakıldığında "şiddet ve korku", yarattığı kalıcı hasarlarla çocukların ileriki hayatlarında saldırganlık ve suça yönelimlerini arttırması yönüyle en önemli başlık olararak ortaya çıkmaktadır. Televizyondaki şiddet sahneleri; çocukların gördüklerini taklit ederek uygulamalarına ve en önemlisi -şiddete duyarsızlaştırma etkisiyle- şiddet görüntülerini normalleştirmelerine yol açabilmektedir. Televizyondaki korku ögeleri, şiddet olgusunun bir alt başlığı olarak görülmekle beraber, programlarda daha çok gerçek dışı ve düşsel unsurlar (hayalet, yaratık, karanlık güçler v.b.) olarak ortaya çıkmaktadır. Gerçek ve düşsel unsurları ayırma kabiliyeti henüz tam olarak gelişmediğinden; bu korku sahneleri çocukları günlerce rahatsız ederek, uyku bozukluğu, yalnız kalamama gibi durumlara yol açmaktadır. Yapılan içerik analizinde, iki yayıncı arasında en büyük fark, bu şiddet ve korku içeren programlarda ortaya çıkmaktadır. Nitekim, Cartoon Network'te yayınlanan çocuk programlarının %82'sinin şiddet/saldırganlık ve korku sahneleri içerdiği tespit edilmiştir. Kanal yöneticisi Yöntem İnanç, şiddet konusuna ayrıca özen gösterdiklerini ifade etmesine rağmen, mevcut yayınlarının bu ifadelerle çeliştiği ortadadır. TRT Çocuk'ta yayınlanan çocuk programlarının ise %20'sinin şiddet ve korku ögeleri içerdiği görülmüştür. Bu oran Cartoon Network'e kıyasla düşük olmasına rağmen, TRT Çocuk'ta yayınlanan çocuk programlarında da şiddet ve korku sahnelerine yer verildiğini göstermektedir. Özellikle şiddet sahnelerinin çocuklar üzerinde yarattığı kalıcı ve yıkıcı etkilerin büyüklüğü göz önünde bulundurulduğunda, yayınların

hazırlanması sürecinde, bu içeriklere öncelikle dikkat edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Çocuk programlarında yer alan olumsuz içerikler arasında önemli başlıklardan biri olan "cinsellik" sahneleri, çocukların cinsellikle erken tanışmalarına ve güvensiz bir seks yaşamına sahip olmalarına neden olabilmektedir çünkü çocuklar, izledikleri seksüel sahneleri de tıpkı şiddet sahnelerinde olduğu gibi taklit etme eğilimindedirler. Cinsellik unsuruna yer verilmemesi hususunda her iki kanalın da özen gösterdiği söylenebilir. Cartoon Network'te yayınlanan çocuk programlarından %12'sinin cinsellik sahnesi içerdiği, TRT Çocuk'ta yayınlananlarının ise hiç cinsellik sahnesi içermediği tespit edilmiştir.

Değer yargıları henüz tam olarak oluşmadığından, çocuklar izledikleri programlarda yer alan olumlu değerler kadar, olumsuz değerlerden de etkilenmektedirler. "Olumsuz örnek oluşturabilecek" bu mesajlar televizyon programlarında; yalan söyleme, hırsızlık, madde bağımlılığı gibi örneklerle karşımıza çıkabilmektedir. Cartoon Network'te yayınlanan çocuk programlarında bu tür mesajlara %76 oranında yer verildiği, TRT Çocuk'ta ise %20 oranında yer verildiği görülmüştür. Özellikle Cartoon Network'te yayınlanan programlara ait veriler, çocukların gelişimi açısından oluşabilecek sakıncaları gözler önüne sermektedir.

Tüketim toplumunun bireylerinden biri olarak çocuk, çocuk programlarında yer alan ürün/hizmetlerden etkilenerek; talep eden ve satın alan bir müşteri konumuna gelebilmektedir. Sağlıksız beslenmeye yol açabilecek fast food türü kalorisi yüksek, besin değeri düşük gıdalar, özellikle çizgi filmlerde bir keyif unsuru olarak sunulmaktadır. Çocuklarda obezite hastalığına yol açabilecek bu ve diğer "bilinçsiz tüketim mesajlarına" Cartoon Network'te %41 oranında, TRT Çocuk'ta ise %15 oranında yer verildiği görülmüştür.

Tüm kategorilerin geneline bakıldığında, Cartoon Network, olumlu içerik kategorilerinin tümünde TRT Çocuk'un oldukça gerisinde kalmıştır. Olumsuz içerik kategorilerinin tamamında ise Cartoon Network, TRT Çocuk'u geride bırakmıştır.

Cartoon Network'e kıyasla; TRT Çocuk'un, çocukların gelişiminde destekleyici ve yol gösterici olmayı hedeflemesiyle tutarlı olarak, çocuk odaklı, sorumlu bir yayıncılık anlayışı benimsediği, sayısal verilerle kanıtlanmıştır.

Tüm bu veriler ışığında; Türkiye'de en çok izlenen iki çocuk kanalından Cartoon Network'te olumsuz içeriklerin bu denli fazla olması, büyük bir sorunun varlığını işaret etmektedir. Bu sorun, çocuklara yönelik yayın yapan televizyon kuruluşlarının yeterince denetlenip denetlenmediği sorusunu akıllara getirmektedir. Televizyon yayıncılığı alanını düzenleme ve denetleme hususunda tek yetkili merci olan Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun 2014, 2015 ve 2016 yıllarına ait kararları incelendiğinde; TRT Çocuk kanalına herhangi bir müeyyide uygulanmadığı, Cartoon Network'e ise toplam beş adet, yayın ilkelerini ihlale ilişkin müeyyide uygulandığı görülmüştür. Söz konusu müeyyide raporlarından yalnızca birinin, çocuk programlarında yer alan "şiddet ve korku" unsurları nedeniyle yazıldığı dikkat çekmektedir. Cartoon Network'te yayınlanan çocuk programlarında şiddet ve korku unsurlarına %82 oranında yer verilmesine rağmen, bu durumun RTÜK'ün kararlarına yansımadığı aşikardır. Bu sebeple, söz konusu kanalların RTÜK tarafından, çocuğu temel alan farklı bir bakış açısıyla değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Çocuk kanallarında yer alan beslenme alışkanlıklarını hedef alan mesajlara, sağlığa olumsuz etkileri dolayısıyla ayrıca özen gösterilmelidir. 6112 sayılı Kanun'un 9 uncu maddesinin 7. fıkrasında yer alan "*Genel beslenme diyetlerinde aşırı tüketimi tavsiye edilmeyen gıda ve maddeler içeren yiyecek ve içeceklerin ticarî iletişimine, çocuk programlarıyla birlikte veya bu programların içinde yer verilemez.*" hükmü ile; bahsedilen gıdaların, çocuk programlarının öncesi, sonrası ve içinde ticari iletişimi yasaklanmıştır. Ancak çocuk programlarında doğrudan ticari iletişimi yapılmasa dahi aşırı tüketimi tavsiye edilmeyen gıdaların (çikolata, cips, gazlı içecek, fast food… gibi) çizgi film kahramanlarınca bolca tüketildiği, hatta eğlenceli bir eylem gibi sunularak tüketiminin teşvik edildiği söylenebilir. Bu tip mesajlar, piyasada faaliyet gösteren belli bir markanın ürünleri olmadığından; doğal olarak ticari iletişime ilişkin yasa maddesi bu programlarda işletilememektedir. Son yıllarda tüm dünyada; obezite, diyabet gibi beslenmeye dayalı hastalıklar gelecek nesiller için büyük bir tehlikeyi

işaret etmektedir. Bu durum çocukların sağlıklı gelişimi açısından büyük önem taşıdığından, ilgili yasanın çocuk programlarında yer alan aşırı tüketimi tavsiye edilmeyen gıdalara ilişkin maddesinde; ticari iletişim dışında kalan beslenme mesajlarını da kapsayacak bir değişiklik yapılmasının çocukların faydasına olacağı düşünülmektedir.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun yayınları izleme pratikleri değerlendirildiğinde; çocuk kanallarının tümü ya tek bir uzmanın denetimine verilmekte ya da dönem dönem denetim dışı bırakılmaktadır. Bir ya da iki uzmanın tek başlarına 18-19 adet kanaldan sorumlu olmasının, hayatın olağan akışı içerisinde bir denetim zafiyeti doğurması kuvvetle muhtemeldir. Bu çalışmadan sağlanan verilerle de doğrulanan denetim eksikliği, özellikle seçim dönemi vb. yoğun dönemlerde daha fazla gündeme gelmektedir. Ayrıca SKAAS kayıt sisteminin sınırlı bir kapasiteye sahip olması nedeniyle yoğun dönemlerde kapasiteden ilk çıkarılan kanalların çocuk kanalları olduğu görülmüştür. Bu denetim zafiyeti nedeniyle, toplumun en hassas düzeyde korunmaya muhtaç kesimi olan çocukların gelişimi olumsuz etkileneceğinden; Radyo ve Televizyon Üst Kurulunca çocuk kanallarına ilişkin sıkı denetim politikaları üretilmesi önerilmektedir.

Ayrıca Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun yayıncılara Akıllı İşaretler kullanımında rehberlik etmek üzere hazırladığı "www.rtukisaretler.gov.tr" adresli websitesinde yayıncılar, yayınlamak istedikleri programla ilgili bir form (Örnek Kodlama Formu) doldurarak, programlarda yer alması gereken akıllı işaretleri (Şiddet ve Korku, Cinsellik, Genel İzleyici, +13, +18… gibi) belirleyebilmektedirler. Ancak bu sistem, çocuk programları açısından bir eksikliği barındırdığından, tüm çocuk programlarının "Genel İzleyici" kodlamasıyla sonuçlanmasına neden olabilmektedir. Zira, ilgili formda "Program Türü" başlığı çocuk programı olarak işaretlendiğinde; sistem şiddet ve cinsellik gibi olumsuz içerik sorularını atlamaktadır. Çocuk programlarındaki olumsuz içeriklerin göz ardı edilmesine yol açabileceğinden, bu durumun Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından dikkate alınması gerekmektedir.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ile Milli Eğitim Bakanlığının ortak çalışmaları neticesinde ortaya çıkan "Medya Okuryazarlığı" dersi, okul dönemindeki çocuklara izleyici bilinci kazandırmayı amaçlaması açısından son derece önemli olduğundan; çocuklar, ebeveynler ve eğitimciler bu dersin önemi konusunda bilinçlendirilerek dersin etkinliği arttırılmalıdır. Aynı zamanda, medya okuryazarlığı derslerinin okul öncesi dönemi çocuklarına verilmesi mümkün olmayacağından; çocuk programlarının, diğer program türlerinden farklı bir hassasiyetle hazırlanması gerektiği açıktır. Dolayısıyla, çocuk programlarında yer alan içeriklerin çocuklara uygun bir şekilde hazırlanması noktasında asıl sorumluluk yayıncılara düşmektedir. Kanal yöneticileri, program içeriklerini oluştururken; çocuğun televizyon karşısında savunmasız bir halde olduğunu göz önünde bulundurmalıdırlar.

Ebeveynler ise genellikle çocuk programlarının "masum" olduğu ön kabulüyle hareket edebilmektedirler. Ancak çalışmada ortaya çıkan veriler, ailelerin çocuk kanalları ve çocuk programlarına dikkatle yaklaşmaları gerektiğini bir kez daha göstermiştir. Ebeveynler, televizyon başında oldukları saatlerde çocuklarını yalnız bırakmamalı, bu süreci kendi gözetimleri altında tutmalıdırlar.

Sonuç olarak; çalışmada elde edilen veriler çerçevesinde, çocuk kanallarına ihtiyatla yaklaşılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Zira bu kanallarda yer alabilecek olumsuz içerikler, çocukların gelişimleri üzerinde kalıcı etkiler yaratabilmektedir. Bu etkilerin bertaraf edilmesi için ilgili kamu kurum/kuruluşları, yayıncılar ve ailelere büyük sorumluluk düşmektedir. Herkes bu büyük sorumluluğun bilincinde hareket etmeli ve televizyon ekranlarında, toplumun geleceği olan çocukların gelişimine katkı sağlayacak olumlu içeriklerin daha fazla yer almasını sağlamaya çalışmalıdır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

Arı, Ramazan (2010), *Eğitim Psikolojisi*, Nobel Yayın, Ankara.

Can, Aytekin (1997), *Çocuk ve Çizgi Film*, Öz Eğitim Yayınları, Konya.

Demirci, Süleyman ve Köseli, Mutlu (Kaan Böke Editörlüğünde) (2009), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri,* Alfa Yayınları, İstanbul.

Demirergi, Nalan, İşcan, Cüneyt, Öngören, Mahmut T. ve Yanık, Figen (1994), *Bu Ne Şiddet*, Kitle Yayınları, Ankara.

Ertürk, Yıldız Dilek ve Akkor Gül, Ayşen (2006), *Çocuğunuzu Televizyona Teslim Etmeyin,* Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Gander, Mary J., ve Gardiner Harry W. (2004), *Çocuk ve Ergen Gelişimi*, İmge Yayınevi, Ankara.

Ilgaz, Sevil (1997), *Çizgi Film Temel İlkeleri Yapım Tekniği*, Leyla Yayıncılık, İstanbul.

Işık, Metin (2007), *Televizyon ve Çocuk*, Eğitim Kitabevi, Konya.

İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi (1995), *100. Yılında Bir Sinema Klasiği*'nden aktaran Pembecioğlu, Nilüfer (2006), *İletişim ve Çocuk: İletişim Ortamlarında Çocuk ve Reklam Etkileşimi*, Ebabil Yayınları, Ankara.

James, Allison (2001), "Yeni Çocukluk Sosyolojisinde Sorunlar, Yaklaşımlar ve Pratikler*", 3. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi Dünyada ve Türkiye'de Değişen Çocukluk*, (Çev. Emine Gül Kapçı), Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara.

Kağıtçıbaşı, Çiğdem (2006), *Yeni İnsan ve İnsanlar*, Evrim Yayınevi, İstanbul.

Lemish, Dafna (2007), *Children and Television - A Global Perspective*, Blackwell Publishing, USA.

Morgan, Clifford T. (1999), *Psikolojiye Giriş*, (Çev. H. Arıcı, O. Aydın, R. Bayraktar ve O. İmamoğlu), Meteksan A.Ş., Ankara.

Mutlu, Erol (1999), *Televizyon ve Toplum*, TRT, Ankara.

Öztürk, Hüseyin (2002), *Kişilik Gelişimi Açısından Çocuk ve Televizyon*, Beyan Yayınları, İstanbul.

Pembecioğlu, Nilüfer (2006), *İletişim ve Çocuk: İletişim Ortamlarında Çocuk ve Reklam Etkileşimi*, Ebabil Yayınları, Ankara.

Postman, Neil (1995), *Çocukluğun Yokoluşu*, İmge Kitabevi, Ankara.

R. Spenle, A. Marie (1980), *Ergenlik Psikolojisi'*nden aktaran Yavuzer, Haluk (2010), *Çocuk Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Rigel, Nurdoğan (1995), *Haber, Çocuk ve Şiddet*, Der Yayınları, İstanbul.

Solomon, Charles (1987), *The Art of The Animated Image: An Anthology*'den aktaran Wells, Paul (1998), *Understanding Animation*, Routledge Press, London.

Şirin, Mustafa Ruhi (1998), *Televizyon Çocuk ve Aile*, İz Yayıncılık, İstanbul.

Şirin, Mustafa Ruhi (1999), *Kuşatılmış Çocukluğun Öyküsü*, İz Yayıncılık, İstanbul.

Wells, Paul (1998), *Understanding Animation*, Routledge Press, London.

Yavuzer, Haluk (1997), *Çocuğunuzun İlk Altı Yılı*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Yavuzer, Haluk (2010), *Çocuk Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Yazgan İnanç, Banu, Bilgin, Mehmet ve Kılıç Atıcı, Meral (2008), *Gelişim Psikolojisi, Çocuk ve Ergen Gelişimi*, Pegema Yayıncılık, Ankara.

Yörükoğlu, Atalay (1983), *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.

SÜRELİ YAYINLAR VE TEZLER

Adak, Nurşen (2004), "Bir Sosyalizasyon Aracı Olarak Televizyon ve Şiddet*", Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:30, s.27-38.

Akkuş, Sevilay Y., Yılmazer, Yasemin, Şahinöz, Alev ve Sucaklı İclal A. (2015), "3-60 Ay Arası Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıklarının İncelenmesi", *Hacettepe University Faculty of Health Science Journal*, Cilt:1, No:suppl2, s.351-360.

Aksaçlıoğlu, Ayşe Gül ve Yılmaz, Bülent (2007) "Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi", *Türk Kütüphaneciliği*, Cilt:21, Sayı:1, s.3-28.

Akyüz, Emine (2001) , "Çocuk Hakları Sözleşmesinin Temel İlkeleri Işığında Çocuğun Eğitim Hakkı", *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:151, s.1-26.

Altunok, Ahmet Erhan ve Altunok, Ebru (2012), "Animasyon Bakir Bir Alan, Oluşturacağı İstihdam Fazla" *Bilişim Dergisi,* Sayı:147, s.120-127.

Bayraktar, Zülfikar (2014), "Geleneğin Güncellenmesi Bağlamında Masaldan Çizgi Filme Keloğlan Tipi Üzerine", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Sayı:XLIX, s.19-51.

Brown, Ari (2011), "Media Use by Children Younger Than 2 Years", *Pediatrics,* Cilt:128, Sayı:5, s.1040-1045.

Cesur, Sevim ve Paker, Oya (2007), "Televizyon ve Çocuk: Çocukların TV Programlarına İlişkin Tercihleri", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,* Cilt:6, Sayı:19, s.106-125.

Çaplı, Bülent (1996), "Televizyon ve Çocuk", *Yeni Türkiye Dergisi,* Cilt:12, İstanbul, s.1334-1337.

Çelebi, Engin (2014), "4-6 Yaş Arası Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıkları Üzerine Okul Öncesi Öğretmenlerin Görüş ve Tutumları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:7, Sayı:32, s.476-485.

Doğan, Adem ve Göker, Göksel (2012), "Tematik Televizyon ve Çocuk: İlköğretim Öğrencilerinin Televizyon İzleme Alışkanlıkları", *Milli Eğitim: 3 Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi,* Sayı 194, No:1, s.5-30.

E Bar-on, Mirrian (2000), "The Efects of Television on Child Health: Implications and Recommendations", *Arc Dis Child,* s.289-292.

Güler, Deniz (1989), "Çocuk Televizyon ve Çizgi Film", *A.Ö.F. İletişim Bilimleri Dergisi*, Sayı:5, s.163-179.

Huesmann, L. Rowell, Moise-Titus, Jessica, Podolski, Cheryl-Lynn ve Eron, Leonard D. (2003), "Longitudinal Relations Between Children's Exposure to Tv Violence and Their Agressive and Violent Behaviour in Young Adulthood: 1977-1992", *Developmental Pschology*, Cilt:39, Sayı:2, s.201-221.

J. Kirsh, Steven (2003), "The Effects of Violent Video Games on Adolescents: The Overlooked Influence of Development", *Aggression and Violent Behaviour,* Sayı:8, s.377–389.

Kaba, Fethi (2014), "Çizgi Filmlerde Grafik İfade ve Konu Açısından Kültürel Etkiler: Türk Çizgi Film Örnekleri", *Selçuk İletişim*, Cilt:8, No:3, s.163-181.

Karaman, Kasım (2010), "Çizgi/Dizi Film Karakterlerinin Çocukların Tüketim Alışkanlıkları Üzerine Etkisi (Giresun Örneği)", *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:7, s.66-84.

Karatay, Halit (2007), "Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt:5, Sayı:3, s.463-477.

Kunkel, Dale, Cope, Kirstie M. ve Biely, Erica (1999), "Sexual Messages on Television: Comparing Findings From Three Studies", *The Journal of Sex Research,* Sayı:36, No:3, s.230-236.

L. Collins, Rebecca, Elliott, Marc N., Berry, Sandra H., Kanouse, David E., Kunkel, Dale, Hunter, Sarah B. ve Miu, Angela (2004), "Watching Sex on Television

Predicts Adolescent Initiation of Sexual Behavior", *Pediatrics*, Sayı:114, No:3, s.280-289.

Lindberg, E. Nihal (2013), "Küreselleşen Dünyada ve Türkiye'de Çocukluğun Durumu", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt:21, No:1, s.1-10.

Mert, Abdullah (2010), *Türkiye'de Kamusal ve Özel Yayın Yapan Çocuk Televizyonlarının İçerik ve Biçimsel Yönden İncelenmesi,* Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Özgökbel Bilis, Pınar (2011), *Çizgi Filmlerde Temsil Edilen Toplumsal Değerler Sistemi,* Yayınlanmış Doktora Tezi, İzmir.

Paik, Haejung ve Comstock, George (1994), "The Effects of Television Violence on Antisocial Behavior: A Meta-Analysis"den aktaran Tolga Tahiroğlu,Ayşegül, Çelik, Gonca Gül, Bahalı, Kayhan ve Avcı, Ayşe (2010), "Medyanın Çocuk ve Gençler Üzerine Olumsuz Etkileri; Şiddet Eğilimi ve İnternet Bağımlığı", *New/Yeni Symposium Journal*, Cilt:48, Sayı:1, s.19-31.

Sever, Mustafa (2007), "Ziya Gökalp'in Masallarında Tipler", *Milli Folklör*, Sayı:74, s.29-33.

Şeker, Tülay (2009), "Türkiye'nin İlk Çocuk Televizyonu: Yumurcak TV", *Selçuk İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, Sayı:4, s.185-199.

Şentürk, Rıdvan (2011), "Çocuk Filmlerinde Kaygı ve Korku", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri,* Sayı:11, No:3, s.1103-1132.

Taş Alicenap, Çiğdem (2015), "Kültürel Mirasın Çizgi Filmlerde Kullanılması", *TÜBAR*, Sayı:XXXVIII, s.11-26.

Turan, Selahattin ve Esenoğlu, Cem (2006), "Bir Meşrulaştırma Aracı Olarak Bilişim ve Kitle İletişim Teknolojileri: Eleştirel Bir Bakış", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:1, No:2, s.71-86.

Villani, Susan (2001), "Impact of Media on Children and Adolescents: A 10-Year Review of the Research"den aktaran Duyan Çamurdan, Aysu (2007), "Görsel Medyanın Çocuk Sağlığına Etkileri", Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, Cilt:16, Sayı:2, , s.25-30.

Yağbasan, Mustafa ve Kurtbaş, İhsan (2015), "Şiddet ve Tüketim Kıskacında Çocukluk Televizyon Üzerine Ampirik Bir Çalışma" *Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı:2, s.15-31.

Yaşar, Mustafa ve Paksoy, İpek (2011), "Çizgi Filmlerdeki Saldırgan İçerikli Görüntülerin, Çocukların Serbest Oyunları Sırasındaki Saldırganlık Düzeylerine Etkisi", *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:20, Sayı:2, s.279-298.

Zimmerman, Frederick J. ve Christakis, Dimitri A. (2007), "Associations Between Content Types of Early Media Exposure and Subsequent Attentional Problems", *Pediatrics*, Cilt:120, Sayı:5, s.986-992.

DİĞER YAZILI KAYNAKLAR (KONGRE, SEMPOZYUM, BİLDİRİ VE KOLEKTİF YAYINLAR)

Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (2008), *Çocuk Programları ve Bu Programlarda Yayımlanan Reklamların İçerik Analizi Araştırması*, İstanbul.

Batmaz, Veysel ve Aksoy, Asu (1995), *Türkiye'de Televizyon ve Aile (Elektronik Hane*), Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Ankara

Çaplı, Bülent, (2001) *Televizyon Karşısında Çocuk: Türkiye Örneği*, Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi-Dünyada ve Türkiye'de Değişen Çocukluk, Yay. Haz: Bekir Onur, Çev. Emine Gül Kapçı, Ankara Üniversitesi Yayınları, s.215-228.

Kaiser Family Foundation (1998), *Kaiser Family Foundation and YM Magazine National Survey of Teens: Teens Talk About Dating, İntimacy and Their Sexual Experiences.*

Milli Eğitim Bakanlığı ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (2006), *İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı (2008), *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Animasyon Çalışmaları*, Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı (2008), *Öğrencilerin Televizyon İzleme Alışkanlıkları,* Ankara.

Öktem, Ferhunde, Sayıl, Melike ve Çelenk Özen, Sevilay (2006), *Çocukların ve Gençlerin Televizyon Programlarındaki Zararlı İçerikten Korunması, Akıllı İşaretler Sınıflandırma Sistemi*, Ankara.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (2007), *İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı*, Ankara.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (2013), *Türkiye'de Çocukların Medya Kullanma Alışkanlıkları,* 1.Türkiye Medya ve Çocuk Kongresi*, İstanbul.*

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (2002), *Genel Yayın Planı 2003*, Yayın Planlama Koordinasyon ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı, Ankara.

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (2008), *Genel Yayın Planı 2009*, Yayın Planlama Koordinasyon ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı, Ankara.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Abalı, Osman, "Televizyon ve Çocuk", http://www.cocukaile.com/IcSayfa.aspx?Kodal=456&KS=2016328121214224 (29.03.2016)

Adventure Time, https://en.wikipedia.org/wiki/Adventure_Time (20.01.2016)

Ankaralıgil, Nazım, "Türkiye'de Çocuklara Yönelik Televizyon Yayınlarının Ticarileşmesi ve Çocuk Televizyon Kanalları", *E-Journal of New World Sciences Academy,* 2014, s.111-112., http://www.newwsa.com/download/gecici_makale_dosyalari/NWSA-7314-3389-4.pdf (24.12.2015)

Arı Maya, https://en.wikipedia.org/wiki/Maya_the_Bee (08.01.2015)

Binbir Cin Fikir Yarışması'nın Resmi İnternet Adresi, http://binbircinfikir.com.s124938.gridserver.com/index.html (12.01.2015)

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, http://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23c.html (16.11.2015)

"Canım Kardeşim TRT Çocuk Ekranlarında", http://banunundunyasi.com/canim-kardesim-trt-cocuk-ekranlarinda/ (06.04.2016)

Carter, Bill, "The Media Business; Turner Broadcasting Plans to Start a Cartoon Channel", http://www.nytimes.com/1992/02/19/business/the-media-business-turner-broadcasting-plans-to-start-a-cartoon-channel.html (06.02.2016)

Cartoon Network (Türkiye), https://tr.wikipedia.org/wiki/Cartoon_Network_(T%C3%BCrkiye) (23.12.2015)

"Cartoon Network Becomes the Home of Hasbro Studios' Newest Series, Transformers: Robots in Disguise", http://investor.hasbro.com/releasedetail.cfm?ReleaseID=874978 (02.02.2016)

Cartoon Network Resmi İnternet Adresi, http://www.cartoonnetwork.com/legal/international.html (06.02.2016)

Clarence, https://en.wikipedia.org/wiki/Clarence_(2014_TV_series) (28.03.2016)

Cumhuriyet Gazetesi, "Sihirli Diziler Çocukları Etkiliyor", http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/15524/Sihirli_diziler_cocuklari_etkiliyor.html (06.04.2016)

D Çocuk, https://tr.wikipedia.org/wiki/D_Çocuk (23.12.2015)

D Smart Resmi İnternet Adresi, https://www.dsmart.com.tr/kanallar (23.12.2015)

DC Comics, http://www.dcentertainment.com/about-dc-entertainment (10.02.2016)

Digiturk Resmi İnternet Adresi, http://www.digiturk.com.tr/tum-kanallar/ (23.12.2015)

Düşyeri Çizgi Film Stüdyosu Resmi İnternet Adresi, http://www.dusyeri.com.tr/index.php?p=pepee (08.01.2016)

Elizabeth R. Bachrach, Laura M. Houseman, Molly Priedeman ve Irene F. Goodman, "Sid the Science Kid Season 1 Outreach Evaluation", Goodman Research Group Inc, 2010, s.1., http://www.grginc.com/documents/OutreachandSeriesExecutiveSummaries.pdf (11.02.2016)

Erky Perky, https://en.wikipedia.org/wiki/Erky_Perky (25.01.2016)

Gigli, Susan, "Children, Youth and Media Around The World: An Overview of Trends & Issues. 4th World Summit on Media for Children and Adolescents", Brazil, 2004, http://www.unicef.org/videoaudio/intermedia_revised.pdf (28.11.2015)

Büyülü Fener: Günümüzdeki slayt projektörlerin atası olan tarihteki ilk projeksiyon cihazı. https://tr.wikipedia.org/wiki/B%C3%BCy%C3%BCl%C3%BC_fener (17.12.2015)

Miller, Tessa, "I'm J.G. Quintel, Creator of Regular Show, and This Is How I Work", http://lifehacker.com/5993992/im-jg-quintel-creator-of-regular-show-and-this-is-how-i-work 03.02.2016)

TV Guide, "Cartoon Network Nabs Nick Cannon, Adds More LEGO, Ben 10 and Batman", http://www.tvguide.com/news/cartoon-network-upfront-1045426/ (05.02.2016)

IMDB, "Ninjago: Masters of Spinjitzu", http://www.imdb.com/title/tt1878437/?ref_=tt_ep_pr (29.03.2016)

Jojo, https://tr.wikipedia.org/wiki/JOJO, (23.12.2015)

Keloğlu İşler, Esra İ., "Kültürel Ekme Kuramı Bağlamında Türkiye Üretimi Çizgi Filmler ve Çocuk Bilincinin İnşası", http://www.iletisimvediplomasi.com/kulturel-

ekme-kurami-baglaminda-turkiye-uretimi-cizgi-filmler-ve-cocuk-bilincinin-insasi-yrd-doc-dr-esra-i-keloglu-isler/ (28.02.2016)

Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu, http://mevzuat.meb.gov.tr/html/31.html (16.11.2015)

Matt Hatter Chronicles, https://en.wikipedia.org/wiki/Matt_Hatter_Chronicles (28.03.2016)

National Garfield The Cat Day-June 1, http://www.nationaldaycalendar.com/days-2/national-garfield-the-cat-day-june-19/ (03.01.2016)

NewYork Daily News, http://www.nydailynews.com/entertainment/tv-movies/steven-universe-tv-review-article-1.1504338 (07.02.2016)

NewYork Times, "Pierre Culliford, Smurf Creator, Dies At 64", http://www.nytimes.com/1992/12/25/arts/pierre-culliford-smurf-creator-dies-at-64.html (02.02.2016)

PBS KIDS Resmi İnternet Adresi, http://pbskids.org/sid/ (12.01.2015)

Pendleton Ward'ın Kişisel İnternet Adresi, http://www.buenothebear.com/ppj/index.html (20.01.2016)

Power Rangers Megaforce, http://kisscartoon.me/Cartoon/Power-Rangers-Megaforce/ (24.01.2016)

Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun, www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6112.doc (16.12.2015)

Read About Mr. Bean. Through The Years, http://www.mrbean.com/timeline (03.02.2016)

RTÜK, Akıllı İşaretler: Semboller ve Anlamları, http://www.rtukisaretler.gov.tr/AIsaretlerPublic/content?id=2&mid=4 (13.01.2016)

Samanyolu Fanları, http://www.samanyolufanlari.com/forum/viewtopic.php?t=5617 (17.03.2016)

SBT Analiz, 2014 Şubat Enler Raporu, http://www.sbtanaliz.com/images/userfiles/SUBAT_ENLER_2014.pdf (24.12.2015)

Sesame Street, https://en.wikipedia.org/wiki/Sesame_Street (06.01.2015)

Siyahmartı Reklam ve Animasyon Şirketi Resmi İnternet Adresi, http://animasyon.siyahmarti.com/ (14.01.2016)

Süslü, Gülsüm, "Gülsüm Süslü Pepee'yi Analiz Etti", http://www.aileakademisi.org/komisyon/gulsum-suslu-pepeeyi-analiz-etti (08.01.2016)

Şen, Ali, "İşte Gerçek Pokemon", http://www.milliyet.com.tr/2000/10/30/haber/hab08.html (24.11.2015)

TDK Genel Sözlük, http://tdk.gov.tr (25.03.2016)

Teen Titans Go!, https://en.wikipedia.org/wiki/Teen_Titans_Go!_(TV_series) (28.03.2016)

"Teletoon Launches New Original Series Just Kidding from the Creators of Just For Laughs Gags. Seriously", http://www.newswire.ca/news-releases/teletoon-launches-

new-original-series-just-kidding-from-the-creators-of-just-for-laughs-gags-seriously-511874501.html (02.02.2016)

The Garfield Show, http://garfield.wikia.com/wiki/The_Garfield_Show (03.01.2016)

TRT Resmi İnternet Adresi, http://www.trt.net.tr/Kurumsal/TelevizyonTanitim.aspx (17.03.2016)

TRT, 2014 Faaliyet Raporu, s.45. http://www.trt.net.tr/Kurumsal/sayfalar/TRTFaaliyet-2014.pdf (11.01.2016)

Türk Medeni Kanunu, www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf (16.11.2015)

Türksat Resmi İnternet Adresi, https://www.turksat.com.tr/UyduFrekans/list.php?f=tv&t=none (23.12.2015)

Ünsal, Meral, "Hepsi Burada Bir Arada Rafadan Tayfa", *TRT Vizyon Dergisi*, s.52-54. http://www.trt.net.tr/vizyondergisi/wp-content/uploads/2015/06/haziranDergi.pdf (28.02.2016)

Valentine, Albert, "The Original 'Power Rangers' Return in 2010", http://web.archive.org/web/20100408032401/http://www.kungfucinema.com/the-original-power-rangers-return-in-2010-11072 (02.02.2016)

What's New, Scooby-Doo? Episode Guide, http://www.bcdb.com/cartoons/Warner_Bros./Television/What_s_New_Scooby-Doo_/ (03.01.2016)

Wikia, "The Amazing World of Gumball", http://theamazingworldofgumball.wikia.com/wiki/Episode_Guide (09.02.2016)

Worlds Finest Online, http://www.worldsfinestonline.com/news.php?action=fullnews&id=280 (02.02.2016)

Yavuz, Sevil, "Çizgi Filmlerde Cinsellik Tehlikesi", http://www.milliyet.com.tr/cizgi-filmler-cocuklara-uygun-pembenar-detay-cocuk-2021711/ (02.02.2016)

Zaman Gazetesi, "Cartoon Network 1 Yaşında", http://www.zaman.com.tr/tv-rehberi_cocuk-kanallari-onceligimiz-guzel-turkce_870648.html (06.02.2016)

ÖZET

"Televizyondaki Çocuk Programlarının İçerik Analizi" adlı bu çalışmada; televizyonun çocukların gelişim süreçlerine etkileri, tematik çocuk kanalları ile çocuk programlarının içerikleri üzerinde durulmuştur. TRT Çocuk ve Cartoon Network kanallarının 1 günlük yayınlarının örneklem olarak alındığı çalışmaya hakim olan yöntem içerik analizidir.

Araştırmada televizyon yayınlarının, çocukların gelişim sürecine olan etkileri ve çocuk programlarının taşıması gereken normatif değerlerle, mevcut çocuk programı yayınlarının uyumunun ortaya konulması amaçlanmıştır. Örneklem içerisinde yer alan çocuk programları olumlu (eğitici-bilgilendirici yayınlar ve olumlu davranış modelleri) ve olumsuz içerikler (şiddet, cinsellik, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar ve bilinçsiz tüketim mesajları) bağlamında incelenmiş ve bunlara ilişkin önemli sayısal verilere ulaşılmıştır.

Yapılan içerik analizi sonucunda, TRT Çocuk ile karşılaştırıldığında Cartoon Network'te yayınlanan çocuk programlarında olumlu içeriklerin oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Bunlara ilişkin sayısal veriler sonuç bölümünde karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Televizyon, Çocuk Programları, Çizgi Filmler, TRT Çocuk, Cartoon Network, İçerik Analizi.

ABSTRACT

This study entitled "Content Analysis of Television Children's Programmes" focuses on the effects of television on children's development processes, thematic children's channels and the contents of children's programs. The method used in this study, which took one day broadcasting of TRT Çocuk and Cartoon Network channels as a sample, is content analysis.

In the study, the effects of television broadcasts on the development of children, demonstration of the harmony between normative values that children's programmes has to carry and existing children's programmes is aimed. Children's programmes that are in the sample is examined in the context of positive (Educative-informative publications and positive behavioral models) and negative (violence, sexuality, behaviors that may create a negative example and unconscious consumption messages) contents and important data about them have been reached.

As a result of the content analysis, it is seen that the positive contents in the children's programs on Cartoon Network are rather limited compared to TRT Çocuk. Data related to these have been evaluated comparatively in the results section.

Key words: Children, Television, Children's Television Programmes, Cartoons, TRT Çocuk, Cartoon Network, Content Analysis.

ÖZGEÇMİŞ

Sevilay GEDİK, 24 Mart 1988 tarihinde Elazığ'da doğdu. Orta öğrenimini Yenibosna Yabancı Dil Ağırlıklı Lisede, yükseköğrenimini Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünde tamamladı. Halen Gazi Üniversitesinde İktisat Politikası alanında yüksek lisansa devam etmektedir. 07.03.2013 tarihinden beri Radyo ve Televizyon Üst Kurulunda Uzman Yardımcısı olarak görev yapmakta olan Gedik, iyi derecede İngilizce bilmektedir.